

CENTRALNE BIURO ANTYKORUPCYJNE

ZINSTYTUCJONALIZOWANA
DZIAŁALNOŚĆ ANTYKORUPCYJNA
NA ŚWIECIE

WARSZAWA 2011

Projekt okładki
Danuta Czerska

Skład komputerowy
Małgorzata Reks-Stabach

ISBN 978-83-62455-32-4

Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Zam. nr 70/2011; nakład 500 egz.

SPIS TREŚCI

	WSTĘP	13
	INSTYTUCJE NIEZALEŻNE	17
	Wyspecjalizowane stricte antykorupcyjne	19
	POLSKA – Centralne Biuro Antykorupcyjne	19
	AUSTRALIA – Independent Commission Against Corruption.....	26
	AUSTRIA – Bundesamt zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung	28
	BANGLADESZ – Anti-Corruption Commission	30
	BENIN – Observatoire de Lutte contre la Corruption	32
	BHUTAN – རྒྱལ་ཁོངས་རྒྱུ་ལྷན་ཁུངས་	34
	BOTSWANA – Directorate on Corruption and Economic Crime	36
	BRUNEI – Biro Mencegah Rasuah	38
	EGIPT – هيئة الرقابة الإدارية	39
	ETIOPIA – Federalna Komisja Etyki i Antykorupcji	40
	FIDŽI – Fiji Independent Commission Against Corruption	42

	FILIPINY – Office of the Ombudsman	43
	GABON - Commission Nationale de Lutte Contre l'Enrichissement Illicite	45
	HONGKONG – Independent Commission Against Corruption	47
	INDIE – Anti Corruption Bureau (Gudžarat)	48
	INDIE – Anti Corruption Bureau (Maharashtra)	48
	INDIE – Anti Corruption Bureau (Radžastan)	49
	INDIE – Anti-Corruption Bureau (Andhra Pradesh)	50
	INDONEZJA - Komisi Pemberantasan Korupsi	51
	IRAK – هيئة النزاهة	52
	JEMEN – داسفلدا ةحفاكلم ايل عل اةين طول اةئهلدا	54
	JORDANIA – هيئة مكافحة الفساد	55
	KAJMANY – Anti-Corruption Commission	57
	KAMERUN – Commission Nationale Anti-Corruption	59
	KENIA – Kenya Anti-Corruption Commission	60
	KIRGISTAN – Кыргызские парламентарии против коррупции	62
	KOSOWO – Agjencia Kundër Korrupsionit	64

	LESOTHO – Directorate on Corruption and Economic Offences	65
	LIBERIA – Liberia Anti-Corruption Commission	67
	LITWA – Specialiųjų Tyrimų Tarnyba	69
	ĻOTWA – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	71
	MADAGASKAR – Bureau indépendant anti-corruption	73
	MAKAU – Comissariado contra a Corrupção	74
	MALAWI – Anti-Corruption Bureau	75
	MALEDIWY – aencTi-korwpcxwnc komixwnc	76
	MALEZJA – Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia	77
	MALTA – Kummissjoni Permanenti Kontra l-Korruzzjoni	79
	MAURITIUS – Independent Commission Against Corruption	81
	MOĻDOWA – Centrul pentru combaterea crimelor economice și corupției	83
	MONGOLIA – Авлигатай тэмцэх газар	84
	MOZAMBIK – Gabinete Central de Combate à Corrupção	85

	NAMIBIA – Anti-Corruption Commission	87
	NEPAL – Komisja ds. Wykrywania Nadużyć Władzy	88
	NIGERIA – Independent Corrupt Practices and Other Related Offences Commission	90
	PAKISTAN – National Accountability Bureau	92
	SIERRA LEONE – Anti-Corruption Commission	94
	SINGAPUR – Corrupt Practices Investigation Bureau	96
	SRI LANKA – Komisja ds. Badania Podejrzeń o Łapownictwo i Korupcję	98
	SUAZI – Anti-Corruption Commission	99
	SUDAN POŁUDNIOWY – Southern Sudan Anti-Corruption Commission	100
	TADŻYKISTAN – Агентство по государственному финансовому контролю и борьбе с коррупцией Республики Таджикистан	101
	TANZANIA – Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa	103
	TIMOR WSCHODNI – Komisaun Anti Korupsaun	105
	UGANDA – Inspector General of Government	106
	ZAMBIA – Anti-Corruption Commission	108

ZIMBABWE – Anti-Corruption Commission	110
---	-----

Wyspecjalizowane do zwalczania przestępczości, w tym korupcji	112
--	------------

AUSTRALIA – Corruption and Crime Commission	112
--	-----

BOŚNIA i HERCEGOWINA – Državna agencija za istrage i zaštitu	114
---	-----

DANIA – Rigsadvokaten	116
-----------------------------	-----

ESTONIA – Kaitsepolitseiamet	118
------------------------------------	-----

FINLANDIA – Sisäasiainministeriön poliisiosasto	119
---	-----

INDIE – Central Bureau of Investigation	120
---	-----

KAZACHSTAN – Республикасы экономикалық қылмысқа және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес агенттігі	122
---	-----

MYANMAR – Biuro Śledztw Specjalnych	123
---	-----

NIEMCY – Bundeskriminalamt	124
----------------------------------	-----

NOWA ZELANDIA – Serious Fraud Office	126
--	-----

REPUBLIKA POŁUDNIOWEJ AFRYKI – National Prosecuting Authority	127
--	-----

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI – Federal Bureau of Investigation	129
--	-----

	TURCJA – Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı	132
	WIELKA BRYTANIA – Serious Fraud Office	134
	Analityczno-kontrolne	136
	AFGANISTAN – Wysoki Urząd Nadzoru i Antykorupcji	136
	ALBANIA – Kontrolli i Lartë i Shtetit	138
	BELIZE – Integrity Commission	139
	BRAZYLIA – Controladoria-Geral da União	141
	BURKINA FASO – Autorité Supérieure de Contrôle d’Etat	143
	DOMINIKA – Integrity Commission	145
	MACEDONIA – Државна комисија за спречување на корупција	146
	RUMUNIA – Agenția Națională de Integritate	148
	RWANDA – Urwego rw’Umuvunyi	150
	STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI – Inspector General	152
	TAJLANDIA – สำนักงานคณะกรรมการป้อง- งกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	153

	Prewencyjne, ds. etyki oraz prawidłowego funkcjonowania administracji publicznej	155
	ARMENIA – Komisja Antykorupcyjna	155
	AZERBEJDŻAN – Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyası	157
	BOLIWIA – Ministerio de Transparencia Institucional y Lucha Contra la Corrupcion	158
	CHINY – 国家预防腐败局	160
	CYPR – Organ ds. Koordynacji Walki z Korupcją	162
	CZARNOGÓRA – Uprava za antikorupcijsku inicijativu	163
	DEMOKRATYCZNA REPUBLIKA KONGA – Commission d'Ethique et de Lutte contre la Corruption	164
	FRANCJA – Service Central de Prevention de la Corruption	166
	GHANA – Commission on Human Rights and Administrative Justice	168
	HONDURAS – Consejo Nacional Anticorrupcion	170
	INDIE – Central Vigilance Commission	171
	INDIE – Lokayukt (Madhya Pradesh)	172
	INDIE – Lokayukta (Karnataka)	173
	KANADA – Public Sector Integrity Commissioner	175
	KOREA POŁUDNIOWA – 국민권익위원회	177

	MAROKO – Instance Centrale de Prévention de la Corruption	178
	NOWA ZELANDIA – State Services Commission	180
	PANAMA – Consejo Nacional de Transparencia contra la Corrupción	182
	ROSJA – Национальный Антикоррупционный Совет РФ	184
	REPUBLIKA POŁUDNIOWEJ AFRYKI – Public Service Commission	186
	SENEGAL – Commission Nationale de Lutte contre la non-Transparence, la Corruption et la Concussion	188
	SERBIA – Agencija za borbu protiv korupcije	190
	SŁOWENIA – Komisija za preprečevanje korupcije	192
	STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI – Office of Government Ethics	194
	URUGWAJ – Junta de Transparencia y Etica Publica	195
	WIELKA BRYTANIA – Committee on Standards in Public Life	196
	INSTYTUCJE PODLEGŁE	197
	Wyspecjalizowane stricte antykorupcyjne	199
	ARGENTYNA – Oficina Anticorrupción	199
	AZERBEJDŻAN – Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı mübarizə idarəsi	201

	BELGIA – Office Central pour la Répression de la Corruption	202
	CZECHY – Útvar odhalování korupce a finanční criminality Policie České republiky	204
	HISZPANIA – Fiscalía Especial contra la Corrupción y la Criminalidad Organizada	206
	INDIE – Directorate of Vigilance and Anti-Corruption	208
	KAMBODŽA – Wydział Antykorupcyjny	210
	NIEMCY – Landeskriminalamt Nordrhein-Westfalen	211
	NIEMCY – Zentrale Antikorruptionsstelle (ZAKS)	211
	RUMUNIA – Direcția Generală Anticorupție	213
	RUMUNIA – Direcția Națională Anticorupție	214
	SŁOWACJA – Úrad boja proti korupcii Prezídia Policajného zboru	216
	SZWECJA – Riksenheten mot korruption	217
	Wyspecjalizowane do zwalczania przestępczości, w tym korupcji	218
	CHORWACJA – Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala	218
	IZRAEL – 433 בהל	221
	NIDERLANDY – Rijksrecherche	222

	NIEMCY – Dezernat Interne Ermittlungen	224
	NORWEGIA – Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet	225
	WĘGRY – Nemzeti Nyomozó Iroda	227
	WIELKA BRYTANIA – Serious Organised Crime Agency (SOCA)	229
	Analityczno-kontrolne	230
	JAMAJKA – Commission for the Prevention of Corruption	230
	WŁOCHY – Servizio Anticorruzione e Trasparenza	232
	Prewencyjne, ds. etyki oraz prawidłowego funkcjonowania administracji publicznej	234
	BUŁGARIA – Departament Inspekcji	234
	KOLUMBIA – Programa Presidencial de Modernización, Eficiencia, Transparencia y Lucha contra la Corrupción	236
	NIEMCY – Stabsstelle Korruptionsprävention im gesamten Geschäftsbereich des Ministerium des Innern	238

WSTĘP

Organom ochrony prawa przypisano misję zwalczania korupcji poprzez stosowanie środków represyjnych, kontrolnych lub prewencyjnych. Zdaniem niektórych teoretyków, ustawodawca nie powinien stawiać sobie za cel, aby jedna instytucja brała na siebie ciężar zwalczania korupcji we wszystkich jej aspektach, z wykorzystaniem wszelkich dostępnych środków. Stoją oni bowiem na stanowisku, że najbardziej skuteczną metodą jest zidentyfikowanie zagrożeń specyficznych dla danego państwa i na tej podstawie dobór właściwego modelu instytucji chroniącej interes ekonomiczny państwa wraz z wdrożeniem stosownych procedur¹. Sytuacja wewnętrzna danego kraju ma więc największy wpływ na wybór jednego z wielu modeli instytucji antykorupcyjnych.

Celem niniejszej publikacji jest przybliżenie odbiorcy różnorodności rozwiązań instytucjonalnych, dzięki którym poszczególne kraje próbują sprostać standardom narzuconym w tej kwestii bądź to przez społeczeństwo obywatelskie, bądź przez zobowiązania powstałe w wyniku podpisania konwencji lub nacisku społeczności międzynarodowej. Nie można przecież pominąć faktu, że przyjęte strategie antykorupcyjne lub umowy międzynarodowe, których państwo jest sygnatariuszem, zobowiązują do utworzenia w nim wyspecjalizowanej agencji antykorupcyjnej².

¹ R. Williams, *Anti-Corruption Agencies (ACAs): Lessons from International Experience*, prezentacja, Warsztaty Regionalne Amman, Królestwo Jordanii, 28 października 2010 r., <http://www.pogar.org/publications/ac/2010/amman2/williams-en.pdf> (dostęp: 30 marca 2011).

² Artykuł 6 Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 31 października 2003 r. z dnia 31 października 2003 (Dz. U. z 2007 r. Nr 84, poz. 563);

Organy antykorupcyjne

1. Każde Państwo Strona, zgodnie z podstawowymi zasadami swojego systemu prawnego, zapewni istnienie, odpowiednio, organu lub organów, które będą zapobiegać korupcji poprzez:
 - (a) wdrażanie założeń polityki określonej w artykule 5 Konwencji i, odpowiednio, nadzór oraz koordynację wdrażania tych założeń;
 - (b) podnoszenie i rozpowszechnianie wiedzy na temat zapobiegania korupcji.
2. Każde Państwo Strona przyzna organowi bądź organom, o których mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, konieczną niezależność, zgodnie z podstawowymi zasadami swojego systemu prawnego, w celu umożliwienia im skutecznego i wolnego od jakichkolwiek nacisków wykonywania swoich funkcji. Zapewnione zostaną niezbędne środki materialne i wyspecjalizowany personel, jak również szkolenie takiego personelu w zakresie, w jakim będzie to wymagane dla wykonywania przez niego funkcji.

Książkę oparto na informacjach dostępnych na oficjalnych stronach wskazanej instytucji, ustawach statuujących dany organ i specjalistycznych opracowaniach organizacji międzynarodowych. W odróżnieniu od poprzedniej publikacji, charakteryzującej instytucje antykorupcyjne w wybranych państwach świata, aktualnie postawiono sobie za cel przedstawienie instytucji, które – bez względu na to, czy są organami śledczymi, kontrolnymi lub jedynie prewencyjnymi – stoją na straży interesów ekonomicznych państwa lub terytorium.

Szersze ujęcie tematu wydaje się zasadne ze względu na fakt, iż termin „korupcja”, w zależności od kraju, a więc uwarunkowań kulturowych i systemowych, może obejmować różne czyny karalne (np. nadużycie stanowiska, łapownictwo) lub też nie podlegać penalizacji w systemie prawnym danego państwa, istniejąc jedynie jako pojęcie związane z etyką.

W ujęciu historycznym, zwalczanie korupcji, albo szerzej – przestępstw gospodarczych, następowało poprzez wyodrębnione komórki w już istniejących strukturach, np. policji, prokuratury, czy powołanie parlamentarnych komisji śledczych. Przykład instytucji antykorupcyjnych w Singapurze (1952), Bangladeszu (1957), Indiach (1964) pozwala nam przyjąć, że pierwsze tego typu agencje powstawały na gruzach europejskich potęg, które traciły wpływy w dawnych koloniach.

Znamienne jest, że w ostatnim dwudziestolecu instytucje antykorupcyjne powstawały w krajach postkomunistycznych, charakteryzujących się brakiem mechanizmów kontrolnych, co z kolei było powiązane z tłumieniem wolności obywatelskich i niezależnych mediów.

W innych przypadkach, utworzenie wyspecjalizowanej jednostki mogło być odpowiedzią na skandal korupcyjny (Hongkong – Independent Commission Against Corruption) lub dynamiczne zmiany, które zagrażały bezpieczeństwu wewnętrznemu państwa (USA – National Border Corruption Task Force). Bez względu jednak na możliwe podobieństwo etymologiczne, systemowe i zakres kompetencyjny, każda z instytucji przywołanych w niniejszej publikacji jest specyficzna, a jej legitymacja i umocowanie w systemie mogą ewoluować na przestrzeni lat, wraz ze zmieniającą się sytuacją ekonomiczną, polityczną i społeczną danego kraju.

Zestawienie rozwiązań instytucjonalnych w krajach reprezentujących wszystkie kontynenty, a przez to spektrum kultur i ustrojów politycznych, pozwala zaobserwować dynamikę rozwoju instytucji antykorupcyjnych. Możliwa jest też sytuacja odwrotna – zawirowania na scenie politycznej kończą istnienie danego organu. Tak było w przypadku opisanej w poprzed-

-
3. Każde Państwo Strona poinformuje Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych o nazwie i adresie organu lub organów, które mogą pomóc pozostałym Państwom Stronom Konwencji w rozwoju i implementacji specyficznych środków zapobiegania korupcji.

niej publikacji Prezydenckiej Komisji Przeciw Łapówkom, rozwiązanej w listopadzie 2010 r. dekretem nowo wybranego prezydenta Filipin Benigno Aquino III.

Podstawowy podział wymienionych instytucji oparto na wyodrębnieniu organów pod względem ich autonomii. Niezależność przypisano tym instytucjom, które miały ją zagwarantowaną w konstytucji lub ustawach. W tej kwestii wzięto również pod uwagę nadzór nad danym organem sprawowany przez najwyższe władze państwowe oraz podmiot przyjmujący okresowe raporty z jego działalności. Pozostałe organy charakteryzują się podległością systemową i mogą działać w ramach ministerstwa, prokuratury bądź jako wyodrębniony wydział policyjny.

Za kryterium przedmiotowe, zastosowane analogicznie w instytucjach niezależnych i podległych, przyjęto instytucje wyspecjalizowane – stricte antykorupcyjne, wyspecjalizowane zwalczające przestępczość, w tym korupcję, analityczno-kontrolne, prewencyjne, ds. etyki i prawidłowego funkcjonowania administracji publicznej. Taki podział ułatwia zdefiniowanie kompetencji przypisanych do każdej z instytucji.

Instytucje **wyspecjalizowane – stricte antykorupcyjne** zostały sklasyfikowane pod względem misji, do której wypełnienia je powołano. Często zwalczają one korupcję zdefiniowaną kodeksowo i posiadają funkcje dochodzeniowo-śledcze. Należy jednak pamiętać, że ustawodawcy coraz częściej przypisują im również zadania prewencyjne i edukacyjne.

Inne wyspecjalizowane organy ochrony prawa, w spektrum działania których leży zwalczanie przestępstw korupcyjnych, wpisując się w ogólne przeciwdziałanie naruszeniom obowiązującego porządku prawnego, zgrupowano pod hasłem instytucji **wyspecjalizowanych do zwalczania przestępczości, w tym korupcji**.

Do trzeciej grupy zakwalifikowano instytucje **analityczno-kontrolne**, które sprawują nadzór nad administracją państwową pod względem legalności, gospodarności i transparentności. Do ich zadań należy często ewaluacja przepisów, audyt, a w przypadku złamania prawa – składanie wniosków do odpowiednich organów o wyciągnięcie konsekwencji wobec podmiotu, który się tego dopuścił. Specyfiką organów kontrolnych jest, przynajmniej teoretyczna, niezależność względem innych instytucji państwowych. W opracowaniu można znaleźć zaledwie dwa organy tego typu, które funkcjonują w ramach instytucji-matki.

Wiele krajów, dla wypracowania i kontroli standardów postępowania w instytucjach publicznych, przyjęło model instytucji prewencyjnej, często działającej niezależnie od istnienia wyspecjalizowanej agencji. W opracowaniu instytucje tego typu określono jako **prewencyjne, ds. etyki oraz prawidłowego funkcjonowania administracji publicznej**.

W celu czytelnego przedstawienia najważniejszych cech charakteryzujących poszczególne instytucje, w końcowej części publikacji zamieszczono tabelę, w której wyodrębniono ich kompetencje i obszar działania, a także

wskazano na niezależność, odrębny budżet lub kadencyjność na stanowisku szefa organu.

Nazewnictwo krajów w języku polskim przyjęto za *Informatorem ekonomicznym o krajach świata* Ministerstwa Spraw Zagranicznych, zaś nazwy instytucji zostały podane w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych obowiązujących na terenie danego państwa bądź terytorium, w oryginalnym zapisie. Jeśli z jakichś względów okazało się to niemożliwe, przyjęto zasadę zamieszczania polskiego tłumaczenia nazw instytucji.

INSTYTUCJE NIEZALEŻNE

WYSPECJALIZOWANE STRICTE ANTYKORUPCYJNE

POLSKA

Centralne Biuro Antykorupcyjne

Centralne Biuro Antykorupcyjne (CBA) – jest służbą specjalną, powołaną do życia jako centralny urząd administracji rządowej, w celu zwalczania korupcji w życiu publicznym i gospodarczym, w szczególności w instytucjach państwowych i samorządowych, a także w celu zwalczania działalności godzącej w interesy ekonomiczne państwa.

Biuro zostało utworzone na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. Nr 104, poz. 708, z późn. zm.), która weszła w życie 24 lipca 2006 r.

Szef CBA

Centralnym Biurem Antykorupcyjnym kieruje Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego, jako centralny organ administracji rządowej, nadzorowany przez Prezesa Rady Ministrów, działający przy pomocy CBA. Szefa CBA powołuje na czteroletnią kadencję i odwołuje Prezes Rady Ministrów, po zasięgnięciu opinii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kolegium ds. Służb Specjalnych oraz Sejmowej Komisji do Spraw Służb Specjalnych. Ponowne powołanie na Szefa CBA może nastąpić tylko raz. Wśród polskich służb specjalnych funkcja Szefa CBA jako jedyna wiąże się z kadencyjnością.

Funkcji Szefa CBA lub zastępcy Szefa CBA nie można łączyć z inną funkcją publiczną. Najwyżsi rangą urzędnicy CBA nie mogą pozostawać w stosunku pracy z innym pracodawcą oraz podejmować innego zajęcia zarobkowego poza służbą. Szef CBA lub zastępca Szefa CBA nie może być członkiem partii politycznej ani uczestniczyć w działalności tej partii lub na jej rzecz.

Główne cele i zadania CBA

Głównym celem CBA jest zwalczanie korupcji na styku działania sektora publicznego i prywatnego. Działalność Biura oparta jest na czterech filarach:

- 1) czynnościach operacyjno-rozpoznawczych oraz dochodzeniowo-śledczych,
- 2) czynnościach kontrolnych,
- 3) czynnościach analitycznych,
- 4) prewencji antykorupcyjnej, włącznie z edukacją antykorupcyjną skierowaną do społeczeństwa.

W ramach filaru pierwszego, zadania CBA obejmują rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw między innymi przeciwko działalności insty-

tucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, wymiarowi sprawiedliwości, finansowaniu partii politycznych, obowiązkowi podatkowym oraz rozliczeniom z tytułu dotacji i subwencji.

Filar drugi wiąże się z kontrolą prawidłowości i prawdziwości oświadczeń majątkowych lub oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej osób pełniących funkcje publiczne, a także z ujawnianiem przypadków nieprzestrzegania określonych przepisami prawa procedur w zakresie podejmowania i realizacji decyzji między innymi w przedmiocie prywatyzacji i komercjalizacji, wsparcia finansowego i udzielania zamówień publicznych, a ponadto w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne.

Filar trzeci odnosi się do prowadzenia działalności analitycznej, dotyczącej zjawisk występujących w obszarze właściwości CBA oraz przedstawianie w tym zakresie informacji Parlamentowi RP, Prezydentowi RP oraz Prezesowi Rady Ministrów.

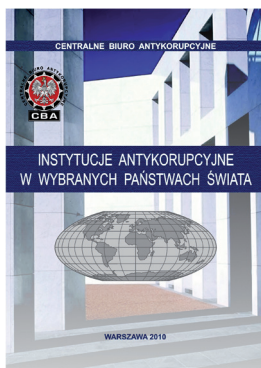
Jednym z przykładów działalności w ramach wspomnianych zadań jest realizacja koncepcji „tarczy antykorupcyjnej”, opracowanej w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, zgodnie z decyzją Prezesa Rady Ministrów. Celem działań w ramach „tarczy” jest zapobieganie nieprawidłowościom w prywatyzacji kluczowych przedsiębiorstw i w dużych zamówieniach publicznych. Zadania podejmowane w ramach „tarczy antykorupcyjnej” koordynuje Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. W realizację tego programu, obok właściwych resortów, są zaangażowane służby specjalne. Materiały będące wynikiem sprawozdań przekazywane są przez CBA do KPRM. Inne służby kierują je bezpośrednio do właściwych ministrów (do KPRM przekazują kopie).

W celu realizacji zadań określonych w filarze czwartym, w zakresie prewencji i edukacji antykorupcyjnej, CBA stworzyło stronę internetową (<http://www.antykorupcja.edu.pl>). Portal ten, nazwany Serwisem Edukacji Antykorupcyjnej, uruchomiono w grudniu 2008 r. Jest to przegląd zjawisk korupcyjnych, mający na celu promocję postaw i zachowań sprzyjających przeciwdziałaniu korupcji. SEA to baza informacji – od krajowych i międzynarodowych regulacji prawnych po szeroki wybór publikacji.

W ramach działalności edukacyjnej CBA wydało następujące publikacje (dostępne na stronach <http://www.antykorupcja.edu.pl> oraz <http://www.cba.gov.pl>):

Instytucje antykorupcyjne w wybranych państwach świata

Jest to zbiór informacji na temat rozwiązań instytucjonalnych i systemowych stosowanych w innych krajach.

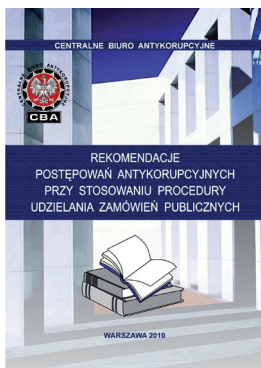
Wskazane w publikacji organy zwalczające korupcję obejmują zarówno wyspecjalizowane agencje, jak i instytucje, dla których walka z korupcją jest tylko jednym z zadań nałożonych przez ustawodawcę oraz takie, które walkę z korupcją prowadzą wspólnie z innymi organami ochrony prawa.

Poradnik antykorupcyjny dla urzędników

Publikacja adresowana jest przede wszystkim do osób pracujących w administracji państwowej i samorządowej. Podręcznik przedstawia podstawowe pojęcia korupcyjne. Wskazuje różnice pomiędzy funkcjonariuszem publicznym a osobą pełniącą funkcję publiczną oraz wyjaśnia, co to jest korzyść majątkowa, a co rozumiemy pod pojęciem korzyści osobistej. Wszyscy urzędnicy po lekturze podręcznika powinni wiedzieć, jak należy postępować w sytuacji, gdy otrzymują propozycję korupcyjną – co w takim momencie powinni zrobić, a czego robić nie mogą.

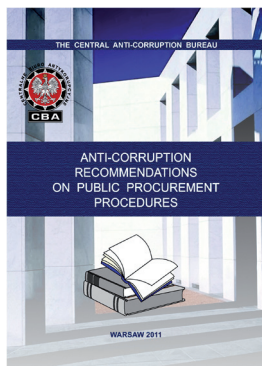
Rekomendacje postępowania antykorupcyjnych przy stosowaniu procedury udzielania zamówień publicznych

Centralne Biuro Antykorupcyjne zwraca uwagę na nieprawidłowości mogące pojawić się w wydatkowaniu środków publicznych w toku realizacji zakupu usług lub dostaw, a także procedur inwestycyjnych. Niniejsze rekomendacje mają na celu przybliżenie procesu udzielania zamówień publicznych oraz udzielenie wsparcia kierownikom jednostek zamawiających w prowadzeniu postępowań o udzielenie zamówień publicznych poprzez wskazanie często pojawiających się nieprawidłowości oraz sposobów im zapobiegania. Opisane przykłady mogą pozytywnie wpłynąć na realizację procesu

udzielenia zamówienia publicznego, a tym samym znacznie zwiększyć szanse zamawiającego na zakończenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego z pożądanym skutkiem.

Anti-corruption recommendations on public procurement procedures

Publikacja została wydana również w wersji angielskiej.

Mapa korupcji

Publikacja stanowi zbiór danych i informacji uzyskanych od służb i instytucji, które zostały usystematyzowane w trzech blokach tematycznych. W pierwszym wskazano i omówiono obszary szczególnie zagrożone korupcją. Zaprezentowano również mechanizmy popełniania przestępstw korupcyjnych. Drugi rozdział poświęcono danym statystycznym dotyczącym stwierdzonych przestępstw korupcyjnych oraz wstępnej charakterystyce sprawców przestępstw korupcyjnych. Trzeci rozdział opracowania dotyczy społecznego odbioru zjawiska korupcji. Przedstawiono w nim szerokie spektrum przeprowadzonych w ciągu ostatnich kil-

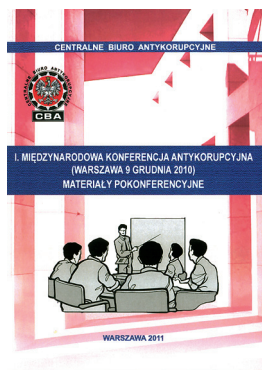
kunastu lat badań sondażowych dotyczących korupcji. Ostatnią częścią publikacji jest podsumowanie, w którym zostały omówione przyczyny oraz skutki występowania korupcji, a także problemy z diagnozowaniem zjawiska i szacowaniem jego skali.

Poradnik antykorupcyjny dla przedsiębiorców

Publikacja jest kontynuacją starań Centralnego Biura Antykorupcyjnego do usystematyzowania wiedzy z zakresu zagrożeń korupcyjnych w świecie biznesu. Prezentuje przepisy prawa oraz algorytmy postępowania w sytuacjach korupcyjnych.

I Międzynarodowa Konferencja Antykorupcyjna. Materiały pokonferencyjne (Warszawa, 9 grudnia 2010)

Wydawnictwo stanowi zbiór wystąpień wygłoszonych podczas **I Konferencji Antykorupcyjnej**, zorganizowanej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne w Międzynarodowym Dniu Przeciwdziałania Korupcji, tj. 9 grudnia 2010 r. Publikacja stanowi próbę przybliżenia spektrum opinii na temat zjawiska korupcji, omawiając nurtujące tematy z punktu widzenia przedstawicieli różnych środowisk, reprezentujących agendy rządowe, instytucje samorządowe, organizacje pozarządowe oraz świat nauki.

The Central Anti-Corruption Bureau 2010 Performance Report

Publikacja stanowi raport z działalności Centralnego Biura Antykorupcyjnego za rok 2010. Wydana w języku angielskim, ma za zadanie przybliżać partnerom CBA z innych krajów specyfikę funkcjonowania Biura.

Informator o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym

Wydany w wersji dwujęzycznej – polskiej i angielskiej – to charakterystyka instytucji, prezentująca podstawowy zakres działań Biura, jego strukturę organizacyjną oraz zasoby kadrowe.

Współpraca międzynarodowa

CBA współdziała w zakresie swojej właściwości z organizacjami międzynarodowymi, swoimi odpowiednikami i organami ścigania innych państw na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów, w tym m.in. z OLAF (Europejskim Urzędem ds. Zwalczania Oszustw), Interpol, Europol, EPAC (Europejskimi Partnerami Przeciwko Korupcji)/EACN (Europejską Siecią Antykorupcyjną) oraz z oficerami łącznikowymi organów ścigania akredytowanymi w RP.

Ponadto przygotowano oraz przeprowadzono wiele spotkań i prezentacji dla delegacji zagranicznych, w tym dla uczestników Projektu Zwalczania Prania Pieniędzy w Rosji (MOLI RU) oraz członków Komisji ds. Bezpieczeństwa Publicznego Parlamentu Węgier i Komisji Parlamentu Tajlandii, samorządowców oraz przedstawicieli organów ścigania Ukrainy.

Jedną z ostatnich inicjatyw było przyjęcie grupy przedstawicieli organów ścigania Kosowa, realizujących wizytę studyjną w ramach projektu finansowanego przez Unię Europejską „Wspieranie instytucji antykorupcyjnych w Kosowie”.

Funkcjonariusze CBA uczestniczyli także w przygotowaniu projektów o zasięgu międzynarodowym, np. projektu bliźniaczego dla Rumunii Transition Facility „Zwalczanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu” realizowanego przez Ministerstwo Finansów RP, gdzie również podejmowano w ramach wizyty przedstawicieli beneficjenta projektu. CBA prezentowało doświadczenia antykorupcyjne w Polsce w ramach programu budowania świadomości antykorupcyjnej, realizowanego przez Departament Sprawiedliwości USA, skierowanego do przedstawicieli ukraińskich organów ścigania. Centralne Biuro Antykorupcyjne uczestniczyło w unijnym projekcie bliźniaczym Transition Facility 2005 i 2006 („Intensyfikacja procesu wdrażania działań antykorupcyjnych w Polsce”), przejmując rolę głównego beneficjenta. Efek-

tem współpracy z ekspertami niemieckimi, belgijskimi i holenderskimi był cykl wszechstronnych szkoleń, staży i warsztatów dla funkcjonariuszy CBA, zrealizowanych w Polsce i w krajach partnerskich służb, jak również wydanie podręcznika *Europa bez korupcji. Studium przypadków. Kazusy polsko-niemiecko-belgijskie*.

Kadra CBA

CBA zatrudnia funkcjonariuszy i pracowników, którzy są wysokiej klasy profesjonalistami w dziedzinach związanych z realizacją podstawowych zadań służby oraz działań zabezpieczających ich realizację. Są to specjaliści z zakresu pracy operacyjnej, czynności dochodzeniowo-śledczych, analiz, czynności kontrolnych, bezpośrednich działań ochronnych, teleinformatyki, ochrony informacji niejawnych i danych osobowych, ofensywnych działań taktycznych, obsługi prawnej, logistyki i finansów, audytu i bezpieczeństwa wewnętrznego, współpracy międzynarodowej oraz zabezpieczenia i szkolenia kadr.

Struktura organizacyjna CBA

W strukturze Biura znajdują się Departamenty: Operacyjno-Śledczy, Ochrony, Postępowań Kontrolnych, Analiz; a także Biura: Techniki Operacyjnej, Prawne, Finansów, Kadr i Szkolenia, Logistyki, Teleinformatyki, Kontroli i Spraw Wewnętrznych; Gabinet Szefa i Zespół Audytu Wewnętrznego. Biuro posiada 11 delegatur w największych miastach kraju.

Siedziba CBA mieści się w Warszawie.

Źródło: <http://www.cba.gov.pl>

AUSTRALIA

Independent Commission Against Corruption

Independent Commission Against Corruption (ICAC) – Niezależna Komisja do Walki z Korupcją powstała w 1988 r. na mocy ustawy o Niezależnej Komisji do Walki z Korupcją w celu badania i minimalizowania korupcji w sektorze publicznym w Nowej Południowej Walii. Niezależność Komisji wyraża się w tym, iż żadne jej przedsięwzięcia, nawet prowadzone przez nią dochodzenia, nie podlegają decyzjom polityków, biurokratów, jakiegokolwiek partii politycznej bądź rządu. W przeciwieństwie do innych organizacji finansowanych z budżetu, ICAC nie jest podporządkowana żadnemu ministrowi. Odpowiada przed mieszkańcami Nowej Południowej Walii poprzez Parlamentarną Komisję ds. ICAC. Niezależność ta jest konieczna, by społeczeństwo miało pewność, iż Komisja nie ulega bieżącym naciskom politycznym.

Ustawa nadała Komisji specjalne uprawnienia, zwłaszcza w sferze gromadzenia informacji, niejednokrotnie przekraczające te, które posiada policja. Może ona zażądać od organów sektora publicznego udostępniania informacji i dokumentów. Oficerowie ICAC mogą, po specjalnym pisemnym upoważnieniu, dokonywać przeszukań, inspekcji oraz kopiować dokumentację czy dokonywać podsłuchów.

Trzema głównymi zadaniami Komisji są: prowadzenie dochodzeń i ujawnianie przypadków korupcji, aktywne jej przeciwdziałanie oraz edukowanie społeczeństwa i sektora publicznego.

ICAC walczy z korupcją:

- uderzając w poważne i systematyczne przejawy korupcji oraz w obszary podatności na korupcję w sektorze publicznym Nowej Południowej Walii;
- ustalając fakty i przekazując sprawy odpowiednim organizacjom w celu rozważenia postawienia winnych w stan oskarżenia oraz podjęcia działań dyscyplinarnych i prewencyjnych;
- zalecając zmiany systemowe mające na celu uniemożliwienie powtórnych aktów korupcji;
- prowadząc przesłuchania i wydając raporty ze swoich dochodzeń.

ICAC minimalizuje korupcję:

- udzielając porad i wskazówek organizacjom z sektora publicznego;
- umacniając w każdej agencji sektora publicznego poczucie odpowiedzialności za minimalizowanie korupcji;
- zniechęcając do korupcji poprzez dochodzenia i ujawnianie jej przypadków;
- promując atmosferę dobrych praktyk w celu zachęcenia agencji i osób z sektora publicznego do walki z korupcją.

Chociaż ICAC rozpatruje wszystkie zgłoszenia o korupcji, jakie otrzymuje, może reagować jedynie na raporty o korupcji:

- w którą zamieszani są urzędnicy publiczni lub która dotyczy tych urzędników albo organizacji sektora publicznego;
- która jest równoznaczna z nieuczciwym lub nierzetelnym wykonywaniem funkcji urzędnika publicznego;
- która jest wystarczająco poważna, by stanowić przestępstwo karne lub dyscyplinarne, albo gdy może ona stanowić powód zwolnienia.

Ustawa o Niezależnej Komisji do Walki z Korupcją z 1988 r. szczegółowo wyjaśnia znaczenie terminów: „zachowanie korupcyjne”, „władza publiczna” oraz „urzędnik publiczny”. Do organizacji sektora publicznego należą departamenty rządu stanowego, oficjalne agencje, szkoły i uniwersytety, szpitale i miejscowe ośrodki służby zdrowia oraz rady lokalne. Wszystkie osoby pracujące w parlamencie, departamentach rządowych, w strukturach władz oficjalnych i radach lokalnych w Nowej Południowej Walii, jak również sędziowie pokoju, sędziowie i politycy, są urzędnikami publicznymi.

ICAC jest upoważniona do prowadzenia dochodzenia w każdej sprawie związanej z korupcją w sektorze publicznym na terenie Nowej Południowej Walii. Przyjmuje i analizuje skargi od członków społeczeństwa oraz urzędników publicznych, a także raporty przygotowane przez dyrektorów generalnych organizacji z sektora publicznego. Przeprowadza również badania mające na celu wskazanie obszarów szczególnie zagrożonych korupcją. Posiada szerokie uprawnienia do prowadzenia dochodzeń oraz może prowadzić przesłuchania w celu uzyskania dowodów korupcji. ICAC nie bada działalności sektora prywatnego ani działalności przestępczej, z wyjątkiem przypadków, w których dochodzi również do korupcji w sektorze publicznym. Nie posiada uprawnienia do wnoszenia oskarżenia przeciwko osobom fizycznym, może jednak wskazywać Prokuratorowi Generalnemu osoby, które powinny zostać postawione w stan oskarżenia za przestępstwo karne. ICAC działa na rzecz zminimalizowania korupcji, udzielając porad, informacji, środków i organizując szkolenia dla organizacji z sektora publicznego, w celu zaradzenia już istniejącym i potencjalnym problemom. Pomaga także organizacjom w unikaniu zagrożeń korupcją.

ICAC uważnie bada wszelkie otrzymane skargi i raporty. Następnie rozstrzyga, czy przekazać sprawę organizacji, której skarga dotyczy, podjąć własne dochodzenie czy zainicjować działania prewencyjne i edukacyjne.

Siedziba ICAC mieści się w Sydney.

Źródło: <http://www.icac.nsw.gov.au>

AUSTRIA

Bundesamt zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung

W dniu 1 stycznia 2010 r. w Austrii weszła w życie ustawa o ustanowieniu i organizacji Federalnego Biura ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji (Bundesgesetz über die Einrichtung und Organisation des Bundesamts zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung). Na jej mocy dotychczas funkcjonujące, zajmujące się zwalczaniem korupcji, Biuro Spraw Wewnętrznych przekształcono w **Bundesamt zur Korruptionsprävention und Korruptionsbekämpfung** (BAK), czyli Biuro ds. Zapobiegania i Zwalczania Korupcji.

Poprzez powołanie do życia instytucji do walki z korupcją Austria wypełniła obowiązki wynikające z przystąpienia do Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji, wzywającej w art. 6 oraz art. 36 państwa członkowskie do ustanowienia instytucji odpowiedzialnych za zapobieganie korupcji oraz jej ściganie.

Kontynuując tradycję swojego poprzednika, BAK jest instytucją funkcjonującą w ramach austriackiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jednak jako niezależna struktura. Zgodnie z przyjętą filozofią, która przyświeca funkcjonowaniu Biura, korupcja jest złożonym problemem, dlatego wymaga całościowego podejścia, obejmującego prewencję, edukację, ściganie i współpracę na arenie krajowej i międzynarodowej. W związku z tym jurysdykcji Biura podlegają następujące kwestie:

- zapobieganie i zwalczanie korupcji,
- ścisła współpraca z prokuraturą krajową ds. zwalczania korupcji,
- współpraca z zagranicznymi i międzynarodowymi instytucjami zajmującymi się zapobieganiem i zwalczaniem korupcji.

Zgodnie z austriackim kodeksem karnym przekłada się to na zapobieganie i ściganie takich przestępstw, jak:

- nadużycie stanowiska;
- sprzedajność;
- nakłanianie do sprzedajności;
- przyjęcie nienależnej korzyści;
- oferowanie nienależnej korzyści;
- łapownictwo;
- nakłanianie do łapownictwa lub przyjęcia nienależnej korzyści;
- zakazana interwencja;
- nadużycie zaufania w związku z zajmowanym stanowiskiem;
- przyjmowanie nienależnych prezentów;

- zawieranie porozumień ograniczających konkurencję w zamówieniach publicznych oraz oszustwa o znacznym rozmiarach i oszustwa zawodowe;
- pranie pieniędzy;
- inne czyny karalne, jeśli pozostają w związku z wyżej wymienionymi przestępstwami i ściganie ich nakaże Biuro sąd lub prokuratura;
- inne czyny karalne, jeśli dopuszczają się ich funkcjonariusze publiczni i ściganie ich nakaże Biuro sąd lub prokuratura.

BAK aktywnie działa także na polu zapobiegania korupcji. W ramach tej działalności są organizowane wykłady i kursy oraz kampanie społeczne podnoszące świadomość w tematyce korupcyjnej. Z czasem Biuro zamierza również rozwinąć działalność analityczną, by wypracować sposoby skutecznego zapobiegania zaistnieniu korupcji.

Na strukturę organizacyjną BAK składają się 4 departamenty: administracyjno-logistyczny, prewencji i edukacji, operacyjny oraz współpracy międzynarodowej i obsługi prawnej.

Siedziba Biura znajduje się w Wiedniu.

Źródło: <http://www.bak.gv.at>

BANGLADESZ

Anti-Corruption Commission

Anti Corruption Commission (ACC) – Komisja Antykorupcyjna została utworzona na mocy ustawy z 23 lutego 2004 r. Gdy rozpoczęła swoją działalność 8 miesięcy później, zastąpiła działające od 1957 r. Bureau of Anti-Corruption (Biuro Antykorupcyjne). Ostateczny kształt został Komisji nadany po reformie przeprowadzonej w lutym 2007 r.

Komisja jest niezależnym, samorządnym i neutralnym ciałem. Składa się z 3 komisarzy, których powołuje prezydent na wniosek Selekcyjnego Komitetu. Ich kadencja trwa 4 lata. Komisji podlega sekretarz, który nadzoruje pracę 6 dyrektorów generalnych, ci z kolei dowodzą delegaturami rozlokowanymi w każdej z 6 prowincji Bangladeszu.

Do zadań Komisji należy monitorowanie oraz zwalczanie zjawiska korupcji. Pierwsze realizowane jest poprzez identyfikowanie miejsc szczególnie narażonych na korupcyjny proceder i naprawianie luk w systemie obowiązujących procedur. Drugi cel osiągany jest poprzez ściganie.

Plan Strategiczny wyznacza 3 rodzaje działalności Komisji: zwalczanie korupcji poprzez efektywne ściganie oraz zapobieganie korupcji na dwa sposoby – dzięki uniemożliwieniu zaistnienia zjawiska poprzez przegląd i doskonalenie prawodawstwa, obowiązujących procedur itp. oraz poprzez system edukacji antykorupcyjnej. Do funkcji Komisji należą:

- prowadzenie dochodzeń i badanie przypadków korupcji;
- na podstawie dokonanych ustaleń wnoszenie spraw do sądu oraz ich prowadzenie;
- w przypadku podejrzenia o korupcję – wszczynanie śledztwa z własnej inicjatywy bądź na wniosek osoby pokrzywdzonej lub innej;
- wykonywanie każdej czynności, która jest przypisana ustawowo Komisji i ma związek ze zwalczaniem korupcji;
- badanie przepisów każdej ustawy pod względem zapobiegania korupcji i przedstawianie prezydentowi propozycji dotyczących ich implementacji;
- badanie zjawiska korupcji, opracowywanie strategii jej zapobiegania oraz przedstawianie prezydentowi rekomendacji w sprawie kroków, które należałoby przedsięwziąć, opierając się na wynikach badań;
- podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie walki z korupcją oraz wzmacnianie postaw antykorupcyjnych;
- organizowanie wykładów, warsztatów, sympozjów na tematy wchodzące w zakres działalności Komisji;
- ustalanie przyczyn korupcji w społeczno-gospodarczych warunkach panujących w Bangladeszu i przygotowywanie prezydentowi propozycji niezbędnych działań;

- ustalanie procedury prowadzenia dochodzeń, wnoszenia spraw do sądu;
- wykonywanie każdej innej działalności uznanej za niezbędną w procesie walki z korupcją.

Komisja postrzega siebie jako jeden z czterech elementów utrzymywania korupcji w ryzach. Pozostałymi trzema są: system prawny, sądownictwo oraz administracja.

Siedziba Komisji mieści się w Dhace.

Źródło: <http://www.acc.org.bd>

BENIN

Observatoire de Lutte contre la Corruption

Synergia działań ze strony państwa, społeczeństwa oraz sektora prywatnego doprowadziła w Beninie do powstania planu strategicznego walki ze zjawiskiem korupcji. Z przeprowadzonych analiz wynika, że korupcja w tym kraju jest zjawiskiem nader częstym, co z oczywistych przyczyn staje się powodem coraz wolniejszego rozwoju społecznego i gospodarczego. W 2002 r. przyjęto nowy plan walki z opisywanym zjawiskiem. Został on opracowany przez reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego Beninu, we współpracy z Bankiem Światowym, Światową Koalicją na rzecz Afryki oraz Transparency International. Plan koncentruje się na walce z korupcją i analizie jej wpływu na różnorakie aspekty życia społecznego oraz gospodarczego. Jest on również oceną podjętych działań antykorupcyjnych oraz sugeruje kierunki działania w celu ograniczenia tego zjawiska. W ramach planu utworzono **Observatoire de Lutte contre la Corruption** (OLC) – Obserwatorium Walki z Korupcją. Powstało ono z uwagi na brak koordynacji działań, które z powodu znacznego rozproszenia pozostawały nieskuteczne, a w szczególnych wypadkach nawet szkodliwe.

Organizacja ta została oficjalnie powołana do życia w dniu 16 września 2004 r. przez ministrów finansów i sprawiedliwości. Jest niezależna od wszystkich instytucji państwowych.

Do jej kompetencji należą między innymi:

- badanie i analiza faktów korupcji (bez względu na przedmiot);
- tropienie przypadków korupcji i oszustwa oraz prowadzenie dochodzeń w tych sprawach;
- zapewnienie ewentualnym świadkom należytej ochrony.

Struktura OLC:

- walne zgromadzenie;
- biuro;
- sekretariat;
- organ rachunkowy.

Członkowie OLC są delegowani z:

- Ministerstwa Sprawiedliwości i Praw Człowieka;
- Ministerstwa Finansów i Gospodarki;
- Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Bezpieczeństwa i Decentralizacji;
- Ministerstwa Obrony Narodowej;
- Komórki ds. Etyki w Życiu Publicznym;
- organów sędziowskich;
- zespołu inspektorów finansowych;

- zawodów prawniczych i powiązanych;
 - zespołu biegłych rewidentów i księgowych;
 - środowiska dziennikarzy, którzy specjalizują się w badaniach korupcji;
 - organizacji pozarządowych (stowarzyszeń).
- Siedziba organizacji znajduje się w mieście Kotonu.

Źródło: http://base.afrique-gouvernance.net/fr/corpus_organismes/

BHUTAN

ངན་ རྟོག་ལྟ་ རྟོག་ལྟ་

ངན་ རྟོག་ལྟ་ རྟོག་ལྟ་ – Komisja Antykorupcyjna w Bhutanie została ustanowiona na mocy dekretu królewskiego z dnia 31 grudnia 2005 r., by przeciwdziałać wzrostowi korupcji zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, jeśli tylko w jego działalność zaangażowane są środki pochodzące z budżetu państwa. Był to akt wykonawczy do ustawy antykorupcyjnej z 2006 r. Komisji zagwarantowano pełną organizacyjną, funkcjonalną i finansową niezależność.

Komisja składa się z przewodniczącego i 2 komisarzy. Do dyspozycji ma sekretariat ze stojącym na jego czele sekretarzem, któremu podlegają wszelkie struktury organizacyjne niższego szczebla. Troje członków Komisji jest wyznaczanych przez króla spośród osób nominowanych wspólnie na te stanowiska przez premiera, prokuratora generalnego, marszałków obu izb parlamentu oraz szefa partii opozycyjnej. Ich kadencja trwa 5 lat, bez możliwości reelekcji. Sekretariat jest odpowiedzialny za pomoc w nadzorowaniu dochodzeń prowadzonych przez Komisję, zapewnienie przepływu informacji, koordynowanie współpracy z wszelkimi podmiotami zaangażowanymi w walkę z korupcją oraz promowanie postaw antykorupcyjnych w społeczeństwie.

Ustawowo Komisja została upoważniona do:

- podejmowania wszelkich koniecznych kroków służących zapobieganiu i walce z korupcją;
- wszczynania śledztwa z własnej inicjatywy w przypadku podejrzenia o planowaniu aktu korupcji lub zaistnienia korupcji;
- prowadzenia dochodzenia w sprawie osób oskarżonych o korupcję w Bhutanie, a przebywających za granicą, lub w sprawie obcokrajowców przebywających na terytorium Bhutanu, a oskarżonych o korupcję w ich krajach pochodzenia;
- przeprowadzania inspekcji, także bez uprzedniego powiadomienia, wnioskowania o udostępnienie dokumentów bądź ich kopii i udzielenie informacji;
- przeprowadzania lub zlecania przeprowadzenia dochodzenia bądź każdej innej czynności w celu zbadania legalności czynności administracyjnej, bądź postępowania w stosunku do instytucji publicznej lub państwowej albo osoby fizycznej;
- badania legalności oraz poprawności każdego aktu prawa, który wiąże się z przekazaniem prawa własności;

- składania do sądu wniosku odwołującego lub unieważniającego każdą decyzję bądź dokument, w którym urzędnik wyraził zgodę na przekazanie prawa własności lub zysków w sprzeczności z obowiązującym prawem, bądź na szkodę skarbu państwa;
- badania praktyk i procedur obowiązujących w państwowych jednostkach organizacyjnych w celu zrewidowania tych, które zwiększają prawdopodobieństwo narażenia na korupcję;
- sporządzania czarnej listy krajowych i zagranicznych przedsiębiorstw niedopuszczonych do udziału w przetargach publicznych ze względu na występującą w nich korupcję;
- unieważnienia każdego kontraktu, udzielonej licencji, dzierżawy;
- monitorowania procesu wdrażania krajowej strategii antykorupcyjnej przez jednostki państwowe i prywatne.

Każda osoba ma prawo złożyć do Komisji doniesienie o popełnieniu lub zamiarze popełnienia czynu korupcyjnego, które następnie zostanie poddane rozpatrzeniu.

Ze swej działalności Komisja corocznie sporządza raport, który przedstawiany jest królowi, premierowi i parlamentowi.

Siedziba Komisji mieści się w Thimphu, stolicy Bhutanu.

Źródło: <http://www.anti-corruption.org.bt>

BOTSWANA

Directorate on Corruption and Economic Crime

Directorate on Corruption and Economic Crime (DCEC) – Departament Korupcji i Przestępczości Gospodarczej został utworzony 5 września 1994 r. po wejściu w życie w dniu 19 sierpnia 1994 r. ustawy o korupcji i przestępczości gospodarczej. Ustawa szczegółowo precyzuje funkcje Departamentu, nadaje uprawnienia i obowiązki, określa procedury postępowania oraz definiuje przestępstwa z udziałem urzędników administracji publicznej oraz sektora prywatnego podlegające jurysdykcji Departamentu.

Przy tworzeniu koncepcji powołania organu koncentrującego się na walce z korupcją rząd Botswany wykorzystywał doświadczenia innych państw. Za skuteczne i interesujące uznano zwłaszcza rozwiązania zastosowane w Hongkongu, za przykładem którego postanowiono zastosować trójfazowe podejście składające się ze zwalczania, prewencji i działań edukacyjnych. Uznano również, że skuteczniejsze będzie utworzenie całkowicie nowej instytucji zajmującej się tą działalnością niż nakładanie nowych obowiązków na organy już istniejące.

Bezpartyjność i niezależność Departamentu jest zapewniona dzięki podległości i odpowiedzialności jego dyrektora wyłącznie i bezpośrednio przed prezydentem. W pełnieniu swoich funkcji DCEC jest autonomiczną jednostką podległą kancelarii prezydenta, ale decyzja o wniesieniu oskarżenia przysługuje prokuratorowi krajowemu. Po uzyskaniu dowodów przestępstwa są one przedstawiane prokuratorowi krajowemu w specjalnym raporcie. Jeśli zdecyduje on o wszczęciu procedury sądowej, zwykle sprawa jest zwracana Departamentowi w celu przygotowania przewodu sądowego. Samo wniesienie oskarżenia należy do prokuratora, jednak oficerowie Departamentu asystują mu w tym.

Departament dzieli się na wydziały:

- prokuratorski – odpowiedzialny za przygotowanie aktu oskarżenia i współpracę z Urzędem Prokuratora Krajowego;
- dochodzeniowy – składa się z sześciu zespołów zlokalizowanych w Gaborone i jednego w Francistown;
- wywiadowczy – odpowiedzialny za gromadzenie informacji, ich przetwarzanie i analizę, a także za wsparcie technologiczne oraz zbieranie doniesień pochodzących od społeczeństwa;
- przeciwdziałania korupcji – zajmuje się analizą procedur obowiązujących w działach administracji publicznej oraz prywatnych przedsiębiorstwach, w celu przeciwdziałania i eliminacji potencjalnych praktyk korupcyjnych;

- edukacji społecznej – podnosi świadomość społeczną na temat szkód, jakie wyrządza korupcja, oraz dba o społeczne wsparcie w walce przeciwko temu zjawisku;
- administracyjny – odpowiedzialny także za kwestie personalne, w tym za rekrutację;
- szkoleń – zajmuje się organizacją szkoleń i podnoszeniem kwalifikacji personelu.

Siedziba DCEC znajduje się w stolicy kraju, Gaborone.

Źródło: <http://www.gov.bw>

BRUNEI

Biro Mencegah Rasuah

Biro Mencegah Rasuah (BMR) – Biuro Antykorupcyjne powstało 1 lutego 1982 r. na mocy ustawy o zapobieganiu korupcji jako organ egzekwujący postanowienia tej ustawy. Biuro jest całkowicie niezależne, a poprzez swego dyrektora podlega bezpośrednio sułtanowi Brunei jako szefowi rządu.

Podstawową misją Biura jest wzmacnianie uczciwości administracji publicznej poprzez zwalczanie korupcji oraz doprowadzenie winnych temu przestępstwu przed oblicze wymiaru sprawiedliwości. Aby wywiązać się z powierzonego zadania BMR skupia się na działaniach w dwóch głównych sferach:

- podejmowaniu przedsięwzięć prewencyjnych;
- prowadzeniu dochodzeń – po otrzymaniu informacji o zaistnieniu korupcji bądź w przypadku powstania uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa korupcji.

Ustawa wyposaża Biuro w wiele szczególnych uprawnień, by jak najskuteczniej mogło prowadzić dochodzenia w sprawach o korupcję. Dane jest mu też uprawnienie do dochodzenia w sprawach konkretnych przestępstw przewidzianych kodeksem karnym i innymi kodeksami, jeśli wyjdą one na jaw w trakcie postępowania antykorupcyjnego prowadzonego przez BMR.

Struktura BMR odpowiada stawianym przed nim zadaniom. W Biurze wyodrębnione są dwa wydziały, z których jeden zajmuje się przeprowadzaniem dochodzeń oraz prowadzeniem działań wywiadowczo-badawczych, a drugi skupia się na inicjatywach edukacyjno-prewencyjnych we współpracy ze społeczeństwem. Ponadto istnieją samodzielne jednostki: prawna, ds. współpracy międzynarodowej, administracyjna oraz informatyczna.

Źródło: <http://www.bmr.gov.bn>

EGIPT

هيئة الرقابة الإدارية

Instytucją odpowiedzialną za wykrywanie i zwalczanie korupcji w administracji rządowej, przedsiębiorstwach należących do skarbu państwa, jak również w przedsiębiorstwach prywatnych realizujących zamówienia publiczne w Egipcie jest هيئة الرقابة الإدارية – Urząd Kontroli Administracji.

Urząd powstał w 1964 r., kiedy to na mocy odpowiedniej ustawy oddzielił się i usamodzielniał wydział kontroli w prokuraturze. Jest to niezależny urząd podległy premierowi. W zakresie jego kompetencji znajduje się wszelkiego rodzaju działalność kontrolna (zarówno kontrola poprawności gospodarowania finansami publicznymi, jak i kontrola administracyjna) oraz podejmowanie kroków prawnokarnych w przypadku stwierdzenia nadużyć.

Urząd pełni następujące funkcje:

- wykrywanie przypadków zaniedbań w funkcjonowaniu administracji publicznej, a także tendencji do nadużywania stanowiska oraz formułowanie propozycji działań naprawczych;
- prowadzenie dochodzeń w przypadku podejrzeń nielegalnego wzbogacenia się przez urzędników publicznych;
- analizowanie funkcjonowania przyjętych ustaw i aktów niższego rzędu oraz procedur działania;
- analizowanie doniesień – medialnych oraz pochodzących od obywateli – dotyczących nieprawidłowości i nadużywania stanowiska;
- wykrywanie przypadków sprzeniewierzenia funduszy pochodzących ze środków publicznych;
- przeprowadzanie postępowań sprawdzających wobec osób kandydujących do objęcia czołowych stanowisk urzędniczych oraz w przedsiębiorstwach skarbu państwa;
- sporządzanie raportów przedkładanych premierowi.

Na strukturę organizacyjną Urzędu składają się 4 departamenty kontroli centralnej, 2 departamenty kontroli regionalnej oraz 4 departamenty wsparcia. Departamenty kontroli centralnej są odpowiedzialne za sprawowanie funkcji kontrolnych nad instytucjami szeregu centralnego skupionymi w Kairze i Gizie. Departamenty kontroli regionalnej wykonują kompetencje Urzędu wobec instytucji funkcjonujących na szczeblu prowincji Egiptu. Podlegają im 23 biura regionalne.

Kwatera główna Urzędu mieści się w stolicy Egiptu, Kairze.

Źródło: <http://www.rekaba.com>

ETIOPIA

Federalna Komisja Etyki i Antykorupcji

Federalna Komisja Etyki i Antykorupcji została utworzona w 2001 r., by zwalczać korupcję wszędzie tam, gdzie są zaangażowane środki pochodzące z budżetu państwa.

Celem Komisji jest przede wszystkim:

- dążenie do stworzenia świadomego społeczeństwa, w którym korupcja nie będzie tolerowana, poprzez promowanie postawy etycznej i edukację antykorupcyjną we współpracy z innymi odpowiednimi instytucjami;
- przeciwdziałanie korupcji i innym nieprawidłowościom we współpracy z odpowiednimi organami;
- ujawnianie korupcji i innych nieprawidłowości oraz prowadzenie dochodzenia i czynności procesowych w tych sprawach.

Na strukturę organizacyjną Komisji składa się 7 departamentów, 3 wydziały i 2 biura.

Departamenty i ich zadania:

- Departament Edukacji Etycznej i Public Relations – za pomocą przeróżnych metod komunikacji podnosi świadomość społeczną na temat szkodziwości skutków korupcji, promuje odpowiednie postawy etyczne, a ponadto prezentuje opinii publicznej cele, założenia i misję Komisji;
- Departament Zapobiegania Korupcji – w celu realizacji swojego zadania analizuje praktyki działania i procedury obowiązujące we wszystkich instytucjach publicznych i przedsiębiorstwach z udziałem państwa, a następnie w porozumieniu z zainteresowanymi stronami proponuje środki zapobiegawcze oraz nadzoruje ich wdrożenie;
- Departament Dochodzeniowy – jest uprawniony do wszczynania dochodzenia w przypadku zaistnienia podejrzenia o korupcję lub przestępstwo bezpośrednio z korupcją związane; może to czynić także na podstawie doniesień obywateli, które rozpatruje pod względem ich zasadności; rozpatruje też przypadki złamania kodeksu etycznego obowiązującego w administracji publicznej;
- Departament Czynności Procesowych – wszczyna czynności procesowe na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego przez Departament Dochodzeniowy; ponadto na podstawie orzeczenia sądu może spowodować zamrożenie oraz przepadek na rzecz skarbu państwa majątku pochodzącego z korupcji;
- Departament Koordynacji Infrastruktury Etycznej – jest odpowiedzialny za koordynowanie działań podmiotów zaangażowanych w walkę z korupcją;
- Departament Badań i Analiz – przeprowadza badania społeczne, analizuje i upowszechnia wyniki swoich ustaleń, nadzoruje prawidłowe wdrażanie

ustawodawstwa antykorupcyjnego oraz formułuje propozycje jego poprawy;

- Departament Administracji i Finansów – jest odpowiedzialny za bieżące zarządzanie infrastrukturą, kadre i szkolenia.

Komisja posiada wydziały: prawny, planowania oraz audytu, zaś własnymi biurami dysponują przewodniczący oraz zastępcą przewodniczącego Komisji.

W roku budżetowym 2009/2010 Komisja zatrudniała 299 osób, w tym specjalistów z różnych dziedzin.

Siedziba Komisji mieści się w Addis Abebie.

Źródło: <http://www.feac.gov.et>

FIDŻI

Fiji Independent Commission Against Corruption

Fiji Independent Commission Against Corruption (FICAC) – Niezależna Komisja Antykorupcyjna, została utworzona 4 kwietnia 2007 r. przez rząd tymczasowy i jego Premiera Commodore Franka Bainimaramę. Została powołana do efektywnej walki z korupcją, promowania przejrzystości działań, w myśl zasady zera tolerancji dla korupcji; a także do zbudowania podstaw do dobrego sprawowania władzy oraz przyczynienia się do zrównoważonego wzrostu dla dobra wszystkich obywateli Fidżi.

Zarzucana rządowi i służbie cywilnej korupcja była przedstawiana jako główne uzasadnienie militarnego obalenia demokratycznie wybranego w 2006 r. rządu. Mimo że poprzedni rząd zapowiedział podjęcie inicjatyw antykorupcyjnych, włącznie z ustanowieniem komisji antykorupcyjnej oraz uchwaleniem ustawy o swobodnym dostępie do informacji, realizacja zamierzonych przedsięwzięć następowała bardzo powoli. Dopiero poprzedni rząd tymczasowy powołał niezależny organ o szerokich uprawnieniach śledczych – Niezależną Komisję Antykorupcyjną.

FICAC spełnia trzy podstawowe funkcje. Prowadzi dochodzenia w sprawach korupcyjnych oraz publicznie ujawnia działania korupcyjne. Ponadto prowadzi działalność prewencyjną, a także edukacyjną. Informuje społeczeństwo o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą korupcja.

W latach 2007–2008 Komisja przyjęła 4291 skarg i doprowadziła do oskarżenia 35 urzędników publicznych i 2 biznesmenów. W większości przypadków stawianym zarzutem było przekroczenie uprawnień. Ponadto, dzięki Komisji, 492 sprawy udało się rozwiązać poprzez mediację. Liczba przypadków niewłaściwego wykorzystywania funduszy rządowych czy też nadużycia sprawowanego urzędu z wielokrotnością się w ostatnich latach. Ograniczona odpowiedzialność za przestępstwa korupcyjne, nieudolny system sprawowania władzy oraz brak skutecznych procedur dyscyplinarnych stanowią dla rządu duże wyzwanie w walce z korupcją. Na Fidżi bowiem nie-rzadko stosunki prywatne odgrywają dużą rolę w interesach i decyzjach podejmowanych przez urzędników rządowych.

FICAC posiada trzy Biura zlokalizowane w Suwie, Labasie i Lautoco.

Źródło: <http://www.ficac.org.fj>

FILIPINY

Office of the Ombudsman

Office of the Ombudsman – Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich (in. ombudsman) i jego przedstawiciele, zgodnie z rozdziałem 12, artykułem XI Konstytucji z 1987 r., ma za zadanie niezwłocznie reagować na skargi wniesione przeciwko urzędnikom rządowym, a także pracownikom każdej agencji, wydziału, przedsiębiorstwa kontrolowanego przez rząd i wprowadzać administracyjną, cywilną i karną odpowiedzialność w każdym uzasadnionym przypadku, w celu sprawnego wypełniania służby wobec obywateli. Urząd Rzecznika daje pierwszeństwo skargom wniesionym przeciw wysokim urzędnikom lub osobom zajmującym eksponowane stanowiska kierownicze, a także skargom, dotyczącym poważnych przestępstw lub spraw, w których wchodzi w grę środek lub mienie o znacznej wartości.

Misją Rzecznika Praw Obywatelskich jest współpraca ze społeczeństwem, wspomaganie uczciwości, efektywności oraz wprowadzanie wysokich standardów etycznych w sektorze publicznym, poprzez ograniczanie nadużyć, inicjowanie dochodzeń i wnoszenie oskarżenia w sprawach dotyczących urzędników i pracowników państwowych.

Konstytucyjne gwarancje, chroniące Urząd od wpływów politycznych, obejmują:

- przyznanie Rzecznikowi Praw Obywatelskich i jego przedstawicielom rangi przewodniczącego i członków Komisji Konstytucyjnej;
- wytyczenie określonej kadencji, w czasie której pensje Rzecznika i jego przedstawicieli nie mogą zostać zmniejszone;
- usunięcie z urzędu może nastąpić tylko w drodze impeachmentu;
- uznanie Urzędu za niezależny i przyznanie mu własnego budżetu.

Początki urzędu ombudsmana na Filipinach sięgają 1898 r. Artykuł 21 Dekretu z 12 czerwca 1898 r., tworzący Rewolucyjny Rząd Filipin, przewidywał Komisję Stałą, na czele której stał wiceprezydent, będący drugą instancją w rozpatrywaniu spraw karnych wniesionych przeciwko urzędnikom różnego stopnia. Komisja Stała kontynuowała swoją działalność po ratyfikacji Konstytucji 1899 r. (znanej jako Konstytucja Malolos). Zgodnie z artykułem 55 Konstytucji, jedną z kompetencji Komisji było stwierdzanie, czy istnieją dostateczne dowody do wszczęcia postępowania przeciwko Prezydentowi Republiki, posłom, ministrom, Prezesowi Sądu Najwyższego i szefowi urzędu kontrolnego.

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich posiada następujące kompetencje:

- nadzorowanie prawidłowego wypełniania zadań nałożonych na urzędników państwowych;
- wpływanie na rząd, by należycie wywiązywał się z podstawowych obowiązków wobec obywateli;

- ocena, ewaluacja i propozycje poprawy istniejących procedur i praktyk;
- nakładanie kar administracyjnych za pomyłki czynione przez urzędników rządowych oraz wnoszenie aktu oskarżenia przeciwko nim w przypadku popełnienia przestępstwa.

Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich jest główną instytucją powołaną do walki z nadużyciami i korupcją, a przez to do przywrócenia sprawnego funkcjonowania i wypełniania przez rząd służebnej roli wobec narodu. W celu wypełnienia tego zobowiązania Urząd wyposażono w następujące uprawnienia:

- wykrywanie nieprawidłowości i niegospodarności. Urząd może prowadzić wstępne śledztwa w sprawach dotyczących korupcji i nadużyć, ustalać fakty i gromadzić dowody;
- przyjmowanie zeznań i karanie za uchybienie godności urzędu oraz nadawanie immunitetu dla każdego ważnego świadka. Jako jedyna instytucja poza bankiem, może nakazać weryfikację kont bankowych osób, w stosunku do których toczy się śledztwo w sprawie będącej w kompetencjach urzędu;
- nadawanie uprawnień zwykłym prokuratorom do wnoszenia aktu oskarżenia oraz prowadzenia spraw przed sądami powszechnymi;
- prowadzenie postępowań dyscyplinarnych wobec funkcjonariuszy publicznych, z wyjątkiem członków Kongresu, wymiaru sprawiedliwości i wobec urzędników, co do których można zastosować impeachment. Urząd ombudsmana może nałożyć kary administracyjne oraz wszcząć procedury usunięcia z zajmowanego stanowiska publicznego;
- żądanie od osób pełniących funkcje publiczne pomocy osobom w konkretnych przypadkach;
- prowadzenie badań i adaptacje rozwiązań, które mogą ograniczyć lub wyeliminować możliwość popełnienia przestępstwa korupcji oraz podnieść świadomość i współpracę społeczeństwa w zakresie zwalczania tej patologii.

W celu spełnienia nałożonych zadań Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich działa poprzez swoich przedstawicieli w każdym z głównych regionów kraju. Rzecznik posiada również Urząd Prokuratora Specjalnego. Zgodnie z Konstytucją, Rzecznik Praw Obywatelskich zatrudnia pracowników zgodnie z ustawą o służbie cywilnej.

Siedziba Rzecznika mieści się w Quezon City.

Źródło: <http://www.ombudsman.gov.ph>

GABON

Commission Nationale de Lutte Contre l'Enrichissement Illicite

Commission Nationale de Lutte Contre l'Enrichissement Illicite (CNLCEI) – Krajowa Komisja do Walki z Nielegalnym Wzbogaceniem została utworzona 7 maja 2003 r. na mocy ustawy. W celu realizacji zadań Komisji nadano uprawnienia szczególne niezależnego organu administracji rządowej. Komisja jest uprawniona do:

- prowadzenia dochodzeń, przedstawiania wniosków i zaleceń;
- wydawania nakazów;
- podejmowania indywidualnych decyzji;
- regulowania, badania i kontroli;
- nakładania sankcji.

Niezależne organy administracyjne wyposażone są w autonomię (środki trwałe, budżet, administracja) niezbędną do realizacji określonych zadań. Status niezależnych organów administracji przyznawany jest rzadko i odzwierciedla wolę ustawodawcy do nadania realnych uprawnień w walce z nielegalnym wzbogaceniem.

W skład Komisji wchodzi dziesięciu członków powoływanych przez prezydenta spośród osób cieszących się publicznym zaufaniem. Członkowie są powoływani na pięcioletnią kadencję bez możliwości ponownego wyboru. Podzieleni są oni na dwa kolegia:

- pierwsze kolegium składa się z czterech sędziów, z których wybierany jest przewodniczący Komisji;
- drugie kolegium składa się z sześciu członków (osoby, które zajmowały wysokie stanowiska w życiu społecznym, gospodarczym czy politycznym).

Przewodniczący wspierany jest przez dwóch wiceprzewodniczących wybieranych solidarnie z każdego kolegium. W razie potrzeby przewodniczący może powołać odpowiedniego eksperta.

Misją Komisji jest ustalenie wszelkich okoliczności powstania nielegalnego majątku oraz ukaranie jego właściciela, a także doradzanie rządowi w zakresie odpowiednich rozwiązań systemowych.

Komisja przywiązuje dużą wagę do działań zapobiegawczych. Prowadzi edukację oraz działania uświadamiające dotyczące nielegalnego wzbogacenia się. Działania te mają na celu m.in. kształtowanie postaw urzędników poprzez zwiększanie ogólnego poziomu wiedzy na temat nielegalnie gromadzonego majątku. Komisja gromadzi i weryfikuje oświadczenia majątkowe urzędników państwowych. Dokonuje okresowej oceny efektywności strategii, prowadzi seminaria i konferencje. Jednym z głównych założeń Komisji jest podnoszenie świadomości jako niezbędnego elementu walki z korupcją.

Ważnym aspektem aktywności Komisji są działania represywne. Zadanie prowadzenia śledztw ma znaczenie fundamentalne. Komisja dąży do ustalenia wszelkich okoliczności sprawy, a w efekcie do ukarania winnych przez specjalny trybunał karny. Po ustaleniu okoliczności przestępstwa przesyła zgromadzone materiały do prokuratora, który prowadzi śledztwo. Działania Komisji w tej domenie są całkowicie jawne. We wszystkich przypadkach Komisja może być stroną w postępowaniu, śledzić sprawę do jej finału.

Ostatnim istotnym aspektem działalności Komisji jest działalność konsultacyjna. Niektóre podmioty muszą obowiązkowo korzystać z doradztwa Komisji, inne mają co do tego wolny wybór. CNLCEI jest zobowiązana do wydawania opinii w sprawie proponowanych przepisów dotyczących walki z korupcją, konfliktu interesów, wynagrodzenia pracowników, metod pobierania podatków, zamówień publicznych i zasad etycznych w życiu publicznym.

Siedziba Komisji mieści się w Liberville.

Źródło: <http://www.cnlcei.ga>

HONGKONG

Independent Commission Against Corruption

Independent Commission Against Corruption (ICAC) – Niezależna Komisja Przeciwko Korupcji została utworzona w lutym 1974 r. na mocy zarządzenia o Niezależnej Komisji przeciwko Korupcji. Bodźcem do jej powołania był skandal związany z ucieczką skorumpowanego szefa policji oraz raport podsumowujący dochodzenie w tej sprawie.

Działalność Komisji obejmuje 3 elementy: wykrywanie i zwalczanie korupcji, prewencję oraz akcje edukacyjno-wychowawcze skierowane do społeczeństwa. Charakter pełnionej misji jest odzwierciedlony w strukturze organizacyjnej Komisji, na którą składają się 3 główne departamenty:

- 1) Departament Operacyjny – jest ramieniem śledczym ICAC, który ma za zadanie:
 - gromadzenie i rozpatrywanie podejrzeń o korupcję,
 - przeprowadzanie dochodzeń w przypadku zarzutów o korupcję,
 - przeprowadzanie dochodzeń w przypadku szantażu dokonanego przez osobę na stanowisku publicznym,
 - przeprowadzanie dochodzeń w przypadku zachowania osoby na stanowisku publicznym związanego z korupcją lub sprzyjającego temu przestępstwu;
- 2) Departament Zapobiegania Korupcji – zajmuje się:
 - badaniem procedur obowiązujących w organach rządowych i administracji publicznej oraz korygowaniem tych, które mogą sprzyjać korupcji,
 - na wniosek organizacji pozarządowych lub osób prywatnych – doradzaniem, jak przeciwdziałać korupcji;
- 3) Departament Kontaktów ze Społeczeństwem – skupia się na:
 - informowaniu społeczeństwa o patologii, jaką jest korupcja,
 - zjednywaniu poparcia społecznego dla walki z korupcją.

Profilaktyka jest ważna z punktu widzenia przeobrażania mentalności społecznej i podejścia do zjawiska korupcji. Uznano bowiem, że zapobieganie jest równie istotne, co działania odstraszające, a walka z korupcją może zostać wygrana tylko w przypadku zmiany podejścia ludzi do łapownictwa. Strategia ta okazała się skuteczna i obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Niezależność Komisji jest gwarantowana przez ustawę zasadniczą, najwyższy akt prawny Hongkongu. ICAC podlega bezpośrednio szefowi miejscowej administracji, który powołuje i odwołuje jej szefa. Zgodnie z zarządzeniem konstytuującym Komisję, szefowi podlega jego zastępca oraz tylu funkcjonariuszy, ilu uzna za stosowne. Obecnie ICAC zatrudnia około 1200 osób.

Źródło: <http://www.icac.org.hk>

INDIE

Anti Corruption Bureau (Gudżarat)

Zwalczające korupcję w stanie Gudżarat **Anti Corruption Bureau** (Biuro Antykorupcyjne) powstało 30 września 1963 r., w konsekwencji utworzenia tego stanu po podziale stanu Bombaj. Biuro podlega Departamentowi Spraw Wewnętrznych Gudżaratu.

Głównym zadaniem powierzonym tej instytucji jest zapobieganie przestępczości korupcyjnej w jednostkach administracji stanowej, w przedsiębiorstwach należących do władz stanowych, jak również w jednostkach władzy centralnej funkcjonujących na terenie Gudżaratu oraz w organizacjach pozarządowych i podmiotach będących beneficjentami funduszy stanowych lub centralnych.

W tym celu Biuro wyposażono w kompetencje do prowadzenia czynności dochodzeniowo-śledczych, na podstawie Ustawy o Zapobieganiu Korupcji (Prevention of Corruption Act) z 1988 r. (włącznie z przeprowadzaniem operacji specjalnych, takich jak kontrolowane wręczenie). Ponadto Biuro upoważnione jest do przyjmowania obywatelskich doniesień o przypadkach korupcji oraz podejmowania działań sprawdzających informacje zawarte w składanych przez stanowych urzędników oświadczeniach majątkowych.

Na dyrektora Biura wyznaczany jest oficer policji przynajmniej w stopniu Dyrektora Głównego Policji.

Siedziba Biura znajduje się w mieście Ahmedabad. Ponadto na terenie stanu rozmieszczonych jest 5 delegatur oraz szereg pomniejszych posterunków.

Źródło: <http://www.acb.gujarat.gov.in>

INDIE

Anti Corruption Bureau (Maharashtra)

Anti Corruption Bureau (ACB) – Biuro Antykorupcyjne funkcjonuje również w indyjskim stanie Maharashtra. Powstało na mocy rozporządzenia rządu stanowego z listopada 1957 r. Krok ten spowodowany był wzrostem skali korupcji w okresie II wojny światowej oraz po niej. Odzwierciedla ono wagę, jaką rząd przykłada do przejrzystości życia publicznego i walki z korupcją.

Do głównych funkcji Biura należy:

- gromadzenie informacji w celu wykrywania przypadków korupcji wymienionych przez ustawę o zapobieganiu korupcji z 1988 r. i prowadzenie w tych sprawach dochodzeń;

- inicjowanie dochodzeń w sprawie doniesień o podejrzenie zaistnienia korupcji, nadużyć i malwersacji złożonych przez obywateli lub urzędników.

Ze względu na ograniczone zasoby kadrowe, Biuro jedynie wspomaga działalność kontrolną w instytucjach, a przejmując te sprawy, które ze względu na swą złożoność nie mogą zostać przeprowadzone przez organy kontroli wewnętrznej.

Na czele Biura stoi dyrektor, który na swoje stanowisko wyznaczany jest przez rząd stanowy. Powierzone funkcje ogólnego kierownictwa Biurem sprawuje niezależnie od działającej w stanie policji (aczkolwiek nosi on, jak i wszyscy oficerowie policyjny stopień), a podlega bezpośrednio Departamentowi Spraw Wewnętrznych rządu. Do pracy w nim delegowani są policjanci oraz pracownicy departamentów rządowych (np. skarbowego) w celu prowadzenia dochodzeń wspólnie z oficerami Biura, jak i działalności doradczej.

Generalnie przedmiotem aktywności ACB jest działalność urzędników i urzędów szczebla stanowego oraz lokalnego, a także podmiotów ustawowych gospodarujących mieniem i funduszami stanowymi. W przypadkach jednak, gdy na gorącym uczynku przestępstwa korupcji złapany zostanie urzędnik szczebla centralnego lub zachodzi uzasadnione podejrzenie, że może on zniszczyć dowody lub utrudniać śledztwo, Biuro ma możliwość podjąć wobec niego odpowiednie kroki – jeśli wymaga tego dobro śledztwa nawet przed nawiązaniem współpracy z Centralnym Biurem Śledczym, w którego kompetencjach leży aktywność tychże funkcjonariuszy państwowych.

Siedziba Biura mieści się w stolicy stanu, Bombaju. Poza centralą funkcjonuje 7 oddziałów zamiejscowych.

Źródło: <http://acbmaharashtra.org>

INDIE

Anti Corruption Bureau (Radżastan)

W indyjskim stanie Radżastan pierwsze zryby instytucjonalizacji walki z korupcją miały miejsce już w 1949 r., kiedy to w strukturze policji wyodrębniono komórkę antykorupcyjną. W kolejnych latach podlegała ona szeregowi reform i przeobrażeń, aż w 1998 r. rządowe rozporządzenie przemianowało Stanowe Biuro Śledcze (State Bureau of Investigation) na Biuro Antykorupcyjne (**Anti Corruption Bureau**), w której to postaci aktualnie funkcjonuje.

Zadanie, jakie postawiono przed Biurem, to egzekucja przestrzegania zapisów ustawy o zapobieganiu korupcji. Cel ten realizowany jest poprzez wykrywanie praktyk korupcyjnych wśród pracowników administracji stanowej oraz wzmacnianie mechanizmów prewencyjnych obowiązujących w jej strukturach.

Na czele Biura stoi dyrektor generalny wraz ze swoim zastępcą. W skład struktury organizacyjnej Biura wchodzi komórka prawna, komórka odpowiedzialna za technikę operacyjną i wsparcie techniczne oraz 2 specjalne komórki śledcze. W instytucji zatrudnionych jest około 700 osób.

Siedziba Biura mieści się w Jaipur, stolicy stanu. Poza swoją siedzibą dysponuje ono szeregiem delegatur odpowiadającym podziałowi administracyjnemu stanu na dystrykty.

Źródło: <http://acb.rajasthan.gov.in>

INDIE

Anti-Corruption Bureau (Andhra Pradesh)

W indyjskim stanie Andhra Pradesh funkcjonuje instytucja antykorupcyjna **Anti-Corruption Bureau** (Biuro Antykorupcyjne). Jest to wyspecjalizowana agencja powołana do walki z problemem korupcji wśród urzędników pracujących w administracji stanowej, jak również wśród osób prywatnych, jeśli popełniają przestępstwa przewidziane przez ustawę o zapobieganiu korupcji z 1988 r.

Biuro powstało w styczniu 1961 r. i podlega bezpośrednio pod Departament Administracji rządu stanu Andhra Pradesh. Na jego czele stoi dyrektor główny, który ma jednego zastępcę. Jego funkcjonariusze to zarówno technicy, inżynierowie, jak i księgowi oraz prawnicy służący swoją wiedzą w przypadku postępowań przed sądem lub trybunałem dyscyplinarnym. Biuro dzieli się na 15 oddziałów terenowych, którym podlega od 1 do 3 dystryktów. Centrala znajduje się w stolicy stanu, mieście Hajdarabad.

Jako że nadzoruje ono przestrzeganie ustawy o zapobieganiu korupcji, wyposażono je w uprawnienia do gromadzenia informacji, wszczynania dochodzeń i postępowań kontrolnych. Powodem do rozpoczęcia działalności weryfikacyjnej może być doniesienie złożone przez różne instytucje administracji publicznej lub przez osoby prywatne, jeśli tylko zawiadomienie jest weryfikowalne. Prowadzone dochodzenia dotyczą przypadków defraudacji oraz majątku pochodzącego ze źródeł przestępczych (na podstawie deklaracji majątkowych). Ponadto Biuro może prowadzić regularny nadzór lub przeprowadzać niespodziewane kontrole w obszarach szczególnie narażonych na korupcję.

Z przeprowadzonego dochodzenia Biuro składa rządowi raport i w zależności od zgromadzonego materiału dowodowego podejmowane są dalsze kroki: wniesienie oskarżenia lub umorzenie śledztwa. Jednak nawet jeśli dowody są niewystarczające do wszczęcia procedury sądowej, mogą one posłużyć do wyciągnięcia wobec danej osoby konsekwencji dyscyplinarnych przez odpowiednie organy.

Źródło: <http://acbp.gov.in>

INDONEZJA

Komisi Pemberantasan Korupsi

Komisi Pemberantasan Korupsi (KPK) – Komisja do spraw Zwalczania Korupcji została powołana do życia z zamiarem przeciwdziałania korupcji w sposób systematyczny i wszechstronny. Misją Komisji jest usunięcie wszelkich przeszkód stojących na drodze do skutecznej walki z korupcją. Z tego też względu Komisja stosuje kompleksowe podejście, zachęcając do współdziałania społeczeństwo, administrację publiczną oraz świat biznesu.

Komisji powierzono wykonywanie następujących zadań:

- koordynowanie działań instytucji upoważnionych do walki z korupcją w celu jej wyplenienia;
- nadzorowanie działalności instytucji powołanych do walki z korupcją;
- prowadzenie dochodzeń oraz wnoszenie aktów oskarżenia wobec zaistnienia przestępstwa korupcji;
- podejmowanie działań prewencyjnych;
- monitorowanie administracji publicznej.

W celu realizacji powierzonych zadań Komisja została upoważniona do:

- koordynowania dochodzeń oraz przewodu sądowego po wniesieniu oskarżenia o korupcję;
 - wprowadzania systemu informowania o korupcji w celu jej eliminacji;
 - żądania informacji o działalności instytucji;
 - organizowania spotkań z instytucjami upoważnionymi do walki z korupcją w celu wymiany informacji;
 - żądania sprawozdań od instytucji zaangażowanych w zwalczanie korupcji.
- Siedziba Komisji znajduje się w Dżakarcie.

Źródło: <http://www.kpk.go.id>

IRAK

هيئة النزاهة

قوة النزاهة – Komisja ds. Rzetelności (ang. Commission of Integrity), wcześniej funkcjonująca pod nazwą Komisji ds. Rzetelności Publicznej, to iracka instytucja, której zadaniem jest umacnianie rządów prawa oraz zapobieganie i zwalczanie korupcji na wszystkich szczeblach administracji. Została utworzona w styczniu 2004 r. na mocy dekretu przyjętego przez ówczesne władze tymczasowe Iraku. W następnym roku znalazła umocowanie w nowo przyjętej konstytucji.

Przyczyną powołania do życia tej instytucji była chęć pozyskania zaufania obywateli dla nowych władz oraz stworzenie klimatu dla nowych inwestycji i pomocy międzynarodowej, walki z przestępczością zorganizowaną, co wydatnie utrudnia korupcja.

Zgodnie z konstytucją, Komisja ds. Rzetelności jest niezależną instytucją podległą bezpośrednio parlamentowi. Działalność antykorupcyjną prowadzi w dwójaki sposób:

- na płaszczyźnie prawnej – aktywność dochodzeniowo-śledcza, proponowanie rozwiązań prawnych mających służyć zapobieganiu korupcji oraz wzmacnianiu przejrzystości i rzetelności, analiza oświadczeń majątkowych składanych przez zobowiązanych do tego urzędników, jak również opracowywanie kodeksów postępowania dla instytucji publicznych;
- na płaszczyźnie edukacyjno-informacyjnej – opracowywanie programów zajęć edukacyjnych, przygotowywanie opracowań, przeprowadzanie szkoleń i kursów oraz organizowanie konferencji, kampanii społecznych.

Ponadto Komisja pełni funkcje koordynacyjne wobec działalności 2 innych instytucji zaangażowanych w realizację polityki antykorupcyjnej w kraju: Najwyższej Izby Audytu oraz inspektorów generalnych działających przy wszystkich ministerstwach.

Instytucja podejmuje działania na podstawie doniesień od obywateli, spraw przekazanych jej przez inspektorów generalnych bądź dzięki własnym ustaleniom.

Na czele Komisji stoi jej Komisarz, nominowany za zgodą parlamentu przez premiera na 5-letnią kadencję, z możliwością jednej reelekcji. Przed upływem kadencji nie może on zostać odwołany bez zgody parlamentu wyrażonej większością głosów. Strukturę organizacyjną Komisji tworzy 6 departamentów:

- departament dochodzeniowo-śledczy, który odpowiada za prowadzenie dochodzeń oraz analizę przyjętych zgłoszeń;
- departament prawny, który prowadzi bieżącą obsługę prawną, a ponadto jest odpowiedzialny za przygotowywanie opinii Komisji na temat projek-

towanych aktów prawnych oraz opracowywanie propozycji rozwiązań prawnych;

- departament prewencji, który odpowiada za analizę złożonych oświadczeń majątkowych oraz opracowanie kodeksów postępowania dla instytucji publicznych;
 - departament edukacji, który promuje wśród kadry urzędniczej, jak również w społeczeństwie, postawy uczciwości i braku akceptacji dla zachowań korupcyjnych;
 - departament ds. organizacji pozarządowych, który poprzez ścisłą współpracę z tego typu podmiotami, jest zaangażowany w promocję pożądanych postaw społecznych oraz budowę społecznego poparcia dla działalności Komisji;
 - departament administracyjny, który jest departamentem pomocniczym Komisji, odpowiedzialnym za sprawy finansowo-kadrowe.
- Na koniec 2008 r. w instytucji były zatrudnione 1322 osoby.

Źródło: <http://www.nazaha.iq>

JEMEN

داسفلا ءحفاكل ايل عل ءين طول ءئي دل

W Jemenie instytucja dedykowana walce z korupcją funkcjonuje od lipca 2007 r. Działa pod nazwą داسفلا ءحفاكل ايل عل ءين طول ءئي دل – Najwyższy Urząd ds. Zwalczania Korupcji (znana także pod akronimem SNACC pochodzącym od jej nazwy w języku angielskim, Supreme National Authority for Combating Corruption). Ustanowiona została na mocy ustawy antykorupcyjnej nr 39 z grudnia 2006 r.

Jest to centralny urząd państwa, wyposażony w szerokie gwarancje niezależności od wpływów politycznych, tj. autonomię administracyjną (nie jest podporządkowany żadnemu innemu organowi) oraz finansową (posiada własny budżet). Podkreśla to również ustawowy zapis, że wszelka obstrukcja jego działalności ze strony jakiegokolwiek osoby lub instytucji jest przestępstwem. Raz na kwartał Urząd zobowiązany jest przedkładać prezydentowi i parlamentowi sprawozdanie ze swojej działalności.

Wzorując się na rozwiązaniach rodem z Hongkongu, SNACC wyposażono w kompetencje zarówno z zakresu zwalczania korupcji, jej zapobiegania, jak i edukacji antykorupcyjnej:

- zwalczanie obejmuje działalność operacyjno-rozpoznawczą oraz dochodzeniowo-śledczą, w oparciu o doniesienia z zewnątrz i ustalenia własne, analizę deklaracji majątkowych osób zobowiązanych do ich składania oraz umów zawieranych przez państwowe instytucje;
- działalność prewencyjna realizowana jest z jednej strony poprzez analizę efektywności obowiązujących przepisów antykorupcyjnych i formułowanie propozycji ich zmian, a z drugiej, poprzez współpracę z innymi instytucjami krajowymi i międzynarodowymi;
- realizacja zadań edukacyjnych przejawia się w opracowaniu i wdrażaniu krajowej strategii antykorupcyjnej, promocji odpowiednich postaw i wartości oraz prowadzeniu kampanii informacyjnych w społeczeństwie.

Na czele Urzędu stoi 11-osobowa rada pod kierownictwem przewodniczącego, w skład której wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych czy sektora prywatnego. Jej zadaniem jest nadzór nad pracami instytucji. Członkowie urzędu wybierani są w drodze głosowania przez izbę niższą parlamentu z grona 30 kandydatów przedstawionych przez izbę wyższą. Ich kadencja trwa 5 lat, natomiast odwołani ze stanowiska mogą być jedynie w przypadku popełnienia przestępstwa. Bieżącym funkcjonowaniem Urzędu kieruje sekretarz generalny.

Siedziba SNACC mieści się w stolicy Jemenu, Sanie.

Źródło: <http://www.snaccyemen.org>

JORDANIA

ديانة مكافحة الفساد

ديانة مكافحة الفساد – ديانة مكافحة الفساد – Komisja Antykorupcyjna w Jordanii została ustanowiona w 2006 r. na podstawie ustawy o Komisji Antykorupcyjnej z 2006 r. Podlega ona bezpośrednio premierowi i jest finansowo i administracyjnie niezależna. Posiada również uprawnienie do podejmowania wszelkich niezbędnych dla osiągnięcia celów Komisji działań prawnych.

Komisja funkcjonuje od 19 marca 2007 r., tj. od dnia, w którym została złożona przysięga przed królem Jordanii. Aktualnie na czele Komisji stoi zarząd składający się z przewodniczącego i sześciu członków.

Instytucja ma na celu kompetentną, efektywną walkę z korupcją oraz zapobieganie temu zjawisku. Działania Komisji zorientowane są na wzmocnienie zasad uczciwości w społeczeństwie oraz zwiększanie zaufania publicznego do państwowych instytucji.

W obszarze przeciwdziałania korupcji Komisja zakłada:

- tworzenie oraz implementację efektywnej polityki w zakresie koordynacji współpracy z instytucjami zaangażowanymi w prewencję i zwalczanie korupcji;
- wykrywanie wszelkich form korupcji, w tym korupcji administracyjnej i finansowej, nepotyzmu, faworyzowania;
- zapewnienie realizacji zasad równości, równych szans i sprawiedliwości.

W ramach wykonywania swoich ustawowych zadań, Komisja ma uprawnienie do:

- prowadzenia dochodzeń w sprawach korupcji administracyjnej i finansowej, ujawniania naruszeń, gromadzenia dowodów oraz informacji, wszczynania dochodzeń oraz niezbędnych procedur administracyjnych i prawnych;
- ścigania przed sądem osób dopuszczających się naruszenia przepisów ustawy o Komisji, dokonywania konfiskaty mienia, wydawania zakazów opuszczania kraju, zwracania się o wydanie zakazu wykonywania obowiązków, wypłaty wynagrodzenia, dodatków oraz innych środków finansowych, jeśli to konieczne.

Celem Komisji jest implementacja efektywnej polityki zapobiegającej korupcji, rozpoznawanie jej źródeł, tworzenie mechanizmów działania oraz efektywnych strategii wykrywania korupcji, współpracy i koordynacji z podmiotami szczebla lokalnego, regionalnego i międzynarodowego.

W strukturze organizacyjnej Komisji funkcjonuje Wydział Kontroli Wewnętrznej oraz Departamenty:

- ds. Administracji i Rozwoju Instytucjonalnego;
- Finansów;

- Prawny;
- Komunikacji;
- Prewencji;
- Informacji i Dochodzenia.

Siedziba Komisji mieści się w stolicy Jordanii, Ammanie.

Źródło: <http://www.jacc.gov.jo>

KAJMANY

Anti-Corruption Commission

Anti-Corruption Commission (ACC) – Komisja Antykorupcyjna została powołana 1 stycznia 2010 r. na mocy kajmańskiej ustawy antykorupcyjnej. Celem Komisji jest:

- przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach korupcji, ich ocena i prowadzenie dochodzeń w sprawie każdego zgłoszonego przypadku korupcji, a także jej usiłowania i zмовy w celu popełnienia tego przestępstwa;
- gromadzenie informacji o korupcji, w tym także o podejrzeniach jej wystąpienia i, w ramach przewidzianych prawem, ich żądanie, analiza oraz przekazywanie;
- współpraca i pomoc właściwym organom zagranicznym w prowadzeniu śledztw w sprawach o korupcję.

Kajmany są brytyjskim terytorium zamorskim i władzę na tym obszarze sprawuje gubernator. Zgodnie z ustawą antykorupcyjną, wybiera on komisarzy Komisji Antykorupcyjnej.

ACC ma prawo, po otrzymaniu zgody sądu, do żądania zamrożenia rachunków bankowych osoby lub zatrzymania rzeczy do 21 dni w przypadku zaistnienia usprawiedliwionych podejrzeń, że osoba ta może być uwikłana w działania korupcyjne.

Członkowie Komisji mogą żądać od banków i innych podmiotów wydania informacji pomocnych w śledztwie.

Gubernator:

- wydaje wskazówki dotyczące polityki Komisji w zakresie, jaki jest uzasadniony interesem społecznym;
- sprawuje ogólny nadzór nad polityką antykorupcyjną rządu;
- nadzoruje i kontroluje pracę Komisji;
- mianuje funkcjonariuszy i pracowników;
- określa warunki pracy i wynagrodzenia;
- oddelegowuje urzędników publicznych lub wyższych stopniem oficerów policji do pracy w Komisji;
- dokonuje oceny rocznego raportu z pracy Komisji;
- działa na rzecz lepszej współpracy organów ścigania, a zwłaszcza współpracy między Komisją a Urzędem Skarbowym, Urzędem Informacji Finansowej oraz Policją;
- kontroluje współpracę organów zwalczających korupcję z odpowiednimi urzędami zagranicznymi.

Komisja pełni następujące funkcje:

- przyjmuje doniesienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa korupcji i prowadzi dochodzenia z tym związane;

- otrzymuje, żąda, analizuje i ujawnia informacje o podejrzeniu popełnienia przestępstwa korupcji;
- wykrywa i prowadzi dochodzenia w sprawach o korupcję (także w sprawach usiłowania i zmowy w celu jej popełnienia);
- doradza gubernatorowi w sprawach ustawodawstwa związanego z prawem antykorupcyjnym.

Dodatkowo Komisja wydaje wskazówki dotyczące zapobiegania popełnianiu przestępstwa przekupstwa zagranicznego urzędnika państwowego.

Komisja nie ma uprawnień prokuratorskich. Jeśli w toku swoich działań dojdzie do wniosku, że popełniono przestępstwo, zwraca się z wnioskiem do Prokuratora Generalnego o podjęcie odpowiednich kroków. Na każde postępowanie w przypadku spraw korupcyjnych musi zostać wyrażona zgoda przez prokuratora, jednak istnieje możliwość, że osoba zostanie aresztowana, oskarżona lub zwolniona za kaucją, zanim takie zezwolenie zostanie wydane.

Źródło: <http://www.gov.ky>

KAMERUN

Commission Nationale Anti-Corruption

Commission Nationale Anti-Corruption (CONAC), czyli Krajowa Komisja Antykorupcyjna, jest funkcjonującą w Kamerunie instytucją mającą na celu walkę z korupcją. Powołana została do życia prezydenckim dekretem z marca 2006 r., by zgodnie z jego zapisami, od maja 2007 r. zastąpić dotychczas funkcjonujące Krajowe Obserwatorium Korupcji.

Komisja podlega bezpośrednio prezydentowi Kamerunu. Jest niezależną instytucją centralnej administracji państwowej, która posiada swoje przedstawicielstwa przy niemal wszystkich ministerstwach. Odpowiada za koordynację i nadzór nad ogólną polityką antykorupcyjną na krajowym szczeblu. Posiada uprawnienie do inicjowania dochodzeń w przypadku uzasadnionych podejrzeń korupcji. Ponadto może gromadzić i analizować doniesienia o praktykach korupcyjnych.

Ustalenia dokonane podczas analizy oraz zainicjowanego postępowania dochodzeniowego mogą stać się podstawą wszczęcia kroków dyscyplinarnych bądź prawnokarnych wobec winnych. Sama Komisja jednak nie jest uprawniona do wnoszenia spraw do sądu. Nie wyposażono jej także w prawo do zajmowania i konfiskaty mienia pozyskanego w wyniku korupcji.

W skład kierownictwa Komisji wchodzi przewodniczący oraz 10 innych osób, które stanowią Komitet Koordynacyjny nadzorujący całość prac CONAC. Członkowie Komitetu są powoływani na stanowiska przez prezydenta, na trzyletnią kadencję, z możliwością jednokrotnej reelekcji. Muszą się legitymować odpowiednią postawą moralną oraz doświadczeniem, w skład Komitetu wchodzi zaś jako przedstawiciele różnych grup społecznych i środowisk, stanowiąc niejako odzwierciedlenie całego społeczeństwa Kamerunu.

Komitetowi podlega Stały Sekretariat, który prowadzi bieżące sprawy CONAC i nadzoruje działalność 3 departamentów funkcyjnych Komisji.

Siedziba Komisji mieści się w stolicy kraju, Jaunde.

Źródło: <http://www.conac-cameroun.net>

KENIA

Kenya Anti-Corruption Commission

Kenya Anti-Corruption Commission (KACC) – Kenijska Komisja Antykorupcyjna została powołana do życia na mocy Anti-Corruption and Economic Crimes Act (ustawy o przeciwdziałaniu korupcji i przestępczości gospodarczej), która weszła w życie 2 maja 2003 r. Jej zadaniem jest zwalczanie korupcji i przestępczości gospodarczej poprzez działania dochodzeniowo-śledcze, prewencyjne oraz edukacyjne.

Ustawa obliuguje Komisję do pełnienia następujących funkcji:

- dochodzeniowo-śledczej – Komisja wszczyna dochodzenie w każdej sprawie, która, w jej opinii, wzbudza podejrzenia, że miały miejsce lub mogą mieć miejsce:
 - korupcja lub przestępstwo gospodarcze,
 - czyn umożliwiający zaistnienie korupcji lub przestępstwa gospodarczego;
- doradczej – Komisja doradza i pomaga każdej osobie lub instytucji publicznej w tym, jak ta osoba/instytucja może przeciwdziałać korupcji; ponadto KACC bada działalność i procedury instytucji publicznych, aby usprawnić wykrywalność korupcji oraz by zapewnić nadzór nad funkcjonowaniem procedur, które w uznaniu Komisji mogą sprzyjać praktykom korupcyjnym;
- edukacyjnej – Komisja jest upoważniona do podejmowania działań edukujących społeczeństwo na temat zagrożenia, jakim jest korupcja i przestępczość gospodarcza, oraz zabiegających o wsparcie dla walki z korupcją w kraju;
- restytucyjnej – KACC ma prawo:
 - badać zakres odpowiedzialności za utratę lub uszkodzenie jakiejkolwiek własności publicznej,
 - wszczynać wobec jakiejkolwiek osoby procedurę odzyskania tego mienia lub rekompensaty za nie,
 - zwracać społeczeństwu taką własność, nawet jeśli znajduje się ona poza granicami Kenii.

KACC dzieli się na cztery zarządy, z których każdy realizuje przyporządkowane mu, oddzielne zadania:

- Zarząd Dochodzeń i Wykrywania Aktywów – gromadzi, przetwarza i analizuje raporty; wszczyna dochodzenie w przypadku podejrzeń o korupcję lub przestępstwo gospodarcze; wspomaga każdą służbę Kenii w jej dochodzeniach dotyczących korupcji, ustala zasięg odpowiedzialności za utratę lub zniszczenie mienia państwowego na potrzeby rekompensaty lub restytucji; zaleca podjęcie innych czynności mających na celu zakończe-

nie dochodzenia; współpracuje z prokuraturą w celu zapewnienia efektywnego postępowania przed sądem;

- Zarząd Usług Prawnych – zapewnia prawne wsparcie Komisji; koordynuje przygotowanie wszystkich ustawowo zleconych raportów; przygotowuje drogę prawną; przeprowadza audyt zakończonych postępowań;
- Zarząd Badań, Edukacji, Strategii i Działań Prewencyjnych – przedsięwzięcia realizowane przez ten zarząd mają na celu przeciwdziałanie korupcji w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej; programy te prezentują wielopłaszczyznowe podejście w celu możliwie najlepszego angażowania społeczeństwa obywatelskiego oraz partnerów z sektora prywatnego i państwowego; ponadto, jako element strategii prewencyjnej, Zarząd identyfikuje luki proceduralne mogące prowadzić do korupcji w instytucjach państwowych i prywatnych;
- Zarząd Finansów i Administracji – zapewnia rekrutację, szkolenie i rozwój oraz zarządzanie kadrami, zarządza budżetem, jest wewnętrznym ciałem audytorskim, zarządza mieniem KACC.
Główna siedziba KACC mieści się w Nairobi.

Źródło: <http://www.kacc.go.ke>

KIRGISTAN

Кыргызские парламентарии против коррупции

Кыргызские парламентарии против коррупции (КППК, КРАС) – Krajową Agencję Republiki Kirgizji ds. Zapobiegania Korupcji powołano do życia na mocy prezydenckiego dekretu z października 2005 r., jednak zaczęła ona funkcjonować dopiero we wrześniu 2006 r. Zgodnie ze wspomnianym aktem, jest to organ wykonawczy, ustanowiony do prowadzenia całościowej działalności zmierzającej do identyfikowania i usuwania korupcji oraz zapobiegania powstawaniu okoliczności sprzyjających jej zaistnieniu. Jurysdykcja Agencji rozciąga się na wszystkie instytucje rządowe i samorządowe oraz wszelkie podmioty im podległe lub powiązane więzami własności, jak również ich personel.

Agencja upoważniona została do wykonywania następujących zadań:

- badania strategii antykorupcyjnej rządu, monitorowania i koordynacji jej implementacji;
- zwalczania korupcji we wszelkich jej przejawach;
- poprawy systemu prawnego pozostającego w związku z walką z korupcją;
- współpraca z mediami, organizacjami pozarządowymi i społeczeństwem;
- pomocy instytucjom publicznym w wypracowywaniu i implementacji środków mających na celu zapobieganie korupcji;
- dostarczania społeczeństwu informacji na temat poziomu korupcji w państwie oraz mobilizowanie społecznego wsparcia dla walki z tym zjawiskiem;
- koordynacji współpracy międzydepartamentalnej i interdyscyplinarnego podejścia do walki z korupcją oraz edukacji antykorupcyjnej;
- pomocy we wdrażaniu reform instytucjonalnych mających na celu zapobieganie korupcji;
- rozwijania międzynarodowej współpracy w walce z korupcją.

Na czele Agencji stoi komisarz nominowany na stanowisko przez prezydenta, za zgodą Rady Republiki Kirgiskiej ds. Zapobiegania Korupcji. Jego kadencja trwa 4 lata, z możliwością jednej reelekcji. Zastępcę nominuje prezydent na wniosek Komisarza.

Niezależność Agencji ma być gwarantowana przez odrębność od innych instytucji rządowych, zarówno w kwestiach organizacyjnych, jak i jurysdykcyjnych. Ponadto Agencja sama opracowuje projekt własnego budżetu, który następnie przedstawia parlamentowi do zatwierdzenia, a rząd nie ma prawa ingerować w jej finansowanie. Komisarzowi zaś w trakcie sprawowania urzędu oraz przez okres 2 lat po jego zakończeniu przysługuje immunitet.

Do nadzorowania działalności Agencji została ustanowiona tym samym aktem, Krajowa Rada Republiki Kirgiskiej ds. Zapobiegania Korupcji.

Wytycza ona ponadto główne kierunki aktywności Agencji, monitoruje przestrzeganie zasady jej niezależności, nadzoruje politykę kadrową oraz służy radą Komisarzowi Agencji. Rada składa się z 11 członków: reprezentanta prezydenta, rządu, parlamentu, Sądu Najwyższego, Komisarza Agencji oraz 6 przedstawicieli mediów, przedsiębiorców, związków zawodowych, uczelni wyższych i instytucji pozarządowych. Ich kadencja trwa 2 lata.

Agencja jest zobowiązana 2 razy do roku składać nadzorującej ją Radzie raport ze swej działalności i uzyskanych efektów oraz przekazywać go prezydentowi, rządowi, parlamentowi oraz Sądowi Najwyższemu oraz upublicznić go w mediach.

Siedziba Agencji mieści się w stolicy kraju, Biszkeku.

Źródło: <http://www.kpac.kg>

KOSOWO

Agjencia Kundër Korrupsionit

Na terenie Kosowa od lutego 2007 r. za zwalczanie i przeciwdziałanie korupcji odpowiedzialna jest **Agjencia Kundër Korrupsionit**, czyli Agencja Antykorupcyjna. Ramy prawne dla jej działania wstępnie zostały nakreślone przez ustawę antykorupcyjną z 2004 r. Obecnie jej zadania i kompetencje wyznacza ustawa o Agencji Antykorupcyjnej z 2009 r.

Twórcy Agencji, jako instytucji wyspecjalizowanej, przewidzieli trójczłonowe podejście do walki z korupcją. Ma ona zarazem wykrywać i zwalczać przestępczość korupcyjną, zapobiegać jej i prowadzić działalność prewencyjną, jak również poprzez edukację podnosić świadomość społeczną i kształtować brak akceptacji dla zachowań korupcyjnych. Na zwalczanie korupcji składa się prowadzenie postępowań w sprawach korupcyjnych, z których ustalenia są przekazywane odpowiednim prokuraturom, jak również implementacja krajowej strategii antykorupcyjnej. Prewencja obejmuje eliminację przyczyn korupcji poprzez gromadzenie i analizowanie oświadczeń majątkowych, przeciwdziałanie konfliktowi interesów oraz prowadzenie rejestru korzyści wręczanych urzędnikom. Działania edukacyjne to natomiast prowadzenie szkoleń dla kadry urzędniczej i przedstawicieli społeczeństwa na temat obowiązującego ustawodawstwa antykorupcyjnego oraz kampanie informacyjne. Agencja ponadto może prowadzić dochodzenia administracyjne w sprawach korupcji w życiu publicznym.

Pracami Agencji kieruje dyrektor, który nadzoruje jej 3 departamenty: dochodzeniowy, prewencji oraz administracyjny. Działalność instytucji monitoruje zaś specjalna Rada Agencji Antykorupcyjnej, która ma dbać, by nie przekraczała ona przyznanych jej uprawnień. W jej skład wchodzi 9 osób: 3 z kosowskiego parlamentu oraz po jednej reprezentującej prezydenta, premiera, Sąd Najwyższy, prokuraturę, stowarzyszenie gmin Kosowa oraz organizacji pozarządowych.

Ponieważ instytucja ma cieszyć się funkcjonalną niezależnością, fundusze na jej działalność gwarantuje bezpośrednio budżet państwa.

Siedziba Agencji mieści się w stolicy Kosowa, Prisztinie.

Źródło: <http://www.akk-ks.org>

LESOTHO

Directorate on Corruption and Economic Offences

W celu zintensyfikowania walki z korupcją, rząd Lesotho w 1999 r. przeformował ustawę o zapobieganiu korupcji i przestępczości gospodarczej, przewidującą ustanowienie **Directorate on Corruption and Economic Offences** (DCEO) – Zarządu ds. Korupcji i Przestępczości Gospodarczej. Ostatecznie instytucja antykorupcyjna powstała w Lesotho w kwietniu 2003 r.

Na czele Zarządu stoi dyrektor i 2 jego zastępców. Dyrektor wyznaczany jest przez premiera na kadencję trwającą 5 lat. Przez ten czas nie może zostać usunięty ze stanowiska, chyba że ze względu na niezdolność do dalszego sprawowania funkcji bądź za niemoralne lub sprzeczne z prawem działania.

Zarząd spełnia następujące funkcje:

- edukuje społeczeństwo oraz buduje poparcie dla polityki walki z korupcją i przestępczością gospodarczą;
- analizuje i sprawdza procedury antykorupcyjne funkcjonujące w instytucjach publicznych w celu wykrycia tych, które mogą sprzyjać korupcji, formułuje propozycje potencjalnych środków naprawczych oraz doradza rządowi w kwestii wdrażania nowych środków i przedsięwzięć mających służyć zapobieganiu korupcji;
- gromadzi i analizuje doniesienia o przypadkach przestępczości o charakterze korupcyjnym;
- wykrywa przestępstwa korupcyjne i prowadzi w ich sprawie postępowanie dochodzeniowo-śledcze wobec instytucji publicznych rozumianych jako każde stanowisko, organizacja, instytucja lub każdy inny podmiot utworzony na mocy ustawy;
- ściga osoby fizyczne i prawne naruszające przepisy ustawy o zapobieganiu korupcji i przestępczości gospodarczej oraz na wniosek Prokuratora Generalnego przeprowadza czynności procesowe.

W sferze zainteresowania instytucji znajdują się takie przestępstwa, jak łapownictwo i sprzedajność, konflikt interesów, ustawianie przetargów publicznych, uchylanie się od płacenia podatków. Przewidziane sankcje obejmują grzywnę od tysiąca (ok. 385 złotych) do 10 tysięcy loti (ok. 3850 złotych) bądź karę od roku do 10 lat pozbawienia wolności.

Na mocy ustawy DCEO zostało wyposażone w następujące uprawnienia: inicjowanie bądź wszczynanie dochodzeń na podstawie uzasadnionych podejrzeń, uzyskiwanie wglądu w historię bankową oraz zamrażanie środków zgromadzonych na koncie, dokonywanie przeszukań. Ponadto, na podstawie wniosku podpisanego przez dyrektora, każda osoba może zostać zobowiązana do złożenia na piśmie wyjaśnień dotyczących pochodzenia majątku

i transakcji finansowych oraz udzielenia informacji i wydania dokumentacji dotyczącej tych transakcji.

Co roku dyrektor DCEO ma obowiązek złożyć raport z działalności Zarządu na ręce ministra sprawiedliwości i praw człowieka.

Źródło: http://www.commonlii.org/ls/legis/num_act/pocaeoa1999457.pdf

LIBERIA

Liberia Anti-Corruption Commission

Rząd Liberii, działający pod przywództwem prezydent Ellen Johnson-Sirleaf, uznając korupcję za jeden z najważniejszych problemów kraju, przyjął strategię antykorupcyjną, w następstwie czego 28 sierpnia 2008 r. powołano autonomiczną i niezależną Komisję Antykorupcyjną, funkcjonującą pod nazwą **Liberia Anti Corruption Commission** (LACC) – Antykorupcyjna Komisja Liberii.

Ustawa, na mocy której powołano do istnienia Komisję, nadaje jej szerokie upoważnienie i funkcje do implementacji odpowiednich środków, podejmowania działań wykrywczych oraz nastawionych na przeciwdziałanie korupcji zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, a także działań edukacyjnych mających uświadamiać złe konsekwencje korupcji oraz korzyści wynikające z jej zwalczania.

Rola oraz główne cele Komisji są następujące:

- zapewnianie skoordynowanej, konsekwentnej, efektywnej, rozsądnej i trwałej walki z korupcją;
- promowanie przejrzystości, odpowiedzialności, uczciwości oraz dostępu do informacji na wszystkich szczeblach społeczeństwa, w walce z korupcją;
- promowanie pełnego i efektywnego uczestnictwa Liberyjczyków oraz innych podmiotów w walce z korupcją;
- zaangażowanie i współpraca z obywatelami Liberii, rządem, sektorem biznesu, edukacji oraz krajowymi i międzynarodowymi organizacjami w walce z korupcją;
- zapewnianie rządowych i pozarządowych struktur dla efektywnego uczestnictwa, współpracy, monitorowania, oceny oraz rewizji działań podejmowanych w zakresie zapobiegania korupcji;
- zwalczanie kultury bezkarności poprzez sprawiedliwy i jednocześnie skuteczny system wymierzania kar;
- zapewnienie tego, by sprawy i dochodzenia korupcyjne były prowadzone uczciwie, skutecznie i wydajnie oraz by były wolne od wpływów politycznych;
- sprzyjanie zwiększaniu świadomości społecznej dotyczącej pośrednich i bezpośrednich kosztów korupcji dla społeczeństwa oraz roli każdego obywatela w walce z korupcją;
- zapewnianie skutecznej kontroli walki z korupcją poprzez organy nadzorcze oraz odpowiednie mechanizmy obejmujące spójny udział społeczeństwa.

W skład Komisji wchodzi pięciu członków, określanych mianem komisarzy. Jeden z nich pełni funkcję Przewodniczącego Wykonawczego, kolejny Wiceprzewodniczącego. Są oni nominowani, a następnie ustanawiani przez

prezydenta Liberii, po zatwierdzeniu przez senat Liberii. Przewodniczący oraz Wiceprzewodniczący wybierani są na pięcioletnią kadencję, z możliwością ponownego wyboru na jedną kadencję. Pozostali komisarze ustanawiani są na kadencje: czteroletnią, trzyletnią oraz dwuletnią.

W skład Komisji wchodzi Sekretariat, na czele którego stoi Dyrektor Wykonawczy zatrudniany przez Komisję. Sekretariat składa się z trzech pionów: administracyjnego, egzekwowania i ścigania oraz edukacji i prewencji.

Siedziba Komisji znajduje się w stolicy Liberii, Monrowii.

Źródło: <http://www.lacc.gov.lr>

LITWA

Specjalių Tyrimų Tarnyba

Specjalių Tyrimų Tarnyba (STT) – Specjalna Służba Śledcza została utworzona przez rząd Republiki Litewskiej 18 lutego 1997 r. przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Jej zadania zdefiniowano jako gromadzenie informacji o podejrzeniach zaistnienia zjawiska korupcji oraz o kryminalnych powiązaniach urzędników państwowych i ich operacyjne wykorzystanie oraz przeprowadzanie akcji prewencyjnych, zaś głównym priorytetem uczyniono wykrywanie korupcji w sektorze państwowym, wprowadzenie skutecznych środków przeciwdziałania korupcji oraz wzrost świadomości społecznej dotyczącej tego przestępstwa. STT zatrudnia około 200 osób, zasadnicza część kadr pracuje w sekcji ścigania karnego i na ten cel jest przeznaczana większość budżetu.

Prace STT koncentrują się na trzech równorzędnych płaszczyznach: ściganie karne, prewencja i edukacja. Prewencja jest ujmowana w sensie węższym i odnosi się do poszukiwania zapisów powodujących korupcję lub jej sprzyjających. Działania prewencyjne są uzgadniane z Ministerstwem Oświaty, z centrami szkolenia, szkolnictwem wyższym. W zakresie edukacji natomiast STT jest koordynatorem różnych działań edukacyjnych, współpracuje ze wszystkimi sektorami i instytucjami publicznymi w celu wypracowania odpowiednich procedur. Jest instytucją niezależną, co jest równoznaczne z możliwością prowadzenia niezależnych śledztw – ministerstwo czy określona sekcja może samodzielnie podjąć walkę z korupcją w swoich szeregach, ale może również skierować do STT prośbę o przeprowadzenie niezależnego śledztwa. Na czele Specjalnej Służby Śledczej stoi Dyrektor, mianowany przez prezydenta po wcześniejszym zatwierdzeniu przez sejm.

2 maja 2000 r. przyjęto ustawę o Specjalnej Służbie Śledczej. Krok ten miał na celu zwiększenie zakresu niezależności STT. Od tego momentu Służba podlega parlamentowi, a nie prezydentowi Litwy. Sprawozdanie z działalności STT jest przedkładane dwa razy do roku prezydentowi i sejmowi. Ponadto sejm ma możliwość powołania specjalnej komisji do zbadania oceny działalności Służby. Inne narzędzie kontroli stanowi prokurator, który podczas kontroli w każdej chwili może zarządzić śledztwo. W instytucji tej może być także przeprowadzony audyt, czyli wizytacja urzędów kontroli państwowej. Reforma w zamierzeniu miała także podnieść wydajność i efektywność Służby oraz poszerzyć gamę możliwości walki z korupcją we władzy wykonawczej. Tym samym ustawa zobowiązała STT do:

- koordynowania i zagwarantowania wykonania Narodowego Programu Antykorupcyjnego;

- zwalczania przestępstwa korupcji na najwyższych szczeblach władzy poprzez przyznane uprawnienia;
- koordynowania działań podejmowanych w przypadku wykrycia korupcji bądź przestępstw z nią związanych;
- poprawy warunków i jakości szkolenia pracowników w zakresie przeciwdziałania korupcji.

STT składa się z departamentów regionalnych oraz Departamentu Administracyjnego i Departamentu Przeciwdziałania Korupcji.

Do zadań STT należy:

- prowadzenie działalności wywiadowczej mającej na celu wykrywanie przestępstw powiązanych z korupcją, przeprowadzanie wstępnych dochodzeń;
- gromadzenie, przechowywanie, analizowanie informacji na temat korupcji i powiązanych zjawisk społecznych i ekonomicznych oraz formułowanie wniosków;
- implementacja środków przeciwdziałania korupcji oraz antykorupcyjnych programów edukacyjnych – wspólnie z innymi organami administracji publicznej oraz organizacjami pozarządowymi.

STT dąży do:

- stworzenia narodowego systemu przeciwdziałania korupcji;
- ulepszenia systemu prawnego i eliminacji luk w gospodarczych, handlowych i finansowych przepisach prawnych;
- poprawy wykrywalności przypadków korupcji i zapewnienia nieuchronności odpowiedzialności karnej;
- rozwoju i usprawnienia bazy analitycznej informacji, badań i metodologii;
- ustanowienia i rozwoju dwustronnych, regionalnych i ponadregionalnych stosunków z instytucjami z innych państw zajmujących się pokrewną działalnością.

W zakresie podziału kompetencji pomiędzy STT a inne urzędy zwalczające przestępstwa korupcyjne, jest on raczej umowny. Policja traktowana jest przez STT w kategoriach partnerskich – jeśli sprawa nie jest nadmiernie skomplikowana, wówczas zajmuje się nią policja, jeśli zaś jest bardziej złożona, wówczas wspólnie z prokuraturą podejmowana jest decyzja o przejęciu sprawy przez Urząd. Tego rodzaju rozwiązania nie wykluczają kompetencji pomiędzy instytucjami, lecz skłaniają do współpracy.

Na Litwie istnieje także Komisja ds. Zwalczania Korupcji w Administracji, STT ma ponadto w swoim składzie Grupę Roboczą ds. Współpracy z Organami Ścigania i Sądami (celem jej działalności jest wyeliminowanie korupcji w sądach).

Siedziba STT mieści się w Wilnie.

Źródło: <http://www.stt.lt>

ŁOTWA

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) – Biuro Przeciwdziałania i Zwalczania Korupcji jest głównym łotewskim organem antykorupcyjnym. Jego zadaniem jest zwalczanie korupcji na Łotwie w skoordynowany i całościowy sposób – poprzez prewencję, wykrywanie i edukację. KNAB został powołany do życia w październiku 2002 r. wraz z wyznaczeniem Guntisa Rutkisa na stanowisko jego pierwszego szefa, zaś pełną zdolność do działania osiągnął w lutym 2003 r. KNAB jest niezależnym organem administracji publicznej nadzorowanym przez rząd. Nadzór sprawuje premier, lecz jedynie w zakresie legalności podejmowanych działań. Biuro posiada uprawnienia policyjne. Zatrudnia 141 osób (stan na 3 stycznia 2011 r.).

Dyrekcja KNAB składa się z dyrektora i jego 2 zastępców, z których każdy stoi na czele jednej z dwóch głównych działów Biura. Działowi prewencji podlega kontrola osób na stanowiskach publicznych ze względu na konflikt interesów, kontrola finansowania partii politycznych, rozwój zdolności analitycznych i środków zapobiegania korupcji, a także edukacja osób piastujących stanowiska publiczne oraz społeczeństwa z zakresu korupcji. Dział dochodzeniowy jest odpowiedzialny za wykrywanie przestępstwa korupcji oraz za przeprowadzanie dochodzenia w przypadku wykrycia tego zjawiska, zgodnie z obowiązującym na Łotwie prawem. Ponadto KNAB ma wiele wydziałów podporządkowanych bezpośrednio dyrektorowi, które nie są związane z żadnym z dwóch głównych działów Biura.

W ramach zapobiegania korupcji KNAB jest odpowiedzialne za rozwój i wdrażanie narodowego programu antykorupcyjnego, kontrolę przestrzegania restrykcji nałożonych przez prawo na funkcjonariuszy publicznych związanych z potencjalnym konfliktem interesów, korzystanie z inicjatywy ustawodawczej oraz monitorowanie zgodności finansowania partii politycznych ze stosownym ustawodawstwem.

KNAB ma prawo pociągać do odpowiedzialności majątkowej osoby na stanowiskach publicznych i nakładać na nie sankcje (od kar pieniężnych po konfiskatę mienia). Jeśli urzędnik ponownie umyślnie naruszy przepisy lub jeśli wyrządzi znaczącą szkodę interesowi państwa, może zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej.

Aby łączyć korupcjogenne luki powstałe w systemie prawnym Biuro wyposażono w inicjatywę ustawodawczą. Na tym polu KNAB analizuje obowiązujące przepisy i przygotowuje projekty aktów prawnych.

KNAB jest główną instytucją zajmującą się wykrywaniem przypadków łamania prawa w sferze korupcji w administracji publicznej oraz tych, które

pozostają w związku z finansowaniem partii politycznych. Jurysdykcja Biura dotyczy:

- przekroczenia uprawnień przez urzędnika;
- wykorzystywania stanowiska w złej wierze;
- szkód wyrządzonych autorytetowi państwa i jego interesom, powstałych na skutek rozmyślnego działania bądź zaniedbania urzędnika;
- wręczania i przyjmowania korzyści majątkowych w zamian za jakiegokolwiek działanie lub zaniechanie;
- nieuprawnionego udziału funkcjonariusza publicznego w transakcjach majątkowych.

Poza dwiema głównymi sferami aktywności KNAB jest również odpowiedzialny za edukację i informowanie społeczeństwa. Edukacja w dziedzinie poszanowania prawa i etyki staje się coraz istotniejszą częścią działalności Biura. Kieruje ono również informowaniem społeczeństwa o tendencjach korupcyjnych oraz o wykrytych przypadkach korupcji, jak również o środkach powziętych w celu zapobiegania temu zjawisku.

Siedziba KNAB mieści się w Rydze.

Źródło: <http://www.knab.gov.lv>

MADAGASKAR

Bureau indépendant anti-corruption

Instytucją antykorupcyjną działającą na Madagaskarze jest **Bureau indépendant anti-corruption** (BIANCO), czyli Niezależne Biuro Antykorupcyjne. Powołane zostało w 2004 r., by poprzez powzięcie środków prewencyjnych, ściganie karne oraz edukację społeczeństwa stanowić główny organ implementacji krajowej strategii antykorupcyjnej.

Biuro działa na podstawie ustawy antykorupcyjnej z września 2004 r. Nakłada ona na nie 3 podstawowe zadania: prewencję, zwalczanie i edukację. Ponadto Biuro odpowiada także za realizację krajowej strategii antykorupcyjnej. BIANCO podlega prezydentowi kraju, to on wyznacza osobę mającą piastować stanowisko dyrektora, zaś nadzór nad jego działalnością sprawuje funkcjonująca przy prezydencie Komisja Ochrony Praworządności.

Działalność prewencyjna polega na identyfikowaniu w obowiązującym prawie zarówno przepisów, jak i luk prawnych, które mogą sprzyjać zaistnieniu korupcji. Następnie formułowane są propozycje reform usuwających zdefiniowane czynniki korupcjogenne. Biuro służy również radą i szkoli instytucje państwowe oraz funkcjonariuszy publicznych w zakresie sposobów zapobiegania korupcji.

Aktywność edukacyjna ogniskuje się wokół przeprowadzanych cyklicznie kampanii społecznych, mających uwrażliwić społeczeństwo na zagrożenia płynące z przestępczości korupcyjnej oraz mobilizować je do walki z nią.

Działania dochodzeniowo-śledcze, mające prowadzić do wykrycia przypadków korupcji, prowadzone są głównie na podstawie doniesień złożonych do Biura. Po zebraniu wystarczającego materiału dowodowego sprawy przekazywane są do prokuratury w celu podjęcia dalszych kroków.

Aby umożliwić BIANCO należyte wypełnianie powierzonych mu zadań, ustawodawca wyposażył je w uprawnienia szersze od tych, jakimi dysponuje policja. Funkcjonariusze Biura cieszą się immunitetem w wykonywaniu swoich zadań. Przyznano im również prawo wystawiania własnych nakazów rewizji, niezależnie od sądów i bez ich zgody, wymaganej w przypadku innych instytucji. Niezależność Biura wyraża się także w braku podległości prokuraturze czy innym instytucjom państwa.

Siedziba BIANCO mieści się w Antananarywie, stolicy Madagaskaru.

Źródło: <http://www.bianco-mg.org>

MAKAU

Comissariado contra a Corrupção

Comissariado contra a Corrupção (CCAC) – Komisja do Walki z Korupcją to jednostka powołana do zwalczania korupcji oraz pełnienia funkcji rzecznika praw obywatelskich. Od początku swojej działalności, tj. od 20 grudnia 1999 r., Komisja jest zaangażowana w promowanie uczciwości i bezstronności administracji poprzez wdrożenie czteropłaszczyznowego podejścia, na które składają się: ściganie korupcji, prewencja, proponowanie rozwiązań prawnych oraz edukacja.

Komisję ustanowiono na mocy art. 59 ustawy zasadniczej. Zastąpiła ona dotychczasowy urząd Wysokiego Komisarza ds. Walki z Korupcją i Administracyjnym Bezprawiem.

Ustawowo Komisja jest zobowiązana do:

- działań prewencyjnych przeciwko korupcji i oszustwom;
- wszczynania dochodzeń w przypadku podejrzenia urzędników administracji publicznej o korupcję lub oszustwo;
- wszczynania dochodzeń w przypadku podejrzenia o korupcję lub oszustwo w procesie wyborczym;
- ochrony praw człowieka, wolności i uprawnionych interesów jednostek oraz umacniania sprawiedliwości, praworządności i wydajności administracji publicznej.

Komisja podejmuje działania z własnej inicjatywy.

Na czele Komisji stoi Komisarz, któremu podlega Biuro Walki z Korupcją i Biuro Praw Obywatelskich oraz Gabinet, zajmujący się głównie sprawami z zakresu public relations. Gwarancją niezależności Komisji jest podleganie Komisarza bezpośrednio szefowi administracji Specjalnego Regionu Administracyjnego Makau.

Źródło: <http://www.ccac.org.mo>

MALAWI

Anti-Corruption Bureau

Anti-Corruption Bureau (ACB) – Biuro Antykorupcyjne zostało utworzone na podstawie Corrupt Practices Act (ustawy o praktykach korupcyjnych) z 1995 r. jako wyraz dążenia Malawi do dobrego zarządzania, publicznego zaufania oraz zapewnienia przejrzystości i uczciwości rządów. Ustawa określa status Biura jako niezależnej i autonomicznej instytucji państwowej. Pełną zdolność operacyjną Biuro uzyskało w lutym 1998 r.

W skład Biura wchodzi Dyrektor, jego zastępca oraz taka liczba oficerów, która jest konieczna do efektywnego działania tej instytucji. Nominacji na stanowisko Dyrektora i jego zastępcy dokonuje prezydent, musi ona zostać jednak zatwierdzona przez odpowiednią komisję parlamentarną. Dyrektor, jako osoba odpowiedzialna za działalność Biura, podlega kontroli i kierownictwu ministerstwa sprawiedliwości, jednak tylko w zakresie ogólnych wytycznych polityki instytucji. Poza tym sprawowanie obowiązków przez Dyrektora nie podlega żadnej innej kontroli lub władzy. Na strukturę Biura składają się Wydziały: Zarządzania, Dochodzeniowo-Prawny oraz Edukacji Obywatelskiej.

Obecnie na obsadę personalną instytucji przewidziane jest 120 etatów.

Funkcje, które sprawuje Biuro, są zdefiniowane przez ustawę następująco:

- podejmowanie niezbędnych kroków prowadzących do zapobiegania korupcji w instytucjach publicznych i prywatnych, w tym:
 - analizowanie procedur postępowania obowiązujących w instytucjach publicznych i prywatnych, by zidentyfikować te sprzyjające korupcji;
 - doradzanie instytucjom publicznym i prywatnym, jak zapobiegać korupcji oraz modyfikować w tym celu ich procedury postępowania;
 - propagowanie wiedzy i informowanie społeczeństwa na temat zagrożenia korupcją;
 - wzmacnianie społecznego poparcia dla walki z korupcją;
- odbieranie i badanie zgłoszeń o podejrzeniu zaistnienia korupcji oraz na wniosek Prokuratora Generalnego wnoszenie oskarżenia;
- prowadzenie dochodzeń w sprawie postępowania urzędników, wobec których zaistnieje podejrzenie, że mogli mieć związek z korupcją.

Dyrektor jest zobowiązany składać, raz do roku, parlamentowi raport z działalności Biura – za pośrednictwem ministra.

Siedziba Biura znajduje się w Lilongwe, stolicy Malawi.

Źródło: <http://www.anti-corruptionbureau.mw>

MALEDIWY

aencTi-korwpcxwnc komixwnc

We wrześniu 2008 r. parlament Malediwów uchwalił ustawę powołującą **aencTi-korwpcxwnc komixwnc**, czyli Komisję Antykorupcyjną. Tym samym zmienił podstawy prawa antykorupcyjnego, jakimi rządziły się Malediwy, gdyż pozbawił prezydenta prawa do wydawania zarządzeń w sprawie zapobiegania i zwalczania korupcji oraz zlikwidował dotychczas istniejącą instytucję antykorupcyjną, jaką była Rada Antykorupcyjna.

Obowiązki Komisji obejmują:

- prowadzenie dochodzeń w przypadku podejrzeń o zaistnienie korupcji – z własnej inicjatywy lub na podstawie złożonego doniesienia;
- współpracę z innymi służbami, jeśli w trakcie dochodzenia zajdzie taka konieczność, oraz z prokuratorem generalnym;
- prowadzenie badań opinii społecznej i analiz oraz działalności doradczej na temat sposobów zwalczania korupcji;
- prowadzenie działalności edukacyjno-informacyjnej na temat skutków korupcji w społeczeństwie;
- organizowanie wykładów, warsztatów i programów podnoszących świadomość społeczną na temat korupcji;
- publikację sprawozdań z działalności oraz innych koniecznych informacji;
- sprawowanie wszystkich funkcji koniecznych do realizacji nałożonych na nią powinności;
- wdrażanie i monitoring realizacji ustawy o zapobieganiu i zakazie korupcji.

Komisja jest instytucją niezależną i bezstronną. W jej skład wchodzi 5 komisarzy, którzy spośród siebie wybierają prezydenta i jego zastępcę. Nominowani są przez prezydenta, jednak by móc objąć swą funkcję, muszą najpierw zostać zaakceptowani przez parlament. Prezydent Komisji przewodniczy jej posiedzeniom i zadaniuje poszczególnych członków. Komisji podlegają 4 sekcje:

- administracyjno-budżetowa, która poza sprawami administracyjnymi zajmuje się kwestiami finansowymi, planowania wydatków i gospodarowania oraz zamówień;
- IT, przygotowująca analizy i ekspertyzy z dziedziny informatyzacji i technologii;
- operacyjna, przyjmująca i analizująca doniesienia o korupcji, prowadząca dochodzenia oraz składająca raporty z ich rezultatów;
- prewencji, której zadaniem jest podejmowanie wszelkich działań służących zapobieganiu korupcji oraz prowadzenie kampanii i programów edukacyjno-informacyjnych.

Siedziba Komisji znajduje się w Male, stolicy Malediwów.

Źródło: <http://www.acc.gov.mv>

MALEZJA

Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia

Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia, ang. Malaysian Anti-Corruption Commission (MACC) – Malezyjska Komisja Antykorupcyjna powstała z dniem 1 stycznia 2009 r. w miejsce funkcjonującej od 1967 r. agencji antykorupcyjnej na mocy ustawy o Malezyjskiej Komisji Antykorupcyjnej. Rząd i parlament zdecydowały się na tę reformę, by podnieść sprawność i wydajność krajowej instytucji antykorupcyjnej, a z drugiej strony – zagwarantować jej niezależność i przejrzystość. MACC ma za zadanie zwalczanie korupcji, nadużywania władzy i zaniedbań oraz propagowanie rzetelności i podnoszenie poziomu wiedzy specjalistycznej na temat korupcji.

Zgodnie z ustawą Komisja pełni następujące funkcje:

- przyjmuje i rozpatruje doniesienia o możliwości zaistnienia przestępstw wymienionych w ustawie i podejmuje kroki, które Komisarz Główny lub funkcjonariusze uznają za stosowne;
- wykrywa i wszczyna dochodzenie w sprawie każdego podejrzenia przestępstwa wymienionego w ustawie; każdej próby popełnienia takiego przestępstwa lub spisku w celu jego popełnienia;
- analizuje systemy i procedury obowiązujące w instytucjach publicznych w celu wykrywania przypadków złamania przepisów ustawy oraz rewiduje te z nich, które mogą sprzyjać korupcji;
- na wniosek każdej zainteresowanej osoby instruuje, doradza i pomaga jej w eliminowaniu przypadków korupcji;
- kieruje do szefów instytucji publicznych sugestie zmian w obowiązujących w tych instytucjach procedurach i praktykach w zakresie efektywnego sprawowania obowiązków, aby zmniejszyć prawdopodobieństwo wystąpienia korupcji;
- edukuje społeczeństwo na temat korupcji;
- organizuje i umacnia społeczne poparcie dla walki z korupcją.

MACC stawia sobie za cel natychmiastowe rozpatrywanie wszelkich doniesień o korupcji, gromadzenie kompletnego i całościowego materiału dowodowego na potrzeby procesowe, chronienie tożsamości informatorów, prowadzenie dochodzeń w sposób kompetentny i bezstronny, służenie radą w celu efektywnego i wydajnego zwalczania korupcji oraz zachowywanie bezstronności w trakcie czynności sądowych.

Strategia działania Komisji obejmuje trzy płaszczyzny. Pierwsza z nich skupia się na odpowiednim rozwoju kariery zawodowej, profesjonalizacji, odpowiedniej alokacji kapitału. Druga płaszczyzna to propagowanie odpowiednich wartości, zapobieganie korupcji oraz poprawa obowiązujących przepisów i regulaminów poprzez kontrolę i nadzór nad ich implementacją.

Część trzecia strategii zajmuje się działaniami represyjnymi, takimi jak kontrolowane prowokacje czy zastosowanie przepadku mienia, którego pochodzenia nie można udowodnić; działania te mają przynieść w rezultacie efekt odstraszający.

Komisja bezpośrednio podlega Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, jednak ze względu na konieczność zachowania niezależności, podległość ta ma jedynie charakter budżetowy i personalny. Żaden podmiot jednak, nawet premier, nie ma wpływu na działania podejmowane przez MACC, zaś sprawujący swoją służbę oficerowie nadzorowani są jedynie przez Komisarza Głównego, który stoi na czele całej Komisji. Jest on powoływany na to stanowisko przez króla, jako głowę państwa, za radą i zgodą premiera, na mocy ustawy antykorupcyjnej z 1997 r. Do pomocy ma wyznaczanych 2 zastępców.

Na strukturę organizacyjną Komisji składa się Akademia Antykorupcyjna oraz następujące Departamenty: Dochodzeniowy, Wywiadowczy, Bezpieczeństwa, Edukacji Społecznej, Kadr i Administracji, Inspekcji i Doradztwa, Prawno-Sądowy, Badań, Zarządzania Rzetelnością, Profesjonalizacji i Doskonalenia oraz Poufnej Rejestracji. Ponadto Komisja dysponuje biurami regionalnymi w 15 stanach Malezji.

Akademia Antykorupcyjna jest pierwszą tego typu placówką w tym regionie świata. Powołanie jej ma dowodzić zaangażowania i determinacji w zwalczaniu korupcji malezyjskich władz, ponadto ma być częścią wkładu Malezji w proces globalnej walki z tym zjawiskiem. Zakładano, że będzie ona głównym regionalnym ośrodkiem rozwijania antykorupcyjnych zdolności, wdrażającym nowoczesne techniki dochodzeniowe i promującym najlepsze dostępne praktyki pracy. Dzięki nawiązaniu współpracy z innymi instytucjami walczącymi z korupcją, tj. Niezależną Komisją przeciwko korupcji z Hongkongu czy FBI, eksperci z tych instytucji uczestniczą w pracach Akademii.

Siedziba Komisji znajduje się w mieście Putrajaya.

Źródło: <http://www.sprm.gov.my>

MALTA

Kummissjoni Permanenti Kontra l-Korruzzjoni

Instytucją antykorupcyjną funkcjonującą na Malcie jest **Kummissjoni Permanenti Kontra l-Korruzzjoni** (Stała Komisja Przeciwdziałania Korupcji). Powołano ją do życia ustawą o Stałej Komisji Przeciwdziałania Korupcji z 1988 r.

W wykonywaniu swoich funkcji Komisja cieszy się niezależnością od jakiegokolwiek instytucji czy ciała, co dodatkowo ma umacniać przepis nakazujący pokrywanie kosztów jej funkcjonowania ze skarbu państwa.

Ustawa wyznaczyła Komisji następujące funkcje:

- rozpatrywanie działalności podejrzewanej lub której zarzuca się korupcyjny charakter oraz wszczynanie szczegółowego dochodzenia w przypadku potwierdzenia zasadności podejrzeń;
- badanie sprawowania funkcji przez urzędników państwowych, włącznie z premierem, oraz przedstawicieli parlamentu, którzy w opinii Komisji mogą być skorumpowani, mogą być powiązani z korupcją lub mogą sprzyjać działalności korupcyjnej;
- badanie działalności każdej osoby, której powierzono funkcję wiążącą się z administrowaniem spółką lub innym podmiotem, w którym władze centralne, lokalne bądź inne organy statutowe są większościowym udziałowcem lub sprawują faktyczną kontrolę, jeśli Komisja dojdzie do wniosku, że działalność ta może mieć korupcyjny charakter lub mieć związek z korupcją albo jej sprzyjać;
- badanie procedur obowiązujących w instytucjach centralnych, lokalnych, ciałach statutowych lub innych organach, w których państwo jest większościowym udziałowcem lub sprawuje faktyczną kontrolę, aby wykryć procedury sprzyjające korupcji oraz aby zaproponować ich zmianę;
- służenie radą i pomocą ministrom oraz innym osobom administrującym instytucjami rządowymi i innymi organami, w których państwo jest większościowym udziałowcem lub sprawuje faktyczną kontrolę, w sprawach zwalczania i zapobiegania korupcji.

W kwestii pierwszych 4 funkcji, w przypadku wykrycia praktyk korupcyjnych, Komisja składa z nich raport ministrowi sprawiedliwości.

Śledztwa wszczyna Komisja z własnej inicjatywy lub po zawiadomieniu złożonym przez jakąkolwiek osobę, pod warunkiem, że powtórzy je ona pod przysięgą. Wszczynane śledztwa mogą dotyczyć czynów, które miały miejsce do 5 lat wstecz, oraz czynów, które miały miejsce do 12 lat przed wejściem w życie ustawy o Stałej Komisji Przeciwdziałania Korupcji, jednak przed upływem 5 lat po wejściu ustawy w życie. Uprawniona jest ona do wzywania świadków, wnoszenia o udostępnienie akt i innej dokumentacji

oraz wsparcia policji, jeśli uzna to za stosowne. Jeśli w trakcie postępowania Komisja wykryje działanie lub zaniechanie, które może pozostawać w związku z aktem korupcji, postępowanie może prowadzić także w ich wypadku.

W skład Komisji wchodzi przewodniczący oraz 2 członków, wyznaczanych na stanowiska przez prezydenta za zgodą premiera po konsultacjach z przywódcą opozycji. Ich kadencja wynosi 5 lat i przez ten okres nie mogą być z zajmowanych stanowisk usunięci, za wyjątkiem niemożności sprawowania swoich funkcji. Komisja ma do dyspozycji sekretarza oraz taki personel, jaki uzna za niezbędny do wykonywania ustawowych zadań. Są oni wyznaczani przez premiera. Ponadto na wniosek Komisji premier może wyznaczyć konsultantów służących jej radą.

Siedziba Komisji znajduje się w stolicy Malty, Valettcie.

Źródło: <http://www.mjha.gov.mt>

MAURITIUS

Independent Commission Against Corruption

Ustawa o zapobieganiu korupcji z 2002 r. ustanowiła **Independent Commission Against Corruption** (ICAC) – Niezależną Komisję Przeciwko Korupcji – jako instytucję mającą na celu walkę z korupcją na Mauritiusie.

Powierzyła ona Komisji następujące zadania:

- prowadzenie edukacji społecznej w kwestii zagrożeń korupcyjnych;
- mobilizowanie poparcia społecznego dla walki z korupcją;
- przyjmowanie i rozpatrywanie doniesień o zaistnieniu korupcji;
- wykrywanie korupcji i prowadzenie dochodzeń;
- badanie postępowania każdego funkcjonariusza publicznego, który – w opinii ICAC – zamieszany jest w korupcyjny proceder;
- monitorowanie realizacji każdego zamówienia publicznego, które zostało przyznane przez instytucję państwową;
- analizowanie działalności i procedur obowiązujących w instytucjach publicznych w celu identyfikacji praktyk sprzyjających korupcji oraz zagwarantowanie ich rewizji;
- formułowanie rad i pomoc instytucjom publicznym we wdrażaniu procedur zapobiegania korupcji;
- podejmowanie przedsięwzięć badawczych dotyczących przyczyn i konsekwencji korupcji na Mauritiusie;
- współpraca z innymi podmiotami na rzecz poprawy życia w kraju;
- opracowywanie kodeksów postępowania i pomoc we wdrażaniu ich w instytucjach publicznych;
- współpraca z międzynarodowymi instytucjami w walce z korupcją;
- monitorowanie obowiązującego prawa;
- doradzanie parlamentowi w opracowywaniu ustawodawstwa zapobiegającego korupcji;
- wykrywanie przypadków prania pieniędzy i prowadzenie w tych sprawach dochodzeń;
- podejmowanie działań niezbędnych do zapobiegania praniu pieniędzy.

Pracami instytucji kieruje Zarząd, w skład którego wchodzi Dyrektor Generalny, jako przewodniczący, i jego 2 zastępców. Nadzoruje on 4 główne jednostki organizacyjne, składające się na strukturę ICAC:

- 1) Departament Dochodzeń Korupcyjnych, odpowiedzialny za prowadzenie całości działań dochodzeniowo-śledczych;
- 2) Departament Prewencji i Edukacji prowadzący na bieżąco monitoring procedur obowiązujących w instytucjach publicznych oraz kierujący całością inicjatyw skierowanych do społeczeństwa Mauritiusa;

- 3) Departament Prawny, który przede wszystkim dba o to, by działalność instytucji mieściła się w ramach obowiązującego prawa;
- 4) Departament Administracyjno-Finansowy, zajmujący się sprawami finansowymi, kadrowymi, logistyką oraz bieżącą administracją.

Zarządowi podlega także, funkcjonujący oddzielnie, audytor wewnętrzny instytucji.

Nadzór nad pracami ICAC sprawuje powołana na mocy tej samej ustawy komisja parlamentarna. Trzyma ona pieczę nad sposobem wykonywania zadań przez instytucję oraz gospodarowaniem środkami budżetowymi. Nie jest ona natomiast upoważniona do ingerowania w to, jakie sprawy Komisja podejmuje.

Siedziba Komisji znajduje się w stolicy państwa, Port Louis.

Źródło: <http://www.gov.mu>

MOŁDOWA

Centrul pentru combaterea crimelor economice și corupției

Centrul pentru combaterea crimelor economice și corupției (Centrum Zwalczania Przestępczości Gospodarczej i Korupcji) jest mołdawskim organem ścigania wyspecjalizowanym w przeciwdziałaniu przestępstwom związanym z gospodarką, podatkami i korupcją. Decyzja o jego utworzeniu wynikała z potrzeby powołania skutecznej instytucji państwowej do walki ze złożonością tego rodzaju przestępczości, o zoptymalizowanej do tego celu strukturze. Ponadto zawarte przez Mołdowę zobowiązania międzynarodowe przewidywały powołanie do życia instytucji antykorupcyjnej.

W dniu 1 lipca 2002 r. weszła w życie ustawa o Centrum Zwalczania Przestępczości Gospodarczej i Korupcji, przyjęta przez parlament miesiąc wcześniej. Centrum powstało z połączenia Departamentu Kontroli Finansowej i Inspekcji w Ministerstwie Finansów, Departamentu Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji oraz Departamentu Policji Gospodarczej – obu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, a także Straży Gospodarczej w Państwowym Urzędzie Podatkowym.

Przedmiot działania instytucji obejmuje przeciwdziałanie naruszeniom przepisów, przestępczości gospodarczej i podatkowej wykrywanie ich analizę i zwalczanie; prewencję korupcji i protekcyjizmu; zapobieganie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu i zwalczanie tych przestępstw; analizowanie projektowanego prawa pod względem korelacji z polityką antykorupcyjną państwa. W tym celu Komisję wyposażono w kompetencje do gromadzenia i przetwarzania informacji, przeprowadzania kontroli, inicjowania postępowań dochodzeniowo-śledczych oraz przedstawiania zgromadzonego w ich wyniku materiału prokuraturze w celu podjęcia dalszych kroków prawnych.

Działalność Centrum skupia się na 2 głównych sferach walki z szeroko pojętą korupcją: na zwalczaniu jej poprzez ściganie oraz na wielopłaszczyznowych działaniach prewencyjnych. Z tymi założeniami koresponduje struktura organizacyjna Centrum, bowiem jego 2 departamentami głównymi są: Departament Operacyjno-Śledczy oraz Departament Przeciwdziałania Korupcji. Nadzorują je 2 zastępcy dyrektora. Ponadto w ramach Centrum funkcjonują bezpośrednio podległe dyrektorowi: jego gabinet, Departamenty: Dochodzeń Sądowych, Ochrony, Logistyki, Kontroli i Inspekcji, Infrastruktury Operacyjnej oraz Biuro Zwalczania Prania Pieniędzy. Centrum posiada 2 oddziały terenowe odpowiedzialne za północną i południową część kraju.

Siedziba Centrum mieści się w Kiszyniowie, stolicy Mołdowy.

Źródło: <http://www.cceec.md>

MONGOLIA

Авлигатай тэмцэх газар

W 2006 r. parlament Mongolii znowelizował obowiązującą ustawę antykorupcyjną. Dało to podstawę do utworzenia krajowej instytucji antykorupcyjnej, noszącej nazwę **Авлигатай тэмцэх газар** – Niezależnego Urzędu do Walki z Korupcją. Ostatecznie instytucja powstała 1 listopada 2006 r.

Ustawa przewiduje dla Urzędu funkcję edukacyjno-informacyjną, ze zwróceniem szczególnej uwagi na podnoszenie społecznej świadomości na temat korupcji; funkcję prewencyjną oraz funkcję głównego organu ścigania zajmującego się wykrywaniem i zwalczaniem korupcji. Ponadto Urząd jest organem, który gromadzi i analizuje deklaracje majątkowe osób zobowiązanych do ich składania przez prawo.

Na strukturę organizacyjną instytucji składają się 4 Departamenty:

- Prewencji i Świadomości Publicznej;
 - Monitoringu i Ewaluacji;
 - Dochodzeń;
 - Administracyjny;
- oraz 4, stanowiące mniejsze jednostki organizacyjne, Wydziały:
- Badań i Analiz;
 - Ochrony;
 - Wywiadu;
 - Finansów i Logistyki.

Na czele Urzędu stoi jego przewodniczący. Wraz z zastępcą są oni mianowani na 6-letnią kadencję. Ich kandydatury zgłasza prezydent, muszą one jednak uzyskać akceptację mongolskiego parlamentu – tzw. Wielkiego Churału Państwowego. Obydwu przysługuje immunitet.

Instytucja jest centralnym organem administracji. Ustawa gwarantuje jej niezależność wyrażoną w zapisie, iż żadnemu podmiotowi nie wolno podejmować prób w celu wywarcia wpływu na jej działalność. Co roku Urząd przygotowuje raport na temat stanu ustawodawstwa antykorupcyjnego oraz ogólnego stanu korupcji w kraju, który przedkłada parlamentowi. Ten jednak nie jest uprawniony, by nad nim debatować czy w jakikolwiek sposób próbować wywrzeć wpływ na działalność Urzędu.

Siedziba Urzędu mieści się w stolicy Mongolii, Ułan Bator. W 2009 r. w Urzędzie zatrudnionych było niespełna 100 osób.

Źródło: <http://www.iaac.mn>

MOZAMBIK

Gabinete Central de Combate à Corrupção

Gabinete Central de Combate à Corrupção (GCCC), czyli Centralne Biuro do Walki z Korupcją, jest instytucją antykorupcyjną działającą na terenie Mozambiku. Zastąpiła ona w 2005 r. funkcjonujący przez 2 lata poprzedni organ zwalczający korupcję, uznany za nieefektywny – Zespół Antykorupcyjny.

Do reformy instytucji do walki z korupcją doprowadziła ustawa antykorupcyjna z 17 czerwca 2004 r., na podstawie której funkcjonuje obecnie GCCC. Celem ustawy było ustanowienie ram prawnych do walki z korupcją i przestępczością finansową. Zawartym w niej regulacjom podlegają osoby zatrudnione w administracji publicznej szczebla centralnego i lokalnego, przedsiębiorstwach państwowych, ich podmiotach zależnych oraz przedsiębiorstwach prywatnych wykonujących funkcje usługowe na rzecz państwa. Przepisy te wyznaczają pole zainteresowania Biura.

Zgodnie z prawem jest ono autonomiczną jednostką działającą w strukturze Prokuratury Generalnej kraju. Jego niezależność podkreśla dysponowanie własnym budżetem, odrębnym od tego, który posiada Prokuratura Generalna. Biuro podlega bezpośrednio Prokuratorowi Generalnemu, który wyznacza osobę na stanowisko jego dyrektora.

GCCC wyposażone zostało w następujące kompetencje:

- prawo wszczynania dochodzenia w przypadku uzasadnionego podejrzenia (na podstawie otrzymanego doniesienia lub własnych działań) popełnienia przestępstwa o charakterze korupcyjnym;
- za pośrednictwem instytucji wymiaru sprawiedliwości – prawo wzywania osoby do pisemnego przedstawienia szczegółowych informacji na temat posiadanego przez nią majątku, także poza granicami kraju;
- prawo przeprowadzania wstępnego dochodzenia, na potrzeby którego może domagać się udostępnienia dokumentacji, danych bankowych, rejestrów oraz innego typu informacji dotyczących osoby podejrzanej o dopuszczenie się przestępstwa objętego ustawą antykorupcyjną;
- prawo nakazywania zatrzymania osoby wezwanej do stawienia się przed sądem oraz gwarantowania jej stawiennictwa przed sędzią śledczym;
- prawo dokonywania przeszukań w celu uzyskania dowodów przestępstwa;
- prawo wstępu bez uprzedzenia do instytucji publicznych, podmiotów należących do skarbu państwa oraz prywatnych przedsiębiorstw wykonujących funkcje usługowe na rzecz państwa w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowo-śledczych.

Ponadto audytorzy, zarówno prywatni, jak i państwowi, zobowiązani są zawiadamiać Biuro, ilekroć w toku swoich prac ustalą, że w kontrolowanym podmiocie doszło do przestępstwa objętego ustawą. Za niedopełnienie tego obowiązku przewidziane są sankcje.

GCCC nie posiada natomiast uprawnień do przeprowadzania czynności prokuratorsko-sądowych. Nie wyposażono go również w uprawnienia o charakterze prewencyjnym.

Centrala Biura mieści się w mieście Maputo, będącym stolicą Mozambiku. Ponadto GCCC dysponuje 2 delegaturami w Beira i Nampula.

Źródło: <http://www.pgr.gov.mz>

NAMIBIA

Anti-Corruption Commission

W Namibii **Anti-Corruption Commission** (ACC) – Komisja Antykorupcyjna – powstała na mocy ustawy antykorupcyjnej (Anti-Corruption Act) z 2003 r., zaś swoją działalność rozpoczęła w lutym 2006 r. Jest to niezależna i bezstronna instytucja powołana do zwalczania i zapobiegania korupcji.

W skład Komisji wchodzi Dyrektor, jego zastępca oraz inny personel. Dyrektor, wraz ze swoim zastępcą, są wybierani przez parlament na wniosek prezydenta.

Ustawa określa funkcje Komisji następująco:

- przyjmowanie i badanie doniesień o zaistnieniu korupcji;
- rozstrzyganie, czy na podstawie doniesienia wszczynać dochodzenie, a także czy przeprowadzić je powinna Komisja czy inny organ;
- porozumiewanie się, współpraca i wymiana informacji z innymi organami i instytucjami zajmującymi się korupcją;
- przeprowadzanie dochodzenia w sprawie postępowania każdej osoby (zarówno pracownika sektora publicznego, jak i prywatnego), która mogła być zaangażowana w korupcję;
- zbieranie informacji;
- przekazywanie spraw Prokuratorowi Generalnemu w przypadku stwierdzenia zaistnienia korupcji;
- podejmowanie kroków służących zapobieganiu korupcji w instytucjach publicznych i prywatnych, w tym: analizowanie obowiązujących w nich praktyk i procedur, by zmniejszyć szansę zaistnienia korupcji; doradztwo w kwestii zapobiegania korupcji; edukowanie społeczeństwa na temat skutków i kosztów korupcji; wzmacnianie społecznego poparcia dla walki z korupcją;
- edukowanie społeczeństwa na temat funkcji Komisji.

Dyrektor we współdziałaniu z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów jest zobowiązany do przygotowywania i wdrażania procedur antykorupcyjnych, takich jak kodeks postępowania w instytucjach publicznych oraz prywatnych – w celu wzmocnienia ich przejrzystości. Może on także zobowiązać podejrzaną osobę do sporządzenia deklaracji majątkowej, którą następnie Komisja jest upoważniona zweryfikować.

Komisja posiada konkretne prerogatywy dochodzeniowo-śledcze. Może prowadzić dochodzenia w sprawach dotyczących instytucji publicznych i prywatnych. Upoważniona jest do zatrzymania, jeśli zachodzi uzasadnione podejrzenie dokonania aktu korupcji lub jego zamiaru. Przestępstwo korupcji, zgodnie z namibijskim kodeksem karnym, jest zagrożone grzywną w wysokości do 500 tysięcy dolarów namibijskich oraz karą więzienia do 25 lat.

Siedziba Komisji mieści się w Windhuk, stolicy Namibii.

Źródło: <http://www.accnamibia.org>

NEPAL

Komisja ds. Wykrywania Nadużyć Władzy

Komisja ds. Wykrywania Nadużyć Władzy (ang. Commission for the Investigation of Abuse of Authority – CIAA) powstała w 1977 r., ale historia nepalskiego ustawodawstwa antykorupcyjnego sięga 1952 r. i ustawy o przeciwdziałaniu korupcji. W 1991 r. uchwalono ustawę o Komisji ds. Wykrywania Nadużyć Władzy. Łącznie z odpowiednim rozporządzeniem, akty te określają zasięg i procedury działalności CIAA. Ponadto precyzują, co należy rozumieć przez niewłaściwe postępowanie i korupcję.

Komisja ma umocowanie w Konstytucji. Wszyscy jej komisarze wraz z Szefem Komisji są wyznaczani przez rząd, po zasięgnięciu opinii Rady Konstytucyjnej. Radzie przewodniczy premier, zaś pozostałymi jej członkami są Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, marszałek izby niższej nepalskiego parlamentu, przewodniczący opozycyjnej partii w izbie niższej, marszałek izby wyższej oraz trzech ministrowie wskazani przez premiera.

Komisarze powoływani są na 6-letnią kadencję, z możliwością jednej reelekcji, zaś zajmowane stanowisko mogą piastować do ukończenia 65. roku życia. Mogą oni zostać usunięci ze swej funkcji jedynie na drodze specjalnej procedury (impeachment), po opowiedzeniu się za tym dwóch trzecich ustawowej liczby posłów izby niższej.

Artykuł 120 Konstytucji Nepalu określa uprawnienia i obowiązki Komisji:

- 1) Komisja może, w ramach obowiązującego prawa, przeprowadzić lub zlecić przeprowadzenie dochodzenia w przypadku podejrzenia o niewłaściwe postępowanie lub korupcję każdej osoby zajmującej stanowisko publiczne, za wyjątkiem:
 - każdej osoby na stanowisku publicznym, wobec której konstytucja oddzielnie przewiduje takie postępowanie,
 - każdej osoby, wobec której dochodzenie wszczyna się na podstawie ustawy o armii;
- 2) jeśli w wyniku przeprowadzonego dochodzenia okaże się, że osoba piastująca funkcję publiczną nadużyła władzy, Komisja może pisemnie zwrócić się do odpowiedniej instytucji w celu podjęcia odpowiednich kroków;
- 3) jeśli wyniki dochodzenia wskazują na zaistnienie korupcji, Komisja może wnieść akt oskarżenia przeciwko osobie o to podejrzanej do specjalnie ustanowionego w tym celu sądu;
- 4) ponadto Komisja jest zobowiązana raz do roku składać premierowi sprawozdanie ze swojej działalności.

Komisja służy także rządowi jako ciało doradcze. Może składać propozycje i rekomendacje dotyczące wniesienia poprawek do obowiązujących ustaw lub wprowadzenia usprawnień w działaniu rządu albo w obowiązującej procedurze, aby podnieść jakość zarządzania w kraju.

Komisja ma do dyspozycji Sekretariat pełniący pieczę nad administracyjną stroną jej działalności, z sekretarzem stojącym na jego czele, a wyznaczonym przez rząd. Do pracy w sekretariacie każdorazowo delegowana jest na określony czas pewna liczba urzędników, policjantów oraz oficerów służb specjalnych.

Działalność Komisji inicjuje wpłynięcie zawiadomienia. We wstępnej fazie dochodzenia doniesienie jest szczegółowo analizowane pod względem zasadności. Jeśli okaże się ono zasadne, wyznaczany jest oficer śledczy, który poprowadzi dochodzenie. Po jego zakończeniu i analizie zgromadzonego materiału dowodowego oficer przygotowuje raport i przedstawia go Komisji, która po zapoznaniu się z dokumentami decyduje o powzięciu dalszych kroków.

CIAA stworzyło sieć powiązań z organizacjami działającymi w różnych sektorach, tym samym zapewniając przepływ informacji w obu kierunkach. Służy to rozwijaniu relacji z organizacjami pozarządowymi reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, co w efekcie ma nie tylko przybliżyć społeczeństwu działalność i misję Komisji, ale także budować poparcie dla walki z korupcją i nadużyciami.

Siedziba Komisji mieści się w stolicy Nepalu, Katmandu.

Źródło: <http://www.ciaa.gov.np>

NIGERIA

Independent Corrupt Practices and Other Related Offences Commission

Independent Corrupt Practices and Other Related Offences Commission (ICPC) – Niezależna Komisja do spraw Praktyk Korupcyjnych i Innych Powiązanych Przepępstw została powołana 29 września 2000 r. przez ówczesnego prezydenta Nigerii – Oluseguna Obasanjo.

Komisja jest centralnym punktem walki z korupcją w Nigerii. Do jej głównych zadań należy przyjmowanie skarg, ściganie i oskarżanie sprawców przępępstw korupcyjnych oraz przępępstw powiązanych. Do zadań Komisji należy również prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym, poszerzanie wiedzy i świadomości społecznej na temat łapówkarstwa, korupcji i przępępstw powiązanych. Ma także obowiązek dokonywać przeglądu, oceny i koniecznych modyfikacji działalności organów publicznych i funkcjonujących w nich procedur, w celu eliminacji praktyk sprzyjających zachowaniom korupcyjnym.

Ustawa o ICPC ukazała świeżą i zdecydowaną perspektywę walki z korupcją w holistycznym ujęciu. Całościowe spojrzenie na zagadnienie obejmowało egzekwowanie prawa, prewencję, oraz podjęcie działań edukacyjnych. Swoją właściwością ustawa obejmuje wszystkich obywateli Nigerii, dotyczy zachowań zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Ustawa ma zastosowanie również do urzędników publicznych posiadających konstytucyjnie nadany immunitet.

Komisja składa się z przewodniczącego oraz dwunastu członków. Do członkostwa w Komisji wybierani są obywatele Nigerii spośród:

- byłych funkcjonariuszy policji, będących na emeryturze, jednak w randze nie niższej niż komisarza policji;
- praktyków prawa posiadających co najmniej dziesięcioletnie doświadczenie;
- emerytowanych sędziów;
- emerytowanych urzędników publicznych, jednak będących na stanowisku nie niższym niż dyrektor;
- organizacji kobiecych;
- osób posiadających co najmniej 21 lat i co najwyżej 30 lat w momencie wyboru na członka Komisji;
- dyplomowanych księgowych.

Zgodnie z ustawą o ICPC, przewodniczący Komisji oraz jej członkowie są wyznaczani przez prezydenta po zatwierdzeniu przez senat. Kadencja Przewodniczącego Komisji trwa 5 lat, zaś członków Komisji 4 lata.

Przewodniczący Komisji oraz jej dwunastu członków tworzą trzy komitety, które kontrolują wykonywanie zadań Komisji. Jest to utworzony już

komitet dochodzeniowo-sledczy oraz konstytuujące się – komitet do spraw prewencji i komitet do spraw edukacji społecznej. W strukturze Komisji wyróżnia się pięć departamentów operacyjnych, dwie jednostki oraz jeden zespół specjalny.

Ponadto ustawa o ICPC przewiduje w strukturze Komisji stanowisko sekretarza, ustanawianego przez prezydenta.

Zgodnie z ustawą, do obowiązków Komisji należy przyjmowanie oraz rozpatrywanie skarg składanych przez obywateli, które dotyczą zarzucanych przestępstw korupcyjnych, a także ściganie sprawców tych przestępstw. Ustawa określa ponadto sankcje karne za popełnianie przestępstw korupcyjnych oraz innych powiązanych z nimi przestępstw.

Komisja ma obowiązek badać praktyki, systemy i procedury obowiązujące w organach publicznych i zwracać uwagę na te, które sprzyjają korupcji. Ma decydować o konieczności wprowadzania zmian oraz sprawować nadzór nad ich statutowaniem.

ICPC pełni również funkcję doradczą. Komisja ma obowiązek instruować, udzielać porad oraz wspierać każdego urzędnika, agencję, w każdy sposób, dzięki któremu oszustwa lub korupcja mogą zostać wyeliminowane lub choćby ograniczone. Komisja jest również organem doradczym dla zwierzchników organów publicznych w zakresie zmian, systemów oraz procedur kompatybilnych z efektywnym wykonywaniem obowiązków organów publicznych, w celu redukcji prawdopodobieństwa lub skali przekupstwa, korupcji i innych przestępstw.

Źródło: <http://www.icpc.gov.ng>

PAKISTAN

National Accountability Bureau

National Accountability Bureau (NAB) – Krajowe Biuro Kontroli jest główną instytucją antykorupcyjną Pakistanu. Odpowiada za walkę z korupcją w ujęciu kompleksowym łączącym w sobie jej zwalczanie, prewencję i rozwój świadomości społecznej. Działa na mocy rozporządzenia o kontroli krajowej z 1999 r. Rozpatruje wszelkie przestępstwa przewidziane przez rozporządzenia o kontroli krajowej.

Biuro odpowiedzialne jest wyłącznie przed prezydentem Pakistanu, któremu do 30 marca każdego roku składa raport ze swej dotychczasowej działalności.

Przez pierwsze trzy lata Biuro skupiało się na wykrywaniu i zwalczaniu przestępczości na najwyższych szczeblach. W tym czasie przed obliczem sprawiedliwości postawiono polityków, wysokich rangą urzędników i innych winnych znaczącego nadużycia władzy bądź tych, którzy poprzez korupcję narazili skarb państwa na milionowe straty. W 2002 r. przeprowadzono zakrojone na szeroką skalę badania ankietowe oraz przyjrano się zagranicznym modelom walki z korupcją. Pozwoliło to na sformułowanie całościowej strategii zawierającej rekomendacje dalszego działania. Powstała w jej wyniku Krajowa Strategia Antykorupcyjna zerwała z dotychczasowym modelem jedynie zwalczania zjawiska korupcji, a NAB upoważniono także do wykonywania zadań edukacyjno-prewencyjnych. W zamierzeniu ma to uczynić z Biura wiarygodną, efektywną, wydajną i pełną dynamiki agencję do walki z korupcją.

Celami postawionymi przed Biurem przez Krajową Strategię Antykorupcyjną są:

- zwalczanie korupcji i praktyk korupcyjnych oraz pociąganie do odpowiedzialności wszystkich osób zamieszanych w tę działalność;
- stosowanie efektywnych środków prowadzących do wykrywania, gromadzenia dowodów i oskarżania w przypadkach korupcji, nadużywania władzy i defraudacji mienia;
- odzyskiwanie znaczącej części mienia, które uległo defraudacji od osób winnych tego procederu;
- wdrażanie w społeczeństwie programów i procedur służących zapobieganiu, monitorowaniu i zwalczaniu korupcji oraz budowaniu świadomości antykorupcyjnej.

Poza wspomnianym już podziałem na struktury centralne i lokalne NAB dzieli się na skrzydła odpowiedzialne za pełnienie konkretnych zadań. Najważniejszymi z nich są:

- skrzydło prokuratorskie – przygotowuje i przeprowadza przewód sądowy łącznie z apelacją,
- skrzydło dochodzeniowe – nadzoruje przebieg śledztw na poziomie krajowym,
- skrzydło przestępczości gospodarczej – prowadzi nadzór nad bankami i instytucjami finansowymi w zakresie wykrytych nieprawidłowości.

Siedziba instytucji mieści się w pakistańskiej stolicy – Islamabadzie, a ponadto Biuro posiada swoje oddziały w stolicach czterech regionów i jedną w Rawalpindi.

Źródło: <http://www.nab.gov.pk>

SIERRA LEONE

Anti-Corruption Commission

Anti-Corruption Commission (ACC), czyli Komisja Antykorupcyjna, jest niezależnym organem powołanym do życia w marcu 2000 r. na podstawie ustawy antykorupcyjnej. Do jej zadań należy badanie doniesień o korupcji wśród urzędników państwowych. Ponadto podejmuje działania prewencyjne i edukacyjne oraz dba o poparcie społeczne dla walki z korupcją. Dąży do skutecznego zapobiegania korupcji na wszystkich szczeblach. Misją ACC jest skuteczne zapobieganie korupcji i kontrola tego zjawiska we wszystkich jego postaciach w Sierra Leone. W tym celu kieruje się trójczłonową strategią, na którą składa się edukacja, prewencja i zwalczanie korupcji. Na czele Komisji stoi Komisarz, który jest wyznaczany na to stanowisko przez prezydenta za zgodą parlamentu.

W swojej działalności Komisja kieruje się 4 zasadami:

- najwyższej jakości – mając świadomość, że jest odpowiedzialna przed społeczeństwem, swoje obowiązki spełnia niezwłocznie, kompetentnie i efektywnie;
- profesjonalizmu – wszyscy oficerowie swoje obowiązki wypełniają rzetelnie, profesjonalnie, kompetentnie i obiektywnie;
- legalizmu – ACC stosuje się do rządów prawa, respektuje prawa człowieka, nie czyniąc żadnego zróżnicowania ze względu na płeć, rasę czy religię;
- partnerstwa – Komisja zmierza do nawiązania współpracy z organizacjami i instytucjami z sektora prywatnego i państwowego.

Na strukturę organizacyjną Komisji składa się Departament Prewencji, Departament Społeczny, Departament Kadr i Administracji oraz Departament Dochodzeniowo-Karny.

Departament Prewencji podejmuje wszelkie stosowne działania, by zapobiegać wystąpieniu zjawiska korupcji w organach administracji publicznej, z wydawaniem zaleceń władzom. Podejmuje trzy typy działań:

- reaktywne – rekomendacje czy przyjmowanie skarg;
- przegląd ustawodawstwa;
- aktywne – inicjatywy rozwijające aktywność społeczną.

Strategicznym celem Departamentu Społecznego jest zmiana podejścia społecznego do korupcji dzięki akcjom edukacyjnym wyczułym na to zagrożenie. Ponadto zabiega o poparcie społeczne dla swojej misji oraz dba o wizerunek Komisji, dzięki czemu podnosi poziom zaufania do niej i do jej przedsięwzięć.

Departament Kadr i Administracji zapewnia wsparcie infrastrukturalne dla operacji inicjowanych przez Komisję.

Departament Dochodzeniowo-Karny prowadzi dochodzenia w przypadku podejrzenia o korupcję. Świadczy także pomoc prawną funkcjonariuszom w całym toku trwania śledztwa, zaś prokuraturze przedstawia wyniki dochodzenia w celu rozważenia wniesienia oskarżenia.

Ustawa przewidziała także powołanie Komitetu Doradczego, który ma doradzać Komisji w kwestiach strategicznego planowania. Składa się on z osób o dużym autorytecie w społeczeństwie.

Jurysdykcją Komisja obejmuje cały obszar państwa, jednak ze względów finansowych poza stolicą Freetown posiada tylko jedno biuro terenowe w mieście Bo.

Źródło: <http://www.anticorruption.sl>

SINGAPUR

Corrupt Practices Investigation Bureau

Corrupt Practices Investigation Bureau (CPIB) – Biuro ds. Ścigania Praktyk Korupcyjnych jest niezależnym organem, który ma na celu badanie i zapobieganie korupcji w sektorze prywatnym i publicznym Singapuru. Zostało ustanowione w 1952 r. na mocy ustawy o zapobieganiu korupcji (Prevention of Corruption Act). Na czele Biura stoi dyrektor, odpowiedzialny bezpośrednio przed premierem.

Rolą Biura jest zagwarantowanie spójności służby publicznej oraz propagowanie transakcji finansowych wolnych od korupcji w sektorze prywatnym. Zobowiązane jest także do kontroli, czy urzędnicy państwowi nie dokonują nadużyć, w przypadku nadużyć zaś – do zgłoszenia ich odpowiednim organom administracji w celu podjęcia adekwatnych kroków dyscyplinarnych. Chociaż podstawowym zadaniem Biura jest zwalczanie przypadków korupcji, do czego zobowiązała je ustawa, ma ono prawo przeprowadzać dochodzenia w sprawie każdego innego przestępstwa, które wyjdzie na jaw w trakcie śledztwa dotyczącego korupcji.

Poza zwalczaniem przypadków korupcji, CPIB podejmuje działania prewencyjne poprzez przyglądanie się pracy i obowiązującym procedurom w działach administracji, szczególnie narażonych na korupcję. Ma to na celu zidentyfikowanie luk prawnych w systemie, które mogłyby prowadzić do korupcji i nadużyć, a w konsekwencji zarekomendowanie środków zaradczo-naprawczych odpowiednim władzom zwierzchnim. Regularnie prowadzone są również seminaria i wykłady dla urzędników administracji publicznej (zwłaszcza mających do czynienia z petentami) na temat czyhających na nich pułapek i unikania korupcji.

CPIB podzielone jest na 2 departamenty:

- 1) Departament Operacyjny – wykonuje główne funkcje Biura, prowadząc dochodzenia w zakresie przestępstw ustawowo określonych; posiada 4 wydziały śledcze, z których jeden to elitarny Oddział Śledztw Specjalnych, w którego gestii leżą poważniejsze i bardziej skomplikowane sprawy; po zakończeniu dochodzenia akta sprawy przedstawiane są prokuraturze, bez której pisemnej zgody żadne postępowanie nie może zostać wszczęte; materiał dowodowy zebrany w trakcie dochodzenia wszczętego przeciw urzędnikom administracji publicznej, który nie pozwala na przedstawienie aktu oskarżenia, za zgodą prokuratury przekazywany jest naczelnikowi właściwego departamentu w celu pociągnięcia do odpowiedzialności dyscyplinarnej; w ramach departamentu funkcjonuje także Wydział, który zbiera i analizuje informacje na potrzeby dochodzeń prowadzonych przez departament;

- 2) Departament Administracyjny i Wsparcia Specjalistycznego – poza udzielaniem wsparcia typowo administracyjnego (np. zaopatrzenie, prowadzenie ewidencji i rejestrów) oraz z zakresu szeroko rozumianej komputeryzacji, prowadzi także przeciwdziałanie i audyt; rewiduje procedury pracy obowiązujące w działach administracji szczególnie zagrożonych korupcją, a następnie proponuje wdrożenie konkretnych środków prewencyjno-naprawczych.

Źródło: <http://www.cpiib.gov.sg>

SRI LANKA

Komisja ds. Badania Podejrzeń o Łapownictwo i Korupcję

Komisja ds. Badania Podejrzeń o Łapownictwo i Korupcję (ang. Commission to Investigate Allegation of Bribery or Corruption– CIABOC) – została powołana do życia ustawą z dnia 27 października 1994 r. Jest to stała, niezależna komisja, która ma wyłączne kompetencje w dziedzinie prowadzenia dochodzeń i wnoszenia aktów oskarżenia za wszelkie czyny, w świetle ustawy, karalne. Za cel stawia sobie usunięcie zjawiska korupcji i łapownictwa ze służby publicznej oraz edukację społeczeństwa w kwestii korupcji, jako działania niezbędne do zagwarantowania dobrego zarządzania państwem.

W gestii Komisji leżą wszystkie instytucje sektora publicznego, tj. ministerstwa, departamenty, administracja lokalna, politycy, władza sądownicza i urzędnicy.

Komisja składa się z trzech członków wyznaczanych przez prezydenta, na wniosek Rady Konstytucyjnej, na pięcioletnią kadencję, bez możliwości reelekcji. Dwóch członków musi być członkami Sądu Najwyższego bądź Sądu Apelacyjnego w stanie spoczynku, a trzecia osoba musi posiadać znaczące doświadczenie w kwestii walki z przestępczością.

CIABOC ma prawo do:

- pozyskiwania i gromadzenia materiału dowodowego, w celu ich uzyskania może wzywać osoby do stawienia się przed Komisją i złożenia zeznań;
- żądania udostępnienia dokumentów finansowych dotyczących osoby podejrzanej lub jej najbliższej rodziny przez odpowiednią instytucję finansową;
- żądania udostępnienia informacji przez urzędników państwowych różnego szczebla lub pracowników przedsiębiorstw, w których Skarb Państwa jest udziałowcem większościowym;
- wydawania zakazu przekazywania tytułów własności zarówno osobie podejrzanej, jak i jej najbliższej rodzinie – w przypadku zaistnienia podejrzenia o popełnienie przestępstwa.

Siedziba CIABOC mieści się w Kolombo.

Źródło: <http://www.ciaboc.gov.lk>

SUAZI

Anti-Corruption Commission

Instytucją zajmującą się walką z korupcją w państwie Suazi jest **Anti-Corruption Commission (ACC)**, czyli Komisja Antykorupcyjna. Została ona utworzona na mocy ustawy w 1993 r., jednak obecnie funkcjonuje na podstawie nowej ustawy o zapobieganiu korupcji z czerwca 2006 r. Komisja pracuje w strukturach Ministerstwa Sprawiedliwości i Spraw Konstytucyjnych jako jeden z departamentów, jednak w wykonywaniu swoich zadań jest niezależna.

Jej misja zdefiniowana jest jako zwalczanie i zapobieganie korupcji zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, poprzez równoczesne stosowanie działań dochodzeniowo-śledczych, prewencyjnych i edukacyjnych. Działania te mają w rezultacie prowadzić do uwolnienia społeczeństwa od zagrożenia korupcją, wzmocnić zaufanie inwestorów i przyczynić się do poprawy rządów w kraju; mają też być spójne z założeniami Narodowej Strategii Rozwoju.

Komisja ma zapobiegać korupcji poprzez:

- analizowanie praktyki działania i obowiązujących procedur,
- doradzanie instytucjom publicznym i prywatnym w sprawie środków i metod przeciwdziałania korupcji,
- szerzenie wiedzy na temat korupcji i zagrożenia nią,
- organizowanie społecznego poparcia dla walki z korupcją.

Ponadto do jej funkcji należy:

- przyjmowanie i badanie doniesień o podejrzeniu zaistnienia korupcji, a następnie wszczynanie dochodzeń,
- badanie działalności funkcjonariuszy państwowych, która może sprzyjać korupcji,
- współpraca z innymi organami państwa w zwalczaniu korupcji,
- na prośbę każdego podmiotu instruowanie i doradzanie, jak zapobiegać korupcji,
- wykonywanie wszelkich niezbędnych czynności w celu przeciwdziałania korupcji.

Komisja raz do roku, 3 miesiące po zakończeniu roku budżetowego, składa ze swej działalności raport ministrowi sprawiedliwości, który następnie przedkłada go parlamentowi.

Na czele Komisji stoi komisarz wyznaczany przez króla, po zasięgnięciu opinii Komisji Wymiaru Sprawiedliwości. Kadencja komisarza trwa 5 lat, z możliwością reelekcji. Podobną procedurę przechodzą jego zastępcy. Resztę personelu Komisji tworzą funkcjonariusze, ich liczba jest ustalana w porozumieniu z ministrem.

Siedziba Komisji mieści się w Mbabane, stolicy Suazi.

Źródło: <http://www.acc.gov.sz>

SUDAN POŁUDNIOWY

Southern Sudan Anti-Corruption Commission

Na mocy porozumienia zawartego w 2005 r., 10 południowych prowincji Sudanu uzyskało autonomię wewnętrzną i uchwaliło własną Konstytucję. W styczniu 2011 r. blisko 99 procent tamtejszej ludności opowiedziało się w referendum za całkowitą niepodległością, która została formalnie ogłoszona 9 lipca 2011 r. Obecnie trwają prace nad ustawą zasadniczą.

W niezmiennie obowiązującej tymczasowej konstytucji autonomicznej republiki z 2005 r. (stan na 30 marca 2011 r.) jest mowa o instytucji zajmującej się zwalczaniem korupcji – **Southern Sudan Anti-Corruption Commission** (SSACC), czyli Komisji Antykorupcyjnej Południowego Sudanu, która jest organem autonomicznym.

Do zadań SSACC należy:

- ochrona własności publicznej;
- prowadzenie dochodzeń w sprawach o korupcję zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym – wyniki dochodzeń przedstawiane są resortowi sprawiedliwości, który rozstrzyga o podjęciu dalszych kroków;
- zwalczanie nadużyć w administracji publicznej i przestępczości korupcyjnej, tj. nepotyzmu, trybalizmu, malwersacji czy sprzedajności;
- odbieranie i sprawdzanie deklaracji majątkowych składanych przez osoby publiczne do tego zobligowane.

Na czele Komisji stoi rada składająca się z 5 osób pod przewodnictwem prezesa. Na strukturę organizacyjną instytucji składa się 5 jednostek:

- finansowa;
- administracyjna;
- zapobiegania korupcji;
- koordynacji stanowej;
- dochodzeniowo-prawna.

Celem Komisji jest ustanowienie własnych przedstawicielstw w każdej prowincji Sudanu Południowego. Siedziba SSACC mieści się w stolicy republiki autonomicznej, Dżubie.

Źródło: <http://www.goss-online.org>

TADŻYKISTAN

Агентство по государственному финансовому контролю и борьбе с коррупцией Республики Таджикистан

Od 1999 r. działania państwowe, mające na celu stworzenie polityki antykorupcyjnej, objęły:

- wydawanie regulacji prawnych – ustawy: o walce z korupcją, o państwowej kontroli finansowej w Republice Tadżykistanu oraz o służbie cywilnej i inne, dekret Prezydenta Republiki Tadżykistanu z 21 lipca 1999 r. o dodatkowych środkach wzmacniających walkę w sferze gospodarki i korupcji;
- utworzenie w 2004 r. w strukturze Prokuratury Generalnej Republiki Tadżykistanu specjalnego urzędu do walki z korupcją;
- zatwierdzenie kodeksu etyki urzędnika państwowego, wprowadzenie w kodeksie podatkowym Republiki Tadżykistanu obowiązku corocznego składania deklaracji o dochodach i majątku przez urzędników państwowych;
- przyjęcie w 2005 r. ustawy o walce z korupcją, w której przepisy zostały dostosowane do Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji, wyznaczającą międzynarodowe standardy.

Агентство по государственному финансовому контролю и борьбе с коррупцией Республики Таджикистан – Państwowa Agencja Kontroli Finansowej i Zwalczania Korupcji Republiki Tadżykistanu została powołana 10 stycznia 2007 r. Było to poprzedzone likwidacją: organów policji podatkowej, Komitetu Państwowej Kontroli Finansowej Republiki Tadżykistanu, Urzędu do Walki z Korupcją w Prokuraturze Generalnej.

Celem powstania Agencji było:

- połączenie antykorupcyjnych wysiłków państwa;
- wyeliminowanie przypadków dublowania funkcji i uprawnień organów państwowych do przeciwdziałania korupcji;
- zagwarantowanie przejrzystości i udoskonalenie działalności kontrolno-rewizyjnej.

Podstawowe zadania Agencji:

- działanie prewencyjne, dotyczące zapobiegania wykroczeniom i przestępstwom korupcyjnym;
- prowadzenie państwowej kontroli finansów;
- prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych ukierunkowanych na wykrycie i ujawnienie korupcyjnych przestępstw;
- dochodzenie i przeprowadzanie śledztw dotyczących przestępstw korupcyjnych.

Kompetencje Agencji:

- organizacja i realizacja kontroli rewizyjnych i weryfikacji wykorzystania centralnego oraz lokalnych budżetów republiki;
- kontrola właściwego finansowania państwowych inwestycji i programów socjalnych;
- kontrola celowego wykorzystania środków z budżetu państwa, przeznaczonych na pomoc humanitarną i przemysłową udzielaną przez Rząd Republiki Tadżykistanu;
- zabezpieczanie pomieszczeń i miejsc ochrony dokumentów, środków pieniężnych i innych wartości materialnych;
- udział w opracowaniu i realizacji programów walki z przestępczością oraz określenie priorytetowych kierunków zwalczania korupcji na podstawie planu pracy Agencji, zatwierdzonego przez prezydenta;
- przeprowadzanie czynności operacyjno-rozpoznawczych w celu niedopuszczenia do przestępstw korupcyjnych, zapobieżenia im lub ich wykrycia i ujawnienia;
- zapobieganie legalizowaniu dóbr materialnych i praniu pieniędzy, pozyskanych nielegalnie;
- przeprowadzanie dochodzenia oraz wstępnego śledztwa w sprawie o korupcję, a także inne gospodarcze przestępstwa o charakterze korupcyjnym.

Struktura Agencji:

- dyrektor, wyznaczony przez prezydenta, któremu bezpośrednio podlega;
- kolegium, składające się z 7 członków, których zgłasza dyrektor i zatwierdza prezydent;
- trzech zastępców dyrektora, również wyznaczanych przez prezydenta;
- zgodnie z podziałem obowiązków dyrektor każdemu ze swoich zastępców powierza oddzielny obszar odpowiedzialności (państwowa kontrola finansowa, czynności operacyjno-rozpoznawcze, przeprowadzanie dochodzeń i wstępnych śledztw).

Ponadto Agencja posiada specjalistyczne pododdziały oraz regionalne urzędy.

W realizacji zadań dotyczących zwalczania korupcji Agencja współpracuje z innymi organami: Ministerstwem Spraw Wewnętrznych, Ministerstwem Sprawiedliwości, Ministerstwem Obrony, Państwowym Komitetem Bezpieczeństwa Narodowego, Komisją Podatkową przy Rządzie Republiki Tadżykistanu, Służbą Celną przy Rządzie Republiki Tadżykistanu, Prokuraturą Generalną oraz Agencją do Walki z Nielegalnym Obrotem Narkotykami przy Rządzie Republiki Tadżykistanu.

Źródło: <http://www.anticorruption.tj>

TANZANIA

Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa

W Tanzanii przed 1975 r. zadanie walki z korupcją było realizowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, któremu podlegał Departament Policji. W 1974 r. znowelizowano ustawę o przeciwdziałaniu korupcji z 1971 r. Jeden z elementów nowelizacji przewidywał ustanowienie pierwszej w kraju instytucji antykorupcyjnej.

W dniu 1 lipca 2007 r. weszła w życie kolejna nowelizacja – ustawa o zapobieganiu i zwalczaniu korupcji. Na jej mocy tanzańska instytucja antykorupcyjna, aktualnie działająca pod nazwą **Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa** (TAKUKURU) – Biuro Zapobiegania i Zwalczania Korupcji – uzyskało swój obecny kształt i kompetencje.

Biuro w swojej pracy stosuje trójplaszczynowe podejście – łączy ściganie przestępczości korupcyjnej z jej zapobieganiem oraz działalnością edukacyjną. Ustawa nakłada na tę instytucję następujące obowiązki:

- analizowanie działalności instytucji administracji państwowej, organizacji pozarządowych oraz sektora prywatnego w celu identyfikacji potencjalnych luk w obowiązujących regulacjach, by ograniczyć ryzyko korupcji i zwiększyć przejrzystość ich funkcjonowania;
- prowadzenie czynności dochodzeniowo-śledczych oraz – na polecenie Prokuratora Generalnego – czynności procesowych wobec przestępstw wymienionych w ustawie i innych naruszeń prawa pozostających w związku z przestępczością korupcyjną;
- doradzanie rządowi, organizacjom pozarządowym oraz sektorowi prywatnemu w sprawie skutecznych środków zapobiegania korupcji oraz rewizja funkcjonujących procedur;
- współpracę z krajowymi i zagranicznymi instytucjami w walce z korupcją.

Instytucja początkowo podlegała Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, z czasem jednak, by ugruntować jej niezależność, przeniesiono ją pod nadzór kancelarii prezydenta, jednak w wykonywaniu swoich funkcji TAKUKURU pozostaje niezależne.

Na czele Biura stoi Dyrektor Generalny. On i jego zastępca są nominowani przez prezydenta. Na strukturę organizacyjną Biura składają się 4 departamenty (na czele z dyrektorami), wydział finansów, wydział audytu oraz sekretariat.

Departament dochodzeniowo-śledczy odbiera wszelkie sygnały o zaistnieniu korupcji i przeprowadza w tej kwestii dochodzenia wobec funkcjonariuszy publicznych oraz osób działających w sektorze prywatnym, a po ich zakończeniu rozpoczyna czynności procesowe. Ponadto monito-

ruje zmiany opinii społecznej na temat korupcji, służy pomocą prawną Biuru oraz nadzoruje użycie specjalistycznego sprzętu.

Departament badań, kontroli i statystyk poszukuje luk w systemie stwarzających okazję do korupcji, przygląda się w celach kontrolnych majątkowi zgromadzonemu przez urzędników publicznych, członków partii politycznych, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz sektora prywatnego. W gestii departamentu leży także formułowanie propozycji działań prowadzących do zapobiegania korupcji, monitorowanie rozwiązań wprowadzonych w innych państwach i możliwych do przeniesienia na rodzimy grunt oraz prowadzenie bazy danych i archiwum.

Departament edukacji społecznej przede wszystkim prowadzi działalność edukacyjno-informacyjną, dba o dobre stosunki ze społeczeństwem i organizacjami pozarządowymi, buduje poparcie dla działań antykorupcyjnych, koordynuje przepływ informacji wewnątrz Biura oraz między Biurem a środowiskiem zewnętrznym. Poza tym spełnia funkcję biblioteki gromadzącej wszelkie dokumenty i publikacje na temat korupcji oraz planuje i przygotowuje długofalowe działania antykorupcyjne.

Departament administracji i kadr planuje coroczny budżet Biura, zajmuje się rekrutacją i kwestiami personalnymi oraz organizuje i przeprowadza niezbędne szkolenia.

Kompetencje TAKUKURU rozciągają się na kontynentalną część Tanzanii.

Siedziba Biura znajduje się w mieście Dar es Salaam. Poza centralą Biuro dysponuje 24 oddziałami regionalnymi.

Źródło: <http://www.pccb.go.tz>

TIMOR WSCHODNI

Komisaun Anti Korupsaun

Komisaun Anti Korupsaun (KAK) – Komisja Antykorupcyjna została utworzona w sierpniu 2009 r. w niemal jednogłośnie głosowaniu. KAK przejęła wszystkie sprawy korupcyjne, które dotychczas podlegały jurysdykcji Ombudsmana (Provedor for Human Rights and Justice – PDHJ). KAK ma w założeniu sprawować wiodącą rolę w edukacji, prewencji i wykrywaniu korupcji.

Rok 2008 został ogłoszony „Rokiem Reform Administracyjnych”, co dało początek wielu działaniom legislacyjnym, w tym ratyfikacji Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko Korupcji, utworzeniu Komisji Służby Cywilnej i Komisji Antykorupcyjnej, która stała się potężną siłą w walce z korupcją.

KAK ma pełnić rolę niezależnej, wyspecjalizowanej policji kryminalnej. Przyznane jej uprawnienia obejmują: stosowanie aresztu, dokonywanie przesłuchań, konfiskaty mienia i wykorzystanie technik operacyjnych, w tym stosowania obserwacji i podsłuchów, zamrażania rachunków bankowych oraz wydawania zakazu korzystania z posiadanego mienia. Rozszerzone w stosunku do Ombudsmana i Inspektora Generalnego kompetencje śledcze wymagają zatwierdzenia przez sąd. Uprawnienia te nie obejmują jednak wnoszenia aktów oskarżenia. KAK przekazuje wykryte sprawy korupcyjne do Biura Prokuratora Generalnego.

Komisja posiada przewodniczącego (komisarza), dwóch zastępców przewodniczącego i 4 dyrektorów regionalnych. Przewodniczący Komisji Antykorupcyjnej jest powoływany przez prezydenta na wniosek rządu. Może nim zostać sędzia, prokurator, prawnik, funkcjonariusz policji lub oficer śledczy. Przewodniczący Komisji wybiera swoich zastępców. Ponieważ jest to nowo utworzona Komisja, początkowy zakres działań był oparty na możliwościach kadry, która systematycznie przechodzi szkolenia w zakresie wykrywania przestępstw finansowych, prania pieniędzy, analizy finansowej, prowadzenia kampanii edukacyjnych. Komisja może też korzystać z pomocy jej odpowiedników z Makao, Malezji i Indonezji.

Źródło: Corruption Assessment:Timor-Leste, 19.05.2009, United States Agency for International Development (http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADQ697.pdf); <http://www.laohamutuk.org>

UGANDA

Inspector General of Government

Rząd Ugandy, uznając za swój priorytet poprawę zarządzania krajem i rozwój gospodarczy, ustanowił w 1986 r. Inspectorate of Government (IG) – Inspektorat Rządu – w którego gestii leżała także walka z korupcją i nadużyciami oraz wzmocnienie rządów prawa w administracji państwowej.

Wraz ze zmianą Konstytucji w 1995 r., modyfikacji uległ status i zakres obowiązków antykorupcyjnej instytucji. Jej nazwę zmieniono na **Inspector General of Government** (IGG) – Główny Inspektor Rządowy (instytucji przyznano więcej uprawnień dochodzeniowo-śledczych i procesowych). Ponadto postanowiono w większym stopniu zagwarantować autonomię, niezależność i bezstronność instytucji, czyniąc ją odpowiedzialną jedynie przed parlamentem, któremu miała dwa razy do roku przedkładać sprawozdanie ze swej działalności, oraz uniezależniając ją finansowo od jakiegokolwiek innej instytucji. Oba wspomniane zapisy mają swoje umocowanie w Konstytucji z 1995 r. Do funkcji Inspektora należy:

- promowanie i pilnowanie przestrzegania zasady rządów prawa i sprawiedliwości w administracji publicznej;
- eliminowanie korupcji, nadużywania władzy;
- promowanie sprawiedliwego i wydajnego zarządzania w instytucjach państwowych;
- nadzorowanie wprowadzania w życie Kodeksu Postępowania najwyższych urzędników państwowych;
- badanie każdej decyzji lub odmowy jej wydania poczynionej przez urzędników państwowych w trakcie wykonywania ich zadań;
- zwiększanie świadomości społecznej na temat wartości rządów prawa i sprawiedliwości, a także na temat działalności urzędu Inspektora w taki sposób, w jaki to uzna za stosowne.

Dochodzenia Inspektor ma prawo wszczynać z własnej inicjatywy bądź po otrzymaniu zawiadomienia od osoby trzeciej, nawet jeśli osoba ta nie jest bezpośrednio przez zgłaszane działanie poszkodowana. Uprawniony jest do rozpoczęcia śledztwa lub jego zlecenia, aresztowania lub jego zlecenia oraz rozpoczęcia czynności sądowych lub zlecenia ich rozpoczęcia.

Z uwagi na fakt, że oprócz zwalczania korupcji Inspektor zajmuje się także przestrzeganiem rządów prawa, spełnia tym samym również funkcję rzecznika praw obywatelskich. Nadzorowanie wprowadzenia Kodeksu Postępowania wiąże się z ustawą z 1992 r., zobowiązującą osoby na konkretnych stanowiskach państwowych do składania deklaracji majątkowych, a przykładającą szczególną uwagę do eliminowania w ich przypadku korup-

cji, nadużywania władzy czy konfliktu interesów. Wspomniane deklaracje kontroluje właśnie urząd Inspektora.

Na strukturę organizacyjną IGG składa się Inspektor oraz jego 2 zastępców, sekretarz, jeden departament oraz 5 zarządów. Departament Finansów i Administracji odpowiedzialny jest za sprawy budżetowe oraz kontrolę dysponowania środkami finansowymi. Ponadto w zakres jego obowiązków wchodzi kwestie kadr, logistyki oraz dysponowania sprzętem. Także kontakty z innymi instytucjami, krajowymi i zagranicznymi, leżą w jego gestii. Zarząd Operacyjny zajmuje się prowadzeniem dochodzeń w zakresie korupcji, dokonuje zatrzymań oraz weryfikuje zamówienia i udzieloną pomoc publiczną. Zarząd Prawny odpowiedzialny jest za wszystkie kwestie prawne dotyczące urzędu. Zarząd Edukacji i Prewencji realizuje przedsięwzięcia podnoszące świadomość społeczeństwa dotyczącą korupcji. Sporządza także analizy badające zjawisko korupcji oraz systemów i rozwiązań je eliminujących oraz identyfikuje luki prawne stwarzające okazję do korupcji. Zarząd Kodeksu Postępowania pilnuje przestrzegania kodeksu postępowania oraz zajmuje się analizą i oceną przedstawionych oświadczeń majątkowych, który to obowiązek na urząd inspektora nakłada ustawa. Zarząd Delegatur zaś koordynuje i nadzoruje pracę regionalnych biur Inspektora.

Siedziba Rządowego Inspektora Głównego mieści się w stolicy Ugandy, Kampali.

Źródło: <http://www.igg.go.ug>

ZAMBIA

Anti-Corruption Commission

Anti-Corruption Commission (ACC) – Komisja Antykorupcyjna dąży do znaczącego zmniejszenia skali korupcji w kraju poprzez wytworzenie środowiska społecznego sprzyjającego zapobieganiu temu zjawisku. W 1980 r. zambijski parlament przyjął ustawę, która powoływała do życia Komisję Antykorupcyjną, organ ustanowiony specjalnie w celu zwalczania korupcji (funkcjonuje ona od 1982 r.). Po raz pierwszy przestępstwa korupcyjne miały być ścigane przez organ niezależny od policji. Obecnie instytucja ta działa na mocy ustawy o Komisji Antykorupcyjnej z 1996 r. Finansowana jest bezpośrednio z budżetu centralnego.

Zgodnie z ustawą, ACC, spełnia 5 podstawowych funkcji:

- podejmowanie koniecznych kroków, aby skutecznie zapobiegać korupcji w instytucjach publicznych i w sektorze prywatnym;
- przyjmowanie i sprawdzanie doniesień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa korupcji oraz na polecenie Prokuratora Generalnego wszczynanie w tych sprawach dochodzeń;
- sprawdzanie tych zachowań urzędników administracji publicznej, które w opinii Komisji mogą być związane bądź prowadzić do korupcji;
- rozpowszechnianie informacji o społeczno-ekonomicznych skutkach korupcji oraz umacnianie społecznego poparcia w walce z nią;
- wypełnianie wszelkich dodatkowych zadań służących realizacji powyższych funkcji.

Komisja składa się z 5 komisarzy odpowiedzialnych przed parlamentem. Organizacyjnie podlega jej zarząd, na czele którego stoi dyrektor generalny. Wszyscy oni wyznaczeni są przez prezydenta za zgodą parlamentu. Komisarze są odpowiedzialni za ogólne nadzorowanie prowadzonych operacji oraz zarządzanie instytucją. Zarząd składa się z dyrektora generalnego, zastępcy, sekretarza Komisji oraz trzech dyrektorów. Działalność Komisji rozdzielona została pomiędzy następujące departamenty:

- Departament Edukacji Społecznej – przeprowadza kampanie społeczne w postaci np. wykładów, programów w radiu i telewizji czy warsztatów; współpracuje z instytucjami rządowymi i sektorem pozarządowym,
- Departament Prewencji – bada obowiązujące procedury w celu wykrycia i zlikwidowania istniejących luk; doradza zarówno instytucjom państwowym, jak i prywatnym przy wprowadzaniu procedur bezpieczeństwa i kontroli, ze szczególnym uwzględnieniem korupcji;
- Departament Dochodzeniowy – przyjmuje doniesienia o zaistnieniu korupcji i na ich podstawie prowadzi dochodzenia; jeśli one się potwierdzą, wnoszone jest do sądu oskarżenie.

Siedziba Komisji mieści się w stolicy Zambii, Lusace, jej delegatury we wszystkich stolicach prowincji.

W 2001 r. prezydent Levy Patrick Mwanawasa powołał do życia Oddział do Zadań Specjalnych jako element zadeklarowanej polityki zera tolerancji dla korupcji. Miał on zajmować się skomplikowanymi sprawami korupcyjnymi. Oddział ten postrzegany jest jako uzupełniający pole działania Komisji, ponieważ jego specjalne uprawnienia nie dublują tych, którymi dysponuje ACC.

Źródło: <http://www.acc.gov.zm>

ZIMBABWE

Anti-Corruption Commission

Instytucją mającą na celu zwalczanie korupcji w Zimbabwe jest Anti-Corruption Commission (ACC) – Komisja Antykorupcyjna. Jej utworzenie przewiduje Konstytucja Zimbabwe w artykule 108A. Komisję ustanowiono na mocy ustawy z listopada 2004 r., jednak jej funkcjonowanie rozpoczęło się dopiero we wrześniu 2005 r., wraz z zaprzysiężeniem pierwszych członków Komisji.

Celem deklarowanym przez ACC jest zwalczanie łapownictwa i przestępczości gospodarczej, nadużywania stanowiska oraz innych form nieprawidłowości w administracji publicznej, jak również w sektorze prywatnym. Ponadto Komisja formułuje rekomendacje mające zapobiegać nieprawidłowościom i gwarantować przejrzystość w instytucjach państwowych i prywatnych. W tym celu działa trójplanuszczynowo poprzez działania edukacyjno-informacyjne, prewencyjne oraz dochodzeniowo-śledcze.

Ustawa wyposażała ACC w następujące kompetencje:

- monitorowanie i kontrolę funkcjonowania oraz procedur zaopatrzenia instytucji publicznych i prywatnych;
- wzmacnianie poparcia społecznego dla działalności antykorupcyjnej;
- edukacja na temat zagrożeń korupcyjnych;
- współdziałanie i pomoc w zwalczaniu i zapobieganiu korupcji;
- gromadzenie i analizę doniesień o możliwości popełnienia przestępstwa korupcyjnego;
- prowadzenie dochodzenia w przypadku każdej osoby, wobec której istnieje uzasadnione podejrzenie udziału w procederze korupcyjnym;
- pomoc w opracowywaniu procedur antykorupcyjnych dla instytucji publicznych i prywatnych;
- doradztwo w sprawie przygotowywanego ustawodawstwa antykorupcyjnego;
- rekomendowanie rządowi ratyfikacji aktów prawa międzynarodowego istotnych z punktu zwalczania i zapobiegania korupcji.

Na czele organizacji stoi jej przewodniczący, wyznaczany na to stanowisko przez prezydenta spośród komisarzy. Wspólnie ze swoim zastępcą oraz 7 innymi komisarzami stanowią oni Komisję per se, która sprawuje kompetencje nadzorcze nad działaniami instytucji. Przewodniczący nominowany jest na 3-letnią kadencję z możliwością reelekcji, zaś poszczególni komisarze na 2-letnią kadencję z możliwością reelekcji.

Komisji podlegają 3 piony:

- zapobiegania korupcji i promocji dobrych praktyk w instytucjach – podejmuje działania mające pomóc w uchronieniu się przed tym

typem przestępczości, polegające m.in. na formułowaniu rekomendacji i zaleceń;

- dochodzeniowo-śledczy – odpowiedzialny za przeprowadzenie działań wyjaśniających i dochodzeniowych w przypadku wszystkich zgłoszonych spraw oraz czynności procesowych;
- edukacyjno-informacyjny – inicjuje kampanie uwrażliwiania społeczeństwa na zagrożenia, jakie niesie ze sobą korupcja.

Ze swojej działalności Komisja corocznie sporządza raport, który składa na ręce ministra ds. specjalnych w kancelarii prezydenta, dokument ten jest następnie przedkładany parlamentowi.

Źródło: <http://www.accz.co.zw>

WYSPECJALIZOWANE DO ZWALCZANIA PRZESTĘPCZOŚCI, W TYM KORUPCJI

AUSTRALIA

Corruption and Crime Commission

Corruption and Crime Commission (CCC) – Komisję ds. Korupcji i Przestępstw powołano do życia 1 stycznia 2004 r. na mocy ustawy o Komisji ds. Korupcji i Przestępstw z 2003 r. Jej jurysdykcji podlega ponad 115 tysięcy zachodnioaustralijskich urzędników.

Zasadniczo Komisji wyznaczono dwa główne cele:

- zwalczanie i redukowanie rozmiarów przestępczości zorganizowanej – mimo że Komisja nie bierze bezpośredniego udziału w dochodzeniu, może przyznać policji specjalne uprawnienia, których stosowanie następnie monitoruje;
- redukowanie skali nadużyć w administracji publicznej – w tym celu Komisja współpracuje z agencjami rządowymi, by minimalizować ryzyko zaistnienia korupcji.

Komisja posiada także znaczne uprawnienia w zakresie prowadzenia dochodzeń. Może wzywać świadków na przesłuchania, żądać przedstawienia dokumentów, uzyskać nakaz rewizji (po wystąpieniu z odpowiednim wnioskiem do sędziego), instalować podsłuchy, autoryzować kontrolę korespondencji oraz działania pod przykryciem.

CCC pełni trzy zasadnicze funkcje:

- 1) walki z nadużyciami – związaną z rozpatrywaniem podejrzeń o dopuszczenie się nadużyć, na które zwrócona została uwaga Komisji przez pracowników sektora publicznego, opinię publiczną bądź ciała kontrolne; dotyczy to także nadzoru nad dotychczas prowadzonymi przez prokuraturę dochodzeniami w tej materii;
- 2) walki ze zorganizowaną przestępczością – związaną z wystąpieniem Komendanta Policji Australii Zachodniej z wnioskiem o udzielenie policji specjalnych uprawnień; Komisja zezwala na użycie specjalnych środków w celu walki ze zorganizowaną przestępczością, jednocześnie jednak pełni nadzór nad ich zgodnym z prawem wykorzystaniem;
- 3) edukacyjno-prewencyjną – pełnioną poprzez konsultacje z sektorem państwowym i władzami lokalnymi; działania prowadzone w ramach tej funkcji mają zwiększać świadomość społeczną na temat niebezpieczeństwa zjawisk korupcji i nadużyć, ewentualnej odpowiedzialności oraz –

poprzez realizowanie programów edukacyjnych – uczyć tego, jak sobie radzić w sytuacji korupcyjnej.

Na czele Komisji stoi komisarz. Funkcjonalnie składa się ona z czterech wydziałów: operacyjnego, prawnego, administracyjnego oraz wydziału prewencji, edukacji i badań. Komisja odpowiedzialna jest przed mieszkańcami Australii Zachodniej poprzez stałą wspólną komisję parlamentarną (w której reprezentowani są przedstawiciele wszystkich sił politycznych obecnych w parlamencie). Ponadto nadzór w zakresie skarg na Komisję i jej funkcjonariuszy jest sprawowany przez inspektora parlamentarnego. Instytucja zatrudnia około 150 osób.

Siedziba CCC mieści się w Perth.

Źródło: <http://www.ccc.wa.gov.au>

BOŚNIA I HERCEGOWINA

Državna agencija za istrage i zaštitu

Državna agencija za istrage i zaštitu – Państwowa Agencja Dochodzeń i Ochrony, znana także pod swoim angielskim akronimem SIPA (State Investigation and Protection Agency) – jest ogólnokrajową instytucją o charakterze policyjnym w Bośni i Hercegowinie. Ma za zadanie przede wszystkim dbać o stabilność państwa i bezpieczeństwo jego obywateli, bez względu na ich poglądy polityczne czy przynależność etniczną.

SIPA powstała z przekształcenia Agencji Informacji i Bezpieczeństwa. Miało to miejsce w 2004 r., po przyjęciu przez parlament wielu ustaw (m. in. o Państwowej Agencji Dochodzeń i Ochrony oraz o pracownikach Policji). Podlega ona Ministerstwu Bezpieczeństwa, jednak w kwestiach operacyjnych ma zagwarantowaną niezależność. Na jej czele stoi dyrektor, który musi być wyższym oficerem policyjnym. Swoją funkcję może sprawować dwie kadencje.

Agencja zajmuje się zapobieganiem, wykrywaniem i prowadzeniem dochodzeń w sprawach przestępstw podlegających jurysdykcji sądów Republiki. Do jej priorytetów należy zwalczanie przestępczości zorganizowanej, terroryzmu, prania pieniędzy, zwłaszcza w celu finansowania tą drogą terroryzmu, handlu ludźmi oraz ścigania zbrodni wojennych, jednak w jej kompetencjach leży także walka z korupcją.

Powierzone ustawowo zadania Agencja sprawuje poprzez następujące jednostki organizacyjne:

- Gabinet Dyrektora,
- Departament Dochodzeniowy,
- Sekcję Finansów i Informacji,
- Centrum Ścigania Zbrodni Wojennych,
- Departament Ochrony Świadków,
- Departament Ochrony,
- Departament Kontroli Wewnętrznej,
- Jednostkę Wsparcia Specjalnego,
- Służbę Wsparcia Operacyjnego,
- Służbę Administracyjną i Wsparcia Wewnętrznego.

W ramach Departamentu Dochodzeniowego funkcjonuje Sekcja Wykrywania i Zwalczania Przestępczości Gospodarczej i Korupcji. Zajmuje się ona, jak sama nazwa wskazuje, zapobieganiem finansowym nieprawidłowościom i korupcji i ich zwalczaniem oraz prowadzeniem dochodzeń, a także prowadzi w tym obszarze działalność analityczną, badając warunki sprzyjające zaistnieniu tych przestępstw czy przyczyny do nich prowadzące. W gestii Sekcji znajdują się najbardziej zawile sprawy, dlatego też służy ona zaple-

czem eksperckim innym jednostkom SIPA oraz wydziałom regionalnym, jeśli zajdzie taka potrzeba. Ponadto bada procedury i środki prewencyjne, gromadzi niezbędne informacje i na ich podstawie formułuje własne raporty i rekomendacje.

Obecnie SIPA zatrudnia łącznie około 850 pracowników w centrali znajdującej się w Sarajewie oraz 4 biurach regionalnych w Banja Luce, Mostarze, Sarajewie i Tuzli.

Źródło: <http://www.sipa.gov.ba>

DANIA

Rigsadvokaten

Zadania i struktura **Rigsadvokaten** – duńskiego Urzędu Prokuratora, istniejącego od 1918 r., są zawarte w ustawie z 1916 r. o systemie wymiaru sprawiedliwości. Reguluje ona zagadnienia związane z administracją, prokuraturą i sądownictwem.

Dyrektor Urzędu Prokuratury (prokurator generalny) jest szefem wszystkich prokuratorów w Danii i nadzoruje cały system prokuratury w kraju. W zakresie jego działania leży przygotowywanie dyrektyw dotyczących pracy prokuratorów i prowadzenia przez nich spraw karnych. Może on również wydawać wytyczne w przypadku konkretnych spraw, a także podjąć decyzję w tak podstawowych kwestiach, jak wniesienie bądź odstąpienie od wniesienia aktu oskarżenia. Niektóre ze spraw, z uwagi na swój charakter, muszą zostać rozpatrzone przez dyrektora Urzędu Prokuratora.

Urząd Prokuratora jest instancją nadrzędną w sprawach decyzji podejmowanych przez prokuratorów okręgowych, jak również w sytuacji, gdy śledztwo prowadzone jest przeciwko oficerowi policji. W skład Urzędu Prokuratora wchodzi prokurator generalny, prokuratorzy i szef policji.

Prokurator generalny prowadzi sprawy karne przed Sądem Najwyższym oraz bierze udział w rozprawach przed Specjalnym Sądem Odwoławczym i Oskarżenia.

Urząd podlega Ministrowi Sprawiedliwości, któremu składa raporty i wobec którego jest ciałem doradczym. Rigsadvokaten posiada uprawnienia śledcze i kontrolne; może także przedkładać rekomendacje i prowadzić konsultacje. Jest również odpowiedzialny za współpracę międzynarodową.

Urząd Prokuratora zatrudnia 70 osób. Podzielony jest na trzy sekcje:

- departament prawny – odpowiedzialny za współpracę z zagranicą, sprawy indywidualne, sprawy kontroli legalności działań policji i zażaleń;
- departament odpowiedzialny za tworzenie wytycznych;
- departament administracyjny i kadr.

Duński system prokuratur jest strukturą hierarchiczną, na której czele stoi wspomniany prokurator generalny. Podlega mu sześciu prokuratorów regionalnych, a także Prokurator ds. Poważnej Przestępczości Międzynarodowej i Prokurator ds. Poważnych Przestępstw Gospodarczych (Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet – SØK).

SØK otrzymuje zgłoszenia o podejrzeniu prania pieniędzy czy finansowania terroryzmu, prowadzi wymianę i gromadzi informacje na temat poważnych przestępstw gospodarczych. Integralną częścią SØK jest utworzona w 2001 r. komórka Wywiadu ds. Przestępstw Ekonomicznych powiązana ze

wszystkimi 54 dystryktami policji. W jej obszarze zainteresowania leżą przestępstwa tzw. białych kołnierzyków.

Na poziomie lokalnym Rigsadvokaten znajduje się 12 komisarzy, którzy kierują nie tylko pracą podległej prokuratury, ale także policji.

Siedziba Rigsadvokaten mieści się w Kopenhadze.

Źródła: <http://www.rigsadvokaten.dk>; Compliance Report Denmark, 30.09.2004 (www.coe.int) European Partners Against Corruption Contact Catalogue. Police Oversight Bodies and Anti-Corruption Authorities, EU and Council of Europe countries, EPAC Secretariat, BMI/BIA, Austria, Wiedeń 2009, s. 28, 91.

ESTONIA

Kaitsepolitseiamet

Urzędem w Estonii, którego jedno z priorytetowych zadań stanowi walka z korupcją, jest **Kaitsepolitseiamet** (KAPO) – Policyjny Urząd Bezpieczeństwa. Podlega on Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, a powołany został 1 marca 1991 r. jako oddział Policji. Od 18 lipca 1993 r. działa jako samodzielna instytucja, zaś od 1 marca 2001 r. na mocy odrębnego prawa o urządach bezpieczeństwa został przekształcony z urzędu policyjnego w urząd bezpieczeństwa.

Kaitsepolitseiamet posiada kompetencje śledcze. Jego podstawowe zadania skierowane są na: gromadzenie i przetwarzanie informacji o zdarzeniach, które godzą w porządek konstytucyjny i naruszenie jedności terytorialnej Estonii, prewencję działalności wywiadowczej w kraju, ochronę tajemnic państwowych, walkę z terroryzmem, wykrywanie ewentualnej korupcji wśród wysokich urzędników państwowych, prawnie przewidzianych przypadków pośredniczenia w przestępstwach i pozasądowych przypadków wykroczeń.

KAPO podejmuje aktywną walkę z korupcją w ramach obowiązującego prawa, a szczególnie koncentruje uwagę na wysokich urzędnikach państwowych. Ściśle przy tym współpracuje z różnymi instytucjami i przedsiębiorstwami w celu przeciwdziałania powstawaniu korupcyjnych związków. Walka z korupcją – z punktu widzenia organów prawa – rozdziela się na różne obszary – akceptacja korupcji, nadużycia stanowiska urzędowego, wykroczenia przeciwko prawu antykorupcyjnemu czy ograniczeniom prawa o zamówieniach publicznych.

Na strukturę Urzędu składa się sześć oddziałów, zajmujących się bezpośrednio prowadzeniem śledztw. Dwa z nich stanowią oddziały centralne, a cztery – regionalne.

Główna siedziba mieści się w Tallinie.

Źródło: <http://www.kapo.ee>

FINLANDIA

Sisäasiainministeriön poliisiosasto

Sisäasiainministeriön poliisiosasto, czyli Departament Policji w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, powstał w roku 1900. Podporządkowana jest mu cała fińska policja, w tym Wyższa Szkoła Policji w Helsinkach, Centrum Specjalistyczne Policji, a także Krajowe Biuro Śledcze, które specjalizuje się w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej i przestępczości białych kółniarzy. Departament jest odpowiednikiem polskiej Komendy Głównej Policji.

Departament posiada legitymację kontrolną, śledczą, nadzorczą i doradczą. Ma prawo również przedkładać rekomendacje. W jego spektrum działania leżą wszelkie sprawy dyscyplinarne, regulaminowe, szkoleniowe, prawa karnego oraz sporządzanie propozycji rozwiązań strukturalnych.

Monitoruje on działania fińskiej policji, w tym również ściganie przestępstw korupcyjnych. Według publikacji Europeans Partners Against Corruption (EPAC), powyższa legitymacja pozwala uważać fiński departament Policji w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych za podmiot nadzorujący działania antykorupcyjne, w tym – odpowiedzialny za współpracę na tym polu z instytucjami innych krajów. Jednostka sama tworzy swój budżet, jednak ministerstwo może wprowadzić w nim poprawki; budżet jest następnie zatwierdzany przez parlament. Fiński Departament Policji składa raporty zarówno ministrowi, jak również rządowi i sejmowi. Obecnie stan osobowy jednostki liczy 120 osób.

Siedziba mieści się w Helsinkach.

Źródła: <http://www.poliisi.fi>; www.intermin.fi European Partners Against Corruption Contact Catalogue. Police Oversight Bodies and Anti-Corruption Authorities, EU and Council of Europe countries, EPAC Secretariat, BMI/BIA, Austria, Wiedeń 2009, s. 31, 93.

INDIE

Central Bureau of Investigation

Central Bureau of Investigation (CBI) – Centralne Biuro Śledcze ustanowiono decyzją rządu z 1 kwietnia 1963 r. Wywodzi ono swoje kompetencje z powołanej do życia w 1946 r. Specjalnej Instytucji Policyjnej Delhi (Delhi Special Police Establishment), która jeszcze w tym samym roku uzyskała umocowanie ustawowe, bowiem w związku z rosnącą w czasach II wojny światowej skalą korupcji i nadużyć, w Indiach narastało poczucie potrzeby ustanowienia instytucji z tymi zjawiskami walczącymi.

Uznając CBI za główną instytucję dochodzeniowo-śledczą, z czasem jej kompetencje poszerzono o ściganie przestępstw spoza gospodarczego spektrum, tworząc tym samym multidyscyplinarną instytucję o charakterze policyjnym, działającą na szczeblu centralnym.

Biuro podlega Ministerstwu Personelu, Skarg i Emerytur. Na jego czele stoi Dyrektor, który sprawuje funkcję przez okres 2 lat. Wyznaczany jest on na to stanowisko przez prezydenta po zasięgnięciu opinii Federalnej Komisji Administracji Publicznej. Cały personel Biura liczy 6126 osób.

Dzięki estymie, jaką się cieszy, oraz jurysdykcji rozciągającej się na cały obszar Indii, Biuro prowadzi dochodzenia w najpoważniejszych przypadkach z zakresu:

- korupcji i malwersacji popełnionych przez urzędników państwowych pracujących w instytucjach, przedsiębiorstwach państwowych i instytucjach finansowych szczebla centralnego;
- przestępczości gospodarczej, tj. oszustw bankowych, naruszeń przepisów obowiązujących przy imporcie lub eksporcie, przemytu;
- przestępczości specjalnej, tj. terroryzmu, porwań dla okupu, działalności mafijnej.

W zakresie dochodzeń prowadzonych na podstawie ustawy o Centralnej Komisji Nadzoru działalność Biura podlega kontroli i nadzorowi Komisji.

Na strukturę organizacyjną Biura składają się następujące komórki:

- Wydział Przeciwdziałania Korupcji – prowadzi sprawy o korupcję urzędników publicznych;
- Wydział Przestępczości Gospodarczej – prowadzi sprawy o przestępstwa o podłożu ekonomicznym;
- Wydział Przestępczości Specjalnej – prowadzi sprawy o zasięgu międzynarodowym, krajowym oraz międzykrajowym;
- Departament Postępowań Sądowych – stanowi prawne ramię Biura;
- Wydział Koordynacyjny – zajmuje się koordynowaniem współpracy z innymi instytucjami krajowymi oraz Interpołem;

- Wydział Planowania – zajmuje się wytycznymi działalności, kwestiami proceduralnymi i organizacyjnymi;
- Wydział Administracyjny – jest odpowiedzialny za kwestie personalne i finansowe;
- Wydział IT;
- Centralne Laboratorium Kryminalistyczne – wykonuje specjalistyczne ekspertyzy na potrzeby dochodzeniowo-śledcze.

Ponadto CBI dysponuje własną akademią, w której kształcą się jego przyszli funkcjonariusze oraz przeprowadzane są kursy specjalistyczne.

Centrala Biura mieści się w New Delhi, Biuro posiada także wiele delegatur.

Źródło: <http://www.cbi.gov.in>

KAZACHSTAN

Республикасы экономикалық қылмысқа және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес агенттігі

Niska efektywność metod stosowanych w walce z przestępstwami podatkowymi polegających na stosowaniu sankcji finansowych, stanowiła główny powód utworzenia 6 czerwca 1994 r., na mocy uchwały Gabinetu Ministrów Republiki Kazachstanu, tzw. milicji finansowej, przemianowanej później na policję finansową. Stanowiąc wyspecjalizowaną strukturę w ramach Ministerstwa Finansów, posiadała ona kompetencje organów ścigania. Na mocy dekretu prezydenta Republiki Kazachstanu „O środkach udoskonalania systemu państwowej administracji Republiki Kazachstanu” z 23 grudnia 2003 r., Agencja policji finansowej została przemianowana na **Республикасы экономикалық қылмысқа және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес агенттігі**, czyli Agencję Republiki Kazachstanu do Walki z Przestępczością Gospodarczą i Korupcyjną (ros. Агентство Республики Казахстан по борьбе с экономической и коррупционной преступностью). W 2005 r. kolejny raz zreformowano Agencję, przekształcając ją w organ państwowy, bezpośrednio podlegający nadzorowi i kontroli prezydenta.

Podstawowe zadania Agencji:

- zapewnienie ekonomicznego bezpieczeństwa państwa, ochrona ustawowych uprawnień i interesów podmiotów gospodarczych;
- zapobieganie korupcyjnym, gospodarczym oraz finansowym przestępstwom i wykroczeniom, wykrywanie ich oraz ściganie;
- udział w opracowywaniu i wdrażaniu państwowej polityki w zakresie zapobiegania korupcji i przestępczości w sferze gospodarczej;
- prowadzenie współpracy międzynarodowej w sprawach należących do kompetencji policji finansowej.

Struktura Agencji: kierownictwo, departament organizacyjno-kontrolny (inspekcja), departament informacyjno-analityczny, departament wykrywania przestępstw gospodarczych i finansowych, departament do zadań specjalnych, departament wykrywania i zapobiegania korupcji, departament śledczy, departament obsługi prawnej i współpracy międzynarodowej, wydział bezpieczeństwa wewnętrznego, wydział kadr, wydział ochrony informacji niejawnych i obiegu dokumentacji, wydział finansowo-gospodarczy.

Ponadto Agencja posiada jednostki terenowe z siedzibami w wybranych miastach oraz Akademię Policji finansowej, przygotowującą wyspecjalizowane kadry.

Działalność instytucji jest finansowana z budżetu Republiki Kazachstanu. Siedziba Agencji mieści się w stolicy kraju, Astanie.

Źródło: <http://www.finpol.kz>

MYANMAR

Biuro Śledztw Specjalnych

Główną instytucją w państwie Myanmar (dawniej Birma), do kompetencji której należy zwalczanie korupcji, jest **Biuro Śledztw Specjalnych** (Bureau of Special Investigation). Zostało ustanowione na mocy ustawy. Jest to jedna ze służb podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych Myanmar.

Do zadań Biura należy:

- ochrona interesów ekonomicznych państwa;
- zapobieganie i zwalczanie takich przestępstw, jak: kradzieże i oszustwa na znaczną skalę, uchylanie się od płacenia podatków, malwersacje i sprzeniewierzenie majątku narodowego;
- zapobieganie i zwalczanie łapownictwa i innych form korupcji oraz kształtowanie odpowiednich postaw moralnych w społeczeństwie;
- zwalczanie nielegalnej działalności gospodarczej, takiej jak: przemysł, nielegalna wymiana walut oraz destabilizacja cen towarów.

Biuro ma spełniać nie tylko zadania dochodzeniowo-śledcze, których celem jest wykrycie sprawców i pociągnięcie ich do odpowiedzialności oraz odzyskanie bezprawnie przejętego mienia, ale także działania analityczno-wywiadowcze w celu ustalenia przyczyn przestępczości oraz formułowanie na ich podstawie zaleceń i opinii prawnych co do działań, które należy podjąć.

Siedziba Biura mieści się w stolicy Myanmar, Naypyidaw.

Źródło: <http://www.myanmar.gov.mm>

NIEMCY

Bundeskriminalamt

Bundeskriminalamt (BKA), czyli Federalny Urząd Śledczy, jest instytucją policyjną działającą na szczeblu krajowym, podległą bezpośrednio Federalnemu Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. Jego podstawowym zadaniem jest walka z przestępczością zorganizowaną lub o szczególnym znaczeniu dla interesu państwa, jak terroryzm czy przemyt narkotyków.

W związku z tym, iż w poszczególnych landach Niemiec działalność policyjna leży w gestii policji danego landu, BKA może włączyć się do działania tylko na prośbę lokalnych służb, federalnego MSW lub gdy wymagają tego inne względy, jak szczególna złożoność sprawy. Z drugiej strony Urząd koordynuje walkę z przestępczością prowadzoną przez poszczególne landy oraz międzynarodową współpracę niemieckich służb policyjnych z partnerami zewnętrznymi. BKA pełni ponadto funkcje rozpoznawczo-analityczne, jako że gromadzi i przetwarza informacje pochodzące z wywiadu kryminalnego. Zobowiązany jest następnie bezzwłocznie poinformować odpowiednie organy o swoich ustaleniach.

Urząd został powołany do życia 15 marca 1951 r. Jego kompetencje i funkcjonowanie reguluje ustawa o Federalnym Urzędzie Śledczym oraz o współpracy państwa z landami w sprawach kryminalnych z sierpnia 1997 r. Na czele Urzędu stoi prezydent oraz jego 2 zastępców.

Na strukturę Urzędu składają się następujące departamenty:

- ST – bezpieczeństwa państwa,
- SO – przestępczości zorganizowanej,
- SG – ochrony (odpowiednik polskiego Biura Ochrony Rządu),
- ZD – kryminalistyczny,
- KT – Instytut Techniki Kryminalistycznej,
- KI – Instytut Kryminalistyki,
- IT – teleinformatyki,
- IK – koordynacji międzynarodowej,
- ZV – zabezpieczenia (kadry i logistyka).

W 1996 r. w strukturach BKA utworzono sekcję do walki z przestępczością o charakterze korupcyjnym – **SO 31**. Działa ona w strukturze departamentu przestępczości zorganizowanej, a podlega Wydziałowi Przestępczości Gospodarczo-Finansowej.

Głównymi jego kompetencjami są działania analityczne w sferze korupcyjnej, przez co rozumie się gromadzenie, badanie oraz kontrolę przepływu informacji dotyczących zagrożeń korupcyjnych. Tą drogą Urząd wypełnia ustawowe obowiązki koordynacyjne i służy jako centrum informacji na temat korupcji dla instytucji policyjnych działających na terenie Niemiec.

Siedziba BKA mieści się w Wiesbaden, ponadto posiada ono 3 delegatury w Berlinie, Bonn oraz Meckenheim. Jego personel liczy około 5,2 tysiąca osób.

Źródła: <http://www.bka.de>; European Partners Against Corruption Contact Catalogue. Police Oversight Bodies and Anti-Corruption Authorities, EU and Council of Europe countries, EPAC Secretariat, BMI/BIA, Austria, Wiedeń 2009, s. 35, 97.

NOWA ZELANDIA

Serious Fraud Office

Serious Fraud Office (SFO) lub z maoryskiego **Te Tari Hara Taware** – Urząd ds. Poważnych Przestępstw Gospodarczych jest instytucją rządową powołaną na mocy ustawy o Urzędzie ds. Poważnych Przestępstw Gospodarczych – SFO Act z 1990 r. Ustanowiono go z myślą o wykrywaniu poważnych i skomplikowanych oszustw gospodarczych oraz prowadzeniu dochodzeń oraz czynności procesowych w związku z tego rodzaju przestępstwami. W tym celu ustawa wyposaża Urząd w kompetencje umożliwiające pozyskiwanie dowodów.

Na czele SFO stoi dyrektor. Nie podlega on, jako osoba odpowiedzialna za działalność Urzędu i delegująca posiadane kompetencje na funkcjonariuszy, kontroli czy wytycznym, lecz funkcjonuje niezależnie. Dyrektor SFO ma do pomocy 2 zastępców, którzy stoją na czele 2 działów instytucji: dochodzeniowego i prokuratorskiego. Dochodzenia prowadzone są przez zespoły złożone ze śledczych i specjalistów sądowych ds. księgowości. Prawnicy działu prokuratorskiego służą pomocą prawną w trakcie prowadzenia śledztwa, a następnie asystują niezależnym prawnikom, którzy prowadzą postępowania sądowe.

Do Urzędu w celu złożenia doniesienia o możliwości popełnienia przestępstwa mogą zgłaszać się osoby prywatne, syndycy masy upadłościowej, instytucje państwowe lub ich pracownicy czy osoby zatrudnione w przedsiębiorstwach z udziałem skarbu państwa. Dyrektor ma pełną swobodę w zakresie rozstrzygania, czy dana sprawa jest poważnym i skomplikowanym przestępstwem gospodarczym w myśl ustawy, a przez to – czy stanowi przedmiot zainteresowania SFO. Jednak przy podejmowaniu decyzji bierze pod uwagę charakter przestępstwa, jego skalę, złożoność i możliwe konsekwencje.

Za poważne przestępstwo gospodarcze uznane jest każde, które dotyczy kwoty powyżej 500 tysięcy dolarów, popełnione za pomocą złożonych środków/metod, dotyczące istotnego interesu publicznego.

W trakcie prowadzenia dochodzenia Urząd może zobowiązać wskazane osoby lub podmioty do przedstawienia kopii dokumentów (np. dotyczących zaciąganych pożyczek czy inwestycji), dostarczenia informacji oraz stawienia się w konkretnym miejscu w celu udzielenia odpowiedzi na pytania.

Siedziba SFO znajduje się w Auckland.

Źródło: <http://www.sfo.govt.nz>

REPUBLIKA POŁUDNIOWEJ AFRYKI

National Prosecuting Authority

National Prosecuting Authority (NPA) – Krajowy Urząd Śledczy został utworzony na podstawie artykułu 179 Konstytucji Republiki Południowej Afryki z 1996 r. Na czele instytucji stoi Dyrektor Krajowy do spraw Ścigania Publicznego, którego Urząd został utworzony 1 sierpnia 1998 r. W skład Urzędu wchodzi także między innymi czterech zastępców Dyrektora Krajowego, dyrektorzy, dyrektorzy specjalni i śledczy.

Działalność NPA opiera się na kilku aktach prawnych. Urząd funkcjonuje na podstawie ustawy o NPA z 1998 r., ustawy o ochronie świadków z 1998 r., ustawy o przemoc domowej z 1998 r., ustawy o zapobieganiu przestępczości zorganizowanej z 1998 r. oraz ustawy o zapobieganiu działalności korupcyjnej z 2004 r.

Wizją Urzędu jest zapewnienie obywatelom sprawiedliwości i życia w wolnym i bezpiecznym świecie. Jego misją zaś jest zapewnienie sprawiedliwości ofiarom przestępstw, wykrywanie przestępstw oraz zapobieganie im.

W ramach NPA funkcjonuje kilka jednostek specjalnych: służba śledcza (National Prosecutions Service – NPS), urząd do spraw ochrony świadków (Office for Witness Protection – OWP), oddział do spraw konfiskaty majątku (Asset Forfeiture Unit – AFU), jednostka do spraw przestępstw seksualnych i spraw społecznych (Sexual Offences and Community Affairs – SOCA), jednostka do spraw przestępstw gospodarczych (Specialised Commercial Crime Unit – SCCU), jednostka do spraw ochrony świadków (Witness Protection Unit – WPU) oraz jednostka do spraw procesowych (Priority Crimes Litigation Unit – PCLU).

W zakresie swojej działalności, Urząd stworzył system informowania o korupcji. Zgłaszanie przypadków korupcji umożliwia mu efektywne wykonywanie jego konstytucyjnych i ustawowych funkcji.

W celu umożliwienia zgłaszania naruszeń NPA uruchomiło 24-godzinną, bezpłatną „gorącą linię” (NPA Service Delivery hotline). Pod udostępnionym przez Urząd numerem infolinii należy zgłaszać podejrzenie korupcji, oszustw, przyjmowania i wręczania łapówek, złej administracji, nadużyć finansowych, bezprawnego ujawniania informacji, stosowania nieuczciwych praktyk, nadużywania władzy, przypadków rasizmu czy też dyskryminacji.

Mając na celu udzielenie wsparcia organizacjom podejmującym wysiłki w celu wykrywania nieetycznych praktyk i zapobiegania im, NPA rozwinęło własną politykę whistleblowingu. Polityka ta ma na celu ochronę informatorów (whistleblowerów) przed wiktymizacją.

Urząd wypracował również własny kodeks etyki. Urzędnicy NPA zobowiązani są do przestrzegania najwyższych standardów etycznych, wypracowanych przez samą organizację na podstawie działań i decyzji podejmowanych zarówno na zawodowej, jak i indywidualnej płaszczyźnie.

Siedziba urzędu mieści się w Pretorii.

Źródło: <http://www.npa.gov.za>

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

Federal Bureau of Investigation

Powstałe w 1908 r. Federalne Biuro Śledcze (**Federal Bureau of Investigation – FBI**) jest agencją rządową, będącą śledczym ramieniem Departamentu Sprawiedliwości. Swoją obecną nazwę oraz ugruntowane w ustawie kompetencje otrzymało 22 marca 1935 r. Ustawodawca przyznał Biuru uprawnienia w zakresie szerszym, niż przysługujące innym amerykańskim agencjom rządowym.

FBI jest organizacją dbającą o bezpieczeństwo narodowe, w którym zawiera się egzekucja istniejącego prawa karnego, a także przeciwdziałanie aktywności terrorystycznej. Biuro prowadzi sprawy zarówno o zasięgu krajowym, stanowym, jak i lokalnym oraz współpracuje z zagranicznymi podmiotami ochrony prawa.

W kręgu zainteresowania FBI leżą: walka z terroryzmem, wywiad, kontrwywiad, przestępczość komputerowa, prawa człowieka, przestępczość zorganizowana, korporacyjna i gospodarcza.

FBI zajmuje się także korupcją w sektorze publicznym, w tym między innymi: łapownictwem, sprzeniewierzeniami, praniem pieniędzy, oszustwami podatkowymi, korupcją wyborczą i łamaniem ustawy o zagranicznych praktykach korupcyjnych. Z kolei wydarzenia historii najnowszej zmusiły agencję do skupienia się na takich problemach jak: korupcja graniczna, defraudacja środków przeznaczonych na usuwanie skutków klęsk żywiołowych czy spekulacje finansowe z wykorzystaniem kryzysowych pakietów pomocowych.

Biuro prowadzi śledztwa w sprawach pogwałcenia prawa federalnego, jednak nie ma możliwości wnoszenia aktu oskarżenia. Dokonują tego prokuratorzy zatrudnieni w Departamencie Sprawiedliwości lub poszczególne Biura Prokuratora Stanów Zjednoczonych (na terytorium USA znajdują się 93 Biura).

Agenci FBI mogą dokonywać zatrzymań na terenie Stanów Zjednoczonych i terytoriach zależnych. Kongres przyznał Biuru legitymację do zatrzymań w innych krajach, oczywiście za zgodą danego państwa.

Inne organy ochrony prawa na poziomie stanowym i lokalnym nie podlegają jurysdykcji FBI, a Biuro ze swojej strony nie prowadzi nadzoru, ani nie przejmuje śledztw przez nie prowadzonych. Zdarza się jednak, że dla rozwiązania danej sprawy łączone są wysiłki agencji federalnej i służb lokalnych.

Działalność Federalnego Biura Śledczego podlega ocenie kilku podmiotów. Po pierwsze, Kongres, poprzez komisje w Izbie Reprezentantów i Senacie sprawuje nadzór nad budżetem, programami, a także wybranymi śledztwami. Po drugie, działając w ramach Departamentu Sprawiedliwości,

FBI podlega Prokuratorowi Generalnemu, a wyniki poszczególnych śledztw przedkłada właściwemu prokuratorowi federalnemu, który jest przypisany do danego okręgu sądowego. Po trzeciej, działalność wywiadowcza Biura podlega nadzorowi Dyrektora Wywiadu (Director of National Intelligence – DNI).

Pracami FBI kieruje dyrektor powoływany przez prezydenta Stanów Zjednoczonych za zgodą Senatu. Jego kadencja może trwać maksymalnie 10 lat. Dyrektor FBI wykonuje swoje funkcje za pomocą szefa Gabinetu, zastępcy oraz wyznaczonych agentów specjalnych (Special Agent in Charge – SAC)³.

W strukturach Biura istnieją departamenty i wydziały, które ogólnie można podzielić na operacyjne odpowiadające kompetencjom agencji oraz wydziały pomocnicze i techniczne, a także biura: Spraw Publicznych, Spraw Kongresu, Głównego Radcy Prawnego, Odpowiedzialności Zawodowej, Rzecznika, Zgodności Proceduralnej i Etyki.

W ramach FBI funkcjonuje także specjalna jednostka do walki z korupcją – **Krajowa Grupa Specjalna do Zwalczania Korupcji Granicznej (National Border Corruption Task Force – NBCTF)**, w której skład wchodzi agencja FBI, Departamentu Bezpieczeństwa Wewnętrznego (Department of Homeland Security), Biura Inspektora Generalnego, a także funkcjonariusze służb imigracyjnych, celnych i granicznych oraz lokalnych organów ochrony prawa.

U podstaw powołanego wydziału leżały próby wykrycia korupcji wśród agentów federalnych, funkcjonariuszy policji, służby więziennej, wojska, a także pracowników rządu, odpowiedzialnych za wydawanie paszportów, wiz i kart stałego pobytu. Powołanie wyspecjalizowanej jednostki do zwalczania tego rodzaju przestępczości ma tym większe znaczenie, że rząd federalny jest odpowiedzialny za ochronę ponad 11 tysięcy kilometrów granicy z Meksykiem i Kanadą, ponad 150 tysięcy kilometrów wybrzeża, ponad 300 przejść granicznych, z których każde jest potencjalnym celem działań grup przestępczych gotowych do skorumpowania zatrudnionych tam osób.

NBCTF koordynuje działalność wszystkich operacji prowadzonych przez regionalne grupy do zwalczania korupcji rozmieszczone w miastach wzdłuż stanów granicznych, w tym 13 na Południowym Zachodzie oraz Detroit, Miami, San Juan, Buffalo, Newark i Seattle. Misją każdego z oddziałów Border Corruption Task Force jest zwalczenie korupcji już u podstaw.

W pracy **National Border Corruption Task Force** FBI pełni funkcję koordynującą, zwłaszcza w zakresie prowadzenia śledztw, szkoleń i współpracy między poszczególnymi agencjami lub innymi wydziałami FBI (np. Wywiadu, Kontrwywiadu, Walki z Terroryzmem). Wspomaga je, wykorzy-

³ Dowodzący Agencji Specjalni (Special Agent in Charge – SAC) kierują pracami podległej jednostki właściwej ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa lub prowadzenia śledztwa.

stując najnowsze techniki operacyjne. Zapewnia ogólne wytyczne i nadzoruje realizację programów antykorupcyjnych. Dokonuje analizy trendów, prowadzi działalność wywiadowczą, gromadzi i dystrybuuje informacje, a także organizuje szkolenia.

Aktywność NBCTF ma służyć blokowaniu wjazdu na terytorium kraju terrorystom, przekraczającym granice od strony Kanady i Meksyku.

Poprzez wspólne prowadzenie śledztw razem z innymi służbami, Krajowa Grupa Specjalna do Zwalczania Korupcji Granicznej w bardzo szybkim czasie od chwili powołania wykryła przypadki korupcji wśród agentów federalnych, lokalnej policji, personelu wojskowego czy pracowników rządowych odpowiedzialnych za wydawanie paszportów i wiz.

W NBCTF zatrudnionych jest około 700 agentów FBI, z których 120 pracuje wzdłuż południowo-zachodniej granicy Stanów.

Federalne Biuro Śledcze dysponuje kadrą i środkami, aby prowadzić każde, nawet najbardziej złożone śledztwo i stosować operacje pod przykryciem, z wykorzystaniem najnowocześniejszych technik. W marcu 2011 r. FBI zatrudniało ponad 35 tysięcy pracowników, w tym niemal 14 tysięcy agentów specjalnych.

Biuro posiada 56 placówek zamiejscowych usytuowanych w największych amerykańskich miastach oraz ponad 400 tzw. placówek agencyjnych na terenie całego kraju. Poza granicami Stanów Zjednoczonych działa ponad 60 biur międzynarodowych przy ambasadach USA, jego budżet na rok 2010 sięgał prawie 8 miliardów dolarów.

Mottem FBI jest „Wierność, Odwaga, Uczciwość”.

Siedziba Biura mieści się w Waszyngtonie.

Źródło: <http://www.fbi.gov>

TURCJA

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) – Komisja ds. Ścigania Przestępczości Finansowej została powołana do życia na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i rozpoczęła swoją działalność w lutym 1997 r. Obecnie funkcjonuje ona na podstawie przepisów z 2006 r. Jest to jednostka do zwalczania przestępczości gospodarczej na terenie Turcji, zaś główne obszary jej zainteresowania to przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Głównym zadaniem powierzonym MASAK jest prowadzenie działalności analitycznej dotyczącej stosowanych metod prania pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz sposobów przeciwdziałania i zwalczania tych zjawisk. Ponadto gromadzi i przetwarza uzyskane w toku przeprowadzonych analiz informacje, by na ich podstawie wszcząć lub zlecić wszczęcie odpowiednim podmiotom (jednocześnie przekazując rezultaty analiz) działalności dochodzeniowej bądź też kontrolnej. Komisja bierze również udział w projektowaniu i wdrażaniu strategii i polityk przeciwdziałania, przygotowuje projekty przepisów, koordynuje działalność innych instytucji oraz zajmuje się wymianą informacji i doświadczeń. Tym samym Komisja łączy funkcję prewencyjną z funkcją śledczą.

Szczegółowo uprawnienia MASAK prezentują się następująco:

- opracowuje polityki i strategie ich wdrażania, koordynuje działalność instytucji oraz prowadzi wymianę informacji w celu zapobieżenia praniu pieniędzy;
- przygotowuje projekty ustaw i innych aktów prawnych, tak aby pozostały w zgodzie z opracowywanymi politykami oraz z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy;
- prowadzi działalność analityczno-badawczą w sferze nowych trendów w procederze prania pieniędzy oraz sposobów jego zwalczania;
- monitoruje proces implementacji polityk i strategii;
- prowadzi akcje podnoszące społeczną świadomość i wsparcie dla swojej działalności;
- gromadzi informacje i odbiera doniesienia na temat podejrzanych transakcji finansowych, a następnie je analizuje;
- przeprowadza kontrolę lub wnioskuję do innych instytucji o jej przeprowadzenie;
- w przypadku wykrycia przypadków prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu przekazuje zgromadzony materiał prokuraturze w celu podjęcia adekwatnych kroków;
- przeprowadza analizę spraw zleconych przez prokuraturę pod kątem procederu prania pieniędzy;

- wnioskuję o udostępnienie wszelkiego rodzaju informacji od innych instytucji państwowych, organizacji, osób cywilnych i prawnych oraz podmiotów nieposiadających osobowości prawnej;
- wnioskuję o czasowe oddelegowanie osób z ich macierzystych instytucji publicznych, jeśli ich wiedza okaże się potrzebna;
- w zakresie wykonywanych obowiązków utrzymuje kontakty z instytucjami zagranicznymi, by zapewnić wymianę informacji i doświadczeń.

Organizacyjnie Komisja funkcjonuje w strukturach Ministerstwa Finansów, podlega zaś bezpośrednio samemu ministrowi. Na czele Komisji stoi jej prezydent. Podlega mu 2 wiceprezydentów, którzy nadzorują pracę 5 departamentów. Łącznie personel Komisji liczy 146 osób (stan na dzień 31 grudnia 2007 r.).

Siedziba Komisji mieści się w Stolicy Turcji, Ankarze.

Źródło: <http://www.masak.gov.tr>

WIELKA BRYTANIA

Serious Fraud Office

Serious Fraud Office (SFO) – Urząd ds. Poważnych Przestępstw Gospodarczych jest niezależnym departamentem rządowym, który zajmuje się prowadzeniem dochodzeń i ściganiem przestępstw gospodarczych. Na czele Urzędu stoi dyrektor, ustanowiony przez Ministra Sprawiedliwości i przed nim też odpowiedzialny. Minister Sprawiedliwości jest powoływany przez premiera i przed nim odpowiada m.in. za działalność Urzędu. Jurysdykcji Urzędu ds. Poważnych Przestępstw Gospodarczych podlega Anglia, Walia i Irlandia Północna. Nie podlega jej natomiast Szkocja, Wyspa Man czy Wyspy Normandzkie. Urząd rozpoczął swoją działalność w kwietniu 1988 r. Był odpowiedzialny za prowadzenie dochodzeń i ściganie największych przestępstw gospodarczych w historii Wielkiej Brytanii. Urząd oraz jego uprawnienia zostały ustanowione przez Criminal Justice Act z 1987 r.

W skład struktury Urzędu wchodzi cztery wydziały operacyjno-śledcze, z których każdy podlega wicedyrektorowi Urzędu. Każdy Wydział zawiera zespoły, w skład których wchodzi specjaliści z zakresu różnych dziedzin, w szczególności prawnicy oraz śledczy z zakresu finansów.

Każdy wydział operacyjny zajmuje się sprawami przestępstw gospodarczych popełnionych w obrębie właściwego dla niego obszaru geograficznego na terenie kraju, w zakresie, w jakim podlega jurysdykcji Urzędu.

Chociaż wiele spraw bierze swój początek w Londynie, to dzielone są one pomiędzy poszczególne wydziały. Urząd posiada specjalne uprawnienia określone w części 2 Criminal Justice Act. Jest to m.in. uprawnienie żądania odpowiedzi na pytania, dostarczania informacji lub wydawania dokumentów na potrzeby dochodzenia.

W celu wykonania tych uprawnień stosuje się pisemne zawiadomienie. Wiele takich zawiadomień adresowanych jest do banków, instytucji finansowych, księgowych lub innych osób, które z uwagi na wykonywanie swoich obowiązków mogły wejść w posiadanie informacji lub dokumentów dotyczących domniemanego przestępstwa gospodarczego.

Uprawnienia określone w części 2 Criminal Justice Act mogą zostać wykorzystane jedynie w przypadku domniemania popełnienia przestępstwa, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że jest to poważne lub skomplikowane przestępstwo gospodarcze. Około 65 procent prowadzonych przez Urząd spraw ma wymiar międzynarodowy. Urząd współpracuje z organami jurysdykcji krajowej, ale również z organami międzynarodowymi, takimi jak Europejski Urząd ds. Przeciwdziałania Nadużyciom – OLAF. Współpraca zawodowa z odpowiednikami Urzędu w innych krajach odbywa się głównie w ramach umowy o wzajemnej pomocy prawnej (Mutual Legal Assistance

Treaty). Oznacza to, że organy w różnych krajach mogą się zwracać wzajemnie do siebie w celu prowadzenia dochodzeń w zakresie własnej jurysdykcji.

Urząd może pomagać zagranicznym organom, używając uprawnień dochodzeniowych zgodnie z częścią 2 Criminal Justice Act z 1987 r. Aby otrzymać taką pomoc, organ powinien uprzednio złożyć prośbę do Urzędu Centralnego Wielkiej Brytanii w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Jeśli sprawa zostaje skierowana do SFO, wówczas bada ono sprawę i ocenia, w jakim zakresie może udzielić pomocy.

Urząd nie prowadzi każdej sprawy o podejrzenie popełnienia przestępstwa gospodarczego. W jego zainteresowaniu znajdują się poważne i skomplikowane przestępstwa gospodarcze. O przyjęciu konkretnej sprawy decydują następujące kwestie:

- czy wartość domniemanego przestępstwa gospodarczego przekracza 1 milion funtów brytyjskich;
 - czy przestępstwo ma wymiar międzynarodowy;
 - czy sprawa może mieć szeroki wymiar społeczny;
 - czy sprawa wymaga wysokospecjalistycznej wiedzy, na przykład z zakresu rynku finansowego;
 - czy istnieje potrzeba wykorzystania specjalnych uprawnień Urzędu, takich jak określone w części 2 Criminal Justice Act z 1987 r.
- Siedziba SFO mieści się w Londynie.

Źródło: <http://www.sfo.gov.uk>

ANALITYCZNO-KONTROLNE

AFGANISTAN

Wysoki Urząd Nadzoru i Antykorupcji

Wysoki Urząd Nadzoru i Antykorupcji (ang. High Office of Oversight and Anti-Corruption – HOOAC) został powołany na podstawie dekretu wydanego przez prezydenta Afganistanu Hamida Karzaja w lipcu 2008 r. na mocy art. 7, 75 § 3 i 142 Konstytucji Afganistanu z 3 stycznia 2004 r. oraz na podstawie artykułu 6 Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko Korupcji, w celu koordynacji i nadzoru wprowadzania Strategii Antykorupcyjnej.

HOOAC nie jest urzędem konkurencyjnym w stosunku do innych agencji rządowych; sprawuje funkcje koordynujące, nadzorcze i wspomagające dla wszystkich antykorupcyjnych przedsięwzięć w Afganistanie, w tym dotyczące nadzoru nad wprowadzaniem Strategii Antykorupcyjnej oraz reform instytucjonalnych i administracyjnych w kraju. Urząd w założeniu jest niezależny, a ze swojej działalności składa raporty prezydentowi.

Działalnością HOOAC kieruje dyrektor generalny wraz z zastępcami, dyrektorami na szczeblu regionalnym i centralnym. Dyrektora agencji mianuje prezydent.

Struktura HOOAC:

- 1) Dyrektor Generalny – kieruje pracami agencji z pomocą Sekretariatu i Dyrektora Gabinetu;
- 2) Pierwszy zastępca Dyrektora Generalnego ds. Planowania i Nadzoru – podlegają mu Departamenty:
 - Strategii i Planowania,
 - Nadzoru,
 - Skarg i Gromadzenia Informacji,
 - Śledztw i Inspekcji,
 - Prewencji,
 - Mediów i Komunikacji Społecznej;
- 3) Zastępca Dyrektora Generalnego ds. Administracji – podlegają mu Departamenty:
 - Rejestracji Dochodów,
 - Szkolenia,
 - Koordynacji Biur Regionalnych,
 - Administracji,
 - Kadr.

Departament Nadzoru przygotowuje programy i rekomendacje w zgodzie ze Strategią Antykorupcyjną i reformami administracyjnymi; asystuje poszczególnym agencjom rządowym w tworzeniu specyficznych programów antykorupcyjnych i planów roboczych. Wypełniając powyższe zadania, Departament ten ściśle współdziała z Departamentem Prewencji.

Departament Skarg i Gromadzenia Informacji przyjmuje skargi, również anonimowe, z wykorzystaniem różnych systemów, w tym poprzez proste formularze zgłoszeń. Departament ten czuwa też nad wypełnianiem zapisów Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko Korupcji, oceną postępu zwalczania korupcji i przygotowaniem okresowych raportów.

Departament Rejestrowania Dochodów – zgodnie z art. 154 Konstytucji Afganistanu – przyjmuje, weryfikuje i gromadzi oświadczenia majątkowe od urzędników reprezentujących władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.

Departament Prewencji – poprzez współpracę z Niezależną Komisją Reform Administracyjnych i Służby Cywilnej oraz Ministerstwem Sprawiedliwości – ma za zadanie:

- zmniejszenie i uproszczenie biurokracji, ocenę prawa, procedur, ich uaktualnianie i wnoszenie poprawek;
- wdrożenie systemu e-government i reform administracyjnych;
- ocenę struktury organizacyjnej Tashkil (ang. Government of Afghanistan's Afghan National Police Program – Rządowy Program na rzecz Policji Afganistanu), wytycznych, zatrudnienia oraz przedstawienie efektywnej polityki w tym zakresie.

Departament Mediów i Edukacji – prowadzi kampanie edukacyjne wśród społeczeństwa, nawiązuje ścisłą współpracę z innymi podmiotami, np. dziennikarzami, społeczeństwem obywatelskim i lokalnymi stowarzyszeniami.

Departament Planowania i Strategii – otrzymuje informacje od Departamentu Skarg, jak również oceny programów dokonywane przez departamenty Prewencji, Szkoleń, Mediów i Edukacji. Równocześnie jest odpowiedzialny za gromadzenie informacji, wyników badań i raportów. Pełni także funkcję doradczą.

Departament Śledztw i Ewaluacji – do jego zadań należy ocena prawidłowości prowadzenia i postępów śledztw w sprawie korupcji prowadzonych przez inne rządowe organy ochrony prawa. Departament ten czuwa nad informowaniem o wyjątkowych przypadkach z udziałem wysokich przedstawicieli rządu i wymiaru sprawiedliwości. Departament Śledztw prowadzi swoje działania w większości w sposób tajny.

Siedziba HOOAC mieści się w Kabulu.

Źródło: <http://anti-corruption.gov.af>

ALBANIA

Kontrolli i Lartë i Shtetit

Kontrolli i Lartë i Shtetit (KLSH) – Najwyższa Izba Audytorska jest głównym ciałem kontrolnym w zakresie finansów i gospodarki w Albanii. Została powołana do życia mocą ustawy o Najwyższej Izbie Audytorskiej z dnia 23 grudnia 1997 roku. W wykonywaniu swoich kompetencji jest podporządkowana jedynie konstytucji i obowiązującemu prawu. KLSH jest niezależną instytucją audytorską świadczącą, dzięki wynikom przeprowadzonego nadzoru, pomoc władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Głównymi celami KLSH są: należyte i efektywne gospodarowanie funduszami publicznymi, rozwój solidnego zarządzania pieniędzmi pochodzącymi z budżetu oraz kontrola właściwego wykonywania zadań administracyjnych. Ponadto Izba udziela informacji władzom państwowym oraz komunikuje się ze społeczeństwem za pośrednictwem publikowanych raportów.

Izba, z mocy prawa, kontroluje:

- działalność gospodarczą i finansową instytucji państwowych oraz innych państwowych osób prawnych;
- wykorzystanie i ochronę przez administrację centralną oraz lokalną funduszy pochodzących z budżetu państwa;
- działalność gospodarczą osób prawnych, w których skarb państwa posiada ponad połowę udziałów bądź, gdy jest on gwarantem zaciągniętych przez nie pożyczek, wyemitowanych obligacji;
- partie polityczne oraz inne organizacje pod kątem udzielonych im dotacji z budżetu;
- organy Najwyższej Izby Audytorskiej;
- inne ciała zdefiniowane w oddzielnych ustawach.

KLSH może udzielać rad i rekomendacji dotyczących zarządzania i kontroli wewnętrznej. Prezentuje swoje opinie i stanowisko w kwestii poprawy prawa w obszarach swojej działalności.

Siedziba KLSH mieści się w Tiranie.

Źródło: <http://www.klsh.org.al>

BELIZE

Integrity Commission

Belize Integrity Commission – Belizeńska Komisja Rzetelności jest instytucją powołaną na mocy ustawy o zapobieganiu korupcji w życiu publicznym z 31 grudnia 2000 r.

Zgodnie z ustawą, na czele Komisji stoi przewodniczący. Może nim zostać osoba, która ma wykształcenie prawnicze i minimum 5-letnie doświadczenie zawodowe. W skład Komisji wchodzi 6 członków, od których wymaga się nieskazitелnej postawy moralnej i patriotycznej.

Przewodniczący i członkowie Komisji są powoływani przez Gubernatora Generalnego po zasięgnięciu opinii premiera, za zgodą (w przypadku dwóch członków Komisji) lidera opozycji lub po zasięgnięciu jego opinii. Co najmniej jeden z członków Komisji powinien być członkiem belizeńskiego Instytutu Dyplomowanych Księgowych (Institute of Chartered Accountants of Belize). Sekretarzem Komisji, zgodnie z ustawą, jest sekretarz Zgromadzenia Narodowego.

Komisja może podejmować decyzje przy obecności co najmniej 3 członków Komisji.

Do kompetencji Komisji należy:

- otrzymywanie, ocena i gromadzenie wszystkich oświadczeń majątkowych wypełnianych zgodnie z ustawą o zapobieganiu korupcji w życiu publicznym;
- weryfikacja oświadczeń majątkowych w stopniu, w jakim Komisja uzna to za zasadne, w celu sprawdzenia prawdziwości zawartych w nich danych;
- przyjmowanie i sprawdzanie skarg na łamanie zapisów ustawy o zapobieganiu korupcji w życiu publicznym.

Komisja może, w ramach swojej ustawowej działalności, prowadzić niezależne dochodzenia i śledztwa, wzywać i przesłuchiwać świadków oraz żądać przedłożenia dokumentów. Może także inicjować śledztwa na podstawie własnych podejrzeń lub udokumentowanych skarg napływających do Komisji.

Ustawa daje Komisji możliwość:

- upomnień i nakładania grzywien w wysokości do 10 tysięcy dolarów,
- orzeczenia przepadku mienia uzyskanego w wyniku nadużycia władzy na rzecz skarbu państwa,
- rekomendowania usunięcia osoby z piastowanego stanowiska.

Komisja nie ma mandatu do orzekania kar więzienia.

Do 31 marca każdego roku Komisja składa Zgromadzeniu Narodowemu plan działania na kolejny rok, a do 31 maja każdego roku raport z działalności za rok poprzedni.

Komisja w założeniu jest niezależna i nie może działać pod wpływem żadnej osoby ani instytucji.

Źródła: <http://www.belizeaw.org>;
http://intra.governmentofbelize.gov.bz/document_archives/132.pdf

BRAZYLIA

Controladoria-Geral da União

Controladoria-Geral da União (CGU), czyli Urząd Głównego Audytora, to instytucja rządu federalnego powołana do asystowania prezydentowi Brazylii w kwestiach, które są związane z władzą wykonawczą i dotyczą gospodarowania mieniem publicznym oraz zwiększania przejrzystości zarządzania. Cel ten osiąga się poprzez wewnętrzne procedury kontrolne, działalność audytorską, działania naprawcze i dyscyplinarne, zwalczanie i zapobieganie korupcji oraz skoordynowane rzecznictwo praw obywatelskich. Ponadto jako jednostka szczebla centralnego CGU odpowiada za koordynację działalności oraz nadzór techniczny nad wszystkimi instytucjami tworzącymi Wewnętrzny System Kontroli, System Odpowiedzialności Dyscyplinarnej oraz oddziałami Rzecznika Praw funkcjonującymi w administracji centralnej. Dla jednostek tych formułuje wytyczne prawne.

Urząd ustanowiony został w kwietniu 2001 r. Z czasem ewoluował dzięki wcielaniu w jego struktury innych jednostek oraz powierzanie nowych kompetencji. Obecny kształt uzyskał w 2006 r. Szef Urzędu jest wyznaczany przez prezydenta, zaś jako minister stanu wchodzi w skład rządu. Z tego względu nazywany jest ministrem ds. kontroli i przejrzystości.

Kompetencje Urzędu określono w ustawie z 2003 r. następująco:

- pomoc prezydentowi republiki w wykonywaniu jego uprawnień odnoszących się do władzy wykonawczej w zakresie ochrony mienia publicznego, wewnętrznych procedur kontrolnych oraz audytu, działań naprawczych i dyscyplinarnych, zwalczaniu i zapobieganiu korupcji, działań rzecznictwa praw oraz poprawy przejrzystości zarządzania w administracji na szczeblu centralnym;
- przykładanie należytej staranności do pełnego rozpatrzenia podejrzeń o wyrządzenie szkód majątkowi państwowemu;
- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości wnoszenie do właściwej instytucji o podjęcie dalszych kroków administracyjnych oraz o podjęcie działań korygujących, także poprzez nałożenie kar administracyjnych;
- przekazywanie Prokuratorowi Generalnemu wszelkich spraw, w których doszło do złamania prawa, oraz spraw, w których zalecane jest zamrożenie aktywów, odzyskanie państwowego mienia, a także angażowanie do tych działań innych instytucji państwowych.

Za przeprowadzanie zadań audytorskich i kontrolujących sposób wydatkowania pieniędzy pochodzących z budżetu państwa w CGU jest odpowiedzialny Federalny Sekretariat Wewnętrznej Kontroli. Nadzoruje on wykonanie budżetu, wdrożenie i przeprowadzanie programów rządowych oraz kontrolę następczą zarządzania środkami państwowymi. Z kolei Sekretariat Przeciwdziałania

Korupcji i Informacji Strategicznej jest odpowiedzialny nie tylko za wykrywanie przypadków korupcji, lecz także za aktywne przygotowywanie mechanizmów jej zapobiegających. Jednostka ta umożliwia scentralizowanie wysiłków antykorupcyjnych. Zadaniem powierzonym CGU jest także wnioskowanie do odpowiednich instytucji o wyciągnięcie konsekwencji i podjęcie kroków dyscyplinarnych wobec urzędników, którzy dopuścili się przestępstw leżących w gestii Urzędu. Zajmuje się tym Krajowa Rada ds. Dyscyplinarnych. Powiązane z CGU Biuro Rzecznika Praw nie tylko koordynuje działalność rzeczników funkcjonujących w poszczególnych instytucjach rządowych, ale także przyjmuje i analizuje skargi, wnioski i sugestie dotyczące procedur i funkcjonowania tychże instytucji oraz podejmuje odpowiednie kroki.

Przy CGU działa także Rada ds. Przejrzystości w Życiu Publicznym i Zwalczania Korupcji, kolegialne ciało doradcze. Ustanowiona została w celu debatowania nad środkami oraz doradzania rozwiązań, które doprowadzą do ulepszenia procedur i technik zwiększających przejrzystość w administracji publicznej oraz strategii walki z korupcją. Radzie przyznano następujące funkcje:

- uczestnictwo w formułowaniu wytycznych przygotowywanych dla instytucji rządowych, dotyczących polityki przejrzystości w gospodarowaniu finansami publicznymi i zwalczaniu korupcji;
- proponowanie priorytetowych przedsięwzięć i działań, które należy wdrożyć w ramach polityki przejrzystości;
- proponowanie procedur służących zwiększeniu przejrzystości w działaniach instytucji rządowych;
- służenie jako platforma organizująca instytucje społeczne do walki z korupcją;
- przeprowadzanie badań i analiz w celu przedstawienia propozycji prawnych i proceduralnych mających zapewnić maksymalizację przejrzystości w administracji publicznej.

Ze swojej działalności Urząd Głównego Audytora prezydentowi i Federalnemu Trybunałowi Nadzorcemu (Tribunal de Contas da União) raz do roku składa sprawozdanie.

Siedziba urzędu znajduje się w mieście Brasília, stolicy Brazylii.

Źródło: <http://www.cgu.gov.br>

BURKINA FASO

Autorité Supérieure de Contrôle d'Etat

Zgromadzenie narodowe, zgodnie z konstytucją, w dniu 29 listopada 2007 r., przyjęło ustawę, na mocy której utworzono **Autorité Supérieure de Contrôle d'Etat** (ASCE) – Wyższy Urząd Kontroli Państwa. ASCE nie jest organem administracji. Instytucja ta ma pierwszeństwo przed wszelkimi instytucjami kontroli administracji państwowej. Zadania Urzędu są określone w ustawie i obejmują przede wszystkim:

- monitorowanie zgodności z prawem i przepisami administracyjnymi, finansowymi i księgowymi wszystkich publicznych sektorów działalności państwa, władz lokalnych, instytucji publicznych oraz wszelkich krajowych organów, których misją jest służba publiczna;
- proponowanie rozwiązań poprawiających jakość administracji publicznej;
- badanie praktyk przestępczości gospodarczej i korupcji w administracji rządowej, dotyczącej osób fizycznych i prawnych;
- monitorowanie realizacji zaleceń innych organów administracji rządowej;
- monitorowanie wdrażania krajowej polityki walki z korupcją i koordynacji tych działań;
- prowadzenie analiz oraz badań mających przyczynić się do realizacji zadań Urzędu.

W odróżnieniu od większości tego typu organizacji na świecie Wyższy Urząd Kontroli Państwa może nawet podważyć decyzję niezależnego sędziego. Urząd wkracza też w kompetencje podmiotów wojskowych, jeżeli ma to związek z realizacją ustawowych zadań. Koordynuje także wszystkie działania antykorupcyjne w kraju. Urząd otrzymuje wszelkie raporty sporządzane przez inne instytucje kontrolne w ramach ich zadań.

ASCE jest kierowany przez Kontrolera Generalnego, który wiąże ze sobą poszczególne organy kontrolne w kraju. Na to stanowisko jest wybierana osoba o nieskazitelnej opinii oraz dużej wiedzy. Zaprzysiężenie ma formę uroczystą i wiąże się ze złożeniem przysięgi.

Kontroler Generalny składa corocznie prezydentowi sprawozdanie z podejmowanych działań. Kopie raportu otrzymują także premier oraz przewodniczący zgromadzenia narodowego. Funkcje pełnione w Urzędzie nie mogą być łączone z żadnymi innymi funkcjami. Kontrolerom podczas wykonywania obowiązków służbowych przysługuje immunitet. Wszelkie organy administracji rządowej, przedsiębiorcy czy osoby prywatne są zobowiązane do udzielania pomocy kontrolerom podczas wykonywania ich zadań, a kontrolerzy mają prawo do żądania takiej pomocy. Kontroler Generalny ma rangę ministra.

Struktura ASCE:

- Departament Finansów Publicznych (DFP),
- Departament Administracji Publicznej (DPA),
- Departament Walki z Korupcją (DLC),
- Departament Monitorowania Działalności na rzecz Sprawiedliwości (DSRAJ).

Struktury wsparcia:

- Dyrekcja ds. Szkolenia i Współpracy (DFSP),
- Dyrekcja ds. Administracyjno-Finansowych (DAAF),
- Dyrekcja ds. Dokumentacji, Informatyki i Komunikacji (DDIC).

W skład personelu wchodzi 52 funkcjonariuszy, w tym 14 kontrolerów oraz 37 funkcjonariuszy wspomagających.

Źródła: <http://www.gouvernement.gov.bf>; <http://www.legiburkina.bf>

DOMINIKA

Integrity Commission

Integrity Commission – Komisja Rzetelności Wspólnoty Dominiki została powołana na mocy ustawy o rzetelności sprawowania urzędów publicznych z 2003 r., w celu zwiększenia przejrzystości w życiu publicznym oraz kontroli nad administracją rządową, od której przedstawiciele oczekuje się pełnej uczciwości i bezstronności.

Na czele Komisji, zgodnie z ustawą, powinien stać były sędzia Sądu Najwyższego z co najmniej 15-letnim doświadczeniem prawniczym lub były przewodniczący Rady Sądownictwa, mianowany przez prezydenta po zasięgnięciu opinii premiera.

W skład Komisji wchodzi również dwóch członków wybieranych przez prezydenta po zasięgnięciu opinii premiera, dwóch członków wybieranych przez prezydenta po zasięgnięciu opinii lidera opozycji, dyplomowany księgowy wybrany zgodnie z rekomendacjami Instytutu Dyplomowanych Księgowych lub podobnego organu oraz prawnik wybierany przez prezydenta zgodnie z rekomendacjami Izby Radców Prawnych.

Do kompetencji Komisji należy:

- otrzymywanie i sprawdzanie oświadczeń majątkowych osób publicznych;
- prowadzenie dochodzeń w każdym przypadku, kiedy zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa korupcji określonego w ustawie o uczciwości w życiu publicznym przez urzędnika publicznego;
- przyjmowanie i sprawdzanie skarg na łamanie zapisów ww. ustawy.

Komisja stoi na straży przestrzegania obowiązku składania oświadczeń majątkowych, a także kontroli zaciągania zobowiązań i otrzymywania prezentów (powyżej tysiąca dolarów) przez osoby pełniące funkcje publiczne.

Komisja składa się z dwóch podkomisji:

- 1) Prawa – dokonuje oceny i rekomendacji dotyczących przepisów prawnych, na podstawie których działa Komisja;
- 2) Finansów i Administracji – sprawuje nadzór nad administracją Komisji, w tym wyborem kadry kierowniczej, realizacją budżetu.

Źródło: <http://www.dominica.gov.dm>

MACEDONIA

Државна комисија за спречување на корупција

Instytucją zajmującą się korupcją w Macedonii (byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii) jest **Државна Комисија за Спречување на Корупција** (DSKK) – Krajowa Komisja ds. Przeciwdziałania Korupcji. Powołany w 2002 r. organ jest autonomiczny i niezależny w realizowaniu zadań zdefiniowanych przez konstytuującą go ustawę o przeciwdziałaniu korupcji.

Komisja składa się z siedmiu członków, spośród których każdy musi być uznanym ekspertem z dziedziny prawa bądź ekonomii. Na swoje stanowisko są oni powoływani przez macedoński parlament na okres 5 lat, bez możliwości reelekcji. Z tego też względu DSKK jest odpowiedzialna za swoją pracę przed parlamentem, któremu składa corocznie sprawozdanie z działalności. Raport ten ponadto jest przekazywany prezydentowi, rządowi oraz opinii publicznej (mediom). Członkowie Komisji ze swojego grona wyznaczają przewodniczącego Komisji na okres jednego roku bez możliwości reelekcji. Członków Komisji w trakcie sprawowania funkcji obowiązuje zasada niełączenia zajmowanego stanowiska z żadnym innym. Wsparcie techniczne i eksperckie zapewnia Komisji Ministerstwo Sprawiedliwości. Komisja spełnia następujące funkcje:

- przyjmuje Krajowy Program Przeciwdziałania i Zwalczania Korupcji, coroczne plany jego realizacji, Księgę Procedur (która wyznacza ramy pracy Komisji);
- opiniuje projekty prawa istotne z punktu widzenia przeciwdziałania korupcji;
- wnosi do odpowiednich instytucji o kontrolę finansów działalności partii politycznych, związków zawodowych oraz stowarzyszeń obywateli;
- inicjuje przed odpowiednimi organami postępowanie w celu zwolnienia, postawienia przed obliczem sądu lub wyciągnięcia innego rodzaju konsekwencji wobec urzędników państwowych, władz naczelnych przedsiębiorstw państwowych i innych osób prawnych gospodarujących środkami z budżetu państwa;
- bada stan majątkowy urzędników państwowych, władz naczelnych przedsiębiorstw państwowych i innych osób prawnych gospodarujących środkami z budżetu państwa;
- rozpatruje sprawy, w których zachodzi możliwość wystąpienia konfliktu interesów;
- w sferze zwalczania korupcji współpracuje z innymi instytucjami krajowymi i międzynarodowymi oraz swoimi odpowiednikami z innych państw;

- przygotowuje roczne raporty ze swojej działalności, które przedstawia, marszałkowi parlamentu, parlamentowi, rządowi oraz Sądowi Najwyższemu Macedonii oraz udostępnia go opinii publicznej;
- podejmuje działania w sferze edukacji dla organów właściwych do wykrywania oraz ścigania korupcji i innych związanych form przestępczości.

Komisja jest uprawniona do składania zapytań o stan majątkowy urzędnika lub jego rodziny, zmiany tego stanu oraz działania podejmowane przez urzędników państwowych, władz naczelnych przedsiębiorstw państwowych i inne osoby prawne gospodarujące środkami z budżetu państwa. W przypadku instytucji państwowych oraz osób prawnych gospodarujących majątkiem pochodzącym ze skarbu państwa może zostać złożony wniosek o postępowanie sprawdzające gospodarowanie tymże majątkiem.

Komisja działa w trybie sesyjnym, zaś dla ważności sesji potrzebne jest kworum wynoszące ponad połowę członków Komisji. Decyzje zapadają bezwzględną większością ustawowej liczby składu Komisji. Na sesje mogą być zapraszani eksperci z różnych dziedzin w przypadku, gdy zachodzi taka konieczność w celu dogłębnierozważenia jakiejś kwestii. Komisja może także zaważać osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa korupcji w celu złożenia przed nią wyjaśnień. Ma to miejsce przed przekazaniem konkretnej sprawy innym organom. Powyższa procedura jest wtedy tajna. Bezpośrednią obsługę administracyjną DKSK sprawuje sekretariat, merytorycznie zaś podlega jej 5 sekcji:

- Sekcja Zapobiegania Korupcji oraz Sekcja Kontroli Statusu Deklaracji Majątkowych odpowiedzialne za sektor prewencji;
- Współpracy Międzynarodowej, Public Relations oraz Finansów i Kadr odpowiedzialne za sektor obsługi Komisji.

Siedziba Komisji znajduje się w Skopje, stolicy Macedonii.

Źródło: <http://www.dksk.org.mk>

RUMUNIA

Agentia Națională de Integritate

W dniu 21 maja 2007 r. parlament Rumunii przyjął ustawę nr 144/2007 o powołaniu niezależnej agencji antykorupcyjnej, noszącej nazwę **Agentia Națională de Integritate** (ANI) – Krajowa Agencja na rzecz Uczciwości (zwana także Krajową Agencją Etyki), w której upatrywano lekarstwa na niedoskonały system kontroli dochodów funkcjonariuszy publicznych i konflikt interesów.

Krajowa Agencja na rzecz Uczciwości jest zaprojektowana jako autonomiczne ciało administracyjne, posiadające niezależność operacyjną. Rumunia stała się tym samym pierwszym krajem w Europie, który stworzył instytucję specjalizującą się w ocenie majątku osób publicznych.

Ustawa powołująca ANI była poprzedzona serią projektów, w tym przedstawianych przez rumuński oddział Transparency International już w 2004 r. i Ministerstwo Sprawiedliwości w roku 2006. Ustanowienia mechanizmu kontroli oświadczeń majątkowych domagały się od Rumunii również Unia Europejska i Rada Europy. Kolejna, czwarta wersja ustawy została zaakceptowana przez senat w roku następnym.

W 2010 r. część ustawy o ANI została uznana za sprzeczną z Konstytucją.

Decyzja, odnosząca się do kluczowych zapisów, ograniczyła działalność Agencji jedynie do sprawdzania prawidłowości wypełniania oświadczeń majątkowych i nakładania grzywien za niezłożenie ich w terminie.

1 sierpnia 2010 r. została przyjęta i następnego dnia opublikowana znowelizowana wersja ustawy (ustawa nr 176/2010).

Do kompetencji inspektorów ANI należy:

- pozyskiwanie, gromadzenie i przetwarzanie informacji o stanie majątkowym osób pełniących funkcje publiczne;
- pozyskiwanie, gromadzenie i przetwarzanie informacji o przypadkach występowania konfliktu interesów, dotyczących osób pełniących funkcje publiczne;
- weryfikacja oświadczeń majątkowych tych osób;
- kontrola terminowości składania deklaracji;
- identyfikacja obszarów możliwych naruszeń;
- nakładanie sankcji przewidzianych w ustawie.

Jeśli inspektorzy ANI stwierdzą różnicę pomiędzy stanem faktycznym a złożoną deklaracją, która wynosi równowartość minimum 10 tysięcy euro, mogą wnieść do sądu o konfiskatę nielegalnie uzyskanej różnicy. W przypadku stwierdzenia konfliktu interesów, inspektorzy mogą wnieść o stwierdzenie nieważności wszelkich decyzji administracyjnych urzędnika, które naruszają przepisy o konflikcie interesów.

Na czele Agencji stoi przewodniczący, któremu podlega wiceprzewodniczący i sekretarz generalny.

W ramach ANI działają:

- Inspektorat ds. Uczciwości,
- Dyrekcja Komunikacji i Protokołu,
- Dyrekcja ds. Sądowych, Kontroli i Relacji Publicznych,
- Generalna Dyrekcja ds. Ekonomicznych,
- Generalna Dyrekcja ds. Organizacyjnych.

Zgodnie z art. 1 ustawy, zapisy nowego prawa dotyczące oświadczeń majątkowych stosuje się m.in. do: prezydenta Rumunii i jego doradców, premiera, sekretarzy stanu, marszałków sejmu i senatu, posłów i senatorów, sędziów, prokuratorów, szefów urzędów centralnych i ich zastępców, członków krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, członków Komisji Nadzoru Ubezpieczeniowego, urzędników instytucji publicznych.

Siedziba ANI mieści się w Bukareszcie.

Źródła: <http://www.integritate.eu>; The Current Status of the Romanian National Integrity Agency, 2.07.2010, dr Holger Dix, Bogdan Copil (www.kas.de) Global Corruption Report 2008, National Reports: Europe and Central Asia, Romania, Iulia Cospanaru, Matthew Loftis and Andreea Nastase (www.transparency.org.ro) Addendum to the Compliance Report on Romania, 4.12.2009 (www.coe.int)

RWANDA

Urwego rw'Umuvunyi

W języku ruanda-rundi, będącym oficjalnym językiem w Rwandzie, **Urwego rw'Umuvunyi** oznacza Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich. O jego randze w systemie instytucjonalnym kraju świadczy umocowanie w konstytucji Republiki Rwandy z 2003 r. Sam Urząd został ustanowiony na podstawie ustawy z 15 sierpnia 2003 roku i z początkiem następnego roku rozpoczął funkcjonowanie.

Urząd Rzecznika stanowi podstawową instytucję kraju, w gestii której leży zwalczanie korupcji i nieprawidłowości zarówno w sektorze państwowym, jak i prywatnym. Ustawodawca wyznaczył mu następujące funkcje:

- przyjmowanie, rozpatrywanie doniesień złożonych przez jednostki i stowarzyszenia w sprawie działań podjętych przez urzędników, organy państwa oraz instytucje prywatne, a także podejmowanie odpowiednich kroków w tej kwestii;
- mobilizowanie społeczeństwa do walki z korupcją i wyczulanie na korupcyjne zagrożenia;
- zapobieganie i zwalczanie niesprawiedliwości, korupcji i innej, powiązanej przestępczości w administracji publicznej i w sektorze prywatnym;
- przyjmowanie i analizowanie deklaracji majątkowych od osób prawnie do tego zobowiązanych;
- doradztwo w sprawach reform mających usprawnić funkcjonowanie administracji.

Na czele Urzędu stoi Rzecznik, mianowany na swoje stanowisko na 4-letnią kadencję, z możliwością jednokrotnego jej odnowienia. Do dyspozycji ma 2 zastępców powoływanych na 3-letnią kadencję. Kandydatów na wszystkie 3 stanowiska przedstawia senatowi do akceptacji rząd, nominacji zaś dokonuje prezydent. Cała trójka w trakcie sprawowania urzędu posiada immunitet.

W celu skutecznego wypełniania powierzonych funkcji, Urząd wyposażono w następujące uprawnienia:

- domaganie się od rządu, instytucji publicznych, prywatnych i pozarządowych wyjaśnień w sprawie podjętych działań, jeśli są one źródłem niezadowolenia społecznego;
- wszczynania dochodzenia w sprawie działań podjętych przez rząd, instytucje publiczne i prywatne, jeśli wykryte zostaną nieprawidłowości lub niesprawiedliwość;
- identyfikowania przepisów utrudniających sprawne funkcjonowanie;
- składania w toku procesu prawodawczego propozycji zmian legislacyjnych dotyczących obszarów pozostających w zainteresowaniu urzędu.

Jeśli zostanie ustalone, że pracownik publiczny lub prywatny niesprawiedliwie potraktował osobę lub organizację, Rzecznik może domagać się wszczęcia wobec niego postępowania dyscyplinarnego oraz zaproponować podjęcie działań mających naprawić wyrządzoną szkodę.

Na strukturę organizacyjną Urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich składają się 4 jednostki:

- 1) ds. zwalczania niesprawiedliwości, korupcji i powiązanej przestępczości – wdraża ona strategie antykorupcyjne, identyfikuje luki w prawie, sprawdza przejrzystość działania oraz funkcjonowanie sprawozdawczości i procedur wewnętrznej kontroli;
- 2) ds. zapobiegania niesprawiedliwości, korupcji i powiązanej przestępczości – opracowuje i przeprowadza szkolenia, wykłady z zakresu postaw antykorupcyjnych oraz dobrego rządzenia, zarówno dla ogółu społeczeństwa, jak i pracowników instytucji publicznych i prywatnych;
- 3) ds. deklaracji majątkowych – gromadzi i analizuje deklaracje majątkowe osób prawnie zobligowanych do ich złożenia;
- 4) ds. administracyjno-finansowych – zapewnia środki potrzebne do bieżącej pracy urzędu.

Siedziba Rzecznika mieści się w stolicy Rwandy, Kigali, jednak prowadzony jest specjalny program, mający umożliwić złożenie doniesień osobom z prowincji, w ramach którego funkcjonariusze urzędu objeżdżają kraj i w wyznaczonych miejscach organizują spotkania z lokalnymi społecznościami.

Źródło: <http://www.ombudsman.gov.rw>

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

Inspector General

W celu zwiększenia efektywności administracji oraz zapobiegania i wykrywania nadużyć w amerykańskich agencjach rządowych powstał urząd Inspektora Generalnego – **Inspector General** (IG).

Rolą Inspektora Generalnego, zgodnie z ustawą z 1978 r. (Inspector General Act of 1978) jest prowadzenie niezależnych i obiektywnych kontroli, dochodzeń i inspekcji w celu zapobiegania marnotrawstwu, defraudacji i nadużyciom, wspomagania efektywności i wydajności w gospodarce, ocena projektów legislacyjnych i informowanie Kongresu o bieżących sprawach.

Inspektorzy na szczeblu departamentów i głównych wydziałów w Urzędzie Inspektora Generalnego są nominowani przez prezydenta za zgodą senatu i jedynie przez prezydenta mogą być pozbawieni sprawowanej godności. Szefowie agencji wyznaczają i mogą odwołać inspektorów przy przedstawicielstwach rządu. Obie izby Kongresu muszą zostać poinformowane o przypadkach usunięcia inspektora przez prezydenta lub szefa agencji.

Mimo że inspektorzy działają pod nadzorem szefa agencji, mają zagwarantowaną niezależność i szef agencji nie może powstrzymać ich od przeprowadzenia kontroli lub dochodzenia bądź im zakazać takich działań.

Inspektorzy mają bezpośredni dostęp do bazy danych i informacji agencji oraz zagwarantowany nieutrudniony kontakt z szefem agencji. Mogą również przeprowadzić dochodzenie i sporządzić raport (z pewnymi ograniczeniami dotyczącymi bezpieczeństwa) w takim zakresie, jaki uznają za stosowny, żądać udostępnienia informacji i dokumentów spoza agencji, odbierać zeznania składane pod przysięgą, zatrudniać i nadzorować pracowników.

Inspektorzy są nadzorowani przez szefa agencji. Oskarżenia o nienależyte wypełnianie obowiązków są kierowane do Komitetu Spójności przy Prezydenckiej Radzie Spójności i Efektywności (Integrity Committee of the President's Council on Integrity and Efficiency – PCIE).

Siedziby większości biur inspektorów generalnych znajdują się w Waszyngtonie.

Źródło: <http://www.usaid.gov/oig>

TAJLANDIA

สำนักงานค- ณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
(ang. National Anti-Corruption Council – NACC) – Krajowa Komisja Anty-korupcyjna, utworzona została w 1999 r. Jest to niezależna instytucja państwowa powołana do zwalczania korupcji w sektorze państwowym. Do dyspozycji ma urząd, który odpowiedzialny jest za czynności administracyjne, zbieranie i przetwarzanie informacji związanych z działalnością Komisji, rozpowszechnianie wiedzy o korupcji i wykonywanie innych czynności zleconych przez Komisję. Urzędem kieruje sekretarz generalny, podległy bezpośrednio przewodniczącemu Komisji, jemu z kolei podlegają wszyscy pracownicy urzędu. W skład Komisji wchodzi jej prezydent oraz 8 komisarzy wyznaczanych przez króla za radą i zgodą senatu. Ich kadencja trwa 9 lat, bez możliwości reelekcji.

Główne obszary zainteresowania przedmiotowej instytucji określane są przez Konstytucję oraz ustawę o walce z korupcją. Są to:

- deklaracje majątkowe – osoby piastujące wysokie urzędy państwowe są zobowiązane do składania deklaracji dotyczących ich samych i członków najbliższej rodziny – przy obejmowaniu stanowiska, przy ustępowaniu z niego oraz rok po ustąpieniu; osoby, które umyślnie nie dopełnią tego obowiązku bądź zatają posiadany majątek, pozbawione zostaną stanowiska i nie będą mogły obejmować urzędów państwowych przez okres 5 lat; jeśli po rozpatrzeniu czyjejs deklaracji zostanie ujawniony nadzwyczajny wzrost majątku, przewodniczący przekazuje raport z kontroli Prokuratorowi Generalnemu, który wnosi sprawę przed Izbę Karną Sądu Najwyższego do rozpatrzenia;
- przeciwdziałanie korupcji – aby za pomocą strategii długofalowej wypełnić korupcję z życia publicznego, Komisja podejmuje szereg kroków: stara się wyeliminować okoliczności sprzyjające zaistnieniu korupcji, edukuje społeczeństwo na temat korupcji i jej skutków, buduje poparcie dla walki z nią poprzez promowanie odpowiednich wartości i postaw; w tym celu rządowi lub odpowiednim instytucjom proponuje kroki, które należy podjąć w celu zapobiegania korupcji, organizuje odczyty, konkursy, sympozja oraz dba o przejrzystość działania administracji;
- ściganie korupcji – Komisja nadzoruje, czy ministrowie nie są udziałowcami lub właścicielami przedsiębiorstw (co jest zakazane na podstawie oddzielnej ustawy), wszczyna postępowanie usuwania z najwyższych stanowisk w państwie w przypadku potwierdzenia się zarzutów o nadzwyczajne wzbogacenie się, korupcję, nadużycia władzy; poza tym prowadzi wszelkie

dochodzenia w sprawach karnych dotyczących wyżej wspomnianych zarzutów wiążących się z korupcją.

Komisja ponadto jest uprawniona do składania wniosku do odpowiedniego sądu o odwołanie lub unieważnienie każdej decyzji bądź dokumentu, w którym urzędnik wyraził zgodę na przekazanie prawa własności lub zysków w sprzeczności z obowiązującym prawem, bądź na szkodę skarbu państwa. Bada także, czy urzędnicy państwowi i ich współmałżonkowie przestrzegają przepisów o konflikcie interesów.

Źródło: <http://www.nacc.go.th>

PREWENCYJNE, DS. ETYKI ORAZ PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

ARMENIA

Komisja Antykorupcyjna

Działająca w Armenii **Komisja Antykorupcyjna** została powołana do życia dekretem prezydenta z 10 czerwca 2004 r. Zgodnie ze statutem, jest ona organem odpowiedzialnym za wsparcie wdrażania i realizacji polityk antykorupcyjnych miejscowych władz. Nie jest zatem instytucją bezpośrednio realizującą działania zmierzające do zapobiegania lub zwalczania przestępczości korupcyjnej.

Poza pomocą w realizacji poszczególnych polityk, Komisja koordynuje realizację strategii antykorupcyjnych przez odpowiednie podmioty, koordynuje prace nad programami antykorupcyjnymi w poszczególnych resortach, jak również bada przedłożone jej propozycje zmian. Ponadto, organ ten współpracuje w walce z korupcją z partnerami ze sfer lokalnego i międzynarodowego.

Na czele Komisji stoi premier. Pozostali jej członkowie to wicemarszałek parlamentu, szef rządowej administracji, minister sprawiedliwości, prokurator generalny, asystent prezydenta ds. przeciwdziałania korupcji, prezes banku centralnego, prezes urzędu ds. ochrony konkurencji, prezes izby kontroli oraz dyrektor funkcjonującej przy prezydencie służby nadzoru. Komisja zgodnie z prawem powinna zbierać się przynajmniej 8 razy do roku.

Ten sam prezydencki dekret z 10 czerwca 2004 r. ustanowił podległy Komisji Komitet Monitorujący. Jego podstawowym zadaniem jest: monitorowanie wdrażania na bieżąco realizowanej strategii antykorupcyjnej, co obejmuje analizowanie, czy realizuje ona międzynarodowe zobowiązania kraju oraz zagraniczne wytyczne; monitorowanie realizacji resortowych, częściowych strategii oraz formułowanie propozycji nowych bądź usprawnienia obowiązujących mechanizmów antykorupcyjnych, które następnie są przedkładane Komisji do zatwierdzenia. Ponadto, w związku z tym, iż organizacje pozarządowe mają w Komitecie swoich przedstawicieli, angażuje on do walki z korupcją media oraz społeczeństwo.

Komitet Monitorujący tworzą: asystent prezydenta ds. przeciwdziałania korupcji jako jego przewodniczący, po jednym przedstawicielu partii politycznych obecnych w parlamencie, przewodniczący delegacji Armenii przy GRECO (Grupa Państw przeciwko Korupcji), sekretarz Komisji ds. Reformy Sektora Publicznego, przedstawiciel administracji rządowej oraz przedstawi-

ciele organizacji pozarządowych – reprezentant Transparency International Armenia, jako stały przedstawiciel, oraz po jednym reprezentancie innych organizacji nominowanych przez partie parlamentarne (ich kadencja w Komitecie trwa rok). Komitet zbiera się przynajmniej raz w miesiącu.

Źródła: <http://www.transparency.am>;
<http://www.business-anti-corruption.org>

AZERBEJDŻAN

Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyası

Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyası – Komisja do Zwalczania Korupcji ustanowiona została na mocy ustawy antykorupcyjnej z 2004 r. Rozpoczęła działalność 3 maja 2005 r. Ma ona status wyspecjalizowanej agencji do walki z korupcją. Składa się z 15 członków, spośród których 5 wyznacza prezydent, 5 – Zgromadzenie Narodowe Azerbejdżanu (parlament), a 5 – Trybunał Konstytucyjny. Komisja regularnie składa ze swojej działalności sprawozdanie władzom: wykonawczej, ustawodawczej i sądowniczej, z którymi ściśle współpracuje.

Komisji wyznaczono następujące funkcje:

- współuczestnictwo w formułowaniu krajowej strategii antykorupcyjnej i koordynowanie działalności instytucji państwowych w tej sferze oraz współdziałanie z wszelkimi instytucjami na polu walki z korupcją;
- badanie efektywności walki z korupcją, analizowanie oraz gromadzenie danych na temat przestępstw związanych z korupcją i przedstawianie propozycji zmian odpowiednim instytucjom;
- nadzór nad wprowadzaniem Krajowego Programu przeciwko Korupcji;
- odbieranie i sprawdzanie deklaracji majątkowych przewidzianych w ustawie o zwalczaniu korupcji.

Przewodniczący Komisji organizuje i nadzoruje jej prace. Wybierany jest przez członków Komisji zwykłą większością głosów. Komisja działa w trybie sesyjnym, zbiera się przynajmniej raz na trzy miesiące. Jeśli zaistnieje taka potrzeba, w nagłych przypadkach posiedzenie Komisji może zostać zwołane w trybie nadzwyczajnym. Korum wynosi dwie trzecie składu Komisji. Na sesjach są rozpatrywane sprawy mieszczące się w ramach przyznanych funkcji, a decyzje są podejmowane zwykłą większością głosów obecnych członków. W razie równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. W przypadku, gdy zdanie któregoś z członków różni się od stanowiska Komisji, ma on prawo załączyć je do wydanego postanowienia. Osoby trzecie mogą zostać zaproszone do uczestnictwa w posiedzeniach Komisji. Członkowie Komisji są niezależni w swojej działalności.

Corocznie Komisja sporządza sprawozdanie ze swej działalności, które przedstawia prezydentowi, Zgromadzeniu Narodowemu Azerbejdżanu i Trybunałowi Konstytucyjnemu.

Przy Komisji działa stały sekretariat. Jego członkowie powoływani są przez przewodniczącego Komisji. Pełni on funkcje administracyjno-organizacyjne oraz prowadzi obsługę Komisji. Sekretariat ma status instytucji państwowej, a jego pracownicy są urzędnikami państwowymi.

Siedziba Komisji mieści się w Baku.

Źródło: <http://www.commission-anticorruption.gov.az>

BOLIWIA

Ministerio de Transparencia Institucional y Lucha Contra la Corrupcion

Jednym z podstawowych filarów zmian w Boliwii jest przejrzystość instytucji publicznych i walka z korupcją. W tym celu w dniu 21 lutego 2006 r., na mocy ustawy nr 3351 (la Ley de Organizacion del Poder Ejecutivo) powołano Wiceministerstwo Przejrzystości Instytucjonalnej i Walki z Korupcją, które jest częścią struktury Ministerstwa Sprawiedliwości. Po raz pierwszy rząd boliwijski zdecydował się walczyć skutecznie z korupcją w administracji publicznej oraz podjął starania w celu stworzenia polityki prewencyjnej, w którą miało się zaangażować społeczeństwo. Następnie, po przyjęciu Nowej Konstytucji Politycznej Państwa, na podstawie Dekretu Najwyższego nr 29894 z dnia 25 stycznia 2009 r., utworzono **Ministerio de Transparencia Institucional y Lucha Contra la Corrupcion** – Ministerstwo Przejrzystości Instytucjonalnej i Walki z Korupcją, w skład którego wchodziły dwa podległe nowo utworzonej instytucji wiceministerstwa – ds. Przeciwdziałania Korupcji, Promocji Etyki i Przejrzystości oraz kolejne – ds. Walki z Korupcją.

W ramach podziału kompetencji na szczeblu centralnym, Ministerstwo jest odpowiedzialne za:

- opracowywanie i wdrażanie polityki, programów i projektów zarządzania etyką i przejrzystością oraz zapobieganie i zwalczanie korupcji;
- przedkładanie projektów aktów prawnych mających na celu zwalczanie korupcji i osiągnięcie wyższego poziomu przejrzystości instytucjonalnej;
- promowanie szkoleń obywateli w zakresie swoich kompetencji, ze szczególnym naciskiem na określenie wartości i kodeksu etycznego;
- opracowywanie mechanizmów wzmocnienia koordynacji instytucjonalnej, przejrzystości zarządzania i walki z korupcją;
- monitorowanie przestrzegania obowiązków przez urzędników odpowiedzialnych za jednostki instytucji publicznych w kraju;
- monitorowanie funkcjonowania mechanizmów koniecznych do prawidłowego działania instytucji publicznych;
- zapewnienie, by każda instytucja posiadała mechanizmy ochrony, przechowywania, przetwarzania wszystkich informacji będących w jej posiadaniu;
- popieranie, wzmacnianie instrumentów i środków kontroli społecznej w celu zapewnienia przejrzystości w zarządzaniu zasobami;
- wzmacnianie struktur politycznych, uczestnictwa obywateli w walce z korupcją i przejrzystość zarządzania;
- budowę i wdrażanie strategii politycznych, programów i projektów prawa dostępu do informacji publicznej dla obywateli;

- promowanie i koordynowanie działań na rzecz kontroli legalności wzbogacenia się oraz kontroli nielegalnych dochodów;
- określanie polityki koordynacji działań między podmiotami rządowymi i społecznymi w walce z korupcją;
- wspieranie rozwoju społecznej etyki we wszystkich instytucjach publicznych, zarówno na szczeblu centralnym państwa, jak i autonomicznych jednostek terytorialnych;
- opracowywanie i wdrażanie polityki pozwów o zwrot majątku państwowego, skradzionego w wyniku działań skorumpowanych urzędników, oraz rozwój współpracy z odpowiednimi agencjami;
- koordynowanie wszystkich działań agencji państwowych odnoszących się do zapobiegania, kontroli, ścigania i karania sprawców korupcji;
- przyjęcie polityki zapobiegania i zwalczania korupcji, z naciskiem na edukację i działania mediów, mającej na celu podniesienie standardów etycznych w społeczeństwie;
- składanie skarg na akty prawne sprzyjające zachowaniom korupcyjnym;
- koordynowanie śledztw, monitorowanie zdarzeń i ściganie korupcji;
- sprawozdawczość i opracowywanie wyników wywiązywania się z międzynarodowych konwencji i porozumień w sprawie zwalczania korupcji;
- opracowywanie strategii komunikacji w celu rozpowszechniania prac Ministerstwa oraz informowanie społeczeństwa na temat problemów związanych z nieuczciwą konkurencją i realizacją kampanii na rzecz zwalczania korupcji.

Źródło: <http://www.transparencia.gob.bo>

CHINY

国家预防腐败局

Instytucją antykorupcyjną funkcjonującą w Państwie Środka jest 国家预防腐败局 (pol. Krajowe Biuro Zapobiegania Korupcji, ang. National Bureau of Corruption Prevention, NBCP).

Biuro formalnie podlega Radzie Państwa (najwyższemu organowi władzy wykonawczej, odpowiednikowi rządu). Odpowiedzialne jest za całość krajowych przedsięwzięć mających zapobiegać patologii korupcji. Jego jurysdykcji podlega całe terytorium Chin. Do głównych zadań NBCP należy:

- koordynacja, nadzór, wytyczanie i planowanie głównych kierunków całościowej polityki antykorupcyjnej o zasięgu krajowym;
- koordynacja polityk antykorupcyjnych funkcjonujących w przedsiębiorstwach, instytucjach publicznych i organizacjach społecznych oraz formułowanie do nich rad i wskazówek;
- współpraca międzynarodowa i pomoc zagraniczna z dziedziny zapobiegania korupcji.

Obecnie Biuro działa w strukturach Ministerstwa Nadzoru, zaś funkcję jego dyrektora pełni minister nadzoru. Dyrektor ma 2 zastępców. Kierownictwu podlega Gabinet Generalny, który nadzoruje bieżące prace instytucji. Kieruje on pracami poszczególnych jednostek organizacyjnych Biura. Na strukturę NBCP składa się:

- Wydział Spraw Ogólnych – odpowiadający za opracowanie strategii zapobiegania korupcji, organizację i koordynację konsultacji międzyresortowych z zakresu walki z korupcją oraz prowadzenie strony internetowej Biura;
- Wydział 1 – tworzy sektorowe polityki antykorupcyjne, projekty i prowadzi przedsięwzięcia mające zapobiegać źródłom korupcji oraz opracowuje wskazówki i wytyczne dla instytucji szczebla lokalnego i centralnego;
- Wydział 2 – dba o to, by prace rządu i podległych mu instytucji przebiegały przejrzysto, a przepływ informacji pozostał drożny; ponadto koordynuje on działania antykorupcyjne i opracowuje wskazówki dla przedsiębiorstw, organizacji społecznych i instytucji edukacyjnych;
- Wydział 3 – opracowuje oceny ryzyka związane z wdrażaniem programów dobrego rządzenia; gromadzi i analizuje informacje z zakresu zapobiegania korupcji, wypracowuje mechanizmy wczesnego ostrzegania, wymiany informacji i oceny obecnego poziomu korupcji;
- Wydział 4 – jest odpowiedzialny za nadzór nad wypełnianiem i przestrzeganiem w kraju zobowiązań wynikających z Międzynarodowej

Konwencji przeciwko Korupcji ONZ, której stroną są Chiny, oraz za współpracę międzynarodową.
Siedziba Biura mieści się w Pekinie.

Źródło: <http://www.nbc.gov.cn>

CYPR

Organ ds. Koordynacji Walki z Korupcją

Funkcjonującą na Cyprze instytucją, w której kompetencjach leży organizowanie przeciwdziałania korupcji, jest **Organ ds. Koordynacji Walki z Korupcją** (z ang. Coordinating Body Against Corruption). Został ustanowiony decyzją Rady Ministrów z kwietnia 2003 r.

W skład Organu wchodzi osoby piastujące następujące stanowiska:

- Zastępcy Prokuratora Generalnego, który kieruje jego pracami,
- przedstawiciela Republiki Cypru przy GRECO (Grupa Państw przeciwko Korupcji),
- ministra sprawiedliwości,
- przewodniczącego parlamentarnej komisji prawnej,
- przewodniczącego parlamentarnej komisji ds. instytucji i wartości,
- przewodniczącego cypryjskiej izby adwokackiej,
- dyrektora Instytutu Biegłych Rewidentów Księgowych,
- Głównego Audytora,
- przedstawiciela policji.

Do jego zadań należy ocena i analiza obowiązujących rozwiązań prawnych służących zapobieganiu korupcji, a następnie na podstawie dokonanej ewaluacji, w przypadku stwierdzenia takiej konieczności, przyjęcie nowych rozwiązań, jak również proponowanie dalszych działań. Formułowane propozycje mają brać pod uwagę światowe standardy i trendy. Organ ponadto jest zobligowany do prowadzenia działań mających na celu podnoszenie świadomości społecznej z zakresu zagrożeń korupcyjnych oraz promocji współpracy sektorów publicznego i prywatnego w dziedzinie zapobiegania temu zjawisku i jego zwalczania.

Ocenie Organu podlegają takie dziedziny, jak: stanowione prawo, finansowanie partii politycznych, regulacje obowiązujące w policji czy w administracji publicznej. Jest uprawniony nie tylko do proponowania doraźnych działań, ale również do opracowywania całłościowych strategii antykorupcyjnych oraz przedkładania projektów miękkich regulacji w postaci kodeksów etyki.

Posiedzenia instytucji odbywają się raz na 2 miesiące. Jest ona zobowiązana do corocznego przedstawienia Radzie Ministrów sprawozdania ze swojej pracy.

Źródła: <http://www.indexcyprus.com>; Anticorruption Strategies within the Competences of the Supreme Audit Institutions in the European Union, Michael L. Hadjiloizou (<http://www.audit.gov.cy>)

CZARNOGÓRA

Uprava za antikorupcijsku inicijativu

Jako element procesu reform państwa, rząd Czarnogóry postanowił powołać pierwszą w kraju instytucję do walki z korupcją. Na mocy rozporządzenia ze stycznia 2001 r. została ustanowiona Agencja ds. Inicjatyw Antykorupcyjnych. W 2004 r. podjęto decyzję o nadaniu nowej nazwy – **Uprava za anti-korupcijsku inicijativu** (Dyrekcja ds. Inicjatyw Antykorupcyjnych), zaś w 2007 r. – o znacznym rozszerzeniu jej kompetencji.

Dyrekcja jest centralnym urzędem administracji państwowej. Do jej kompetencji należy podejmowanie działań prewencyjnych i takich, które podnoszą społeczną świadomość na temat zagrożeń, jakie stwarza korupcja, oraz przygotowywanie analiz i raportów z tej dziedziny. Ponadto zgłasza do odpowiednich organów państwa propozycje międzynarodowych aktów prawnych z zakresu zwalczania korupcji, które Czarnogóra powinna ratyfikować, oraz bierze udział w opracowywaniu wewnętrznego ustawodawstwa antykorupcyjnego, jak również w powoływaniu innych instytucji, w kompetencjach których znajduje się walka z korupcją. Dyrekcji powierzono również zadanie reprezentowania Czarnogóry na międzynarodowych forach antykorupcyjnych oraz prowadzenie współpracy z zagranicznymi podmiotami w tej dziedzinie.

Na czele Dyrekcji stoi dyrektor, któremu podlega jego zastępca. Ten zaś kieruje całością bieżących prac instytucji, które wykonują 3 jednostki organizacyjne, odpowiedzialne za:

- przedsięwzięcia prewencyjne i edukacyjno-informacyjne,
 - koordynację współpracy międzynarodowej,
 - finanse i bieżącą obsługę pracy Dyrekcji.
- Siedziba instytucji znajduje się w stolicy kraju, Podgoricy.

Źródło: <http://www.antikorupcija.me>

DEMOKRATYCZNA REPUBLIKA KONGA

Commission d'Ethique et de Lutte contre la Corruption

Utworzenie instytucji antykorupcyjnej w Demokratycznej Republice Konga przewidywało porozumienie podpisane w Sun City na terenie Republiki Południowej Afryki, mające położyć kres trwającej niemal nieprzerwanie od dekady wojnie domowej. Mowa o takim organie była także w tymczasowej konstytucji, mającej zapewnić przejście od czasów wojny do pokojowej koegzystencji.

Ostatecznie powyższe ustalenia wypełniła ustawa z 20 lipca 2004 r., która powołała do życia **Commission d'Ethique et de Lutte contre la Corruption** (CELC) – Komisję Etyki i Zapobiegania Korupcji. Zakres kompetencji Komisji nakreślono w ustawie następująco:

- promocja dobrych rządów;
- uczynienie działalności sektorów publicznego i prywatnego bardziej etyczną;
- rozwój potencjału instytucji państwowych i prywatnych w zakresie opracowywania oraz wdrażania kodeksów postępowania lub etyki;
- rozwój współpracy z innymi instytucjami działającymi na szczeblu lokalnym, centralnym oraz międzynarodowym;
- zwalczanie niepożądanych postaw i przestępstw (np. prania pieniędzy, powoływania się na wpływy, malwersacji);
- promocja pozytywnych postaw społecznych;
- wszczynanie dochodzeń w sprawach naruszeń etyki i przypadków korupcji we wszystkich sektorach państwa oraz przygotowywanie propozycji działań właściwym władzom;
- popieranie włączenia nauki o moralności do programów nauczania na wszystkich szczeblach;
- promowanie przejrzystości w finansach partii politycznych;
- formułowanie konkretnych propozycji w sprawach rządowych przedsięwzięć i strategii antykorupcyjnych.

Na czele Komisji stoi Zgromadzenie Plenarne, które wytycza główne kierunki aktywności i nadzoruje realizację wszystkich zadań instytucji. Jego 13 członków wyznaczają strony wewnętrznego konfliktu – sygnatariusze porozumienia z Sun City. Bezpośredni, bieżący nadzór nad działaniami CELC sprawuje Rada Wykonawcza, w skład której wchodzi 8 osób, także wyznaczanych przez strony porozumienia z Sun City. Co ciekawe, prezydenta Rady wybierają przedstawiciele organizacji pozarządowych. Przewodzi on również pracom Zgromadzenia Plenarnego.

Członkowie Komisji i pracownicy jej komórek organizacyjnych cieszą się immunitetem formalnym, co oznacza, że nie mogą zostać pociągnięci do

odpowiedzialności za żadną opinię wyrażoną w trakcie sprawowania obowiązków, nawet po zakończeniu pracy w CELC. Zarzuty mogą im być przedstawione tylko w przypadku uchylenia immunitetu przez Zgromadzenie Plenarne po schwytaniu na gorącym uczynku.

CELC została upoważniona do wszczynania działań zarówno po otrzymaniu doniesienia, także anonimowego, jak i z własnej inicjatywy.

Źródła: Muzong Kodi, *Corruption and Governance in the DRC during the Transition Period (2003-2006)*, wrzesień 2008, Institute for Security Studies; <http://www.issafrica.org>

FRANCJA

Service Central de Prevention de la Corruption

Service Central de Prevention de la Corruption (SCPC) – Centralny Urząd ds. Zapobiegania Korupcji został powołany na mocy ustawy 93–122 z 29 stycznia 1993 r. o Zapobieganiu Korupcji i Przejrzystości w Działalności Gospodarczej i Procedurach Administracyjnych oraz dekretu 93–232 z 22 lutego 1993 r. SCPC jest usytuowany przy Ministerstwie Sprawiedliwości, ale utrzymuje względną autonomię organizacyjną.

SCPC zajmuje się gromadzeniem informacji niezbędnych do wykrywania i przeciwdziałania korupcji. Do jego zakresu działań należy:

- profesjonalne doradztwo,
- gromadzenie informacji,
- wydawanie rekomendacji,
- inne zadania.

W ramach doradztwa – ograniczona lista instytucji obejmuje: władze sądowe, ministrów i prefektów, sądy administracyjne, pochodzących z wyborów funkcjonariuszy sprawujących władzę wykonawczą, instytucje kontrolne, komisje administracyjne oraz biegłych rewidentów. Z kolei celem gromadzenia danych przez SCPC jest dokonywanie analizy systemu, nie zaś poszczególnych przypadków. Rekomendacje sporządzane są zwykle w formie raportów rocznych, kierowanych do premiera i ministra sprawiedliwości. Inne obowiązki SCPC obejmują m.in.:

- szkolenia, np. dla Krajowej Rady Sędziów, Krajowej Szkoły Administracji, uniwersytetów, Akademii Policyjnej, szkół żandarmerii i celników, departamentu ds. ochrony konkurencji i konsumenta przy Ministerstwie Finansów, administracji, firm prywatnych;
- działalność międzynarodową – przyjmowanie zagranicznych delegacji, negocjowanie i informowanie o międzynarodowych konwencjach ONZ, OECD, Rady Europy, Unii Europejskiej, konferencje i seminaria;
- partnerską współpracę – (podpisywanie konwencji z instytucjami publicznymi, prywatnymi i stowarzyszeniami), celem jest wymiana informacji, opracowywanie kodeksów etycznych, kodeksów postępowania, współpraca dotycząca organizowania szkoleń i konferencji;
- ekspertyzy (eksperci ds. walki z korupcją i jej zapobiegania) – sporządzanie analiz ryzyka i map ryzyka, wykrywanie przestępstw i korupcji np. w obszarze zamówień publicznych, organizowanie walki z korupcją, wzmocnienie kontroli, środki prewencyjne.

SCPC stanowi niezależne ciało administracyjne. Jego kadra rekrutuje się z pracowników reprezentujących różne działy administracji i specjalizujących się w przeciwdziałaniu przekupstwu w poszczególnych obszarach (np. w spra-

wach wewnętrznych, dotyczących trybunałów administracyjnych, policji śledczej, podatków oraz gospodarki finansami publicznymi), przy czym liczba doradców jest ograniczona i wynosi 15 osób. Pracownicy są mianowani na okres czterech lat, z możliwością ponownego mianowania. Urząd ma do swojej dyspozycji służbę cywilną, a jego budżet wynosi 390 000 € (bez pensji).

Na mocy Decyzji Trybunału Konstytucyjnego z 20 stycznia 1993 r. w zakresie środków prawnych SCPC:

- nie ma uprawnień śledczych,
- nie ma uprawnień do składania formalnego zawiadomienia o przestępstwie,
- nie ma konieczności przesyłania do niego informacji o przypadkach korupcji zaistniałych w innych instytucjach publicznych.

Siedziba Urzędu znajduje się w Paryżu.

Źródło: <http://www.justice.gouv.fr>

GHANA

Commission on Human Rights and Administrative Justice

Commission on Human Rights and Administrative Justice (CHRAJ) – Komisja Praw Człowieka i Sprawiedliwości została ustanowiona w 1993 r., na podstawie Konstytucji Ghany z roku 1992, poprzez ustawę 456. Jest ona krajową instytucją powołaną w celu ochrony i promowania podstawowych praw i wolności człowieka oraz sprawiedliwości w Ghanie. Wizją instytucji jest tworzenie wolnego i sprawiedliwego społeczeństwa, w którym godność ludzka jest chroniona, władza – odpowiedzialna, a struktury rządowe – przejrzyste.

Oświadczenie dotyczące misji Komisji stanowi, że została ona powołana w celu powiększania skali dobrego zarządzania, demokracji, uczciwości, pokoju i rozwoju społecznego poprzez promowanie, ochronę oraz egzekwowanie podstawowych praw oraz wolności człowieka i sprawiedliwości dla wszystkich obywateli Ghany. Konstytucja Ghany z 1992 r. oraz akt powołujący Komisję – ustawa 456 z 1993 r., nadają Komisji szerokie upoważnienie do realizacji tej misji. Komisja ma uprawnienie do działania w trzech głównych obszarach: funkcjonuje jako krajowa instytucja do spraw ochrony praw człowieka, jako urząd ombudsmana oraz antykorupcyjna agencja, obejmująca swoją jurysdykcją sektor państwowy.

Komisja zajmuje się rozpatrywaniem skarg dotyczących naruszeń fundamentalnych praw i wolności człowieka, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Rozpatruje sprawy dotyczące niesprawiedliwości, nadużywania władzy oraz niesprawiedliwego traktowania przez urzędników państwowych, w zakresie wykonywanych przez nich obowiązków oraz naruszania obowiązujących ich przepisów Kodeksu Postępowania. Komisja bada wszelkie przypadki korupcji oraz sprzeniewierzenia funduszy państwowych przez urzędników.

CHRAJ posiada szerokie upoważnienie do ochrony praw człowieka, w szczególności tych zagwarantowanych Konstytucją z 1992 r., włączając prawa obywatelskie, polityczne, gospodarcze, społeczne oraz kulturowe. Komisja jest uprawniona do rozpatrywania skarg z wykorzystaniem różnych metod, w tym mediacji, negocjacji oraz przesłuchań. Na mocy uprawnień nadanych Komisji w powołującej ją ustawie, może ona wystawiać wezwania oraz egzekwować stosowanie się do nich przy pomocy sądu. Do zadań Komisji należy także badanie oraz proponowanie odpowiednich rozwiązań prawnych mających na celu polepszenie sytuacji w zakresie świadomości społecznej i respektowania praw człowieka.

Instytucja ta upoważniona jest także do działania na rzecz odpowiedzialności i przejrzystości w strukturach rządowych oraz wśród urzędników pań-

stwowych. Komisja ma za zadanie strzec, by państwowe organy administracyjne zapewniały równy dostęp do zatrudnienia i usług oraz by były uczciwie zarządzane. Nadane Komisji w tym obszarze uprawnienia zastępują urząd ombudsmána. Komisja posiada uprawnienie do rozpatrywania skarg dotyczących niesprawiedliwości i nierównego traktowania przez państwowych urzędników, jak też do badania skarg dotyczących funkcjonowania Komisji Służb Publicznych, państwowych organów administracyjnych, sił zbrojnych, policji oraz służby więziennej.

Komisja Praw Człowieka i Sprawiedliwości to jednocześnie agencja antykorupcyjna. Jest ona upoważniona do badania przypadków nadużywania władzy oraz wszelkich przypadków podejrzenia korupcji i sprzeniewierzenia państwowych funduszy przez urzędników. Zajmuje się także badaniem przypadków konfliktu interesów. Promuje etyczne zachowania oraz wartości w służbie publicznej, a także prowadzi szkolenia i działania edukacyjne mające uwrażliwiać urzędników państwowych oraz całe społeczeństwo na korupcję. Ustawa 720 z 2006 r. o demaskatorach (Whistleblower Act, Act 720) nadaje Komisji dodatkowe uprawnienia do badania określonych nieprawidłowości (przestępstw gospodarczych, marnotrawstwa, niewłaściwego zarządzania, sprzeniewierzenia środków państwowych), a także przypadków represjonowania demaskatorów.

Źródło: <http://www.ghana.gov.gh>

HONDURAS

Consejo Nacional Anticorrupcion

W 2000 r. rząd Hondurasu przedsięwziął wiele niezbędnych czynności mających na celu wprowadzenie reform, które promowałyby udział społeczeństwa obywatelskiego w zakresie wdrożenia i rozwoju Krajowego Planu Antykorupcyjnego.

Consejo Nacional Anticorrupcion (CNA) – Krajowa Rada Antykorupcyjna została utworzona z inicjatywy prezydenta Roberto Carlosa Floresa (1998–2010) na podstawie dekreту 015-2001, a następnie na mocy ustawy nr 1907–2005, podpisanej przez prezydenta Ricardo Maduro Joesta, w marcu 2005 r. rozpoczęła swoją działalność.

Celem CNA jest wspieranie rządu i społeczeństwa obywatelskiego w usprawnianiu procesów przejrzystości oraz kontroli społecznej jako mechanizmu zapobiegania, kontroli i zwalczania korupcji poprzez skuteczne formułowanie zgłoszeń, kierowanie skarg, prowadzenie śledztw specjalnych oraz konkretnej działalności medialnej i edukacyjnej.

W skład Zgromadzenia Generalnego CNA wchodzi 12 przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz kościołów i związków wyznaniowych:

- Arcybiskup Tegucigalpa,
- Braterstwo Ewangeliczne Hondurasu,
- Rada Prywatnych Przedsiębiorców Hondurasu,
- Rada Rektorów Uniwersytetów,
- Związek Pracowników Hondurasu,
- Rada Koordynatorów Organizacji Rolników Hondurasu,
- Związek Nauczycieli Szkolnictwa Hondurasu,
- Związek Organizacji Prywatnych na rzecz Rozwoju Hondurasu,
- Stowarzyszenie Krajowe Urzędników Hondurasu,
- Stowarzyszenie Rad Gminnych Hondurasu,
- Krajowe Forum Wspólnoty,
- Stowarzyszenie Mediów.

Źródło: <http://www.cna.hn>

INDIE

Central Vigilance Commission

Central Vigilance Commission (CVC) – Centralną Komisję Nadzoru rząd Indii powołał do życia w lutym 1964 r., po rekomendacji działającego przy nim Komitetu Zapobiegania Korupcji. Miała ona doradzać i kierować czynnościami nadzorczymi instytucji centralnych. Obecnie funkcjonuje na podstawie ustawy o Centralnej Komisji Nadzoru, która weszła w życie 11 września 2003 r.

Komisja jest najwyższym ciałem nadzorczym działającym niezależnie od władz centralnych. Jej kompetencje dotyczą implementacji i stosowania środków antykorupcyjnych, zaś rozciągają się na departamenty rządu centralnego oraz podległe im instytucje, należące do skarbu państwa przedsiębiorstwa, banki i towarzystwa ubezpieczeniowe oraz terytoria zarządzane centralnie (np. Delhi). Ponadto Komisja sprawuje nadzór nad działalnością Centralnego Biura Śledczego w zakresie przestępstw podlegających ustawie o zapobieganiu korupcji z 1998 r. Rozporządzenie rządowe o ujawnieniach leżących w interesie publicznym i ochronie informatorów z kwietnia 2004 r. wyznaczyło dodatkowo Komisję na organ właściwy do odbioru doniesień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa korupcji lub nadużycia stanowiska.

Do zadań Komisji należą:

- nadzorowanie funkcjonowania Specjalnej Jednostki Policji Delhi (DSPE) i dochodzeń wszczętych na mocy ustawy o zapobieganiu korupcji lub kodeksu postępowania karnego, prowadzonych wobec kategorii urzędników państwowych wymienionych w ustawie o centralnej komisji nadzoru oraz wnioskowanie o wszczęcie takich dochodzeń;
- zapoznawanie się z postępem w dochodzeniach prowadzonych przez DSPE wobec przestępstw podlegających ustawie o zapobieganiu korupcji;
- wszczynanie dochodzenia lub wnioskowanie o jego wszczęcie w sprawie działalności urzędnika publicznego, pracującego w instytucji podlegającej rządowi Indii, jeśli jest on podejrzany o działalność korupcyjną;
- służenie instytucjom niezależnym doradztwem w kwestiach dyscypliny uwzględniających nadzór;
- sprawowanie całościowej kontroli nad antykorupcyjną działalnością ministerstw i departamentów rządowych oraz wszystkich innych instytucji podległych władzy centralnej;
- przewodzenie komisji powoływanej do wyboru dyrektorów i oficerów wyższych szczebli w DSPE;
- wszczynanie dochodzenia lub wnioskowanie o jego wszczęcie w sprawie otrzymanych doniesień – na mocy rozporządzenia o ujawnieniach leżących w interesie publicznym i ochronie informatorów oraz wnioskowanie o podjęcie odpowiednich kroków.

Doniesienie może zostać złożone przez obywatela, urzędnika lub instytucję pozarządową, powinno jednak spełniać kilka wymogów. Zawiadomienie musi być złożone na piśmie i nie może być anonimowe, jednak na wniosek zainteresowanego jego dane osobowe mogą zostać utajnione, musi także obejmować którąś z kategorii urzędników wymienionych w ustawie o centralnej komisji nadzoru.

W skład Komisji wchodzi Komisarz Centralny oraz 2 komisarzy. Wszyscy oni są wyznaczani przez prezydenta za zgodą rady, w której skład wchodzi premier, minister spraw wewnętrznych oraz lider opozycji w parlamencie. Komisarze są wyznaczani na 4-letnią kadencję, bez możliwości reelekcji.

Na strukturę organizacyjną Komisji składa się Sekretariat oraz dwa Działy: Analizy Technicznej i Dochodzeniowy. W skład Sekretariatu wchodzi: sekretarz, 11 oficerów oraz personel biurowy. Głównymi funkcjami Działu Analizy Technicznej są: techniczny nadzór nad budowami prowadzonymi przez instytucje rządowe, prowadzenie specjalnych dochodzeń w sprawie doniesień dotyczących budów oraz pomoc Centralnemu Biuru Śledczemu w śledztwach dotyczących kwestii technicznych. Na czele Działu stoi 2 inżynierów głównych. Dział Dochodzeniowy składa się z 15 etatów, z których 14 zajmują funkcjonariusze prowadzący dochodzenia w sprawach przeciwko urzędnikom publicznym.

Siedziba Komisji znajduje się w New Delhi.

Źródło: <http://www.cvc.nic.in>

INDIE

Lokayukt (Madhya Pradesh)

Do lat 70. XX wieku organem odpowiedzialnym za zwalczanie *korupcji* w indyjskim stanie Madhya Pradesh była Stanowa Komisja Nadzoru. Jednakże działająca w połowie tamtej dekady komisja opracowująca reformę administracyjną orzekła, że nie jest to optymalne rozwiązanie, gdyż brak jest jej ustawowego umocowania. W związku z powyższym postanowiono na mocy ustawy powołać do życia w miejsce Komisji organ, który będzie wolny od ograniczeń poprzedniczki i będzie mógł niezależnie działać.

Instytucja **Lokayukty**, czyli Rzecznika Praw, dedykowana walce z korupcją w Madhya Pradesh ustanowiona została ustawą z 16 września 1981 r. Działalność rozpoczęła wraz z wejściem jej w życie w lutym 1982 r.

Jego jurysdykcja rozciąga się na wszystkich stanowych funkcjonariuszy publicznych za wyjątkiem sędziów oraz marszałka i wicemarszałka stanowego zgromadzenia ustawodawczego. Zapisy ustawy obejmują również pracowników spółek publiczno-prywatnych, przedsiębiorstw należących do

władz stanu, administrację szczebla lokalnego oraz wszystkie osoby mianowane na stanowiska pozostające w związku z działalnością na rzecz stanu. Ponadto Lokayukt jest jedynym organem uprawnionym do wszczynania postępowań wobec szefa stanowego rządu i członków jego gabinetu.

W przypadku potwierdzenia podejrzeń w toku podjętych działań, Lokayukt przesyła raport do właściwej dla danego funkcjonariusza publicznego instytucji z ustaleniami oraz propozycjami podjęcia adekwatnych kroków. Instytucja ma następnie 3 miesiące od wpłynięcia raportu na wszczęcie postępowania. Jeśli Lokayukt uzna, że powzięte działania są niewystarczające, uprawniony jest do sporządzenia specjalnego raportu składanego następnie na ręce Gubernatora.

Instytucja ma również prawo do formułowania wobec stanowej administracji rekomendacji rewizji obowiązujących przepisów i procedur, wobec których stwierdzi, iż mogą sprzyjać korupcji. Natomiast z całości swojej aktywności Lokayukt sporządza raport, który przedkłada Gubernatorowi, zaś ten po zapoznaniu z nim, kieruje do stanowego parlamentu.

Ustawa precyzuje, że na czele instytucji może stać jedynie osoba, która pełniła urząd na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego Indii, Prokuratora Generalnego lub sędziego w którymkolwiek stanowym sądzie najwyższym. Przewidziana jest również możliwość ustanowienia jego zastępców. Wszystkie te osoby powoływane są na jedną, 6-letnią kadencję.

Na strukturę organizacyjną instytucji składają się 4 jednostki: sekcja administracyjna, prawna, inżynieryjno-techniczna oraz Specjalny Oddział Policji (Special Police Establishment). Historia tej jednostki sięga jeszcze 1947 r., kiedy to ustanowiono ją, by przeciwdziałać przestępczości godzącej w interes publiczny, w tym przestępczości korupcyjnej. Obecnie funkcjonuje ona w strukturze Rzecznika Praw, który sprawuje ogólny nadzór nad jej działalnością. Oddział posiada 7 delegatur w miastach: Bhopal, Indore, Ujjain, Gwalior, Sagar, Jabalpur oraz Rewa.

Struktura etatowa urzędu przewiduje 262 etaty, nie wszystkie stanowiska pozostają jednak obsadzone.

Siedziba urzędu znajduje się w Bhopal, stolicy stanu.

Źródło: <http://www.mplokayukt.nic.in>

INDIE

Lokayukta (Karnataka)

Lokayukta jest funkcjonującą w indyjskim stanie Karnataka najwyższą instytucją zajmującą się walką z korupcją w administracji stanowej. Rozpatruje ona podejrzenia o nadużywanie stanowiska, łapownictwo, faworytyzm

i nepotyzm oraz nienależyte wykonywanie obowiązków przez funkcjonariuszy stanowych. Tym samym jej działalność ma podnieść standardy pracy w administracji publicznej.

Historia instytucji sięga lat 60. XX wieku, kiedy to Komisja ds. Reformy Administracyjnej w raporcie ze swojej działalności zaleciła powołanie tego typu instytucji w poszczególnych stanach Indii. Miały one funkcjonować niezależnie od władz stanowych, wspomagających działalność instytucji wymiaru sprawiedliwości. Podlegają jej następujące kategorie osób:

- premier rządu stanowego,
- ministrowie tego rządu oraz członkowie stanowej władzy ustawodawczej,
- wszyscy urzędnicy stanowi,
- członkowie władz administracji lokalnej, ciał statutowych oraz przedsiębiorstw z udziałem budżetu stanowego,
- osoby zatrudnione w administracji lokalnej, przedsiębiorstwach stanowych lub z udziałem władz stanowych nie mniejszym niż 50 procent oraz w uczelniach wyższych ustanowionych przez stan.

Postępowanie wszczynane jest na podstawie złożonego doniesienia. Jeśli w jego wyniku Lokayukta ustali, że doszło do korupcji, może ona wnioskować do odpowiedniej instytucji o naprawienie powstałych w wyniku działania lub zaniechania szkód oraz do usunięcia konkretnego urzędnika. Ponadto, może ona inicjować wszczęcie postępowania karnego wobec takiego funkcjonariusza stanowego. Instytucja upoważniona jest również do odbierania i analizowania deklaracji majątkowych, które po objęciu stanowiska oraz raz do roku zobowiązani są składać funkcjonariusze publiczni. Odpowiadając na ten apel, władze stanowe w 1984 r. uchwaliły ustawę o Lokayukcie stanu Karnataka.

Szefem Lokayukty może zostać osoba, która pełniła funkcję sędziego Sądu Najwyższego Indii lub przewodniczącego Najwyższego Sądu Stanowego. Na to stanowisko wyznacza ją gubernator stanu po zasięgnięciu rady premiera rządu stanowego, w porozumieniu z przewodniczącym Najwyższego Sądu Stanowego oraz stanowego parlamentu. Jego kadencja trwa 5 lat. Może on być usunięty ze swojej funkcji tylko na mocy rezolucji uchwalonej większością dwóch trzecich ustawowej liczby parlamentarzystów obu izb parlamentu stanowego, na podstawie dowiedzionej niezdolności do dalszego sprawowania funkcji lub stwierdzenia niewłaściwego zachowania.

Szef Lokayukty ma jednego zastępcę. Ponadto podlegają mu 3 skrzydła: administracyjne, policyjne oraz techniczne. Oprócz własnego personelu Lokayukta korzysta także z pomocy osób oddelegowanych z innych instytucji stanowych.

Ze swej działalności raz do roku Lokayukta zobowiązana jest przedkładać na ręce gubernatora stanu raport, który następnie przekazuje on stanowemu parlamentowi.

Siedziba Lokayukty znajduje się w mieście Bangalore.

Źródło: <http://lokayukta.kar.nic.in>

KANADA

Public Sector Integrity Commissioner

Public Sector Integrity Commissioner (PSIC) – Urząd Komisarza ds. Uczciwości w Sektorze Publicznym został powołany do życia na mocy ustawy o ochronie urzędników państwowych składających doniesienia (Public Servants Disclosure Protection Act), która weszła w życie 15 kwietnia 2007 r. Ustawa ta określa procedurę ujawniania wykroczeń, które mają miejsce w sektorze publicznym, oraz ochronę osoby, która tego dokonuje.

Za wykroczenia, w myśl ustawy, uznawane są następujące czyny:

- złamanie jakiejkolwiek ustawy parlamentu, ustawy parlamentów prowincji i terytoriów Kanady; oznacza to także złamanie wszelkich przepisów wykonawczych ustanowionych na mocy tych ustaw;
- niewłaściwe gospodarowanie publicznymi funduszami lub mieniem publicznym;
- poważne błędy w zarządzaniu;
- działanie lub zaniechanie, które powoduje poważne zagrożenie dla zdrowia, bezpieczeństwa lub życia ludzi bądź dla środowiska naturalnego;
- poważne naruszenie kodeksu postępowania urzędnika publicznego lub kodeksów obowiązujących w poszczególnych instytucjach;
- doradzanie lub namawianie kogoś do popełnienia wykroczeń wymienionych powyżej.

Komisarz, jako przedstawiciel parlamentu Kanady, powoływany jest uchwałą obu jego izb. Jest odpowiedzialny bezpośrednio przed parlamentem i jemu składa raporty ze swej działalności. Komisarz w swojej pracy wspierany jest przez zastępcę oraz Urząd Komisarza. Na zastępcę mogą zostać cedowane wszystkie uprawnienia Komisarza, poza możliwością składania raportu władzom ustawodawczym i parlamentowi. Urząd odpowiedzialny jest za obsługę prawną, administracyjną i dochodzeniową Komisarza.

W swojej działalności Urząd Komisarza dąży do uczynienia z Kanady światowego lidera w promowaniu uczciwości w miejscu pracy. Ponadto współpracuje z instytucjami rządowymi w zapobieganiu wykroczeniom w miejscu pracy oraz buduje efektywne i wiarygodne środowisko, w którym wszyscy obywatele w dobrej wierze mogą zgłaszać swoje obawy o to, że doszło do wykroczenia. W tym celu nie zaniedbuje też prewencji, jako że tworzy alternatywne rozwiązania dla już istniejących oraz prowadzi działalność edukacyjną w zakresie wartości etycznych. Tymi wartościami są: rzetelność, szacunek, uczciwość i profesjonalizm.

Urząd Komisarza zapewnia środki i mechanizmy, które umożliwiają urzędnikom państwowym ujawnianie potencjalnych wykroczeń w ich miej-

scu pracy. Zarazem też zapewnia im ochronę przed ewentualnymi szykanami za ich czyn. Ustawa nakłada na Komisarza 5 głównych obowiązków:

- przyjmowanie doniesień o wykroczeniach w sektorze publicznym lub z nim związanych, dokonanych przez obywateli Kanady;
- wszczynanie dochodzeń w sprawie tych doniesień, i informowanie o wynikach swojego postępowania zwierzchnika odpowiedniej instytucji oraz – jeśli uzna za stosowne – formułowanie propozycji działań naprawczych;
- egzekwowanie zakazu szykan na funkcjonariuszach publicznych poprzez przyjmowanie powiadomień o takich praktykach;
- wszczynanie dochodzeń w sprawie szykan; w ramach tych dochodzeń komisarz może próbować doprowadzić do pojednania stron poprzez naprawę wyrządzonej szkody, a jeśli to nie przyniesie skutku, złożyć wniosek do Trybunału ds. Ochrony Urzędników Państwowych Składających Doniesienia, by ten zbadał, czy szykany faktycznie miały miejsce oraz by nakazał podjęcie odpowiednich kroków naprawczych;
- składanie sprawozdania przed parlamentem.

Komisarz upoważniony jest również do zagwarantowania dostępu do pomocy prawnej za kwotę w wysokości do 1,5 tysiąca dolarów kanadyjskich każdemu obywatelowi Kanady, który rozważa złożenie doniesienia o jakimś wykroczeniu. Możliwość uzyskania tej pomocy dotyczy również urzędników publicznych rozważających złożenie do Urzędu Komisarza doniesienia w sprawie szykan, których doświadczają, lub osób zaangażowanych w dochodzenie wszczęte na podstawie ustawy o ochronie urzędników państwowych składających doniesienia.

Źródło: <http://www.psic-isp.gc.ca>

KOREA POŁUDNIOWA

국민권익위원회

국민권익위원회 – Komisja Antykorupcyjna i Praw Obywatelskich (ang. Anti-Corruption and Civil Right Commission, ACRC) działa na podstawie ustawy o powołaniu i działaniu Komisji Antykorupcyjnej i Praw Obywatelskich (Act No. 8878).

ACRC została utworzona 29 lutego 2008 r. Jej powstanie jest wynikiem połączenia instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich Korei, Koreańskiej Niezależnej Komisji przeciwko Korupcji (KICAC) i Administracyjnej Komisji Odwoławczej (Administrative Appeals Commission – AAC), podlegającej premierowi. Te trzy instytucje zostały połączone w celu kompleksowej poprawy ochrony praw obywatelskich, działalności antykorupcyjnej oraz rozstrzygania sporów administracyjnych.

Cele Komisji:

- przyjmowanie skarg obywateli i poprawa wydajności systemu administracyjnego;
- stwarzanie przejrzystej i wolnej od korupcji administracji i kultury społecznej, poprzez prewencję oraz regulacje dotyczące procedur administracyjnych;
- ochrona obywateli przed bezprawnym i nieuzasadnionym postępowaniem instytucji, poprzez system skarg administracyjnych.

Funkcje Komisji:

- formułowanie i prowadzenie polityki antykorupcyjnej na poziomie krajowym,
- ocena i koordynowanie krótko- i długoterminowych działań prewencyjnych,
- prowadzenie badań opinii społecznej dotyczących doświadczeń związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej oraz ocena rozwiązań antykorupcyjnych podejmowanych przez organizacje publiczne w ramach ich ustawowej działalności.

ACRC posiada 15 komisarzy, w tym przewodniczącego w randze ministra, trzech wiceprzewodniczących w randze wiceministrów, trzech członków stałych i trzech członków niestałych. W celu wykonywania zadań administracyjnych, sekretariat jest podzielony na trzy biura – Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich (Ombudsman), Biuro Antykorupcyjne oraz Biuro Odwołań Administracyjnych. Biura są kierowane przez wiceprzewodniczących. Status i niezależność w działaniach wszystkich komisarzy są zagwarantowane przez prawo.

Siedziba ACRC znajduje się w Seulu.

Źródło: <http://www.acrc.go.kr>

MAROKO

Instance Centrale de Prévention de la Corruption

Instance Centrale de Prévention de la Corruption – Centralna Komisja Zapobiegania Korupcji została powołana przez radę ministrów w dniu 31 stycznia 2007 r., na podstawie Konstytucji. Agencja podlega premierowi, zaś jej głównym zadaniem jest koordynacja działań antykorupcyjnych, nadzór nad tymi działaniami i ich monitoring. Realizując wyznaczone zadania, komisja:

- doradza rządowi, za pośrednictwem premiera, co do ogólnych wytycznych polityki zapobiegania korupcji, w szczególności koncentrując się na współpracy sektora publicznego i prywatnego;
- proponuje środki i działania mające na celu zwiększenie świadomości społecznej, organizuje kampanie w tym celu;
- we współpracy z władzami i odpowiednimi organizacjami rozwija współpracę międzynarodową w celu zwalczania korupcji,
- monitoruje i ocenia działania rządu podjęte w sprawie walki z korupcją, wydaje opinie i zalecenia dla rządu, organów publicznych, firm prywatnych i wszystkich zaangażowanych w politykę zapobiegania korupcji;
- podaje informacje do organów administracji w sprawie środków, jakie należy podjąć w celu zapobiegania korupcji;
- gromadzi wszelkie informacje na temat korupcji oraz zarządza bazą danych dotyczących tego zjawiska;
- w związku z wykonywaniem swoich zadań informuje właściwe organy sądowe o wykrytych przypadkach korupcji.

Przewodniczącym Komisji zostaje osoba ciesząca się zaufaniem publicznym, uczciwa, mająca odpowiednie predyspozycje i doświadczenie. Przewodniczący jest powoływany przez premiera na sześcioletnią kadencję bez możliwości ponownego wyznaczenia na to stanowisko.

Centralna Komisja Zapobiegania Korupcji składa się z trzech pionów:

- zgromadzenia plenarnego,
- komisji wykonawczej,
- sekretariatu.

Głównym pionem jest zgromadzenie plenarne, które z racji nadanych kompetencji ma największe możliwości skutecznej walki z korupcją, w szczególności poprzez: wyznaczanie kierunków dla krajowych strategii zapobiegania korupcji i mechanizmów mających na celu zwalczanie tego zjawiska, wskazywanie sektorowi prywatnemu rozwiązań w obszarach zagrożonych korupcją, przekazywanie informacji do organów administracji w sprawie środków, jakie należy podjąć w celu zapobiegania korupcji, ocenę podejmowanych działań. Zgromadzenie składa się z członków wywodzących

się z administracji rządowej (każde ministerstwo), organizacji zawodowych, a także ze społeczeństwa. Członkowie zgromadzenia wybierani są na czteroletnią kadencję, z możliwością jednokrotnego przedłużenia.

Premier corocznie otrzymuje sprawozdanie o podjętych przez Komisję działaniach oraz o stanie zjawiska korupcji w kraju.

Źródła: <http://adala.justice.gov.ma>; <http://www.map.ma>

NOWA ZELANDIA

State Services Commission

Początki Komisji Administracji Państwowej (z ang. State Services Commission, z maor. Te Komihana O Ngā Tari Kāwanatanga) sięgają utworzenia administracji publicznej w latach 40. XIX wieku. Ewoluowała ona poprzez ustawę o administracji publicznej z 1912 r. aż do ustawy o sektorze państwowym z 1988 r., która ustanowiła Komisję. Funkcjonowaniu jej przyświeca potrzeba posiadania stabilnej i kompetentnej administracji publicznej funkcjonującej pod nadzorem niezależnego Komisarza oraz niepodlegającej zmianom na nowozelandzkiej scenie politycznej.

Głównym zadaniem Komisji jest zapewnienie sprawnej i efektywnej pracy administracji. Wspomniana ustawa konkretnie wyznacza kompetencje Komisarza jako urzędu kierującego pracami Komisji i na co dzień je wykonującej:

- z upoważnienia królowej wyznacza i zatrudnia szefów działów administracji publicznej,
- z upoważnienia odpowiedniego ministra nadzoruje ich pracę,
- bada, a następnie składa z nich sprawozdania z kwestii dotyczących pracy odpowiednich departamentów.

Kompetencje te odnoszą się do działów administracji publicznej oraz ich szefów i dotyczą wywiązywania się z ustawowych obowiązków. Będąc odpowiedzialną za ich zatrudnienie i pracę, stanowi niejako bufor oddzielający całość administracji od politycznych wpływów i tym samym zapewniając jej neutralność. Komisarz posiada także następujące kompetencje odnoszące się do całego sektora publicznego:

- promocja i rozwój standardów pracy dla personelu administracyjnego oraz równych szans przy zatrudnieniu w administracji publicznej,
- promocja i rozwój kompetencji wyższej kadry zarządzającej w administracji publicznej,
- doradztwo w kwestiach zarządzania, struktury i organizacji w administracji publicznej i agencjach koronnych,
- ustanawianie minimalnych standardów uczciwości postępowania w administracji publicznej, niektórych agencjach koronnych i niektórych innych instytucjach,
- doradztwo rządowi w kwestii struktury sektora państwowego włącznie z rozdziałem funkcji pomiędzy agencje,
- negocjowanie układów zbiorowych z pracownikami działów administracji publicznej, który to obowiązek został jednak przekazany szefom działów.

Komisarz ma do dyspozycji jednego zastępcę, obaj funkcjonariusze wyznaczani są na swoje stanowiska przez Gubernatora Generalnego na wniosek premiera. Na strukturę organizacyjną Komisji składa się Gabinet Komisarza oraz 5 wydziałów, z których każdy odpowiada za realizację Celów Rozwojowych stanowiących ramy dla aktywności Komisji zmierzających do poprawy pracy administracji publicznej w Nowej Zelandii. Te wydziały to:

- Zarządzania Wydajnością – sprawuje ogólny nadzór nad procesem wyznaczania szefów działów administracji publicznej oraz nad ich działalnością,
 - Doskonalenia Systemu – usprawnia obowiązujące praktyki i systemy pracy,
 - IT i Komunikacji – odpowiada za informatyzację administracji i program e-administracji,
 - Potencjału Ludzkiego – zajmuje się rozwiązaniami w zakresie rekrutacji i podnoszenia kwalifikacji,
 - Całościowej Obsługi – odpowiada za wypracowanie odpowiednich procedur postępowania i całościowych rozwiązań potrzebnych dla sprawowania przez administrację swoich funkcji.
- Siedziba Urzędu znajduje się w Wellington.

Źródło: <http://www.sfo.govt.nz>

PANAMA

Consejo Nacional de Transparencia contra la Corrupción

Consejo Nacional de Transparencia contra la Corrupción – Krajowa Rada Przejrzystości przeciw Korupcji jest organem opiniodawczo-doradczym organów wykonawczych w zakresie projektowania i wdrażania rozwiązań zwiększających przejrzystość w życiu publicznym oraz zapobiegania zjawiskom korupcyjnym. W skład Rady wchodzi Sekretariat Wykonawczy przydzielony do Kancelarii Prezydenta, mający kompetencje operacyjne na poziomie krajowym.

Kompetencje Rady:

- promowanie i rozpowszechnianie jednolitego kodeksu etycznego dla sektora publicznego;
- tworzenie polityki i ukierunkowywanie jednostek wszystkich resortów w zakresie etyki, nadzoru i kontroli, w celu przeciwdziałania korupcji;
- powierzanie obowiązków i odpowiedzialności zwołanym przedstawicielom organizacji oraz sektorów społecznych wchodzących w skład Rady.

Do zadań Rady należy:

- przeprowadzenie diagnostyki, która określi stopień korupcji i wskaże obszar o największym natężeniu oraz poda przyczyny zaistniałej sytuacji;
- określanie roli instytucji publicznych w kwestii zwiększenia przejrzystości i w zwalczaniu korupcji;
- doradzanie organowi wykonawczemu w sprawach wdrażania planów dotyczących promowania przejrzystości w administracji publicznej – przy współpracy sektorów politycznych, społecznych i ekonomicznych;
- przedstawianie organowi wykonawczemu propozycji dotyczących wdrożenia norm postępowania, mających na celu regulację etycznego postępowania w sektorze zarówno publicznym, jak i prywatnym oraz zapobiegających ewentualnemu konfliktowi interesów tychże sektorów;
- proponowanie polityki i programów mających na celu zapewnienie przejrzystości instytucji publicznych i walkę z korupcją, zgodnie z obowiązującymi traktatami, konwencjami i innymi właściwymi przepisami;
- doradzanie podmiotom publicznym i prywatnym w kwestii promowania kultury etycznej oraz wdrażanie systemu własnych praktyk zmniejszających zjawisko korupcji, jak również nakazywanie walki z niepokojącymi zjawiskami korupcyjnymi;
- przyjmowanie raportów, uwag, sugestii przedstawionych przez obywateli, organizacje społeczne;
- zwracanie się do jednostek publicznych o składanie raportów wykazujących walkę z korupcją;

- podpisywanie przez przewodniczącego umów z innymi agencjami krajowymi i międzynarodowymi, które realizują działania z zakresu walki z korupcją;
- przedstawianie sprawozdania rocznego, zawierającego wyniki zarządzania.

Źródło: <http://www.setransparencia.gob.pa>

ROSJA

Национальный Антикоррупционный Совет РФ

Национальный Антикоррупционный Совет РФ – Narodowa Rada Antykorupcyjna Federacji Rosyjskiej jako samodzielna, specjalistyczna i niekomercyjna organizacja (non-profit) zaczęła funkcjonować 3 września 2004 r. Jej głównym celem była realizacja projektów w ramach programu antykorupcyjnego i z czasem okazała się organem realizującym politykę antykorupcyjną państwa, wspierając w tym zakresie prezydenckie reformy. W skład Rady weszli kierownicy i przedstawiciele instytucji antykorupcyjnych, a także przedstawiciele ruchów społeczno-politycznych wspierających państwową ideologię walki z korupcją.

Zgodnie z zadaniami Rady, 19 kwietnia 2005 r. została powołana Agencja Federacji Rosyjskiej do Walki z Korupcją. 14 czerwca 2005 r. sukcesorem Rady, jak i Agencji, stała się Agencja Federacji Rosyjskiej do Walki z Korupcją – Narodowa Rada Antykorupcyjna Federacji Rosyjskiej (ros. Агентство по борьбе с коррупцией в Российской Федерации – Национальный Антикоррупционный Совет РФ), działająca w ramach programu zapobiegania korupcji, wypracowanego na podstawie przyjętego 31 lipca 2008 r. Narodowego Planu Przeciwdziałania Korupcji.

Zadania programowe:

- rozwój instytucji kontroli społecznej w zakresie przestrzegania prawodawstwa antykorupcyjnego,
- realizacja prawa dostępu obywateli do wiarygodnej informacji,
- rozszerzenie społecznej kontroli dotyczącej wykorzystania środków z budżetu państwa,
- współdziałanie w celu zwiększenia niezależności środków masowego przekazu,
- stworzenie systemu kontroli działalności urzędników państwowych i samorządowych ze strony instytucji społecznych,
- opracowanie i wdrożenie optymalnego systemu współdziałania instytucji obywatelskich, stowarzyszeń, środków masowego przekazu z przedstawicielami organów państwowych, wykluczając możliwość nieuzasadnionej ingerencji w ich działalność,
- podniesienie kultury prawnej w społeczeństwie.

Struktura przyjętego programu:

- organ kierowniczy stanowi Narodowa Rada Antykorupcyjna Federacji Rosyjskiej,
- członkiem Rady jest kierownik organizacji pozarządowej typu non-profit,
- uczestnikiem programu jest obywatel Federacji Rosyjskiej lub obywatel obcego państwa stale zamieszkujący terytorium Federacji,

- zbiorowym członkiem Rady jest osoba prawna (organizacja pozarządowa) legitymująca się pozytywnymi doświadczeniami we współpracy z federalnymi organami władzy w sferze zapobiegania korupcji,
- dyrekcja wykonawcza programu, wykonawczy organ Rady – koordynator programu,
- Biuro Rady – nieprzerwanie działające, informacyjno-metodyczne centrum antykorupcyjne,
- wydawnictwo „Rada Antykorupcyjna Federacji Rosyjskiej” – codzienne internetowe wydania informacyjno-analityczne.

Źródła: <http://www.korrup.ru>; <http://www.korupcii.net>

REPUBLIKA POŁUDNIOWEJ AFRYKI

Public Service Commission

Public Service Commission (PSC) – Komisja ds. Administracji Publicznej jest niezależnym i bezpartyjnym organem powołanym do życia na mocy konstytucji. Komisję utworzono w 1996 r., by usprawnić zarządzanie w sektorze państwowym poprzez promocję etycznego zachowania i profesjonalnego podejścia, które przejawiałoby się w przejrzystości, sprawiedliwości, efektywności i braku korupcji.

Konstytucja zleca Komisji sprawowanie następujących funkcji:

- promowanie zawartych w konstytucji zasad i wartości odnoszących się do administracji publicznej;
- badanie, monitorowanie i ocenę organizacji i działalności służby publicznej;
- promowanie środków gwarantujących efektywną i wydajną pracę administracji;
- wydawanie zaleceń w celu zapewnienia zgodności procedur rekrutacji, awansowania i zwalniania z zasadami zawartymi w konstytucji;
- informowanie o podejmowanych działaniach i wykonywanie funkcji w świetle zasad zawartych w konstytucji;
- z własnej inicjatywy lub po otrzymaniu zgłoszenia:
 - badanie i ocenianie zastosowanych praktyk odnoszących się zarówno do personelu, jak i całej administracji publicznej oraz sporządzanie raportów dla odpowiednich władz;
 - badanie skarg funkcjonariuszy państwowych, dotyczących oficjalnych działań lub zaniechań podmiotów administracji publicznej i proponowanie środków zaradczych;
 - nadzorowanie i badanie stosowania się do obowiązujących procedur w administracji publicznej;
 - doradzanie organom centralnym i samorządowym w kwestii funkcjonowania administracji publicznej.

Ponadto, przynajmniej raz w roku Komisja składa raport Zgromadzeniu Narodowemu oraz – w zakresie własnej działalności – w prowincjach legislatorom odpowiednich prowincji.

Konstytucja określa, że Komisja ma być jednolitym ciałem składającym się z 14 członków. Pięciu z nich, rezydujących w stolicy – Pretorii, jest wyznaczanych przez Zgromadzenie Narodowe, pozostałych dziewięciu zaś przez premiera każdej z dziewięciu prowincji RPA, w których urzędują.

PSC jest uprawnione do badania, monitorowania oraz oceny organizacji i działalności administracji publicznej. Mandat ten zawiera również ocenę postępów lub ich braku w realizacji rządowych programów. Komisja zobligowana jest także do promocji środków zapewniających efektywną i wydajną

działalność administracji oraz do propagowania w sektorze państwowym wartości i zasad wymienianych w konstytucji, tzn.:

- wysokich standardów etyki zawodowej,
- wydajnego i efektywnego korzystania z zasobów,
- administracji nastawionej na rozwój,
- świadczenia usług w sposób bezstronny i równy,
- odpowiadania na potrzeby społeczne i zachęcania społeczeństwa do angażowania się w tworzenie polityki,
- odpowiedzialności administracji publicznej,
- przejrzystości,
- dobrego zarządzania kadrami i umożliwienia rozwoju zawodowego,
- zatrudniania i zarządzania personelem w administracji na podstawie kryterium merytoryczności.

Aktywność Komisji ogniskuje się wokół 6 kluczowych obszarów, odpowiadającym 6 głównym Zarządom:

- Poprawy Stosunków Pracy – poprawa praktyk i relacji w pracy w sektorze publicznym,
 - Dochodzeń w Administracji Publicznej – wszczynanie postępowań kontrolnych i dochodzeń,
 - Nadzoru nad Etyką Zawodową i Kadrami – zapobieganie korupcji i badanie implementacji działań w sferze zarządzania kadrami,
 - Monitoringu Zarządzania – promocja dobrych praktyk w zarządzaniu,
 - Poprawy Przywództwa i Wyników – promocja wysokich standardów przywódczych w administracji oraz ulepszania świadczonych usług,
 - Świadczonych Usług i Gwarancji Jakości – promocja ulepszenia świadczonych usług poprzez społeczne zaangażowanie i współuczestnictwo.
- Siedziba Komisji znajduje się w Pretorii.

Źródło: <http://www.psc.gov.za>

SENEGAL

Commission Nationale de Lutte contre la non-Transparence, la Corruption et la Concussion

Commission Nationale de Lutte contre la non-Transparence, la Corruption et la Concussion (CNLCC) – Krajowa Komisja ds. Walki z Korupcją, Malwersacjami i Brakiem Przejrzystości została utworzona 24 listopada 2003 r. w Senegal. Komisja jest niezależnym organem administracji rządowej, niezwiązanym jednak w żadnym stopniu z rządem. Struktura taka pozwala na uzyskanie pełnej niezależności oraz niemożności wywierania jakiegokolwiek wpływu na prowadzoną działalność.

Komisja została powołana w celu wypełniania dwóch podstawowych zadań, którymi są:

- gromadzenie informacji (w tym skarg od osób fizycznych i podmiotów gospodarczych) w zakresie szeroko pojętej korupcji;
- identyfikacja strukturalnych przyczyn korupcji związanych z istniejącymi lukami prawnymi, nadzór nad tworzeniem nowych przepisów prawa, zgłaszanie własnych propozycji i zmian w przepisach wykonawczych i administracyjnych, nadzór nad transakcjami międzynarodowymi (prewencja antykorupcyjna).

CNLCC wypełnia swoje obowiązki w sposób niezależny, a co najważniejsze, bez uszczerbku dla działalności sądów powszechnych. W swoich kompetencjach posiada możliwość wszczynania postępowań sądowych, jednak odbywa się to za pośrednictwem prezydenta Republiki. Prezydentowi są również składane corocznie sprawozdanie z działalności Komisji oraz raport na temat zaplanowanych działań.

Zarząd Komisji składa się z dziesięciu członków. Są powoływani oni na trzyletnią kadencję bez możliwości ponownego wyboru. Kandydaci muszą cieszyć się nieposzlakowaną opinią w społeczeństwie. Aby zapewnić znajomość problemów całego państwa, członkowie (oprócz przewodniczącego) są nominowani spośród członków administracji rządowej (Prokuratura Generalna, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Gospodarki i Finansów, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych etc.) oraz spośród wybitnych przedstawicieli (np. naukowcy) społeczeństwa oraz sektora prywatnego. Co ważne, urząd przewodniczącego Komisji lub członka zarządu są funkcjami honorowymi i nie wiążą się z żadnymi gratyfikacjami finansowymi.

Komisja finansowana jest z budżetu państwa. Projekt budżetu zatwierdza corocznie (do dnia 31 sierpnia) prezydent. Instytucja podlega przepisom prawa rachunkowego.

W swojej strukturze Komisja posiada cztery sekcje:

- sekcja skarg – rozpatrywanie skarg dotyczących przypadków braku przejrzystości, korupcji i malwersacji, podejmowanie działań zmierzających do zgodnego z prawem ukarania winnych;
- sekcja studiów – powadzenie wszystkich niezbędnych badań w celu identyfikacji strukturalnych przyczyn braku przejrzystości, korupcji i malwersacji, proponowanie koniecznych reform, przygotowywanie projektu rocznego programu prac przedstawianego prezydentowi;
- sekcja współpracy – opracowywanie i monitorowanie umów współpracy z instytucjami zagranicznymi pełniącymi podobne funkcje, koordynacja oraz nadzór nad wykonywanymi zadaniami;
- sekcja komunikacji – definiowanie strategii komunikacyjnej Komisji, organizowanie konferencji prasowych, uwidacznianie efektów działania instytucji.

W celu realizacji zadań Komisji udostępniane są zasoby ludzkie, finansowe i materiałowe, którymi dysponuje państwo (wojsko, policja – na mocy osobnych dekrety). W przypadku, kiedy do realizacji zadań CNLCC niezbędna jest osoba posiadająca wiedzę szczególną, przeprowadza się odpowiednią rekrutację z zastrzeżeniem, że specjalista taki nie jest już zatrudniany przez administrację rządową.

Siedziba Komisji mieści się w Dakarze.

Źródło: <http://www.cnlcc.net>

SERBIA

Agencija za borbu protiv korupcije

W listopadzie 2008 r. serbski parlament uchwalił ustawę o Agencji Antykorupcyjnej, określając tym samym ramy prawne i nadając kompetencje krajowej instytucji do walki z korupcją. Ustawa, poza ustanowieniem Agencji (**Agencija za borbu protiv korupcije**), reguluje kwestie konfliktu interesów, oświadczeń majątkowych oraz projektowania strategii antykorupcyjnych i przyznaje instytucji uprawnienia w tych obszarach. Instytucja rozpoczęła działalność 1 stycznia 2010 r.

Artykuł 3 ustawy określa Agencję jako autonomiczną i niezależną instytucję rządową, posiadającą podmiotowość prawną. Agencja dysponuje oddzielnym budżetem.

Instytucji przyznano następujące kompetencje:

- całościowy nadzór nad implementacją Krajowej Strategii Zwalczania Korupcji, jak i nad realizacją poszczególnych jej elementów oraz wydawanie rekomendacji dotyczących jej realizacji;
- wszczynanie postępowań w przypadku stwierdzenia naruszenia ustawy;
- ustalanie reguł dotyczących konfliktu interesów;
- monitorowanie przestrzegania zasad dotyczących finansowania partii politycznych;
- wydawanie opinii i rekomendacji dotyczących realizacji przepisów zawartych w ustawie oraz świadczenie usług eksperckich z dziedziny zwalczania korupcji;
- formułowanie propozycji zmian w ustawodawstwie antykorupcyjnym;
- koordynowanie działalności antykorupcyjnej instytucji rządowych oraz współpraca z nimi przy opracowywaniu wewnętrznych regulaminów antykorupcyjnych;
- prowadzenie rejestru funkcjonariuszy publicznych oraz ich oświadczeń majątkowych;
- formułowanie i realizacja programów edukacji antykorupcyjnej;
- przyjmowanie i analiza doniesień od osób fizycznych i prawnych;
- organizowanie wykładów, opracowywanie raportów i studiów z zakresu przestępczości korupcyjnej;
- współpraca z zagranicznymi podmiotami w walce z korupcją – w porozumieniu z odpowiednimi organami.

Organami statutowymi Agencji są Rada oraz Dyrektor. Rada wybiera i dymisjonuje Dyrektora. Ponadto jest organem odwoławczym od jego decyzji administracyjnych, przyjmuje roczne sprawozdanie z działalności instytucji, które następnie przekazuje parlamentowi; stanowi organ nadzorujący

pełnienie funkcji Dyrektora, jak również przedkłada projekt budżetu Agencji odpowiedniej instytucji.

Rada składa się z 9 członków zatwierdzanych przez parlament. Kandydatów do tej funkcji zgłaszają: parlamentarna komisja administracji, prezydent, rząd, Najwyższy Sąd Kasacyjny, miejscowy odpowiednik NIK, wspólnie Rzecznik Praw Obywatelskich oraz komisarz odpowiedzialny za swobodę dostępu do informacji publicznej, Rada Społeczno-Gospodarcza, Naczelna Rada Adwokacka i organizacje zrzeszające serbskich dziennikarzy. Osoby zatwierdzone sprawują swoją funkcję przez 4-letnią kadencję, z możliwością jednej reelekcji.

Dyrektor jest wyłaniany w powszechnym konkursie, ogłaszanym przez Radę. Jego kadencja trwa 5 lat, z możliwością reelekcji. Do zadań Dyrektora należy nadzorowanie i organizowanie bieżącej pracy Agencji, reprezentowanie jej na zewnątrz oraz opracowanie projektu budżetu i rocznego sprawozdania z działalności Agencji.

Siedziba Agencji mieści się w Belgradzie.

Źródło: <http://www.korupcija.gov.rs>

SŁOWENIA

Komisija za preprečevanje korupcije

Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) – Komisja ds. Zapobiegania Korupcji została utworzona w 2004 r. na mocy ustawy o zapobieganiu korupcji jako niezależny organ powołany do zwalczania i zapobiegania korupcji, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Pełni funkcje koordynacyjne, analityczne i prewencyjne. Jest odpowiedzialna za nadzorowanie implementacji Narodowej Strategii Antykorupcyjnej i przestrzeganie Kodeksu Postępowania Funkcjonariuszy Państwowych oraz zajmuje się egzekucją przepisów związanych ze składaniem deklaracji majątkowych przez funkcjonariuszy publicznych (zobowiązanych jest do tego ponad 5 tysięcy osób).

Komisarze są wybierani przez parlament, przewodniczący i jego zastępca – na wniosek prezydenta Słowenii, na wniosek Rady Sądowej, komisji parlamentarnej odpowiedzialnej za sprawowanie mandatów i wybory oraz na wniosek rządu. Muszą to być osoby, które posiadają wykształcenie uniwersyteckie, minimum 10 lat doświadczenia zawodowego i cieszą się społecznym zaufaniem. Ich kadencja trwa 6 lat. Razem z personelem sekretariatu stanowi to 11 osób. Komisji podlegają 3 Sekcje: Konflikty Interesów, Przejrzystości i Prewencji, które mają po kilka osób personelu pomocniczego.

Komisja odpowiada bezpośrednio przez parlamentem i to jemu przedstawia coroczne raporty ze swej działalności. Z własnej inicjatywy lub na wniosek parlamentu lub rządu przygotowuje raporty ad hoc, dotyczące konkretnych tematów.

Ustawa definiuje kompetencje KPK następująco:

- monitorowanie i pomoc w implementacji Narodowej Strategii Antykorupcyjnej;
- gromadzenie i analiza danych statystycznych dotyczących korupcji;
- prowadzenie badań na tematy związane z korupcją;
- analizowanie prawa obowiązującego w konkretnych obszarach, pod kątem luk sprzyjających zaistnieniu korupcji, i formułowanie propozycji czynności zaradczych;
- współdziałanie z każdą instytucją państwową w przygotowywaniu projektów rozwiązań prawnych wiążących się z zapobieganiem korupcji;
- nadzorowanie wprowadzania wszelkich uregulowań związanych z zapobieganiem korupcji;
- współpraca międzynarodowa z instytucjami rządowymi i pozarządowymi w sferze zwalczania korupcji;
- doradzanie instytucjom państwowym, w dziedzinie zapobiegania korupcji, w ich zobowiązaniach wynikających z międzynarodowych porozumień;

- współpraca z wszelkimi podmiotami pozarządowymi w dziedzinie walki z korupcją;
- doradzanie instytucjom państwowym i prywatnym przy tworzeniu ich kodeksów postępowania;
- wydawanie, z własnej inicjatywy lub na wniosek, opinii w kwestiach dotyczących konfliktu interesów lub innych, wchodzących w zakres ustawy o zapobieganiu korupcji;
- prowadzenie lub pomoc w przeprowadzeniu szkoleń i treningów z zakresu zapobiegania korupcji;
- publikowanie materiałów dotyczących zapobiegania korupcji.

Komisja prowadzi listę przedsiębiorstw, które nie mogą przystępować do publicznych przetargów ze względu na to, iż w ich władzach lub są z nimi powiązani biznesowo, urzędnicy państwowi bądź członkowie ich rodzin.

Centrala Komisji znajduje się w Lublanie.

Źródło: <http://www.kpk-rs.si>

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

Office of Government Ethics

Office of Government Ethics (OGE) – Biuro Etyki Rządowej zostało powołane na mocy ustawy o etyce w administracji z 1978 r. (Ethics in Government Act). Początkowo było ono częścią Biura Kadr (Office of Personnel Management), jednak w październiku 1989 r. zostało przekształcone w odrębną jednostkę.

Urząd pełni wiodącą rolę w zapobieganiu konfliktom interesów wśród urzędników państwowych oraz w tworzeniu i wprowadzaniu standardów etycznych, wzmacniających zaufanie obywateli do działań rządu.

Na czele OGE stoi dyrektor mianowany przez Prezydenta na 5-letnią kadencję. Urząd jest podzielony na pięć biur wykonujących misje OGE:

- Biuro Dyrektora – wyznacza ogólne programy wykonawcze poszczególnych biur i sprawuje nadzór nad wypełnianiem zadań nałożonych przez prezydenta i Kongres Stanów Zjednoczonych;
- Biuro Pomocy Międzynarodowej i Inicjatyw Rządowych – koordynuje pracami Urzędu w zakresie pomocy Stanów Zjednoczonych w promowaniu międzynarodowych programów antykorupcyjnych i etycznych;
- Biuro Doradcze i Polityki Prawnej jest odpowiedzialne za stworzenie i utrzymanie jednolitych uregulowań dotyczących zasad etycznych, obowiązujących pracowników biur; biuro to tworzy programy, regulacje, interpretuje istniejące prawo, pomaga innym agencjom we wprowadzaniu polityki programowej i regulacji oraz rekomenduje zmiany w przypadku występowania konfliktu interesów; jest również odpowiedzialne za kontakty z mediami i utrzymywanie relacji z Kongresem oraz Biurem Zarządzania i Budżetu;
- Biuro Programowe – jest odpowiedzialne za monitorowanie i świadczenie usług dla jednostek rządowych w zakresie standardów etycznych; posiada trzy oddziały: ds. usług programowych, ds. edukacji i ds. oceny programowej; biuro organizuje coroczne konferencje dla urzędników państwowych poświęcone etyce;
- Biuro Zarządzania i Informacji – poprzez dwa oddziały zapewnia podstawową pomoc dla programów operacyjnych OGE.

Źródło: <http://www.usoge.gov>

URUGWAJ

Junta de Transparencia y Etica Publica

Junta de Transparencia y Etica Publica (JUTEP) – Izba Przejrzystości i Etyki Publicznej składa się z trzech członków, którzy są mianowani na 5-letnią kadencję przez prezydenta Republiki Urugwaju. Kandydaci na stanowiska w Izbie muszą posiadać doświadczenie i umiejętności zawodowe oraz reprezentować wysoki poziom moralności.

Członkowie Izby są wybierani w drodze głosowania przez senatorów większością 3/5 głosów stanowiących ogół zgromadzenia, zgodnie z art. 4 ustawy 17060 i art. 2 i 3 dekretu 354/999. Członkowie JUTEP nie mogą wykonywać innej pracy zarobkowej, poza edukacyjną, zgodnie z art. 11 ustawy 17904 z dnia 7 października 2005 r.

Do zadań JUTEP należą:

- doradztwo wymiarowi sprawiedliwości, prokuraturom w sprawach przestępczości przeciwko administracji i finansom publicznym;
- doradztwo instytucjom w zakresie wdrażania „norm postępowania w życiu publicznym”, ustanowionych dekretem nr 30/003 z dnia 23 stycznia 2003 r.;
- zarządzanie i kontrola rejestru oświadczeń majątkowych i podatku dochodowego, zgodnie z art. 10 i 11 ustawy nr 17060;
- kontrola ogłoszeń, aktów, procedur przetargowych oraz zawierania umów przez podmioty publiczne, zgodnie z dekretem 393/004 z dnia 11 marca 2004 r.;
- promowanie polityki, programów, szkoleń dotyczących upowszechniania przejrzystości w zarządzaniu;
- wsparcie dla władz publicznych w zakresie wykonywania zobowiązań międzynarodowych przyjętych przez kraj w ramach konwencji i umów zawartych z danym podmiotem.

Źródło: <http://www.jutep.gub.uy>

WIELKA BRYTANIA

Committee on Standards in Public Life

Committee on Standards in Public Life – Komisja ds. Standardów w Życiu Publicznym została powołana do życia przez premiera Johna Majora 25 października 1994 r. W zamierzeniu miała to być odpowiedź na politycznie szkodliwe dla rządu podejrzenia dotyczące nieetycznego zachowania członków parlamentu, wpływania ministrów na obsadzanie stanowisk w administracji publicznej oraz zjawiska nieuregulowanego exodusu ministrów na stanowiska dyrektorskie w sektorze prywatnym. Zgodnie ze słowami premiera Majora, miało to być ciało kontrolne – „etyczna kuźnia” powołana do życia, aby dokonywać bieżących napraw, ze względu na ciągle istniejącą potrzebę monitorowania środowiska pod względem etycznym oraz reagowania na ewentualne problemy.

Ogłaszając powstanie Komisji, premier Major nakreślił pole jej zainteresowania. Miało to być bieżące analizowanie zgłaszanych obaw o zachowywanie najwyższych standardów etycznych w działalności wszystkich osób sprawujących funkcje publiczne, a także przepisów związanych z aktywnością w sferze finansów i handlu. Ponadto w jego kompetencji leży możliwość zgłaszania rekomendacji dotyczących zmian w obowiązujących w tych dziedzinach przepisach, aby zapewnić najwyższe standardy postępowania w życiu publicznym (ponad 70 procent z około 400 rekomendacji zaproponowanych przez Komisję zostało zaakceptowanych i wcielonych w życie przez rząd). Premier Blair rozszerzył sferę działania Komisji o kwestie związane się z finansowaniem partii politycznych oraz o możliwość zgłaszania propozycji poprawek w dziedzinie obecnie obowiązującego prawodawstwa.

Do osób sprawujących funkcje publiczne zalicza się ministrów, urzędników służby cywilnej, członków parlamentu oraz posłów do Parlamentu Europejskiego, urzędników administracji publicznej i państwowej służby zdrowia, członków organów korzystających z finansowania z budżetu państwa oraz wybieranych członków administracji lokalnej.

Komisja ma swobodę w wyborze przedmiotu swego badania, jednak po uprzednich konsultacjach z szefem gabinetu premiera. Dochodzenie jest przeprowadzane poprzez serię przesłuchań otwartych dla opinii publicznej, które następnie podsumowuje się w raporcie, w którym zawarte są wszystkie zebrane dowody i ustalenia wraz z proponowanymi rekomendacjami.

Komisja składa się z 10 członków, spośród których przewodniczący oraz 3 osoby są wyznaczane przez premiera na wniosek liderów 3 głównych partii politycznych, zaś pozostałych 6 osób wybieranych jest w drodze z konkursu. Komisja jest organem działającym permanentnie, a jej członkowie piastują swój urząd przez 3 lata, z możliwością jednokrotnego powtórzenia kadencji.

Źródło: <http://www.public-standards.gov.uk>

INSTYTUCJE PODLEGŁE

WYSPECJALIZOWANE STRICTE ANTYKORUPCYJNE

ARGENTYNA

Oficina Anticorrupción

Oficina Anticorrupción – Biuro Antykorupcyjne w Argentynie jest instytucją dochodzeniowo-śledczą, zwalczającą zjawisko korupcji w administracji publicznej na szczeblu federalnym. Została powołana do życia 10 grudnia 1999 r.

Funkcjonuje ona w ramach Ministerstwa Sprawiedliwości i Praw Człowieka, z tego też względu formalnie nie jest instytucją niezależną. Skutkuje to tym, że finansowo jest uzależniona od środków pochodzących z budżetu ministerstwa. Ponadto prawnie nie został określony czas, przez jaki stanowisko szefa Biura może piastować ta sama osoba, zatem de facto nie jest to stanowisko kadencyjne. Osobą stojącą na czele Biura i kierującą jego pracami jest Prokurator ds. Kontroli Administracyjnej, wyznaczany i odwoływany przez prezydenta Argentyny.

Biuro zajmuje się kontrolą wypełniania obowiązków przez instytucje państwowe oraz prawidłowego gospodarowania środkami budżetowymi. Tym samym jego kompetencjom podlega około 200 tysięcy osób zatrudnionych w instytucjach państwowych. Ponadto aktywność Biura ogniskuje się wokół zwalczania konfliktu interesów, korupcji w organach ścigania, zapobiegania praniu pieniędzy i wokół odzyskiwania mienia pochodzącego z przestępstw oraz identyfikowania obszarów ryzyka i formułowania planu działań antykorupcyjnych w sektorze publicznym, a następnie nadzorowania jego wdrażania.

Biuro może podejmować działania z własnej inicjatywy, na wniosek innych organów i instytucji, jak również po otrzymaniu doniesienia złożonego przez obywateli, co mogą uczynić m.in. poprzez e-mail, pocztę, specjalną linię telefoniczną. Rozpatrywane są także anonimowe doniesienia. W przypadku zgromadzenia materiału dowodowego potwierdzającego doniesienia, wszczynana jest odpowiednia procedura prawna, ze sformułowaniem zarzutów włącznie. Oficina Anticorrupción podejmuje także wiele działań prewencyjnych, do których zalicza się aktywność edukacyjno-informacyjną (szkolenia, kursy, kampanie medialne), analityczną oraz proponowanie zmian legislacyjnych i organizacyjnych.

Na strukturę organizacyjną Biura składają się 2 Zarządy: Planowania Polityki Przejrzystości oraz Dochodzeń, na których czele stoją dyrektorzy. Łącznie personel Biura stanowi około 200 osób.

Ze swej działalności Oficina Anticorrupción raz do roku składa sprawozdanie nadzorującemu ją ministrowi.

Siedziba Biura znajduje się w Buenos Aires.

Źródło: <http://www.anticorruption.gov.ar>

AZERBEJDŻAN

Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı mübarizə idarəsi

Powstały w 2004 r. **Departament Antykorupcyjny (DA) w Biurze Prokuratora Generalnego Republiki Azerbejdżanu** (Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı mübarizə idarəsi) jest krajowym organem z legitymacją do wykrywania i prowadzenia śledztw w sprawach o korupcję. Dzięki umiejscowieniu w Biurze Prokuratora, Departament posiada uprawnienia śledcze, w tym do wszczynania dochodzeń z własnej inicjatywy i wnoszenia spraw przed sądem przy jednoczesnej niezależności.

W ogólnym zarysie zakres działania jednostki określa artykuł 36 Konwencji Narodów Zjednoczonych Przeciw Korupcji, której Azerbejdżan jest stroną. Z kolei Krajowy Program Antykorupcyjny określił DA jako organ koordynujący i doradczy w stosunku do innych agencji ochrony prawa.

Na czele Departamentu stoi dyrektor. Na strukturę DA składają się trzy komórki: dochodzeń, analiz i bezpieczeństwa. Jednostka współpracuje ściśle z innymi organami odpowiedzialnymi za wprowadzanie programów antykorupcyjnych. Ze swojej działalności jest rozliczana tylko przez Prokuratora Generalnego.

Szef Departamentu jest mianowany przez Prokuratora Generalnego za zgodą Prezydenta Republiki, to jednak nie ma wpływu na niezależność DA przy prowadzeniu śledztw.

Departament odpowiada za wykrywanie przestępstw, wnoszenie aktu oskarżenia, jak również odzyskiwanie mienia pochodzącego z przestępstw. Po zakończeniu śledztwa, w razie ujawnienia luk prawnych, funkcjonariusze DA mają upoważnienie do sporządzenia stosownych rekomendacji lub instrukcji proceduralnych, które mogą zapobiec przestępstwu lub wyeliminować warunki do jego popełnienia.

Działalność analityczna DA prowadzona jest przez Wydział Analiz, który obserwuje trend rozwoju korupcji i podejmuje aktywność edukacyjną oraz informacyjną.

Dekret Prezydenta o „Środkach Poprawy Działalności Departamentu Antykorupcyjnego Biura Prokuratora Generalnego Republiki Azerbejdżanu” z 11 marca 2011 r. znacząco rozszerza uprawnienia Departamentu, a także zwiększa obsadę kadrową z 40 do 100 prokuratorów. Zmiany dotychczas obowiązującego prawa zmierzają do pozbawienia innych organów kompetencji do ścigania przestępstw korupcyjnych z wyjątkiem tych, którym towarzyszą „nadzwyczajne okoliczności”.

Siedziba Departamentu mieści się w Baku.

Źródła: <http://www.commission-anticorruption.gov.az>

BELGIA

Office Central pour la Répression de la Corruption

Office Central pour la Répression de la Corruption (OCRC) – Centralne Biuro Zwalczania Korupcji w obecnym kształcie funkcjonuje w wyniku gruntownej reformy systemu ochrony porządku publicznego z 2001 r. Podlega Belgijskiej Federalnej Policji Sądowej. Jego jurysdykcja rozciąga się na całym terytorium kraju. Biuro może podejmować dochodzenia w przypadku każdego podejrzenia o korupcję na dużą skalę. Głównym zadaniem OCRC jest badanie skomplikowanych przestępstw korupcyjnych, zarówno w administracji publicznej, jak i w sektorze prywatnym oraz wszelkich powiązanych przypadków złamania prawa (nadużycie zajmowanego stanowiska, sprzeniewierzenie funduszy publicznych). W tym celu Biuro zatrudnia wielu specjalistów z różnych dziedzin, by skutecznie wypełniać swoją misję.

Pomimo że początków OCRC można doszukiwać się w działającej od 1910 r. Najwyższej Komisji Kontroli (CSC), Biuro powołano do życia jako pełnoprawną służbę na mocy ustawy z 17 lutego 1998 r. Warto zauważyć, że nie była to w pełni nowa instytucja, gdyż powstała z transformacji już istniejących struktur.

Belgijską politykę antykorupcyjną określa Federalny Plan Bezpieczeństwa. Zwraca on szczególną uwagę na szkodliwe rezultaty korupcji (zagrożenie dla demokracji, zaburzenie funkcjonowania rynków), a działania zmierzające do walki z korupcją organizuje wokół dwóch sfer. Z jednej strony zmierza do przyjęcia całościowego, multidyscyplinarnego podejścia do korupcji, opartego na działaniach prewencyjnych i ściganiu. Z drugiej strony postuluje skoordynowanie działań wszystkich instytucji państwowych. Priorytet przyznano walce z korupcją w procesie zamówień publicznych.

Rządowe rozporządzenie z 16 marca 1999 r. precyzuje, iż wszelkie dochodzenia w sprawach o korupcję oraz inne skomplikowane przestępstwa istotne z punktu widzenia społeczeństwa powinny zostać przekazane Biuru, nawet jeśli sprawy te leżą w gestii innych służb. Odstąpić od tej zasady można decyzją prokuratury. Do kompetencji OCRC (poza wspomnianymi złożonymi dochodzeniami o korupcję) należy:

- wspieranie terenowych oddziałów policji federalnej w prowadzeniu ich dochodzeń o korupcję,
- prowadzenie lub wsparcie dochodzeń w sprawach przestępstw związanych z zamówieniami publicznymi bądź udzielaniem subsydiów oraz z nadużyciem zajmowanego stanowiska,
- analizowanie specjalistycznej dokumentacji.

OCRC zatrudnia około 60 funkcjonariuszy. Działają oni w ramach 2 sekcji organizacyjnych: zamówień publicznych oraz oszustw finansowych.

Biuro kierowane jest przez szefa, który przy pomocy swojego sekretariatu oraz naczelników sekcji koordynuje jego działalność. Od czasu reformy z 1998 r., zespalałcej różne służby policyjne w jedną policję federalną, wszyscy funkcjonariusze policji federalnej posiadają ten sam status oraz podlegają tym samym zasadom rekrutacji.

Siedziba ORCC znajduje się w Brukseli.

Źródło: <http://www.polfed-fedpol.be>

CZECHY

Útvar odhalování korupce a finanční criminality Policie České republiky

Policie České republiky (Policja Republiki Czeskiej) jest uzbrojoną służbą porządku publicznego, której kompetencje rozciągają się na terytorium całego państwa czeskiego. Obecnie funkcjonuje na podstawie ustawy o Policji Republiki Czeskiej z 2008 r. Ustawa wyznacza jej następujące zadania: ochronę osób, majątku i porządku publicznego, zapobieganie przestępczości, pilnowanie przestrzegania kodeksu karnego oraz innych przepisów chroniących porządek publiczny i bezpieczeństwo, przede wszystkim praw Wspólnoty Europejskiej lub umów międzynarodowych stanowiących integralną część krajowego porządku prawnego. W tak wyznaczonych ramach mieści się także walka z korupcją.

Policja podlega Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. Na jej czele stoi szef Policji, który odpowiada przed ministrem. Ustawa przewiduje następujące jednostki organizacyjne: Prezydium Policji, na czele którego stoi Prezydent Policji; departamenty o zasięgu ogólnopaństwowym; jednostki regionalne (krajské ředitelství), których jest 14; departamenty działające w ramach jednostek regionalnych.

Jednym z takich departamentów mających ogólnopaństwowe kompetencje jest **Útvar odhalování korupce a finanční criminality** (ÚOKFK), czyli Departament Zapobiegania Korupcji i Przestępczości Gospodarczej. Organizacyjnie podlega on Urzędowi Służby Kryminalno-Dochodzeniowej, będącej częścią Prezydium Policji. Zgodnie z przewidzianą ustawowo procedurą, na wniosek Prezydenta Policji powołał go swoim rozporządzeniem z dnia 15 marca 2003 r. minister spraw wewnętrznych. Zakres podmiotowy swojej aktywności i funkcje przejął on po dwóch, rozwiązanych z dniem jego powstania, departamentach: Przestępczości Gospodarczej i Ochrony Państwa oraz Zapobiegania Korupcji i Poważnej Przestępczości Gospodarczej. Tym samym, wraz z powstaniem UOKFK, pełną realizację osiągnęła obowiązująca od 1 stycznia 2002 r. nowelizacja kodeksu karnego, która dotyczyła prowadzenia dochodzeń w przypadku poważnych przypadków przestępczości, włącznie z nowymi formami korupcji.

Celem powołania Departamentu do życia było utworzenie wysoce wyspecjalizowanej i wykwalifikowanej, mobilnej i elastycznej jednostki do walki z najpoważniejszymi formami korupcji oraz finansowej i gospodarczej przestępczości. Do tego ma służyć proces profesjonalnego pozyskiwania i opracowywania informacji operacyjnych, ich analiza oraz wykorzystanie przy podejmowaniu odpowiednich kroków przez właściwe organy państwowe, jak również w toku procedury sądowej.

Struktura organizacyjna Departamentu ma umożliwiać jego jak najefektywniejsze funkcjonowanie. Na poziomie centralnym składa się na nią:

- Kancelaria Dyrektora Wydziału,
- Wydział Analiz i Informacji,
- Wydział Korupcji i Ochrony Interesów Unii Europejskiej,
- Wydział Poważnej Przestępczości Gospodarczej,
- Wydział Podatkowy i Prania Pieniędzy,
- Sekcja Współpracy Międzynarodowej,
- Sekcja Metodyki i Prewencji,
- Zespół Finansów.

Siedziba Departamentu znajduje się w Pradze, posiada on także ekspozytury w 6 głównych miastach Czech.

Źródło: <http://www.policie.cz>

HISZPANIA

Fiscalía Especial contra la Corrupción y la Criminalidad Organizada

Fiscalía Especial contra la Corrupción y la Criminalidad Organizada, czyli Specjalna Prokuratura do spraw Zwalczenia Korupcji i Przestępczości Zorganizowanej, w skrócie zwany Fiscalía Anticorrupción (ACPO), została powołana w 1995 r. Jest to wyspecjalizowany urząd śledczy, działający w ramach Prokuratury Generalnej (Fiscalia General del Estado). Posiada uprawnienie do prowadzenia dochodzeń oraz oskarżania w sprawach o przestępstwa korupcyjne „szczególnej wagi”. Specjalnie przydzieleni prokuratorzy wykonują obowiązki w ramach ACPO. Do ich zadań należy prowadzenie dochodzeń przedprocesowych oraz prowadzenie oskarżenia w postępowaniu przed sądem. Poza prokuratorami, ACPO zatrudnia również specjalistów i ekspertów z różnych dziedzin.

ACPO jest częścią Prokuratury Generalnej. Mimo że jej niezależność nie jest zagwarantowana przepisami prawa, to jednak ma on nieformalną niezależność od PG.

Na czele ACPO stoi Prokurator Naczelny, który jest wybierany przez rząd na wniosek Prokuratora Generalnego, po zasięgnięciu opinii Rady Prokuratury Generalnej. Prokurator Naczelny ACPO posiada takie same uprawnienia i obowiązki jak prokuratorzy naczelni innych organów Prokuratury Generalnej.

W zakresie zainteresowania ACPO znajdują się dwa główne rodzaje przestępstw: przestępstwa gospodarcze oraz przestępstwa popełnione przez urzędników publicznych w trakcie wykonywania obowiązków służbowych. W szczególności są to przestępstwa przekupstwa, przestępstwa przeciwko skarbowi państwa, przemyt, nadużycie lub niezgodne z prawem wykorzystanie informacji, sprzeniewierzenie środków publicznych, oszustwo, zmowa cenowa, powoływanie się na wpływy, pertraktacje zakazane urzędnikom publicznym, przestępstwa przeciwko własności i porządkowi społeczno-gospodarczemu, poważne oszustwa przeciwko interesom finansowym Unii Europejskiej oraz przestępstwa powiązane z wyżej wymienionymi.

W zakresie jurysdykcji ACPO znajdują się sprawy dotyczące przestępstw popełnionych przez wysokich urzędników państwowych. Prokurator Generalny może również zwrócić się o interwencję w sprawie przestępstw z udziałem niższych urzędników państwowych w przypadku, gdy złożoność sprawy jest duża lub interes gospodarczy czy społeczny jest w znacznym stopniu zagrożony. W zakresie zainteresowania ACPO znajdują się także między innymi sprawy defraudacji, które dotyczą środków publicznych lub dóbr o szczególnym znaczeniu i pociągają za sobą zagrożenie dla gospodarki państwowej.

Dochodzenia mogą być wszczynane zarówno z urzędu, jak i na wniosek osób prywatnych lub administracji publicznej. Przepisy postępowania karnego zobowiązują administrację publiczną do współpracy z wymiarem sprawiedliwości. W przypadku przestępstw podlegających jurysdykcji ACPO, do wszczęcia postępowania nie jest wymagana zgoda Prokuratora Generalnego. Z kolei w przypadku, gdy istnieje konieczność określenia szczególnej wagi przestępstwa, Prokurator Naczelny ACPO zwraca się do Prokuratora Generalnego w sprawie wszczęcia postępowania.

Prokuratorzy ACPO są wybierani przez rząd na podstawie wniosku Prokuratora Generalnego, po uprzednio przeprowadzonych konsultacjach z Radą Prokuratury Generalnej. Od kandydatów na stanowiska prokuratorów ACPO wymaga się doświadczenia w zakresie spraw dotyczących przestępczości gospodarczej oraz oszustw podatkowych.

Prokurator Generalny może wyznaczyć prokuratorów z innych publicznych urzędów śledczych celem włączenia ich do ACPO. Ponadto Urząd jest zasilany zasobami ludzkimi z jednostek Departamentu Podatkowego, Generalnego Inspektoratu Administracyjnego Służby Cywilnej, Straży Państwowej, żandarmerii lub policji.

Siedziba ACPO mieści się w Madrycie.

Źródła: Specialised anti-corruption institutions, review of models, OECD 2006; <http://www.fiscal.es>

INDIE

Directorate of Vigilance and Anti-Corruption

Wydział Nadzoru i Walki z Korupcją (Directorate of Vigilance And Anti-Corruption, DVAC) jest instytucją antykorupcyjną funkcjonującą w indyjskim stanie Tamil Nadu. Ustanowiony został przez władze stanowe w 1964 r., mając realizować postulaty zgłaszane przez Komitet Zapobiegania Korupcji.

W ramach administracji stanowej funkcjonuje on jako oddzielny departament, do którego zadań należy zwalczanie korupcji w administracji publicznej. Jego jurysdykcji podlegają przypadki, w które uwikłani są urzędnicy administracji stanowej, jak również urzędnicy szczebla centralnego, jeśli w tym współuczestniczą. W takim jednak przypadku DVAC informuje o postępowaniu względem urzędników rządowych Centralne Biuro Śledcze (CBI), w którego gestii znajduje się wykrywanie korupcji na szczeblu państwowym. DVAC podlega kontroli rządu poprzez Departament Kadr i Reformy Administracyjnej. W kwestii dochodzeń prowadzonych względem urzędników, sprawozdania z ich wyniku przekazywane są Centralnej Komisji Nadzoru (CVC) w celu podjęcia dalszych działań. Wydział zajmuje się także gromadzeniem informacji i danych statystycznych na potrzeby prowadzenia dochodzeń w przypadkach łapówkarstwa oraz innych przestępstw wymienianych przez ustawę o zapobieganiu korupcji oraz wszczynaniem dochodzeń na podstawie doniesień złożonych przez mieszkańców lub instytucje rządowe, odnoszących się do korupcji lub przekroczenia uprawnień w administracji.

Procedura zazwyczaj ma postać dochodzenia wstępnego, a gdy ono wykaże dowody wskazujące na złamanie prawa, przeprowadzane jest postępowanie szczegółowe. W przypadku potwierdzenia podejrzeń wszczynane jest pełnoprawne dochodzenie na podstawie Kodeksu Postępowania Karnego. W toku śledztwa Wydział może posługiwać się kontrolą deklaracji majątkowych i stanu posiadania podejrzanych, analizować ich czynności służbowe oraz zastawiać pułapki, takie jak kontrolowane wręczanie łapówek oraz przeprowadzać niezapowiedziane kontrole.

Na czele DVAC stoi dyrektor. Do pomocy ma 2 zastępców w różnych stopniach, którzy za zadanie mają koordynować funkcjonowanie odpowiednich komórek organizacyjnych oraz nadzorować ważniejsze śledztwa. Zasadniczo w Wydziale wyróżnia się 4 pionry:

- Administracyjny,
- Dochodzeniowy,
- Prawny,
- Techniczny.

Ponadto, operacje prowadzone w terenie podlegają odpowiednio jednemu z 3 wydzielonych dowództw: Centralnemu, które obejmuje także kwaterę główną, Południowemu oraz Zachodniemu. Niezależnie od nich funkcjonują 2 komórki prowadzące operacje specjalne.

Siedziba Wydziału ulokowana jest w stolicy stanu, mieście Madras.

Źródło: <http://www.dvac.tn.gov.in>

KAMBODŻA

Wydział Antykorupcyjny

Wydział Antykorupcyjny został powołany, aby sprawować swoje funkcje niezależnie od Krajowej Rady Antykorupcyjnej, która jest organem nadzječnym. Przewodniczący Wydziału i jego zastępcą są powoływani na mocy dekretu królewskiego na wniosek premiera.

Budżet Wydziału wydzielany jest z budżetu Rady Ministrów.

Do zadań Wydziału należą:

- wprowadzanie przepisów związanych z korupcją,
- opracowanie programu działania w zgodzie ze strategią przygotowaną przez Krajową Radę Antykorupcyjną,
- prowadzenie działań związanych z prewencją korupcji,
- monitorowanie, prowadzenie dochodzeń, kontroli i proponowanie rozwiązań w zakresie praktyk korupcyjnych wśród urzędników, w ministerstwach, w sektorze prywatnym i publicznym,
- rozpatrywanie doniesień i wszczynanie na tej podstawie dochodzeń,
- analizowanie dokumentów,
- ochrona whistleblowerów,
- kontrolowanie oświadczeń majątkowych,
- edukowanie i angażowanie społeczeństwa w antykorupcyjną działalność prewencyjną,
- przedkładanie propozycji budżetu Krajowej Rady Antykorupcyjnej,
- współpraca z innymi instytucjami w zakresie zwalczania korupcji granicznej,
- raportowanie każdej działalności Wydziału Krajowej Radzie Antykorupcyjnej.

Podczas wykonywania swoich obowiązków, w zakresie monitorowania, Wydział może:

- kontrolować przepływ środków na rachunkach bankowych,
- za zgodą sądu stosować podsłuchy oraz używać innych technik operacyjnych,
- wnosić o zamrożenie środków zgromadzonych przez osoby, które dopuściły się przestępstwa korupcyjnego.

Przewodniczący Wydziału może wnieść do odośnego organu prośbę o pozbawienie funkcji osoby, jeśli istnieją wobec niej wystarczające przesłanki, iż jest sprawcą przestępstwa korupcyjnego.

Siedziba Wydziału znajduje się w stolicy Kambodży, Phnom Penh.

Źródło: <http://www.globalwitness.org/library/new-cambodian-anti-corruption-plan-will-not-stop-high-level-offenders> (projekt ustawy antykorupcyjnej, przedłożony Zgromadzeniu Narodowemu 24 lutego 2011 r., zatwierdzony 11 marca 2011 r.)

NIEMCY

Landeskriminalamt Nordrhein-Westfalen

W kwietniu 2004 r. w strukturach **Landeskriminalamt Nordrhein-Westfalen** (policji niemieckiego landu Nadrenia Północna-Westfalia) powołano do życia sekcję odpowiedzialną za zwalczanie przestępczości korupcyjnej i przestępczości przeciwko środowisku – tzw. **Dezernat 15** (Korruption und Umweltkriminalität), czyli Sekcja 15.

Sekcja jest komórką interdyscyplinarną, dlatego pracują w niej nie tylko funkcjonariusze policji, ale również specjaliści z zakresu ekonomii. Z uwagi na to, iż zwalczanie tego konkretnego rodzaju przestępczości wymaga niejednokrotnie specjalistycznej i szczegółowej wiedzy, landowe instytucje publiczne są zobowiązane w razie potrzeby oddelegowywać własnych pracowników do pomocy w pracy Sekcji, co ma służyć całościowemu podejściu do walki z korupcją i przestępczością ekologiczną.

Sekcja jest odpowiedzialna za przeprowadzenie wstępnego dochodzenia w sprawach dotyczących przestępstw pozostających w jej zainteresowaniu. Do jej zadań należy również pomoc ekspercka i wsparcie dla podmiotów administracji publicznej w kwestii opracowywania ich polityk i procedur antykorupcyjnych. Sekcja jest w końcu centralą dla wszelkiego rodzaju doniesień korupcyjnych, jakie napłyną do funkcjonariuszy miejscowej policji.

Obecnie w Sekcji jest zatrudnionych 25 osób. Podlega ona wydziałowi pierwszemu tamtejszej policji, odpowiedzialnemu za zwalczanie przestępczości zorganizowanej.

Siedziba Sekcji mieści się w Düsseldorfie.

Źródła: <http://www.polizei-nrw.de>; European Partners Against Corruption Contact Catalogue. Police Oversight Bodies and Anti-Corruption Authorities, EU and Council of Europe countries, EPAC Secretariat, BMI/BIA, Austria, Wiedeń 2009, s. 36, 98.

NIEMCY

Zentrale Antikorruptionsstelle (ZAKS)

W strukturach urzędu Senatora ds. Wewnętrznych Wolnego Miasta Hanzeatyckiego Brema (będącego jednym z landów Niemiec) funkcjonuje **Zentrale Antikorruptionsstelle, ZAKS** (Centralny Zespół Antykorupcyjny). Ma on status samodzielnego referatu odpowiedzialnego za realizację kompetencji z zakresu zapobiegania i ścigania korupcji. Jego jurysdykcji podlega nie tylko administracja landu, ale także działalność gospodarcza.

Zespół utworzony został decyzją senatu Bremy z października 2006 r. w ramach restrukturyzacji systemu walki z korupcją, funkcjonuje zaś od czerwca 2007 r. Miał on stanowić rdzeń nowego podejścia do problemu korupcji. W założeniu skombinowanie w ramach jednego podmiotu działań prewencyjnych i policyjno-represyjnych miało służyć optymalizacji walki z korupcją.

ZAKS stawia sobie następujące cele:

- zmniejszanie skali korupcji poprzez działania prewencyjne i aktywne zwalczanie,
- podnoszenie akceptacji dla przejrzystości w działalności antykorupcyjnej,
- wzmacnianie współpracy podmiotów i osób zaangażowanych w walkę z korupcją,
- tworzenie bazy informacyjnej w kwestii różnych aspektów korupcji oraz rozwój sposobów i metod jej zwalczania,
- intensyfikacja i podnoszenie skuteczności ścigania przestępczości korupcyjnej,
- podnoszenie skuteczności świadczonych porad poprzez utworzenie systemu ich udzielania,
- uwrażliwianie na zagrożenia korupcyjne,
- doradztwo w zakresie sposobów zapobiegania korupcji,
- przygotowywanie profilowanej edukacji antykorupcyjnej.

W ramach aktywności prewencyjnej ZAKS:

- stanowi centralny punkt kontaktowy i składania zawiadomień,
- doradza i wspiera pełnomocników antykorupcyjnych działających w resortach w identyfikowaniu korupcjogennych procedur działania oraz przy formułowaniu wytycznych postępowania,
- stanowi centralny punkt zgłaszania zakazu udziału w przetargach publicznych,
- rozwija programy działania i środki zwalczania korupcji,
- uzgadnia w ramach kraju jednolite działania,
- przeprowadza kampanie edukacyjne i uwrażliwiające na zagrożenia korupcyjne,
- przewodzi Radzie Antykorupcyjnej (Antikorrupsionsrat) będącej instrumentem ułatwiającym współpracę podmiotów i osób zaangażowanych w walkę z korupcją oraz przepływ informacji,
- przygotowuje wytyczne, wskazówki i materiały informacyjne.

Zwalczanie korupcji natomiast obejmuje:

- wyjaśnianie potencjalnych przestępstw korupcyjnych dzięki działaniom o charakterze policyjnym,
- współpracę z prokuraturą w ściganiu korupcji,
- współpracę z innymi podmiotami w walce z korupcją.

W Zespole działa 7 osób. Jego siedziba znajduje się w mieście Brema.

Źródło: <http://www.zaks.bremen.de>

RUMUNIA

Direcția Generală Anticorupție

Direcția Generală Anticorupție (DGA), czyli Główny Zarząd Antykorupcyjny, to jednostka organizacyjna rumuńskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, i jako taki jest odpowiedzialny za zapobieganie i zwalczanie przestępczości korupcyjnej w jego strukturach (w których oprócz niego znajduje się policja, straż graniczna, żandarmeria, odpowiednik Urzędu Ochrony Państwa, jednostka antyterrorystyczna, archiwa państwowe, Inspektorat Sytuacji Nadzwyczajnych oraz Specjalna Jednostka Powietrzna). Zarząd został utworzony na mocy ustawy z 30 maja 2005 r.

Jako organ wyspecjalizowany w zwalczaniu korupcji, Zarząd powstał pod presją ze strony Unii Europejskiej. Jego głównym zadaniem jest działalność prewencyjna i zwalczanie korupcji, w którą potencjalnie uwikłani mogą być członkowie personelu ministerstwa. W tym celu są prowadzone nie tylko działania dochodzeniowo-śledcze, ale również działania wyprzedzające w postaci identyfikowania potencjalnych luk w obowiązujących przepisach, które mogą sprzyjać korupcyjnym nadużyciom.

Działania Zarządu mają również przynieść efekt w postaci podwyższenia standardów pracy i profesjonalizacji kadry ministerstwa. Dlatego też instytucja prowadzi działania promujące uczciwość zawodową i obywatelską, jak również wysokie standardy etyczne.

Ustawodawca wyposażył Zarząd w następujące kompetencje:

- prowadzenie czynności dochodzeniowo-śledczych względem pracowników ministerstwa, wobec których zachodzi uzasadnione podejrzenie uwikłania w korupcyjny proceder;
- odbieranie i analiza obywatelskich doniesień dotyczących korupcji w szeregach ministerstwa;
- prowadzenie czynności procesowych;
- prowadzenie czynności analitycznych dotyczących trendów w przestępczości korupcyjnej;
- prowadzenie współpracy międzynarodowej w zakresie zwalczania korupcji.

Organ kierowniczy instytucji stanowi Dyrektor Główny oraz 2 jego zastępców. Kierują oni pracą DGA. Na jej strukturę organizacyjną składają się: jednostka odpowiedzialna za działania prewencyjne, komunikację społeczną, współpracę międzynarodową, jednostka prawna, finanse, logistyka, kadry, jednostka analityczna oraz dochodzeniowo-śledcza.

Przy Zarządzie funkcjonuje również Komisja Strategiczna, jako ciało doradcze. Opracowuje ona również roczny raport z efektywności działania Zarządu oraz wdrażania Strategii Antykorupcyjnej. W jej skład wchodzi

13 przedstawicieli ministerstwa (w tym jeden z policji) oraz 3 przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Siedziba Direcția Generală Anticorupție mieści się w stolicy Rumunii, Bukareszcie. Poza tym instytucja posiada swoje biura terenowe w każdym z 41 okręgów państwa.

Źródło: <http://www.mai-dga.ro>

RUMUNIA

Direcția Națională Anticorupție

Pierwszą wyspecjalizowaną Prokuraturę do spraw Zwalczania Korupcji ustanowiono 1 września 2002 r. na mocy Nadzwyczajnego Rozporządzenia Rządu Rumunii nr 43/2002. Była to niezależna prokuratura działająca w strukturach Ministerstwa Spraw Publicznych, wtedy pod nazwą Krajowa Prokuratura Antykorupcyjna. Z dniem 9 marca 2006 r. jednostka ta uległa reorganizacji, w wyniku której została przekształcona w **Direcția Națională Anticorupție** (DNA) – Krajowy Zarząd Antykorupcyjny, jednostkę funkcjonującą w ramach Urzędu Prokuratora przy Najwyższym Sądzie Kasacji i Sprawiedliwości.

Na czele Departamentu stoi Prokurator Generalny Najwyższego Sądu Kasacji i Sprawiedliwości, który sprawuje swoją funkcję zwierzchnią poprzez prokuratora głównego DNA. Wraz ze swoimi dwoma zastępcami prokurator główny jest wyznaczany przez prezydenta na wniosek ministra sprawiedliwości po zasięgnięciu opinii Najwyższej Izby Sędziowskiej.

Misją Departamentu jest zwalczanie korupcji na najwyższych szczeblach. Ustawodawca nakazał, aby jego wysoka specjalizacja i szczególne uprawnienia były ukierunkowane na rozwiązywanie złożonych spraw, mających poważny wpływ na społeczeństwo, zaś pomniejsze przestępstwa korupcyjne pozostawiono dla innych służb. W intencji rozróżnienia tych dwóch przypadków przyjęto, że „poważne” przestępstwo korupcji zachodzi, gdy:

- wartość wyrządzonej szkody przekracza 200 tysięcy euro,
- wartość przedmiotu korupcji (np. łapówki) przekracza 10 tysięcy euro,
- niezależnie od wartości szkody czy przedmiotu korupcji, przestępstwo popełnione jest przez: członków rządu, parlamentu, sędziów, prokuratorów, urzędników państwowych, urzędników samorządowych, doradców w ministerstwach, wyższych oficerów w wojsku, policji, służbie celnej, dyrektorów w przedsiębiorstwach państwowych.

Ostatnio w kompetencje DNA włączono zwalczanie przestępstw kryminalnych przeciwko interesom gospodarczym UE.

Zgodnie z prawem, jeśli zachodzi uzasadnione podejrzenia, że doszło do przestępstwa będącego w polu zainteresowania DNA, prokuratorzy są uprawnieni do przedsięwzięcia specjalnych środków, by zebrać informacje i zidentyfikować sprawców. Do tych środków zalicza się monitorowanie kont bankowych, zakładanie podsłuchów i kontrolę korespondencji, wchodzenie do systemów komputerowych innych podmiotów oraz ujawnienie dokumentów finansowych i bankowych.

Zgodnie z nadaną strukturą, Departament jest ciałem złożonym – w tym sensie, iż w trakcie wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych policjanci oraz eksperci w dziedzinie ekonomii, finansów czy bankowości ściśle współpracują z prokuratorami. Departament jest z mocy prawa niezależny finansowo i dysponuje własnym budżetem w ramach Urzędu Prokuratora.

Jurysdykcja DNA rozciąga się na cały kraj. Na poziomie regionalnym posiada 15 delegatur – w miastach, w których znajdują się sądy apelacyjne. Kierowane są one przez prokuratorów głównych odpowiedzialnych przed prokuratorem głównym DNA. Dzieli się na sekcje i służby bezpośrednio podległe prokuratorowi głównemu Departamentu. Najważniejsze z nich to sekcja walki z korupcją, walki z przestępstwami powiązanymi z korupcją oraz sekcja walki z korupcją wśród personelu wojskowego.

Zgodnie z nadzwyczajnym rozporządzeniem rządu konstytuującym Departament, organy państwa z uprawnieniami kontrolnymi są zobowiązane do współpracy z DNA, jeśli tylko uzyskają informacje na temat korupcji w czasie wykonywania swoich funkcji.

W Departamencie jest obecnie zatrudnionych ponad 500 osób. Siedziba DNA mieści się w Bukareszcie.

Źródło: <http://www.pna.ro>

SŁOWACJA

Úrad boja proti korupcii Prezídia Policajného zboru

Na Słowacji głównym podmiotem odpowiedzialnym za zwalczanie korupcji jest **Úrad boja proti korupcii Prezídia Policajného zboru** (Biuro Prezydium Policji do Walki z Korupcją). Jak sama nazwa wskazuje, jest to jedna z jednostek organizacyjnych istniejących w ramach miejscowej służby policyjnej. Biuro zostało powołane na mocy nowelizacji ustawy o Policji ze stycznia 2004 r.

W spektrum zainteresowania Biura znajdują się zarówno przestępstwa korupcyjne, przestępstwa gospodarcze o znacznych rozmiarach (w przypadku których szkoda lub zysk sprawcy wynosi przynajmniej 1,75 miliona euro), jak również przestępstwa na szkodę interesów ekonomicznych Unii Europejskiej. Biuro prowadzi sprawy na podstawie złożonych do niego doniesień, przekazanych mu przez inne podmioty, jak również zainicjowanych dzięki własnej działalności operacyjnej i analitycznej. W tym celu jest uprawnione do gromadzenia, przetwarzania i analizy informacji na potrzeby działalności dochodzeniowo-śledczej oraz wykrywczej.

Kompetencjom jednostki podlega działalność parlamentarzystów, członków rządu, dyrektorów organów centralnych, sędziów i prokuratorów, szefa słowackiej służby wywiadu oraz członków władz słowackiego Banku Centralnego.

Pracami Biura kieruje dyrektor mający do dyspozycji 2 zastępców, z których jeden odpowiada za działalność operacyjną, drugi zaś za dochodzeniową. Na strukturę Biura składa się:

- Wydział Analiz Strategicznych i Współpracy Międzynarodowej, w skład którego wchodzi Sekcja Współpracy Międzynarodowej oraz Sekcja Koordynacji i Analiz Kryminalnych;
- wydziały terenowe: Bratysława, Zachód, Centrum, Wschód, w każdym mieście, w których funkcjonuje Sekcja Dochodzeń, Sekcja Operacyjna oraz Sekcja Analiz Kryminalnych;
- Sekcja Postępowań Specjalnych.

Centrala Biura mieści się w Bratysławie. Jego mottem jest łacińska paremia „Nemo est supra leges” – „Nikt nie jest ponad prawem”. Zatrudnia około 185 funkcjonariuszy.

Źródło: <http://www.minv.sk>

SZWECJA

Riksenheten mot korruption

Riksenheten mot korruption – Szwedzki Wydział Antykorupcyjny działa w ramach Prokuratury Generalnej. Wydział jest całkowicie niezależny od Policji. Zatrudnia 5 prokuratorów i dwóch ekonomistów. Szefem Wydziału jest Dyrektor Prokuratury Generalnej.

Główną rolą Wydziału Antykorupcyjnego jest podejmowanie spraw korupcji na terytorium kraju, a w przypadku, kiedy udział w niej bierze krajowy podmiot – również poza granicami. Z uwagi na niewielką liczebność, Wydział ma ograniczony potencjał śledczy i w toku swojej działalności korzysta z pomocy zewnętrznej. Pod jurysdykcję 5 prokuratorów Wydziału podlegają wszystkie śledztwa korupcyjne w Szwecji.

Do zadań Wydziału należy:

- wykrywanie przestępstw korupcyjnych,
- podejmowanie kroków prawnych w przypadku przestępstw, które godzą w system,
- podejmowanie działań zwalczających kulturę korupcji, w tym akceptację dla drobnej korupcji.

Wydział ściśle współpracuje z policją finansową, Narodowym Biurem Kontroli, Krajową Radą Podatkową i innymi agencjami rządowymi. Współpraca ta dotyczy działania w obszarach, na których tradycyjnie występuje ryzyko wystąpienia korupcji, np. w zamówieniach publicznych, pomocy zagranicznej, ubezpieczeniach społecznych, imigracji, systemie karnym, obronności kraju, rynku finansowym i kredytach eksportowych.

Skuteczność powyższych działań zależy od tych podmiotów, które wystarczająco wcześniej przekażą Wydziałowi informacje o podejrzanych zachowaniach. To od decyzji Wydziału zależy czy będzie się zajmował sprawą, czy przekaże ją właściwemu organowi, by prowadził postępowanie wewnętrzne.

Wydział gromadzi i analizuje przypadki korupcji i metody, jakich użyli sprawcy. Na tej płaszczyźnie współpracuje z Krajową Radą Zapobiegania Przestępczości. Długofalowa strategia Wydziału zakłada również współpracę z uniwersytetami. Na arenie międzynarodowej Szef ds. Strategii Wydziału rozwija współpracę z Eurojust.

Organ jest zdolny prowadzić dochodzenia o szczególnym znaczeniu zarówno w sektorze prywatnym, jak i państwowym oraz identyfikować braki legislacyjne. Jego działania mają bardzo duże znaczenie prewencyjne.

Źródło: <http://www.aklagare.se>

WYSPECJALIZOWANE DO ZWALCZANIA PRZESTĘPCZOŚCI, W TYM KORUPCJI

CHORWACJA

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK) – Urząd do spraw Zwalczania Korupcji i Przestępczości Zorganizowanej został ustanowiony w 2001 r. i jest organem specjalnym działającym w granicach Prokuratury, posiadającym upoważnienie do kierowania dochodzeniami policyjnymi oraz wnoszenia oskarżeń w sprawach dotyczących korupcji i przestępczości zorganizowanej. Przestępstwa znajdujące się w granicach jurysdykcji USKOK są ściśle określone. USKOK pełni zadania wywiadowcze, dochodzeniowe, prokuratorskie oraz prewencyjne. Ponadto jest odpowiedzialny za współpracę międzynarodową oraz wymianę informacji.

Ustawa, na podstawie której funkcjonuje USKOK, została przyjęta w październiku 2001 r. Zgodnie z nią, USKOK jest wyspecjalizowanym urzędem Prokuratury, obejmującym swoją właściwością całe terytorium państwa Chorwacji.

Ustawa reguluje między innymi kwestie organizacji, jurysdykcji i kompetencji USKOK, zakres jurysdykcji i kompetencje sądów prowadzących sprawy i orzekających w sprawach znajdujących się w zakresie jurysdykcji USKOK; kwestię wyznaczania dyrektora USKOK, jego zastępcy oraz wybór prokuratorów.

Dyrektorem USKOK jest zastępca Prokuratora Generalnego, ustanawiany przez Prokuratora Generalnego na okres 4 lat, z możliwością ponownego wyboru.

Prokuratorzy specjaliści są wybierani przez Prokuratora Generalnego na wniosek dyrektora USKOK, na okres 4 lat, z możliwością ponownego wyboru.

W celu zapewnienia wysokiego poziomu wiedzy specjalistycznej, prawo nakłada ograniczenie w zatrudnianiu prokuratorów. Zezwala bowiem na zatrudnianie jedynie tych, którzy zdali państwowy egzamin sędziowski oraz posiadają co najmniej 8-letnie doświadczenie zawodowe w pracy sędziego, prokuratora, prawnika lub policjanta śledczego.

Organizacyjnie USKOK jest niezależnym organem ścigania, przyłączonym do Prokuratury Generalnej. Od 2005 r. w strukturze USKOK wyodrębniono cztery departamenty, do których należy realizacja nałożonych na USKOK zadań. Są to Departamenty: Śledczy, Dochodzeń i Dokumentacji,

Współpracy Międzynarodowej i Śledztw Wspólnych oraz Departament Antykorupcyjny i Komunikacji Społecznej. Departament Śledczy ma swoje biura regionalne w czterech głównych sądach cywilnych w Chorwacji, to znaczy w Zagrzebiu, Rijecie, Osijeku i Splicie.

Departament Dochodzeń i Dokumentacji ma za zadanie systematyczne zbieranie danych o korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz tworzenie baz danych służących jako źródło informacji w prowadzonych dochodzeniach. Ponadto kieruje współpracą pomiędzy organami rządowymi w celu wykrywania korupcji i przestępczości zorganizowanej.

Departament Śledczy wykonuje wszelkie obowiązki oskarżycieli publicznych, zgodnie z kodeksem postępowania karnego i innymi uregulowaniami, w szczególności kieruje pracą policji i innych organów w wykrywaniu przestępstw znajdujących się w zakresie jurysdykcji USKOK; a także wykonuje inne zadania, zgodnie z zakresem obowiązków.

Departament Współpracy Międzynarodowej i Śledztw Wspólnych odpowiada za współpracę z odpowiednimi organami innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi, zgodnie z przyjętymi traktatami międzynarodowymi.

Departament Antykorupcyjny i Komunikacji Społecznej odpowiada za informowanie społeczeństwa o zagrożeniach i negatywnych skutkach, jakie niesie ze sobą korupcja, oraz o metodach i sposobach jej zapobiegania, informuje społeczeństwo o działalności Urzędu, przygotowuje raporty i analizy na temat form i przyczyn korupcji; może również przedstawiać dyrektorowi USKOK propozycje nowych rozwiązań prawnych lub nowelizacji uregulowań już obowiązujących.

W zakresie przestępstw korupcyjnych oraz przestępstw powiązanych z korupcją jurysdykcja USKOK obejmuje takie przestępstwa, jak: czynna i bierna korupcja w sektorze publicznym i prywatnym, handel wpływami, przekroczenie uprawnień, nadużycia w postępowaniach upadłościowych oraz nieuczciwa konkurencja w zagranicznych transakcjach handlowych.

USKOK zajmuje się również przestępstwami popełnionymi przez grupy osób lub organizacje przestępcze, a także przestępstwami, które są zagrożone karą ponad trzech lat pozbawienia wolności lub które popełniono w dwóch lub więcej krajach albo też, gdy znaczna część przygotowania przestępstwa miała miejsce w obcym kraju lub gdy przestępstwo zostało popełnione w związku z działalnością organizacji przestępczej działającej w dwóch lub więcej krajach.

Dodatkowo USKOK swoją jurysdykcją obejmuje przestępstwa prania pieniędzy, utrudniania prowadzenia dochodzeń, stosowania przymusu wobec urzędników wymiaru sprawiedliwości, utrudniania urzędnikom wykonywania obowiązków, napaści na urzędnika, jeśli przestępstwo takie zostało popełnione w związku z przygotowaniem przestępstwa korupcyjnego lub zorganizowanego.

W celu wykonywania przez prokuratorów USKOK wyznaczonych zadań ustawa nadaje im wiele specjalnych uprawnień, które w niektórych sytu-

acjach przekraczają uprawnienia przysługujące zwykłym prokuratorom. Ponadto Urząd może zwrócić się do Ministra Finansów z prośbą o przeprowadzenie kontroli transakcji każdej osoby prawnej lub osoby fizycznej oraz o czasowe zajęcie środków, rzeczy oraz dokumentów, które mogą posłużyć w sprawie jako dowody; może także współpracować z innymi organami państwowymi, takimi jak banki czy instytucje finansowe. Zgodnie z prawem, odmowa udzielenia pomocy Urzędowi może stanowić podstawę do oskarżenia o przestępstwo utrudniania postępowania dowodowego.

USKOK nie zatrudnia śledczych czy też funkcjonariuszy policji stale pracujących w jego strukturze. To zatrudnieni prokuratorzy kierują postępowaniami, posługując się regularnymi siłami policji. Na prośbę Urzędu, Dyrektor Generalny Policji jest zobowiązany do zorganizowania grupy ekspertów dochodzeniowych współpracujących z prokuratorami Urzędu w określonej sprawie. Drugą instytucją, z którą USKOK ściśle współpracuje, jest Urząd do spraw Zapobiegania Praniu Pieniędzy, zobowiązany przepisami prawa do informowania Urzędu o wszelkich podejrzanach transakcjach lub przysporzeniach, które mogą znaleźć się w zainteresowaniu Urzędu.

Na podstawie ustawy z 2001 r., nie tylko została powołana do istnienia wyspecjalizowana jednostka dochodzeniowa, ale również zostało zaadaptowane sądownictwo. Wszelkie przestępstwa znajdujące się w zakresie jurysdykcji USKOK, są rozpatrywane przez cztery główne sądy (Zagrzeb, Rijeka, Osijek, Split). Prawo wymaga ustanawiania szczególnych sędziów śledczych do rozstrzygania przedmiotowych spraw. Sędziowie mogą być wybierani jedynie spośród sędziów zawodowych, w przeciwieństwie do większości spraw karnych, gdzie zazwyczaj orzeka mieszaný skład sędziowski, w skład którego wchodzi sędziowie zawodowi oraz sędziowie niebędący prawnikami. Sędziowie ci są wybierani przez prezydenta na 4-letnią kadencję.

Siedziba USKOK znajduje się w Zagrzebiu.

Źródło: <http://www.dorh.hr>

IZRAEL

433 בהל

433 בהל (ang. Lahav 433) to jednostka powołana przez izraelską Policję w dniu 1 stycznia 2008 r. – po miesiącach dyskusji i planowania. Jednostka jest nazywana „izraelskim FBI”. Jej oficjalna nazwa to Lahav 433, co z hebrajskiego można przetłumaczyć jako „Język Ognia 433”.

Jest organizacją patronacką działającą w strukturze izraelskiej Policji. W jej skład wchodzi pięć innych, wcześniej istniejących już w strukturze Policji jednostek. Nowa jednostka została powołana w celu skupienia wysiłków Policji na walce z przestępczością, w tym również korupcją; w celu bardziej efektywnego prowadzenia dochodzeń, sprawniejszej wymiany informacji oraz do zwalczania zorganizowanej przestępczości na wspólnym froncie.

Jak wyjaśnili przedstawiciele Policji, nazwa jednostki ma symboliczną wymowę. „Język Ognia” symbolizuje bowiem ostrość i precyzję niezbędne do wykonywania stawianych przed jednostką zadań – zwalczania przestępczości zorganizowanej oraz korupcji na poziomie instytucjonalnym.

„4” oznacza cztery wyspecjalizowane jednostki śledcze zjednoczone pod patronatem nowej jednostki. Są to: jednostka do spraw poważnej oraz międzynarodowej przestępczości (National Serious and International Crimes Unit), jednostka do spraw defraudacji (National Fraud Unit), jednostka do spraw kradzieży samochodów (National Car Theft Unit) oraz jednostka do spraw śledztw gospodarczych (National Economic Investigations Unit).

„33” oznacza elitarną jednostkę „Gidonim” – wchodzącą w skład izraelskich sił specjalnych (Israeli Special Forces), która stanowi również zaplecze operacyjne dla Lahav 433.

Inspektor Dudi Cohen – Komisarz izraelskiej Policji – opisał utworzenie jednostki Lahav 433 jako „spełnienie trzyletniego snu”. Ustanowienie Lahav 433 uznał za pierwszą reformę dużej wagi, przeprowadzoną podczas jego urzędowania na stanowisku szefa Policji. Określa ją mianem jednostki o wadze państwowej.

Formację tworzy około 980 funkcjonariuszy, uprzednio zatrudnionych we wcześniej istniejących jednostkach, które wchodziły w skład Lahav 433.

Źródło: <http://www.mops.gov.il>

NIDERLANDY

Rijksrecherche

Rijksrecherche (RR) – Krajowa Służba Antykorupcyjna, działająca jako odrębny departament śledstw wewnętrznych policji, powstała w 1996 r. Jest niezależną instytucją policyjną, działającą w strukturach Ministerstwa Sprawiedliwości, którą nadzoruje Rada Prokuratorów Generalnych.

Na czele Rijksrecherche stoi dyrektor. W strukturach RR działa sekretariat zarządzania, szef zarządu operacyjnego i szef działu śledstw, któremu podporządkowane są 4 oddziały regionalne. Szefowi działu śledczego podlega zarząd wsparcia odpowiedzialny za wywiad kryminalny, analizę operacyjną i strategiczną, śledstwa finansowe, analizę wzorów przestępczości oraz współpracę międzynarodową.

RR jest odpowiedzialna za prowadzenie dochodzeń w sprawach podejrzeń złamania prawa karnego przez funkcjonariuszy publicznych i osoby pełniące funkcje publiczne. Dochodzenia te dotyczą szeroko rozumianej spójności i wiarygodności systemu prawa i administracji publicznej.

Krajowa Służba Antykorupcyjna jest gwarantem, że śledztwo w przypadku, kiedy wiarygodność organu publicznego jest zagrożona, będzie prowadzone całościowo. Przykładowe sprawy leżące w kompetencjach RR dotyczą:

- aktów kryminalnych w powiązaniu z pełnieniem funkcji publicznej przez osobę podejrzaną;
- spraw, w których dopuszcza się tymczasowe aresztowanie;
- śledstw, w których podejrzanym jest osoba publiczna;
- użycia broni palnej, związanego z działaniem rządu;
- poważnych uszczerbków na zdrowiu powstałych w wyniku działań rządu;
- poważnych uszczerbków na zdrowiu powstałych u funkcjonariusza publicznego w wyniku konfrontacji z cywilami;
- przypadków śmierci podczas zatrzymania w policyjnym areszcie śledczym.

Rijksrecherche otrzymuje polecenia wszczęcia dochodzeń od Komitetu Sterującego, w którego skład wchodzi:

- prezes Rady Prokuratorów Generalnych,
- prokurator generalny (szef Biura Prokuratury Krajowej),
- dyrektor Krajowego Departamentu Śledstw Wewnętrznych.

Zadaniem tej służby jest – poprzez gromadzenie i analizę informacji – wykrywanie i rozwiązywanie spraw związanych z korupcją w aparacie państwowym. Kompetencje służby zostały rozszerzone poza sprawy związane z funkcjonariuszami publicznymi na rodzimym gruncie i mogą dotyczyć także przekupstwa zagranicznego urzędnika, jak również współpracy z odpowiednimi organizacjami innych krajów.

Formacja ta liczy około 130 funkcjonariuszy.
Siedziba Rijksrecherche mieści się w Hadze.

Źródła: <http://www.om.nl>; European Partners Against Corruption Contact Catalogue. Police Oversight Bodies and Anti-Corruption Authorities, EU and Council of Europe countries, EPAC Secretariat, BMI/BIA, Austria, Wiedeń 2009, s. 52, 112.

NIEMCY

Dezernat Interne Ermittlungen

W strukturze administracji niemieckiego landu Hamburg od 1995 r. funkcjonuje **Dezernat Interne Ermittlungen**, czyli Departament Spraw Wewnętrznych, do którego kompetencji należy m.in. zwalczanie korupcji w miejscowej administracji.

Jest to jednostka, która została wydzielona ze struktur Policji i odpowiada bezpośrednio przed landowym kierownikiem resortu spraw wewnętrznych. Jej zadaniem jest ściganie wszelkiej przestępczości, która ma związek z zajmowaniem funkcji publicznej, w tym również sprzedajności czy nadużycia zajmowanego stanowiska. Do odpowiedzialności mogą być pociągnięci przez Departament nie tylko pracownicy administracji, lecz także instytucji podległych władzom landu, np. poczty i kolei oraz zewnętrzni funkcjonariusze publiczni, którzy dopuścili się przestępstwa na terenie Hamburga. Departament opracowuje również strategię walki z korupcją na terenie Hamburga oraz edukację funkcjonariuszy publicznych w tej kwestii. Departament jest ponadto odpowiedzialny za prowadzenie wszelkich postępowań w przypadku podejrzeń wobec funkcjonariuszy policji landu o dopuszczenie się przestępstw w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych.

Na czele Departamentu stoi dyrektor. Zatrudnia on 50 funkcjonariuszy, którzy są podzieleni na 7 jednostek organizacyjnych:

- sztab – odpowiedzialny za organizację i koordynację bieżącej pracy Departamentu, obsługę prawną, opracowywanie analiz i statystyk oraz współpracę z partnerami zewnętrznymi;
- centralna jednostka doradcza – służy głównie jako punkt kontaktowy dla pracowników administracji, w którym mogą zgłaszać doniesienia korupcyjne, jak również składać zapytania dotyczące zapobiegania korupcji oraz zachowania w sytuacjach korupcyjnych; jednostka ponadto prowadzi działania edukacyjne dla pracowników administracji i sektora prywatnego;
- 2 jednostki odpowiedzialne za prowadzenie postępowań w sprawach przestępstw popełnionych przez funkcjonariuszy policji oraz przez pracowników administracji;
- 2 jednostki prowadzące sprawy korupcyjne;
- jednostka operacyjna prowadząca m.in. działania obserwacyjne.

Źródła: <http://www.hamburg.de>; European Partners Against Corruption Contact Catalogue. Police Oversight Bodies and Anti-Corruption Authorities, EU and Council of Europe countries, EPAC Secretariat, BMI/BIA, Austria, Wiedeń 2009, s. 34, 96.

NORWEGIA

Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet

Økokrim – Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet – Krajowy Urząd ds. Przestępstw Ekonomicznych i Przeciw Środowisku – to urząd powołany w 1989 r. Jest wyspecjalizowanym organem działającym w ramach policji (instytucjonalnie jest częścią Krajowego Dyrektariatu Policji). Jednak z uwagi na właściwość rozpatrywanych spraw podlega prokuraturze. Urząd ten powstał z dwóch niezależnych instytucji i dziś reprezentuje integralną całość – jest specjalną agencją policyjną oraz wyspecjalizowanym organem ścigania.

Utworzenie urzędu nastąpiło w ramach kontynuacji przyjętego w 2004 r. planu działania, zmierzającego do zwalczania przestępstw gospodarczych, włącznie z przestępstwami korupcyjnymi. Centralny urząd z wysoko wykwalifikowaną kadrą miał umożliwić sprawniejszą i bardziej efektywną walkę policji oraz organów ścigania z poważnymi przestępstwami gospodarczymi oraz przestępstwami przeciwko środowisku. W 1994 r. zdecydowano, że Økokrim powinien całkowicie przejąć odpowiedzialność za zwalczanie przestępczości korupcyjnej w kraju. W tym samym roku w strukturze urzędu wyodrębniony został Zespół Antykorupcyjny.

Økokrim zajmuje się wykrywaniem, dochodzeniem i ściganiem poważnych, złożonych przestępstw gospodarczych, w tym również przestępstw korupcyjnych. Wspiera krajowe i zagraniczne organy egzekwowania prawa oraz organy ścigania. Celem urzędu jest również podnoszenie poziomu wiedzy specjalistycznej wśród funkcjonariuszy policji i innych organów ścigania w Norwegii. Ponadto działa on w charakterze organu doradczego dla państwowych urzędów oraz organów nadzorczych, a także uczestniczy w inicjatywach międzynarodowych.

Økokrim jest jedną z sześciu agencji specjalnych działających w zakresie struktur policji oraz jednym z dwunastu urzędów ścigania (dziesięć z tych urzędów to urzędy regionalne). Jako agencja policyjna, w sprawach administracyjnych oraz finansowych podlega Krajowemu Dyrektariatu Policji. Jednak pod względem prowadzonych postępowań podlega Dyrektorowi Generalnemu Prokuratury.

Na czele urzędu stoi Dyrektor, który posiada swojego zastępcę. Ich pracę wspiera kierownictwo departamentu administracyjnego, prasowego, nadinspektor, starszy doradca posiadający kwalifikacje w zakresie finansów oraz prokurator.

We właściwości urzędu znajdują się sprawy poważne i złożone, o charakterze zasadniczym. Wiele z tych spraw wykracza poza granice Norwegii i ma

zasięg międzynarodowy. O tym, czy sprawa zostanie rozpoznana przez urząd, decyduje jego dyrektor oraz zastępca dyrektora.

Økokrim oraz inne jednostki policyjne współpracują z organami nadzorczymi, sektorem biznesowym i innymi podmiotami. Do przestępstw ekonomicznych mieszczących się we właściwości urzędu zalicza się oszustwo, niewłaściwe wykorzystanie dotacji rządowych, naruszenie przepisów dotyczących rachunkowości oraz prawa upadłościowego, uchylanie się od płacenia podatków, przestępstwa związane z rynkiem akcji i papierów wartościowych, naruszenie przepisów dotyczących zasad konkurencji, korupcja, sprzeniewierzenie, malwersacja, pranie pieniędzy oraz paserstwo.

Jednym z zadań urzędu jest przyjmowanie oraz rozpatrywanie doniesień dotyczących podejrzanych transakcji (na podstawie przepisów ustawy o praniu pieniędzy). Podmiotami zobowiązanymi do przekazywania urzędowi informacji o takim charakterze są instytucje finansowe (takie jak banki, firmy maklerskie, towarzystwa ubezpieczeniowe), prawnicy, agenci nieruchomości, rewidentzi, księgowi, a także handlarze wartościowych przedmiotów dokonujący transakcji oraz przyjmujący wpłaty w wysokości 40 tysięcy koron norweskich lub więcej. Økokrim oraz pozostałe siły policyjne wykorzystują przekazywane informacje w celach wywiadowczych w wykonywanej pracy dochodzeniowej.

Przestępstwa przeciwko środowisku, które znajdują się we właściwości Økokrim – to między innymi zanieczyszczanie środowiska, przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu, takie jak nielegalne polowanie, zastawianie sidła, nielegalne działania na obszarach chronionych; przestępstwa przeciwko dziedzictwu kulturowemu, takie jak usuwanie lub uszkodzanie chronionych pomników, miejsc oraz naruszanie przepisów dotyczących planowania i budowy.

Zgodnie z nowelizacją kodeksu karnego, zakres środków przysługujących organom egzekwowania prawa w sytuacji dochodzeń związanych z popełnieniem przestępstwa korupcyjnego, został rozszerzony. I tak, w przypadku prowadzenia dochodzenia w sprawie przestępstwa korupcyjnego, zagrożonego karą powyżej trzech lat pozbawienia wolności, przepisy zezwalają na korzystanie z ograniczonego zasobu środków. Z kolei w przypadku prowadzenia dochodzenia w sprawie przestępstwa korupcyjnego, zagrożonego karą pozbawienia wolności powyżej lat dziesięciu, przepisy prawa karnego zezwalają na wykorzystanie pełnego zakresu dostępnych środków. Szczególnie stosowanie nasłuchu, niedopuszczalne w przypadku podstawowego typu przestępstwa korupcyjnego, jest dozwolone w przypadku typu kwalifikowanego. Również szersze uprawnienia przysługują w odniesieniu do aresztowania, a także przeszukania i konfiskaty. Jednakże stosowanie specjalnych środków śledczych jest dozwolone jedynie w przypadku kwalifikowanego typu przestępstwa korupcyjnego.

Siedziba Økokrim znajduje się w Oslo.

Źródło: <http://www.okokrim.no>

WĘGRY

Nemzeti Nyomozó Iroda

Nemzeti Nyomozó Iroda (NNI) – Krajowe Biuro Śledcze jest organem śledczym Pionu Kryminalnego Węgierskiej Policji. Potocznie zwane węgierskim FBI, jest instytucją, w której kompetencjach leży zwalczanie korupcji w kraju.

Zostało utworzone w 2004 r. przez ówczesną minister spraw wewnętrznych, Mónikę Lamperth, jako kolejny organ do walki z przestępczością, po grupie zajmującej się zwalczaniem przestępczości w sieci oraz Zarządzie ds. Przestępczości Zorganizowanej (SZBEL) i Zarządzie Dochodzeń Finansowych w Komendzie Głównej Policji.

W kompetencjach Krajowego Biura Śledczego leży ściganie przestępstw wymienionych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych nr 15 z 1994 r., w tym m.in.:

- przestępstw i wykroczeń związanych z handlem ludźmi, o ile sprawy te mają zasięg międzynarodowy;
- przestępstw związanych z naruszeniem tajemnicy państwowej (zdrada stanu);
- działań terrorystycznych;
- przestępstw narkotykowych;
- przestępstw związanych z praniem pieniędzy na dużą skalę;
- oszustw m.in. podatkowych bądź ubezpieczeniowych;
- przestępstw związanych z kradzieżą dzieł sztuki o szczególnie dużej wartości, będących częścią zbiorów publicznych lub fragmentem kolekcji.

Struktura organizacyjna NNI przedstawia się następująco:

- 1) Departament Kryminalny:
 - Wydział do Zwalczania Przestępczości związanej z Technologią Zaawansowaną (tzw. High-Tech, High-Technology),
 - Wydział do Walki z Korupcją,
 - Wydział Spraw Specjalnych,
 - Wydział Przestępczości Międzynarodowej,
 - Wydział do Walki z Terroryzmem i Ekstremizmem;
- 2) Departament Przestępstw Gospodarczych:
 - Wydział ds. Przestępczości Gospodarczej,
 - Wydział do Walki z Praniem Pieniędzy;
- 3) Departament Koordynujący;
- 4) Departament Śledczy ds. Przestępstw Finansowych:
 - Wydział Rozpoznawczy;

5) Departament Przestępczości Zorganizowanej:

- Wydział do Walki z Organizacjami Przestępczymi,
- Wydział Antynarkotykowy.

Siedziba Krajowego Biura Śledczego znajduje się w stolicy kraju, Budapeszcie.

Źródło: <http://www.police.hu>

WIELKA BRYTANIA

Serious Organised Crime Agency (SOCA)

Serious Organised Crime Agency (SOCA) – Agencja ds. Zwalczania Poważnej Przestępczości Zorganizowanej jest urzędem publicznym, finansowanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, jednak od niego niezależnym. Agencja została utworzona 1 kwietnia 2006 r. ustawą o Agencji do spraw Poważnej Przestępczości Zorganizowanej i Policji z 2005 r. (Serious Organised Crime and Police Act 2005 – SOCPA).

SOCA jest instytucją o podłożu wywiadowczym z uprawnieniami egzekwowania prawa oraz obowiązkami ograniczania szkód. Szkoła w tym kontekście oznacza szkodę wyrządzoną osobie i społeczeństwu jako efekt przestępczości zorganizowanej.

Minister spraw wewnętrznych może określić strategiczne priorytety działań SOCA i ocenić ich realizację, a w określonym zakresie, włącznie z ustaleniem sposobu wykonywania swoich statutowych funkcji oraz ustaleniem środków działania, może dokonać tego sama Agencja.

Pracami instytucji kieruje Zarząd, z większością nieetatowych członków, który jest odpowiedzialny za wypełnianie statutowych obowiązków Agencji, jak i wypełnianie priorytetów ustalonych przez ministra spraw wewnętrznych.

Najważniejszym celem działalności Agencji jest walka z najbardziej szkodliwą przestępczością – handlem narkotykami klasy A, zorganizowaną przestępczością imigracyjną oraz oszustwami.

SOCA podejmuje wysiłki w celu zwalczania również innej przestępczości zorganizowanej, takiej jak oszustwa popełniane przeciwko osobom oraz sektorowi prywatnemu, przestępczości zaawansowanej technologii, fałszerstw, używania broni palnej oraz poważnych kradzieży.

Siedziba Agencji znajduje się w Londynie.

Źródło: <http://www.soca.gov.uk>

ANALITYCZNO-KONTROLNE

JAMAJKA

Commission for the Prevention of Corruption

Commission for the Prevention of Corruption (CPC) – Komisja ds. Zapobiegania Korupcji została powołana do życia w strukturach jamajskiego Ministerstwa Sprawiedliwości na mocy ustawy o zapobieganiu korupcji, która weszła w życie w styczniu 2003 r.

W skład Komisji wchodzi Główny Księgowy (jamajski odpowiednik szefa NIK) oraz 4 innych członków wyznaczanych na to stanowisko przez Gubernatora Generalnego (reprezentującego głowę państwa, którą jest brytyjski monarcha) po konsultacjach z premierem oraz przywódcą opozycji w parlamencie. Kadencja nominowanych członków trwa 7 lat z możliwością jednej reelekcji. Ponadto Komisja zatrudnia personel w takim wymiarze, który uzna za niezbędny do prawidłowego wykonywania ustawy. Za zgodą Gubernatora Generalnego funkcjonariusze oraz urzędnicy państwowi mogą zostać oddelegowani do pracy w Komisji.

Komisja obraduje na posiedzeniach. Jej przewodniczący jest wyznaczany przez Gubernatora Generalnego. Korum dla posiedzenia wynosi 3 osoby, decyzje zaś podejmowane są zwykłą większością głosów. W przypadku równego podziału głosów rozstrzyga głos przewodniczącego. Z tytułu pracy w Komisji jej członkom przysługuje immunitet.

Do statutowych funkcji Komisji należy:

- odbieranie deklaracji majątkowych składanych przez urzędników państwowych na podstawie wspomnianej ustawy;
- analizowanie tychże deklaracji oraz wzywanie urzędników do złożenia dodatkowych wyjaśnień, jeśli zachodzi taka potrzeba;
- niezależne podejmowanie takich kroków w kwestii deklaracji, które uzna za stosowne;
- odbieranie i badanie doniesień o popełnieniu czynów korupcyjnych;
- wszczynanie dochodzenia w sprawie popełnienia czynów korupcyjnych z własnej inicjatywy, jeśli uzna, że są ku temu uzasadnione przesłanki.

Po zakończeniu swojego postępowania sprawdzającego Komisja sporządza raport, który następnie przekazuje władzom odpowiedniej jednostki organizacyjnej oraz Prokuratorowi Generalnemu. Na podstawie raportu podejmowane są adekwatne kroki dyscyplinarne lub karne.

Po konsultacjach z Komisją minister sprawiedliwości może wydać zarządzenia dotyczące spraw leżących w jego gestii, a mające na celu realizację przepisów ustawy.

Każdorazowo na koniec roku obrachunkowego oraz na żądanie ministra Komisja składa raport ze swojej działalności, którego kopie przekazuje obu izbom parlamentu.

Siedziba Komisji mieści się w Kingston, stolicy Jamajki.

Źródło: <http://www.moj.gov.jm>

WŁOCHY

Servizio Anticorruzione e Trasparenza

We Włoszech w ramach Ministerstwa Administracji Publicznej i Innowacyjności funkcjonuje **Servizio Anticorruzione e Trasparenza** (S.A.eT.), czyli Służba ds. Przeciwdziałania Korupcji i Przejrzystości. Powstała ona z przekształcenia w 2008 r. Urzędu Wysokiego Komisarza ds. Przeciwdziałania i Zwalczania Korupcji oraz Innych Form Przestępczości w Administracji Publicznej. Służba została powołana na mocy zobowiązań powziętych przez Włochy wraz z przystąpieniem do Konwencji OECD o Zwalczaniu Przekupstwa oraz Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko Korupcji.

Ponadto narastało poczucie konieczności wypracowania standardów postępowania w instytucjach publicznych wobec obywateli i innych instytucji oraz ustanowienia wykwalifikowanego organu do zapobiegania i zwalczania korupcji.

S.A.eT. jest jednostką o charakterze analitycznym, odpowiedzialną za rozpoznanie obszarów i zjawisk o korupcyjnym potencjale oraz ich przyczyn, by w konsekwencji móc wypracować i podjąć działania zaradcze. Nie posiada za to uprawnień śledczych, które w całości znajdują się w gestii organów ścigania.

Zakres podmiotowy Służby obejmuje administrację publiczną, nie podlega jej jednak administracja regionów, okręgów autonomicznych i jednostek lokalnych, gdyż wymagałoby to oddzielnych uzgodnień i upoważnień.

Powołanie instytucji antykorupcyjnej w zamyśle miało umożliwić opracowanie i wdrożenie całościowej strategii walki z korupcją. Jej funkcjonowanie przejawia się w:

- okresowych przeglądach dostępnych środków prawnych i praktyk administracyjnych,
- identyfikowaniu wrażliwych punktów w systemie prawnym,
- analizowaniu stopnia podatności administracji publicznej na przestępstwa korupcyjne.

Do funkcji przypisanych Służbie należy:

- nadzorowanie określonych sektorów administracji publicznej, jak system opieki zdrowotnej czy zamówień publicznych, pod względem zarządzania i gospodarowania;
- analizowanie adekwatności obowiązujących procedur i regulacji;
- formułowanie wytycznych, kodeksów etyki czy procedur audytu wewnętrznego dla administracji publicznej;
- monitorowanie wydatkowania funduszy i zarządzania finansami;

- współpraca z CNIPA (Krajowym Ośrodkiem Informatyki w Administracji Publicznej) w celu zagwarantowania współdziałania funkcjonujących baz danych;
- współpraca międzynarodowa z innymi antykorupcyjnymi instytucjami;
- udział w adekwatnych strukturach w ramach organizacji międzynarodowych. Siedziba S.A.eT. znajduje się w Rzymie.

Źródło: <http://www.anticorruzione.it>

PREWENCYJNE, DS. ETYKI ORAZ PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

BULGARIA

Departament Inspekcji

W Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Bułgarii funkcjonuje wyspecjalizowana jednostka, której zadaniem jest nadzór i walka z korupcją w samym ministerstwie, jak również w podmiotach mu podległych. Jest to utworzony w 1996 r. **Departament Inspekcji**.

Na mocy art. 115 ustawy o Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Departament uprawniony jest do:

- kontrolowania wykonywania zarządzeń i innych aktów prawa wewnętrznego wydanych przez ministra lub jego zastępców;
- wydawania opinii na temat zaprzestania naruszeń przepisów przez podmioty podległe MSW;
- rekomendowania kierownikom podmiotów podległych MSW sposobów organizacji struktury i pracy kierowanych przez nich jednostek;
- kontrolowania działalności podmiotów podległych MSW w celu zapobiegnięcia przypadkom korupcji w ich szeregach,
- samodzielnego lub we współpracy z innymi podmiotami prowadzenia kampanii, których celem jest zapobieganie korupcji w MSW.

Departament składa się z 2 jednostek: kontrolnej oraz zapobiegania korupcji. Zatrudnionych jest w nim około 150 osób.

Jednostka kontrolna nadzoruje, czy prawidłowo są realizowane wewnętrzne regulacje oraz czy nie dochodzi do nadużyć i naruszeń, jak również czy wykonywana jest polityka nakreślona przez kierownictwo ministerstwa. Analizuje funkcjonowanie podmiotów MSW i propaguje dobre praktyki oraz współpracę z innymi jednostkami przy niwelowaniu naruszeń. Ponadto jest uprawniona do formułowania zaleceń i rekomendacji dotyczących bieżącego funkcjonowania i struktury jednostek ministerialnych oraz proponowania ewentualnych zmian. Kontrole są przeprowadzane samodzielnie lub we współpracy z innymi podmiotami.

Jednostka antykorupcyjna kontroluje funkcjonowanie podmiotów podległych ministerstwu w zakresie potencjalnego występowania w ich działalności korupcji. W tym celu wdrożono specjalny proces przyjmowania, ewaluacji i dalszego postępowania z napływającymi doniesieniami o korupcji. Wprowadzono również swoistą bazę danych gromadzącą sygnały o praktykach korupcyjnych w ministerstwie, mające – po odpowiedniej analizie –

służyć jako źródło dobrych praktyk do implementacji. Świadczy również ekspercką pomoc w zakresie zapobiegania korupcji. Jednostka równocześnie kontroluje implementację realizowanych przez resort strategii i programów antykorupcyjnych.

Siedziba Departamentu mieści się w stolicy Bułgarii, Sofii.

Źródła: <http://www.mvr.bg>; European Partners Against Corruption Contact Catalogue. Police Oversight Bodies and Anti-Corruption Authorities, EU and Council of Europe countries, EPAC Secretariat, BMI/BIA, Austria, Wiedeń 2009, s. 21, 83.

KOLUMBIA

Programa Presidencial de Modernización, Eficiencia, Transparencia y Lucha contra la Corrupción

Programa Presidencial de Modernización, Eficiencia, Transparencia y Lucha contra la Corrupción – Prezydencki Program Modernizacji, Efektywności, Przejrzystości i Walki z Korupcją został stworzony na mocy Dekretu 2405 z dnia 30 listopada 1998 r., a następnie zastąpiony Dekretem z dnia 19 stycznia 2001 r., po restrukturyzacji Kancelarii Prezydenta Republiki, oraz zmodyfikowany Dekretem 519 z dnia 5 marca 2003 r. Program prezydencki jest odpowiedzią prezydenta Republiki na zjawiska korupcji zaistniałe w rządzie kolumbijskim.

Walka z korupcją jest priorytetem programu rządowego, dlatego też prezydent Republiki powierzył wiceprezydentowi wdrożenie określonej strategii walki ze skorumpowanymi urzędnikami.

Prezydencki program do walki z korupcją jest organizacją odpowiedzialną i koordynującą wdrożenie rządowej polityki mającej na celu ograniczenie korupcji w administracji publicznej Kolumbii.

Zadania programu prezydenckiego:

- wspieranie prezydenta, wiceprezydenta, rządu w projektowaniu polityki wspierającej walkę z korupcją;
- wspieranie w realizacji badań, ocen, ekspertyz, danych statystycznych, w celu ustalenia głównych przyczyn korupcji lub nieskuteczności administracji publicznej;
- współpraca w planowaniu projektów i skutecznych narzędzi sprzyjających modernizacji, etyce, skuteczności i przejrzystości w zarządzaniu państwem;
- współpraca przy projektach z wykorzystaniem technologii umożliwiającej współdziałanie organizacji i agencji rządowych, dostarczanie informacji na temat zarządzania publicznego, umożliwianie transakcji online, działania mające na celu masowy dostęp do technologii;
- współpraca przy projektach wspierających wdrożenie w instytucjach, agencjach rządowych rozwiązań technologicznych, które pozwalają na modernizację, usprawnienie zarządzania, ubieganie się i otrzymywanie certyfikatów jakości dla procesów spełniających wymagania w zakresie parametrów wydajności z zarządzania;
- ocena efektywności zarządzania mieniem publicznym – na podstawie analizy danych księgowych w jednostkach budżetowych instytucji państwowych;
- przeprowadzanie kontroli wewnętrznej i promowanie dyscypliny, mające na celu poprawienie skuteczności działania instytucji państwowych;

- opracowywanie we współpracy z organami kontroli metodologii postępowania, która pozwoli wykryć i ukarać przypadki korupcji;
- ustalanie łączników i współpracowników pomiędzy społeczeństwem i rządem w celu rozwinięcia mechanizmów umacniających nadzór i kontrolę społeczeństwa obywatelskiego;
- przygotowywanie projektów ustaw, rozporządzeń, uchwał, dyrektyw oraz wszelkich instrumentów pozwalających na realizację polityki rządu w zakresie etyki, efektywności, przejrzystości i skuteczności administracyjnej;
- opracowywanie projektów dotyczących dziedziny edukacji, świadomości, wzmacniania wartości i zasad oraz promowanie nowej kultury odpowiedzialności społecznej i ochrony ludności, skierowanej do społeczności zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego;
- projektowanie i proponowanie aktów prawnych, które posłużą do oceny, monitorowania i kontroli procesu umów opracowanych przez agencje państwowe;
- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących niewłaściwego postępowania urzędników oraz nadawanie biegu sprawom przed kompetentnymi organami;
- opracowywanie okresowych raportów dla wiceprezydenta Republiki dotyczących etapów rozwoju i rezultatów programu.

Źródło: <http://www.anticorruption.gov.co>

NIEMCY

Stabsstelle Korruptionsprävention im gesamten Geschäftsbereich des Ministerium des Innern

Urząd ds. Zapobiegania Korupcji w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (Stabsstelle Korruptionsprävention im gesamten Geschäftsbereich des Ministerium des Innern) jest jednostką funkcjonującą w strukturach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych landu Brandenburgia, kierowaną przez Pełnomocnika ds. Zwalczania Korupcji. Aktywność Urzędu obejmuje:

- działania prewencyjne prowadzone poprzez uwrażliwianie urzędników na przypadki korupcji, informowanie ich na ten temat, odpowiednie akcentowanie odpowiedzialności kadry kierowniczej, przygotowywanie edukacji antykorupcyjnej oraz wytycznych w dziedzinie sponsoringu;
- rozbudowę i rozwój współdziałania struktur antykorupcyjnych w ramach jednostek podległych ministerstwu, administracji lokalnej, pod postacią punktu kontaktowego dla obywateli, doradztwa oraz rozwoju sprawozdawczości;
- ściganie działalności korupcyjnej poprzez monitorowanie i analizowanie zjawiska korupcji i jej symptomów, w uzasadnionych przypadkach inicjowanie postępowań wewnętrznych, przygotowywanie analiz zagrożenia korupcją;
- działalność PR poprzez aktywność w ramach wewnętrznej sieci Ministerstwa oraz ujednolicanie i upublicznianie wskazówek i wytycznych.

Stabsstelle Korruptionsprävention ściśle współpracuje ze wspólną komórką prokuratury i policji kryminalnej odpowiedzialną za zwalczanie korupcji.

Do kompetencji Pełnomocnika ds. Zwalczania Korupcji należy zwłaszcza: doradztwo i udzielanie wskazówek kierownikom urzędów, bycie punktem kontaktowym w sprawach korupcji dla obywateli, informowanie urzędników, przygotowywanie sprawozdań, obserwacja i analiza symptomów i przejawów korupcji, rozwój edukacji antykorupcyjnej, podkreślanie odpowiedzialności kadry kierowniczej, proponowanie wszczynania dochodzeń wewnętrznych w przypadku zaistnienia podejrzeń, prowadzenie analiz ryzyka korupcji.

Siedziba Urzędu mieści się w stolicy Brandenburgii, Poczdamie.

Źródło:

<http://www.antikorrupcion.brandenburg.de/cms/detail.php/bb1.c.155747.de>

						Kompetencje												
						Represyjne				Prewencyjne					Legislacyjno-proceduralne			
Lp.	Kraj	Terytorium całego kraju	Odrębny budżet	Niezależność	Kadencyjność	Prowadzenie dochodzeń	Akt oskarżenia	Nakładanie sankcji karnych	Odzyskiwanie mienia	Kontrola oświadczeń majątkowych	Edukacja	Profilaktyka	Funkcje audytorskie	Analityczno-badawcze	Funkcje doradcze	Projekty aktów prawnych	Uchylanie decyzji innych organów	Koordinacja działań/strategie antykorupcyjne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1.	Afganistan	⊙	⊙	⊙						⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			⊙
2.	Albania	⊙	⊙	⊙	⊙								⊙	⊙	⊙	⊙		
3.	Argentyna		⊗	⊗	⊗		⊙		⊙		⊙		⊙					⊙
4.	Armenia										⊙	⊙		⊙	⊙			⊙
5.	Australia (ICAC)	⊗	⊙	⊙		⊙					⊙	⊙		⊙	⊙			
6.	Australia (CCC)	⊗				⊙					⊙	⊙						
7.	Austria	⊙		⊙		⊙					⊙	⊙	⊙	⊙				
8.	Azerbejdżan	⊙		⊙						⊙				⊙				⊙

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
9.	Bangladesz	⊙		⊙	⊙	⊙	⊙				⊙	⊙		⊙				⊙
10.	Belgia	⊙				⊙						⊙		⊙				
11.	Belize	⊙		⊙		⊙		⊙	⊙	⊙								
12.	Benin			⊙		⊙								⊙				
13.	Bhutan	⊙	⊙	⊙		⊙			⊙	⊙		⊙	⊙	⊙			⊙	⊙
14.	Boliwia	⊙				⊙				⊙	⊙		⊙			⊙		⊙
15.	Bośnia i Hercegowina	⊙		⊙	⊙	⊙						⊙		⊙				
16.	Botswana	⊙		⊙		⊙	⊙				⊙	⊙		⊙	⊙			
17.	Brazylia	⊙				⊙		⊙				⊙	⊙	⊙	⊙			⊙
18.	Brunei	⊙		⊙		⊙						⊙						
19.	Bułgaria											⊙	⊙	⊙	⊙			
20.	Burkina Faso	⊙										⊙		⊙		⊙	⊙	⊙
21.	Burundi	⊙									⊙	⊙						
22.	Chiny	⊙										⊙		⊙	⊙			⊙
23.	Chorwacja	⊙			⊙	⊙	⊙				⊙	⊙				⊙		
24.	Cypr	⊙									⊙	⊙		⊙		⊙		⊙

[illegible]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
41.	Honduras					⊙					⊙							
42.	Hongkong	⊙		⊙		⊙					⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			
43.	Indie (CBI)	⊙			⊙	⊙												⊙
44.	Indie (CVC)	⊙		⊙	⊙	⊙							⊙		⊙			
45.	Indonezja	⊙				⊙	⊙					⊙	⊙					⊙
46.	Irak	⊙		⊙	⊙	⊙				⊙	⊙	⊙				⊙		⊙
47.	Izrael	⊙				⊙								⊙				
48.	Jamajka	⊙			⊙	⊙				⊙								
49.	Jordania	⊙	⊙	⊙		⊙	⊙	⊙	⊙			⊙						⊙
50.	Kajmany	⊙				⊙		⊙	⊙				⊙	⊙	⊙			⊙
51.	Kamerun	⊙		⊙	⊙	⊙							⊙	⊙				⊙
52.	Kanada	⊙		⊙		⊙						⊙			⊙			
53.	Kazachstan	⊙	⊙	⊙										⊙				⊙
54.	Kenia	⊙				⊙			⊙		⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			⊙
55.	Kirgistan	⊙	⊙	⊙	⊙						⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		⊙
56.	Kolumbia	⊙									⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		⊙

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
57.	Korea Płd.	⊙		⊙								⊙		⊙				⊙
58.	Kosowo	⊙	⊙	⊙		⊙				⊙	⊙	⊙						⊙
59.	Lesotho	⊙			⊙	⊙		⊙	⊙		⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			
60.	Liberia	⊙		⊙	⊙			⊙			⊙	⊙	⊙					⊙
61.	Litwa	⊙		⊙		⊙					⊙	⊙	⊙	⊙				⊙
62.	Łotwa	⊙		⊙	⊙	⊙		⊙			⊙	⊙	⊙	⊙		⊙		⊙
63.	Macedonia	⊙		⊙	⊙					⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			⊙
64.	Madagaskar	⊙		⊙		⊙					⊙	⊙		⊙	⊙			⊙
65.	Makau	⊙		⊙		⊙					⊙	⊙				⊙		
66.	Malawi	⊙		⊙		⊙	⊙				⊙	⊙		⊙	⊙			
67.	Malediwy	⊙	⊙	⊙		⊙					⊙	⊙	⊙	⊙				
68.	Malezja	⊙		⊙		⊙			⊙		⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			
69.	Malta	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙							⊙	⊙	⊙			
70.	Maroko	⊙		⊙	⊙							⊙	⊙	⊙	⊙			⊙
71.	Mauritius	⊙	⊙	⊙		⊙					⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		⊙
72.	Mołdowa	⊙		⊙		⊙						⊙	⊙	⊙				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
73.	Mongolia	⊙		⊙		⊙				⊙	⊙	⊙		⊙				
74.	Mozambik	⊙	⊙	⊙		⊙				⊙								
75.	Myanmar	⊙				⊙			⊙					⊙	⊙			
76.	Namibia	⊙		⊙		⊙				⊙	⊙	⊙		⊙	⊙			⊙
77.	Nepal	⊙		⊙	⊙	⊙	⊙					⊙			⊙	⊙		⊙
78.	Niderlandy	⊙		⊙		⊙								⊙				⊙
79.	Niemcy (Bundes- kriminalamt)	⊙												⊙				⊙
80.	Niemcy (DIE)					⊙					⊙	⊙		⊙				⊙
81.	Niemcy (LNW)	⊗	⊗	⊗	⊗	⊙	⊗		⊗	⊗	⊗			⊙	⊙	⊗	⊗	
82.	Nigeria	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		⊙		⊙	⊙	⊙		⊙	⊗	⊗	
83.	Norwegia	⊙	⊗	⊗		⊙		⊙	⊙	⊗		⊙			⊙	⊗	⊗	⊗
84.	Nowa Zelandia (SFO)	⊙	⊙	⊙		⊙	⊙			⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗		
85.	Pakistan	⊙	⊙	⊙		⊙	⊙		⊙		⊙	⊙						⊙
86.	Panama	⊙				⊗	⊗	⊗	⊗			⊙			⊙			
87.	Rosja	⊙	⊙	⊙		⊗	⊗	⊗	⊗		⊙	⊙						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
88.	RPA (NPO)	⊙	⊙	⊙		⊙	⊙		⊙							⊗	⊗	⊗
89.	RPA (PSC)	⊙		⊙		⊗	⊗	⊗	⊗			⊙	⊙		⊙	⊗		
90.	Rumunia (DGA)	⊙	⊗	⊗	⊗	⊙						⊙		⊙		⊗	⊗	⊙
91.	Rumunia(ANI)	⊙	⊙	⊙		⊗	⊗	⊙	⊗	⊙				⊙		⊗	⊗	⊗
92.	Rumunia(DNA)	⊙	⊙	⊗	⊗	⊙	⊙			⊗	⊗	⊗		⊙	⊗	⊗		⊗
93.	Rwanda	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		⊗		⊙	⊙	⊙		⊙	⊙	⊙		⊙
94.	Senegal	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙				⊗		⊙		⊙	⊙		⊗	
95.	Serbia	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		⊗	⊗	⊙	⊙	⊙		⊙	⊙		⊗	⊙
96.	Sierra Leone	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊗	⊗		⊗	⊙	⊙	⊗	⊙	⊙	⊗	⊗	
97.	Singapur	⊙	⊙	⊙		⊙					⊙	⊙			⊙	⊗	⊗	
98.	Słowacja	⊙	⊗	⊗	⊗	⊙										⊗	⊗	
99.	Słowenia	⊙	⊙	⊙	⊙					⊙	⊙	⊙		⊙	⊙	⊙		⊙
100.	Sri Lanka	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			⊙	⊙					⊗	⊗	⊗
101.	Suazi	⊙		⊙	⊙	⊙	⊗				⊙	⊙		⊙	⊙			⊙
102.	Sudan Płd.	⊙		⊙		⊙	⊗			⊙				⊙				⊙
103.	Szwecja	⊙	⊗	⊗		⊙	⊙					⊙						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
104.	Tadżykistan	⊙				⊙						⊙	⊙					
105.	Tajlandia	⊙		⊙	⊙	⊙				⊙	⊙	⊙			⊙			⊙
106.	Tanzania	⊗		⊙		⊙	⊗				⊙	⊙		⊙	⊙			
107.	Timor Wsch.	⊙		⊙		⊙	⊗	⊙			⊙	⊙						⊙
108.	Turcja	⊙	⊗	⊙	⊗	⊙	⊗				⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙		⊙
109.	Uganda	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙			⊙	⊙	⊙		⊙	⊙			
110.	USA (IG)	⊙	⊗	⊙	⊗	⊙	⊗	⊗					⊙	⊙				
111.	USA (OGE)	⊙		⊙	⊙	⊗	⊗	⊗	⊗			⊙			⊙			
112.	Węgry	⊙				⊙				⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗
113.	Wlk. Brytania (CSPL)		⊗		⊙	⊗	⊗	⊗	⊗					⊙	⊙	⊗	⊗	⊗
114.	Wlk. Brytania (SFO)	⊗		⊙	⊗	⊙												
115.	Włochy	⊙	⊗	⊗		⊗	⊗					⊙		⊙	⊙		⊗	⊗
116.	Zambia	⊙	⊙	⊙		⊙	⊗				⊙	⊙						
117.	Zimbabwe	⊙	⊙	⊙	⊙	⊙				⊗	⊙	⊙	⊙		⊙	⊗	⊗	⊙

dotyczy

nie dotyczy

dane niedostępne